

₹20

దక්ෂින

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యాండ్

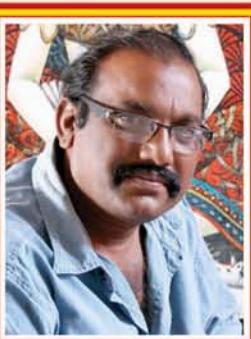
DECCAN LAND, HYDERABAD

69

- ❖ 'గాలిరంగు'కు అవార్డు
- ❖ పరిశోధనల్లో కీలకపాత్ర పోషిస్తున్న సిసిఎమ్బి
- ❖ హైదరాబాద్ ఫెస్ట్-2018
- ❖ తెలంగాణ సామాజికాభివృద్ధిలో బి.యు. పాత్ర

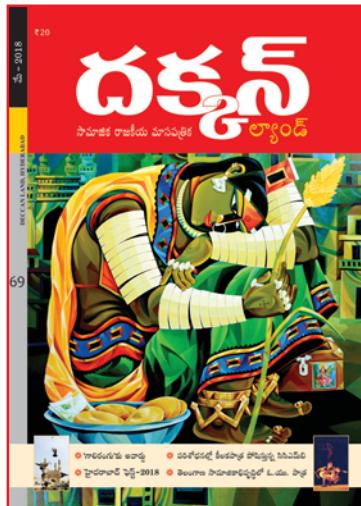

Artist:
**RAMAVATH
SREENIVAS NAYAK**

ఖలుకు చిక్కాలకు ఉపాయానే కొన్నిపుష్టి చిత్రకారులకి సాంతం. ఆ కోవుకు చెందిన లుబ్బెన చిత్రకారుడు రమావత్ శ్రీనివాస నాయక్. తన చిట్టాలలో సుందర బోష్టలు గీయడంలో సాధన దేసి క్రమంగా ఎంతో పాచిలని సాధించారు. ఆ కృషి పథే ఆయన గీసే బోష్టలకు లెక్కకు మించిన వేరు ప్రభూతులు లభించాయి. తెలంగాణ నేప్హ్యంలో అచాయలు, స్వాత్మలు, వేషికలు, ప్రకృతి సంపూర్ణాయాలకు రమావేయతను అర్థి తన పంచాన్తో అధ్యాత కంటాఫండలను తీర్చిద్దుటున్నారు.

ప్రశ్నక కథనం లోపించేజిల్లో

అనీర్వచసీయం

రంగుల లోకంలో రమణీయ కళాజీవి

రమావత్ శ్రీనివాస్ నాయక్.

బొమ్ముల్లో జీవన దృశ్యాలను సజీవంగా
నిలుపగలిగిన సామర్థ్యాన్ని నిరంతర కృషితో
పెంపాందించుకున్న మంచి సృజనకారుడు.

కళాప్రతిభను చాటుతూ సృజనశిలతకు

నిదర్శనంగా ఎన్నెన్నే బొమ్ములను

గీసి కళాభిమానులను మెప్పించిన చిత్రకారుడు.

మనస్సుకు గుర్తుండిపోయే గొప్ప చిత్రాలను

గీస్తూ తస్తైన శైలితో అలరిస్తున్న కళాజీవి.

గ్రామీణ జీవన తాత్వికతకు రంగులు అడ్డి

మెరుగులు విరజిమ్మిన ఆలోచనాశిలి.

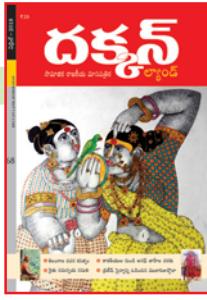

"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

మెయిల్ బాక్స్

పాలపిట్ట పాట వ్యాసం బాగుంది

కవిత్వానికి కావాల్చిన భావావేశం, సృజనాత్మకత, నైపుణ్యం, వాస్తవికతలనేపథ్యాన్ని వివరిస్తూ నాశేశ్వరం శంకరం రాసిన పాలపిట్ట పాట వ్యాసం ఆలోచనాత్మకంగా సాగింది. వలసాధిపత్యం, తైలుల జీవితం గ్రామాలలో ఎలా ఉందో చూపుతూ సుంకర రమేశ్ రాసిన పాలపిట్ట సంకలనం మూలాలను అర్థమయ్యే రీతిలో విశ్లేషించిన తీరు బాగుంది.

-రజని, కరీంనగర్

సంచార జాతులపై విలువైన సమాచారం:

తరాలు, కాలాలు మారినా కండలు కరిగించి జీవించే సంచార జాతుల జీవనం మారలేదటూ సిద్ధిపేట ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాలలో జరిగిన జాతీయ సదస్యులోని పలువురు పరిశోధకుల విలువైన ప్రసంగాలను నివేదికా వ్యాసంగా మలచి వివరణాత్మకంగా డా.బి.క్రీనివాస్ అందించారు. ప్రత్యేక రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక సంచార జాతులపై తెలంగాణ ప్రభుత్వం దృష్టిసారించిన తీరును తెలపడం ఈ దిశగా ఒక ఆశానకంగా భావిస్తున్నాం.

- కిరణ్, నిజమాబాద్

గానాలాపనల మూట కిన్నెరు

తెలంగాణ ప్రాంతంలోని దేశీ సంగీతానికి తోడ్పడే గొప్ప వాయిద్యం కిన్నెరు గురించి విలువైన విషయాలను వివరిస్తూ గూడారు మనోజ రాసిన వ్యాసం పరిశోధనాత్మకంగా సాగింది. యక్కగానాల్లో కిన్నెరు ముఖ్య వాయిద్యంగా నిలిచిన తీరును జాంభవరాణం వంటి ప్రదర్శనలలో ఆ వాయిద్యం ప్రాధాన్యతను తెలపడం ఎంతో బాగుంది. విశిష్ట సంగీత విద్యాంసుల ప్రతిభకు తోడ్పడే సంగీత సాధనం కిన్నెరు.

-నల్ల మధు, జనగామ

అన్కలైన్ ద్వారా దక్ష్న ల్యాండ్ చండా చెల్లింపు

దక్ష్నల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరాలు

Name : DECCAN LAND,
Kotak Account No: 7111218829
Bank: KOTAK MAHINDRA BANK
IFSC Code:KKBK0000555
Branch Code : 000555,
MICR Code : 500485007

త్వరలో మీ ముందుకు 'బాలచెలిమి'

చిల్డ్ల్స్ ఎడ్యూకేషన్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో యం.వేదకుమార్ సంపాదక్ష్యంలో గతంలో వెలువచిన 'బాల చెలిమి' పిల్లల మాస పత్రికను తిరిగి పునరుద్ధరిస్తున్నామని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. బాలలలో సృజనాత్మకతను పెంచి విజ్ఞాన, వినోదాలను అందించాలన్న లక్ష్యంతో ముందుకు సాగే 'బాల చెలిమి'ని త్వరలో మీ ముందుకు తేచ్చేందుకు కృషి చేస్తున్నాం. సంపాదకులు యం. వేదకుమార్ నిర్వహణలో ఇందుకోసం జరిగిన బాలచెలిమి సమావేశంలో ప్రసిద్ధ రచయితలు వి.ఆర్.శర్మ, డా. పత్రికా మోహన్, డా.ఎస్.రఘు, డా. సంపత్తి, డా.సిరి, గాలి ఉదయ్కుమార్, తిరునగరి శ్రీనివాస్ పాల్గొని తమ సూచనలు అందించారు. రచయితలు నుండి బాలల కథలు, గేయాలు, కవితలు, స్క్రీన్లు, వ్యాసాలు, పొడుపుకథలు, సామెతలు, జాతీయాలు బాలచెలిమిలో ప్రచురణ కోసం ఆహ్వానిస్తున్నాం. బాలచెలిమిని www.balachelimi.com వెబ్సైట్లో కూడా చూడవచ్చు.

-చిల్డ్ల్స్ ఎడ్యూకేషన్ అకాడమీ

మీ రచనలు మాకు పంపవలసిన చిరునామా:

ఎడిటర్, "బాలచెలిమి", చంద్రం, 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం: 12, హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్ - 500029, తెలంగాణ.

మొబైల్: 9030626288

ఇమెయిల్: balachelimi@yahoo.com

వెబ్సైట్: www.balachelimi.com

పారకులు, రచయితలకు సుభవార్త

దక్ష్న ల్యాండ్ కు ISSN అమోదం

దక్ష్న ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) అమోదం పాంచిసిన తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, పోత్తాపాక, వర్ధమాన రచయితలు, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశేషాత్మక రచనలను ప్రచురించి విశిష్ట సంగీత విద్యాంసుల ప్రతిభకు తోడ్పడే సంగీత సాధనం కిన్నెరు.

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,
Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రదించవలసిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపత్తి: 6 సంఖిక: 9 పేజీలు: 68

మే - 2018

సంపాదకులు

యిం. వేదకుమార్

9848044713

editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

తిరునగర శ్రీనివాస్

స్టోర్ కరస్టోంట్

క. ప్రభాకర్

8106721111

సర్కులేపన్

మాచ్. మాహాన్లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సిరజ

9030626288

ఫాటోర్స్ రాఫర్

బి.ఎస్.ఎస్

8374995555

కవర్సిస్ ముఖానిత్రం

రమావత్ శ్రీనివాస్ నాయక్

దత్తాలు

కూరెట్ శ్రీనివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ దిరునామూ

DECCAN LAND "CHANDRAM"

3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,
Hyderabad - 500 029 Telangana

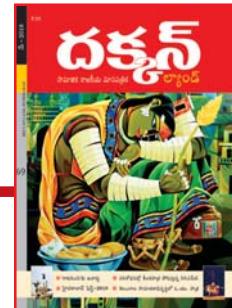
Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృత్జ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక సాహిత్యం విభాగంలో
నలచోలు, సూచనలు అందించిన
డా॥ ఎన్. రఘుకు మా కృత్జ్ఞతలు.

లీపులి పేజీల్లో...

'సాంస్కృతిక చైతన్యం పెంపాంపాందాలి'	(యిసిటోలయాలీ)	ఎం. వేదకుమార్	7
నల్లమల లడువుల్లో మేడిమల్డర్ కాకతీయ శాసనం	శ్రీరామోజు పారగోవాల్	8	
నిజంని ముంచిన పామర్ అండ్ కంపెనీ	సంగీశ్రేణ్ శ్రీనివాస్	9	
ట్రైరోంకే పిథే క్రూప్లై..!	సితారాం	13	
నిర్జనారణ్యంలో నామకరణం	పరవస్తు లోకేష్వర్	15	
తెలంగాణ సామాజికాభవ్యాప్తిలో డి.యూ. పాత్ర	ప్రో. అడవా సత్యనారాయణ	17	
నాటకరంగంలో తెలంగాణ భూమిక - భాను ప్రకార్	డా. జె. విజయకుమార్	21	
కుతుబ్ పాపీ పొలిటీజ్ పార్ట్ పునరుద్ధరణ	ఎం.డి.కరీం	23	
పత్రిపాప్తి తిరుపతి పాటలు	లంబటి వేకువ	25	
పరిశీలనల్లో కీలక పాత్ర పెళ్ళిస్తున్న సిసిఎమ్బి	ఎం.డి.కరీం	28	
ప్రతిభకు నిదర్శనంగా రాసిస్తున్న చిట్టిలోర్స్ రాఫర్	టీఎస్	31	
తెలంగాణ చరిత్ర ఇంటింటికి తెలియాలి	అర్.పురుషిత్తం నాయుడు	33	
కలం సైనికుడు విరాహాత్ లీ	దక్కన్ స్వాన్	35	
రమావత్ శ్రీనివాస్ నాయక్ సందర్భోచిత చిత్రాలు	స్వజన్	37	
ప్రాదుర్బాబాల్లో అలనాటి మన సినిమా టాకీసులు	పాచ్.రమేష్బాబు	39	
లప్పడప్పదు-8	జ.సరసింగరావు	41	
సెలవు మాత్రమే!	వేణు సంకోజు	44	
గాలిరంగుకు సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు	తిరునగరి శ్రీనివాస్	45	
కథారచస్పై కార్టూనాల	డా.వి.తీవేసి	47	
చరిత్ర పరిశోధకులు డా. జైశ్రీ రమణయ్య	సంకేప్లు నాగేంద్రశర్మ	50	
బాల చెలిమి ముచ్చట్లు	దక్కన్ స్వాన్	52	
వనపట్ల సుబ్బయ్య బీర్పు కవితలు - తెలంగాణ ఉద్ధమం	కోడం కుమారసామ్	55	
ప్రాదుర్బాబాల ఫ్స్ట్లో అలలించిన బాల్సెప్పువ్	కట్టూ ప్రభాకర్	58	
తెలంగాణలో వచన కవిత్వం ఎప్పడు పుట్టింది?	సుంకెర్చి నారాయణరెడ్డి	60	
కరుణ రసింధ్రవ కవి	డా. నాచేశ్వరం శంకరం	63	
పుస్తకాలు	దక్కన్ స్వాన్	66	

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అస్పృశుతను రచనలలో వ్యక్తమువుతను అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను ప్రజాస్వామీక అభిప్రాయ వేదికగా, ప్రజాపత్ర రాజకీయార్థిక, సామాజిక సాహిత్య విశేషణావేదికగా తీర్మిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, ఫిన్సాఫ్టిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా అయి అంశాలపై, సమ స్యులపై, పరిష్ార మార్గాలపై పారకుల్లో అవగాహన పెంపాందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్మి.

గప్పాలు

నువ్వు చెప్పేపస్తి
ఆసక్తిగా వింటుందామె.
కళ్ళలో
ఆశ్చర్యం మాత్రం కనపడదు.

అరచేతిలో వైకుంఠాన్ని
ఆమె ముందుంచుతావు
అచి కైలాసమని ఆమె కెరుకే.
అబద్ధాలను ఆర్థం చేసుకోగలదు
నిజాలను నిగ్గి తేల్చగలదు.

ఏమంటున్నాపు నువ్వు!
నువ్వు చెప్పే గొప్పలతో
ఆమె విప్పాలిత నేత్తాల
రంగులు మారపు.

పసి బాలుడు
ఆమె చెప్పిన కథల్ని
ఆమెకి చెప్పున్నట్టు

త్రథగా వింటుందామె.

అప్పుడప్పుడు
కాటుక స్థానంలో
కస్తిలీ తడి
బోట్టు
చీలికలైన ఎర్సి జాబలి.

సీ మాటలస్తీ
ఆమె వోనంలో కలిసిపోతుంటాయి.
గొప్ప స్థికర్త ఆమె
దాని నిండా ప్రేమ.
అద్భుతమైన వాత్సల్య నిధి ఆమె
దాని నిండా వెచ్చదనం.

పెద్ద గాడిదలా పెలగావు
ఆమె ముందు నువ్వుప్పుడోక
కుక్కపీలిపు.

- డా॥ ఎన్. గోపి

m : 09391028496

e : prof.ngopi@gmail.com

తెలంగాణ జల కవితోత్సవం రాష్ట్ర స్థాయి కవి సమ్మేళనం

తెలంగాణ వికాస సమితి, తెలంగాణ రచయితల సంఘం సంయుక్త అధ్యర్థంలో మే ప్ర తేదీన ఉదయం 9 గం॥లకు వసపర్తి ప్రభుత్వ పాలిపెట్టీక్ కళాశాలలోని సురపరం ప్రతాపరెడ్డి ప్రాంగణంలో తెలంగాణ జల కవితోత్సవం పేరుతో “రాష్ట్రస్థాయి కవి సమ్మేళనం” జరగనున్నది. తెలంగాణ జల ప్రాధాన్యత” అనే అంశంలై ఈ కవిసమ్మేళనంలో పాల్గొనే కవులు కవిత, పాట, పద్యం... తదితర ప్రక్రియలలో 25 వాక్యాలకు మించకుండా వినిపించాలి. కవిసమ్మేళన కవితలను అన్నింటినీ కలిపి ఒక సంకలనంగా తీసుకురావడం జరుతుంది. కవులు పాల్గొనాలని నిర్మాహకులు డా॥ ఎ.జయంతి, కోట్ల వెంకటేశ్వర రెడ్డి, డా॥ భీంపల్లి శ్రీకాంత్ తదితరులు కోరారు. వివరాలకు మొబైల్ నం: 9032844017/ 98663 71918 నంబర్లలో సంప్రదించగలరు.

కొత్త జిల్లాల సంగ్రహ చరిత్ర వ్యాసాలకు అప్పోనం

తెలంగాణలో కొత్తగా ఏర్పడిన జిల్లాల చరిత్రను తిరిగి లిఖించుకోవాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది. వివిధ కారణాల వల్ల మరుగున పడిన విశేషాలన్నో ఈ సందర్భంగా వెలుగులోకి వచ్చే అవకాశం ఉంది. ఈ నేపథ్యంలో ఆయు జిల్లాల సంగ్రహ చరిత్రపై వ్యాసాలను దక్కన్ల్యాండ్ మాసపత్రికకు పంపించాలిందిగా కోరుతున్నాం.

మీ లేఖలను E-mail:desk.deccan@gmail.comకు పంపించవచ్చు.

‘సాంస్కృతిక చైతన్యం పెంపాందాలి’

చరిత్రకు అందని కాలం నుంచి అనేక అంశాలలో తెలంగాణ ప్రాంతం అగ్రగామిగా నిలస్తున్నది. ప్రత్యేకరాష్ట్రంగా తెలంగాణ ఆవిర్భవించిన ఈ నాలుగేళ్ళ కాలంలో విభిన్న రంగాలలో విశిష్ట విజయాలను సాంతం చేసుకుంటూ శరవేగంగా దూసుకుపోతున్నది. సంస్కృతీ సంప్రదాయాలు, సాహితీ సౌరభాల మేళవింపుతో తెలంగాణ అన్ని ప్రాంతాలకు ఏనాడో మార్గదర్శకంగా ఉన్నది. నాటకం ఆవిర్భావం తెలంగాణలో ముందే మొదలైనా ప్రాంతియ వివక్షతతో ఆ రంగం నిస్సేజంగా మారింది. ఇక్కడి కళాకారులు, నటులు, ప్రయోక్తలకు ప్రాధాన్యత దక్కలేదు. కోట్లదిమంది పోరాటం ఘలితంగా తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక రంగస్థల నాటకరంగ అభివృద్ధికి భాషా సాంస్కృతిక శాఖ పర్యవేక్షణలో బృహత్తర కృషి ఆరంభమైంది. నాటక ప్రదర్శనలతో కళాకారులకు వారి ప్రతిభకు వెలువరించే అవకాశాలు విస్తృతంగా పెరిగాయి. రాష్ట్రం ప్రాంతభారతి, శిల్పారామం, తెలంగాణ సారస్వత పరిషత్తు మరియు జిల్లాల్లో అనేకానేక వేదికలపై నాటకోత్సవాలు, సదస్సులు కన్నులపండువగా జరుగుతున్నాయి. సుప్రసిద్ధ నాటకక్రత మంత్రి శ్రీనివాసరావు నాటకోత్సవం తెలంగాణ ప్రభుత్వ భాషా సాంస్కృతిక శాఖ, తెలంగాణ ధియేటర్ రీసెర్చ్ సెంటర్ వంటి సంస్థల సంయుక్త ఆధ్యార్యంలో వైభవంగా జరిగి తెలంగాణ ప్రాంత నాటకరంగ ప్రాభవాన్ని ఎంతో బలంగా చాటిచెప్పింది.

దశాబ్దాలుగా ప్రాముఖ్యత తగ్గి వికాసానికి దూరమైన నాటకరంగానికి క్రమవికాసం కోసం తెలంగాణ పారశాల విద్యు ప్రణాళికలో నాటకరంగ పాత్యాంశాలను చేర్చాలి. గ్రామాలు, మండలాలు, జిల్లా కేంద్రాలలో నగరస్థాయిలోని అన్ని ప్రభుత్వ పారశాలల్లో నాటక ప్రదర్శనా వేదికలను (ఆంధీ ధియేటర్) నిర్మించి ప్రోత్సహించాలి. నాటకం, సినిమా, వ్యాసరచన, వక్తవ్యం, చిత్రలేఖనం, నృత్యం వంటి అంశాలలో ప్రోత్సహిస్తూ పారశాలనే లలితకళల వికాసకేంద్రాలుగా తీర్చిదిద్దితే మరొ దశాబ్దకాలంలో తెలంగాణ నుండి అధ్యాత్మాలను స్ఫోటించే సాంస్కృతిక చైతన్యం వెల్లివిరిస్తుంది. పారశాలస్థాయిలో రంగస్థలంతోపాటు సాంస్కృతిక విషయాలను బోధించే విషయ నిపుణులను నియమించి ప్రత్యేకంగా ఉపాధ్యాయ శిక్షణను ఇప్పించి విద్యార్థులను తీర్చిదిద్దేందుకు భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ఆధ్యార్యంలో తెలంగాణ ప్రభుత్వం సంసిద్ధమవడం ఒకరకంగా మంచి పరిణామం.

తెలంగాణ ఏర్పడ్డాక కళా చారిత్రక, సాంస్కృతిక, సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ పోరాటపు అంశాలను వెలికితీస్తూ, ఇక్కడి ప్రాధాన్యతలను విపరిస్తూ విలువైన పుస్తకాలను తెలంగాణ ప్రభుత్వ భాషా సాంస్కృతిక శాఖ, తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, తెలుగు అకాడమీతో పాటు పలు ప్రసిద్ధ సంస్థలు ప్రచురించి ప్రజలకు అందించాయి. ప్రతిష్టాత్మకంగా జరిగిన ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు తెలంగాణ సాహిత్య సాంస్కృతిక వికాసానికి నిదర్శనంగా నిలిచిపోయాయి. దక్కన్ తహజీబ్ సంస్కృతుల విశిష్టతే తెలంగాణ అని ప్రపంచానికి చాటిన ఈ సందర్భం ఒక ప్రత్యేకం. లలితకళల అకాడమీ కళల వికాసం కోసం ఏర్పడితే ఇంకెంతో బాగుంటుంది. వట్టికోటు, సురవరం, చందాల కేశవదాసు, కాళోజీ, భాగ్యరెడ్డివర్కు వంటి ఎందరో మహానీయుల ఆకాంక్షలకునుగణంగా తెలంగాణ ప్రాంత సాహిత్య సాంస్కృతిక కళావికాసం కోసం బాధ్యతతో అందరమూ భాగస్వాములు కావాలి.

వైదుకుమార్కోమిం

(యం. వేదకుమార్)

ఎడిటర్

నల్లమల అడవుల్లో మేడిమల్చెల్ కాకతీయ శాసనం

రాష్ట్రాజ్ఞాని శైధరాబాదుకు 185కి.మీ.ల దూరంలో వన్న మన్మహారు, నల్లమల అడవుల్లోని బోరాపురంకు మరో 10 కి.మీ.ల దూరంలో మేడిమల్చెల్ అనే చిన్న చెంచుగ్రామం వుంది. ఆ పూరి చివర అడవిలో వుంది ఈ శాసనం.

శాసనంలో మేడిమల్చెల్ కు పూర్వానామం ‘మేడిమ లంకలు’ అని వుంది.

మేడిమల్చెల్ శాసనం కాకతీయుల కాలంలో వేయించినది. శ్రీపర్వతం(శ్రీశైలం)లోని స్వయంభువుడైన శ్రీలింగచక్రవర్తి మల్లికార్జున మహాలింగాదేవుని కలుమరానికి పూర్వదత్తమైన మేడిమలంకలు అనాదిగా చెల్లుతుండంగ నడుమ కొంతకాలం కారణాంతరాలవల్ల విచ్ఛిన్ని కాగా మహామండలేశ్వరుడు కాకతీయ ప్రతాపరుదురు రాజ్యం చేస్తున్న కాలంలో శక సం. 1211 విరోధినామ సం. ఫాల్సం శుద్ధ 15(పొలిమ), సోమ(చంద్ర) గ్రహణం సందర్శింగా అనగా క్రీ.శ. 1290 సం. ఫిబ్రవరి 25న, కాకతీయ మహాసామంతుడు చెరకు ఇమ్మడి బోల్లయరెడ్డివారు శ్రీ మల్లినాథదేవుని అంగ, రంగ భోగాలకు గాను కలుమరానికి అక్కడ శాశ్వతంగా వుండే శివాచార్యుల చేత ధారాపూర్వకంగా (మళ్ళీ) ఇచ్చిన మేడిమలంకలు ఆచంద్రార్ఘస్థాయిగా వుండాలని భావించారు.

సూర్యాపేట జిల్లా తిరుమలగిరి మండలానికి సమీమంలోని జలాలూర్ ఒకప్పుటి జమ్ములూరు. చెరకు ఇమ్మడి బోల్లయరెడ్డి మహాబూబ్ నగర్ జిల్లా అప్రాభాద్ దాకా విస్తరించిన జమ్ములూరు పురవరాధీశ్వరుడు చెరకు ఇమ్మడి విశ్వానాథుని కుమారుడే ఈ బోల్లయరెడ్డి(?) .

ఈ శాసనస్తంభం ఎరువురాయి. శాసనం స్వస్థంగా, పెద్ద, పెద్ద తెలుగు అక్షరాలలో చెక్కివుంది. లిపి 13వ శతాబ్దించాటి తెలుగు. ఈ శాసనంలో క, ఞ, రకార పొల్లులు ప్రత్యేకం. 7, 8 శతాబ్దిల నాటి ఞ. ర కార పొల్లులు, 11వ శతాబ్దించాటి క ఈ శాసనంలో కనిపిస్తాయి. రెండువైపుల 38పంక్తులలో చెక్కుడిన శాసనమిది. శాసనం రెండవ వైపు కాకతీయుల సాంప్రదాయికవైన సూర్య, చంద్రులు, శివలింగం, ఖడ్గం, ఆవు చిహ్నాలు చెక్కివున్నాయి. శాసనం చివర దానశాసన సంప్రదాయం ప్రకారం శాపోత్తి శ్లోకం “స్వదత్తాం పరదత్తాం” చెక్కివుంది.

ఈ శాసనం తేదీ గొప్పమనిషి, ప్రభ్యాత చరిత్రకారుడు మల్లంపుల్లి సోమశేఖరశర్మ పరిష్కారించిన ప్రసిద్ధమైన రాగిరేకుల ‘ఉత్తరేశ్వర శాసనం’ తేదీ ఒక్కటే కావడం యాధ్యాచ్ఛికం, చారిత్రాత్మకం.

వేడి మంకలు అనబడు వేడి మంకల్ శాసనపొరం:

- (డిజిటల్ ఫోటో కాపీ)
- స్వస్థితి శ్రీపర్వత శ్రీ

- స్వయంభు శ్రీలింగచక్రవర్తి
- శ్రీ మల్లికార్జున మహాలింగ
- దేవుని కలుమరమునకు పూ
- (రోడ్టెన మేడిమలంకలు
- అనాది సంస్థామై చెల్లు
- చుండగాను నడుమం
- గొంతకాలము విచ్ఛిన్ని(పు)
- 0డిటేని స్వస్థితి మ
- హోమండలేశ్వర కాక(తి)
- య్యై ప్రతాపరుద్రుదే(వ)
- మహారాజులు ట్రిప్పిక్ (రా)
- జ్యము సేయుచుండ(గా)
- ను స్వస్థితి శక వర్ష
- ములు 1211లవు
- విరోధి సంవత్సర పో
- ల్లం శు15వ నాండి
- (సోమగ్రహణకాలమున
- ....దు స్వస్థితి మహాసా
- మంత చెఱకు ఇమ్మడి బోల్ల
- మరెడ్డివారు శ్రీ మల్లినా...

రెండవవైపు
సూర్యుడు, (చంద్రుడు)
శివలింగం, ఖడ్గము, ఆవు చిహ్నాలు

- థ దేవుని అంగరంగ భో గాలకు కలుమరమునకు శ్రీ
- మతు శాశ్వత శివాచా ర్యుల చేత ధారాపూర్వ
- కము సేసి ఇచ్చి మేడిమ లంకలు ఆచంద్రార్జు
- స్థాయిగా భావించిరి మ 0గళ మహా శ్రీల్శ్రీ
- శాపోత్తి శ్లోకం:(8 పంక్తులు)
- స్వదత్తా ద్విగుణంపుణ్య 0 పరదత్తామపాలనం

- పరదత్తాపహోణ స్వ • దత్తం నిష్పలం భవేత్
- స్వదత్తం పరదత్తం వా
- యో హరేతి పసుంధరాం
- పశ్చిపర్ష సహస్రాచీ
- విష్ణాయాం జాయతే క్రిమిః

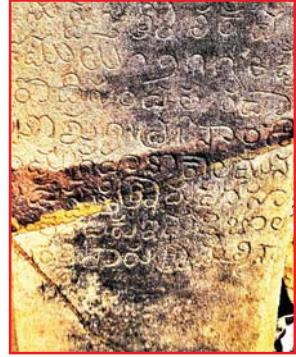
మొత్తం శాసనం 37 పంక్తులు
(శాసనం భోటోల కర్మాన్ వివేక, తెలంగాణ టుడే, మహాబూబ్ నగర్)

ఈ శాసనాన్ని చదివి, శాసనపారం రాసింది.

-శ్రీరామేషు హగోపాల్

m : 9949498698

e : akshara25@gmail.com

200ల ఏండ్రు కీందట

నిజాంని ముంచిన పామర్ అండ్ కంపనీ

సోట్లు రద్దు- దాని తర్వాతి పరిణామాల మూలంగా ఇహ్వాళ దేశ వ్యాప్తంగా ప్రజలకు బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థ పై నమ్మకం పోయింది. పైనలున్నా డిపాజిట్లు చేసేందుకు జనం సిద్ధంగా లేరు. నిజానికి విజయ్యమాల్యా, సీరవ్ మోడి, లలిత్ మోడి, దీపక్ తల్వార్, మెహుల్ చోక్సి ఇట్లు కొన్ని వందల మంది ఘురానా దొంగలు' బ్యాంకులను ముంచి దర్జగా విదేశాల్లో ఇకార్లు చేస్తున్నారు. మరోవైపు భారతదేశ సగటు మనిషి బ్యాంకులో ఉన్న తన భాతాలోని సామ్యుని విత్తిడ్రా చేసుకునేందుకు ఎట్టిఎంల చుట్టూ చక్కర్లు కొట్టాల్చి వస్తున్నది. మరోవైపు ఇంటి దొంగలు పంజాబ్ నేపసల బ్యాంకులో వేల కోట్లలు మెక్కేసింద్రు. అట్లాగే చందాకొచ్చార్ తాను చైర్మన్‌గా ఉన్న ఐసిలిపి బ్యాంకు లావాదేవీల్లో అవకత్తవకలకు పాల్పడినట్లు వార్తలు వస్తున్నాయి. తాజాగా ఐడిబిపి బ్యాంక్ ఉన్నతాధికారులు కిశోర్ కారత్, మెల్విన్ రెగ్స్‌లు అవినీతికి పాల్పడ్డారని సిచి కేసులు నమోదు చేసింది. ఇది వర్తమానం. చరిత్రలో కూడా ఇలాంటి బ్యాంకింగ్ మోసాలు, దివాళాలు చాలానే ఉన్నాయి. ప్రౌదరాబాద్‌లో 1901లో స్థాపితమైన శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్ర భాషానిలయం వారు అధిక వడ్డి ఇస్తుందనే ఆశతో అర్థత్తునాట్ కంపెనీలో తమ సామ్యుని దాచి పెట్టినారు. అయితే ఆ కంపెనీ 1906లో దివాళ ప్రకటించడంతో ఆ గ్రంథాలయం ఆదిలోనే ఇబ్బందులు ఎదుర్కొంది. ఈ కంపెనీ మద్రాసు కేంద్రంగా నడిచింది. ప్రౌదరాబాద్‌లో దాని శాఖ ఉండింది. దీని లాంటిదే మరో విదేశి బ్యాంక్/గుంస్ పామర్ అండ్ కంపెనీ. అధిక వడ్డీలు వసూలు చేస్తూ నిజాం ప్రభుత్వ ధనాన్ని కొల్పగొట్టింది. ఈ బ్యాంక్ అత్రమాలు, మోసాలు, అవినీతిని బ్రిటీష్ రెసిడెంట్‌గా ఉన్నటువంటి కిర్పాట్రీక్ రాజు కుటుంబానికి చెందిన శైరున్నసాను వివాహమాడినాడు. అలాగే విలియమ్ పామర్ (1740-1816) అనే బ్రిటీష్ మేజర్, తాను లక్ష్మీలో ఉన్న సమయంలో అవధి సంస్థానానికి చెందిన పైజస్సీసా బేగమ్‌ని (1828లో మరణం) 1780 ఆ ప్రాంతంలో వివాహమాడినాడు. ఈయనకు అంతకుముందే ఇంగ్రండ్ లో మరో స్ట్రీతో పెళ్ళయింది. ఈయన గ్వాలియర్, లక్ష్మీ, పూనా రెసిడెన్సీల్లో రెసిడెంట్‌గా విధులను నిర్వహించినాడు. విలియం పామర్కు వారన్ హెస్టింగ్స్ కాలం సుంచి గవర్నర్ జనరల్‌తో సత్యంబంధాలున్నాయి. ఆ తర్వాత కార్బ్రూవాలిన్ కాలంలో కూడా ఇవి కొనసాగాయి. ఈ సంబంధాలను ఆసరగాగా చేసుకొని ఇంగ్రండ్కు చెందిన భార్యకు పుట్టిన ఈయన కుమారుడు జాన్ పామర్ కలకత్తాలో 'పామర్ అండ్ కంపెనీ' పేరట ఒక బ్యాంక్/గుంస్ ని 1809లో స్థాపించినాడు. దీని ప్రౌదరాబాద్ శాఖను పైజస్సీసా బేగమ్‌కు పుట్టిన విలియమ్ (తండ్రి కొడుకులకు ఒక పేరున్నది) పామర్ చూసుకునేవాడు.

దేశంలో వివిధ సంస్థానాధికులతో ఒప్పందం కుదుర్చుకున్న మాదిరిగానే రెండో నిజామ్ నిజాం అలీఖాన్ (1762-1803)తో బ్రిటీష్ గవర్నర్ జనరల్ పైన్స్ సహకార పద్ధతిన్ 1798, 1800ల సంతృప్తురాల్లో రెండు వేర్వేరు ఒప్పందాల్చి కుదుర్చుకున్నారు. ఈ ఒప్పందాల ప్రకారం సైన్యంలో నియూమకాలు, నియంత్రణ అంతా బ్రిటీష్ అధికారుల చేతిలో ఉంటుంది. నిజాం రాజ్యంలో ఎక్కడ శాంతి భద్రతల సమయాలు తల్లిత్తినా ఈ సైన్యం రంగంలోకి దిగుతుంది. అయితే ఈ పైన్స్ జీతభత్యాలు, వాటి నిర్వహణకు

అయ్యే భర్యులన్నీ నిజాం ప్రభుత్వమే భరించాల్చి ఉండేది. వీటి ఆర్థిక వ్యవహారాల రాత కోతలు, ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలన్నీ నిజాం ప్రభుత్వం తరపున ఆనాడు ప్రధానమంత్రిగా ఉన్న రాజు చందూలాల్ (1766-1845) నిర్వహించేవాడు. చందూలాల్ 1808 సుంచి ఈ బాధ్యతలు స్వీకరించాడు. ఈయన పూర్తిగా అవినీతి పరుడు. బ్యాంక్ అధికారులతో కుమ్మక్కుయి ప్రభుత్వానికి లక్ష్ల రూపాయల నష్టాన్ని వాటిల్ల జేసిందు. చందూలాల్ భార్యకు ఆనాటి బ్రిటీష్ రెసిడెంట్ కిర్పాట్రీక్ భార్య షైరున్నసా బేగమ్తో మంచి సంబంధాలు, మిత్రత్వం ఉండేది. అందివచ్చిన ఏ అవకాశాన్ని జారవిడుచుకోకుండా అయిన తన 'పనులు' చక్కబెట్టుకునేవాడు.

ఆనాడు చాలా మంది బ్రిటీష్ అధికారులు స్థానికంగా ఉన్నటువంటి ముస్లిం నవాబుల అమ్మాయిలను వివాహమాడివారు. ఇది తమ విధి నిర్వహణకు తోడ్పుడుతుందని కూడా వారు భావించేవారు. అట్లా పైదరాబాద్లో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్‌గా ఉన్నటువంటి కిర్పాట్రీక్ రాజు కుటుంబానికి చెందిన షైరున్నసాను వివాహమాడినాడు. అలాగే విలియమ్ పామర్ (1740-1816) అనే బ్రిటీష్ మేజర్, తాను లక్ష్మీలో ఉన్న సమయంలో అవధి సంస్థానానికి చెందిన పైజస్సీసా బేగమ్‌ని (1828లో మరణం) 1780 ఆ ప్రాంతంలో వివాహమాడినాడు. ఈయనకు అంతకుముందే ఇంగ్రండ్ లో మరో స్ట్రీతో పెళ్ళయింది. ఈయన గ్వాలియర్, లక్ష్మీ, పూనా రెసిడెన్సీల్లో రెసిడెంట్‌గా విధులను నిర్వహించినాడు. విలియం పామర్కు వారన్ హెస్టింగ్స్ కాలం సుంచి గవర్నర్ జనరల్‌తో సత్యంబంధాలున్నాయి. ఆ తర్వాత కార్బ్రూవాలిన్ కాలంలో కూడా ఇవి కొనసాగాయి. ఈ సంబంధాలను ఆసరగాగా చేసుకొని ఇంగ్రండ్కు చెందిన భార్యకు పుట్టిన ఈయన కుమారుడు జాన్ పామర్ కలకత్తాలో 'పామర్ అండ్ కంపెనీ' పేరట ఒక బ్యాంక్/గుంస్ ని 1809లో స్థాపించినాడు. దీని ప్రౌదరాబాద్ శాఖను పైజస్సీసా బేగమ్‌కు పుట్టిన విలియమ్ (తండ్రి కొడుకులకు ఒక పేరున్నది) పామర్ చూసుకునేవాడు.

అంతకుముందు ఈ విలియమ్ పామర్ (జానియర్) తన 19వ యేట ఇంగ్రండ్ లో చదువు ముగించుకొని ప్రౌదరాబాద్ వచ్చిందు. ఈయన బ్రిటీష్ రెసిడెన్సీకి, మిలిటరీకి సంబంధం లేకుండా నేరుటీ నిజాం అంతరంగిక సైన్యంలో ఉద్యోగిగా చేరినాడు. త్వరలోనే

సీనియర్ విలియమ్ పామర్

బ్రిగేడియర్ స్టోయికి ఎదిగిందు. బహుళా తన తల్లి ముస్లిం కావడం కూడా ఇందుకు ఉపయోగ పడి ఉంటుంది. ఈయన నిజాం సంస్థానంలో ఉద్యోగం చేసిన మెట్టమొదటి బ్రిటీష్ జాతీయుడు. ఈ దశలో అంటే పామర్ 1810లో తన ఉద్యోగానికి రాజీనామా చేసి తన అను జ్ఞాన పామర్, సాంత తమ్ముడు హేస్టింగ్స్ పామర్తో కలిసి బ్యాంకింగ్ రంగంలోకి దిగినాడు. ఈ బ్యాంక్ కేంద్ర కార్యాలయం బ్రిటీష్ రెసిడెన్సీ (కోటీ)కి సమీపంలోనే ఉండేది. బహుళ ఈనాడు కోటీలో ఉన్న ఆంధ్రాబ్యాంక్ ప్రాంతంలోనే ఆ బ్యాంక్ ఉండేది. తర్వాతి కాలంలో కొంచెం అటు ఇటుగా ఈ వీధినంతా బాంక్ ఫ్రీట్‌గా పిలిచేవారు. ఇప్పటికీ ఈ ప్రాంతాన్ని అలాగే పిలుస్తారు. ఈ కంపెనీలో పామర్ కుటుంబంతో పాటుగా గుజరాత్ కు చెందిన మిలియనీర్ వ్యాపారస్తుడు సేట్ బంకట దాన్ అనే అతను కూడా భాగస్వామిగా చేరిందు. ఎంత పెద్దమొత్తంలో డబ్బు కావాల్సిన క్లాల్ నమకూర్చే నత్తా ఈయనకుండేదని ‘నిజాం హిాజ్ హిస్టరీ’ అనే పుస్తకంలో హాఫ్రీ జార్జ్ బ్రిగ్స్ రాసినాడు. ఈ బ్యాంక్లో పెట్టుబడి పెట్టిన మరో వ్యక్తి ప్రైపరాబాద్ బ్రిటీష్ రెసిడెన్సీలో డాక్టర్ (సర్జన్)గా వనిచే స్తున్న (అప్పటికి) విలియమ్ కర్లి. ఈయన రెండు లక్షల రూపాయలను ఇన్వెష్ట్ చేసినాడు. అలాగే సామూల్ రస్సెల్ అనే ప్రైదరాబాద్-బ్రిటీష్ సైన్యంలో పనిచేసిన వ్యక్తి 13 లక్షల రూపాయలను పెట్టుబడిగా పెట్టిందు. అట్లాగే వానెన హేస్టింగ్స్ కుటుంబంలోని అమ్మాయిని వివాహమాడిన విలియమ్ రంబోల్ (ఈతని తాత ధామన్ రంబోల్ మద్రాసు గవర్నర్‌గా పనిచేసిందు. అత్యంత అవినీతి పరుడిగా ఆయనకు ముద్ర ఉన్నది) కూడా ఇందులో పెట్టుబడి పెట్టినాడు. సామూల్ రస్సెల్ ప్రైదరాబాద్లో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్‌గా పనిచేసిన హాఫ్రీ రస్సెల్తో ఎలాంటి బాంధవ్యం లేకున్నా నామస్వర్మయంతో బాంధవ్యమున్నట్లుగా నమ్మించి తన కార్యకలాపాలు నిర్వహించుకునేవాడు. ఈ సంస్థ 1816లో లైసెన్స్ కోసం ఈస్టిండియా కంపెనీకి అప్పయి చేసుకున్నది. ఈస్టిండియా కంపెనీ 1797లో చేసిన చట్టం ప్రకారం ఇంగ్లండ్కు చెందిన ఏ బ్యాంక్ లేదా ఆర్థిక సంస్థ ప్రత్యక్షంగా స్టోనిక సంస్థానాధీశులతో ఎలాంటి లావాదేవీలు చేయకూడదనే నిబంధన ఉండేది. అలాగే ఈస్టిండియా కంపెనీ ఉద్యోగులు ఎవ్వరు కూడా ఇలాంటి లావాదేవీలు చేయకూడదనే

నిబంధన కూడా ఉండేది. ఒక్క దాక్షరక్తకు మాత్రం 1840వకు ఈ మినహాయింపు ఉండేది.

బీట్ న్యూఐణ్టిని ఆసరా చేసుకొని తమ తండ్రికి ఈస్టిండియా కంపెనీ గవర్నర్ జనరల్ దగ్గర ఉన్న పరపతిని ఉపయాగించి పామర్ సోదులు బ్యాంక్కు అనుమతిని పొందినారు. ఈ అనుమతిని ఈస్టిండియా కంపెనీ మంజారు చేస్తూ బ్యాంక్ ప్రైదరాబాద్ లావాదేవీలు ‘బ్రిటీష్ రెసిడెంట్’ ఉత్తర్వులకు లోబిటి ఉండాలని నిర్దేశించింది. ఇట్లు ప్రైదరాబాద్లో తమ లావాదేవీలు ప్రారంభించిన పామర్ అండ్ కంపెనీ ఆది నుంచి లాభాల్లో నడిచింది. ఈ దశలోనే బ్రిటీష్ వారితో కుపరుకున్న పైన్య సహకార ఒడంబడికి మేరకు ఏదాదికి దాదాపు ఎనిమిది లక్షల రూపాయలు జీతభత్యాలు, నిర్వహణ కింద నిజాం ప్రభుత్వం భరించాలి. ఇందుకు నిజాం ప్రభుత్వం వద్ద తగినంత సామ్య లేక పోవడంతో ‘బ్యాంక్’నుంచి ఈ వెంతాన్ని అప్పాగా తీసుకునేవారు. ప్రతియేటా ఇదే తంతు జరిగేది. దీనికి మొదట్లో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్ గ్యారంటీర్ గా వ్యవహారించారు.

పామర్ అండ్ కంపెనీ ఒక్క బ్యాంకింగ్ రంగంలోనే గాకుండా ప్రైదరాబాద్ రాజ్యం నుంచి పత్తి, టేకు కలవను పెద్ద ఎత్తున

సైనిక దుస్తులైన ఎర్కోటులో విలియం పామర్ (సీనియర్), ఆయన ఇండియన్ భార్య పైజస్సీసా బేగ్మ్ (పడిలో మాతురు మేలతో), నిలబడి ఉన్న బాలుడు విలియం పామర్ (జూనియర్) ప్రక్షమ హేస్టింగ్స్ పామర్. కూర్చున్న వాలులో పైజస్సీసా సోదరిల మార్ బేగ్మ్ కూడా ఉన్నది. మిగత వారు పిల్లల దానీలు. ఈ చిత్రాన్ని 1785లో గీసించి జోహన్ జిష్టోని (1733-1810)

ఇంగ్లండ్కు ఎగుమతి చేసింది. మర్క్యూడా ప్రాంతంలో పండె పత్తిని, పాల్వంచ ప్రాంతంలో దారికే మేలు రకమైన పేకును విదేశాలకు ఎగుమతి చేసేవారు. వీరి ఎగుమతి సజావుగా సాగడానికి రోస్ట్ మార్చం కాకుండా గోదావరి నది మార్గాన్ని ఎంచుకున్నారు. ధవకేశ్వరం వద్ద ఆనకట్ట కట్టిన ఆర్థర్ కాటన్ సేవలను కూడా ఇందుకోసం వినియోగించుకున్నారు. గోదావరి నది సముద్రంలో కలినే ప్రాంతంలో అప్పటి రాయల్ సేవికి చెందిన కెప్పెన్ చార్లెన్ టైలర్ సేవలను కూడా వినియోగించుకున్నారు. ఇదంతా ప్రభుత్వం సామ్యతో ప్రయుచేటు సోకు చేయడమే! చార్లెన్ టైలర్ పామర్ అండ్ కంపెనీ కోసం కోరింగ్లో పెద్ద ఓడరేపునే నిర్మించినాడు.

నిజానికి పామర్ అండ్ కంపెనీ స్టోపనలో ప్రధానోద్దేశ్యం వ్యాపారం చేయడం. కానీ లాభాలు అధికంగా ఉంటాయని తలచి బ్యాంకింగ్ రంగంలోకి అడుగు పెట్టింది. ఇట్లు ప్రజల నుంచి ఏడాదికి 12శాతం వద్ది చెల్లించే విధంగా డిపాజిట్లను స్వీకరించారు. ఇదే

కంపెనీ నిజం ప్రభుత్వానికి ఏదాదికి 24 శాతం వహ్నిపై అప్పులను ఇచ్చింది. ఈ దశలో ప్రైసరాబాద్ లో బ్రిటీష్ రెసిడెంట్‌గా నియమితులైన సర్ చార్లెస్ మెట్టుఫై బ్యాంకు వసూలు చేస్తున్న అధిక వహ్నిపై అప్పుంతరం వ్యక్తం జేసినాడు. అంతేగాకుండా 20 లక్షల రూపాయల క్లెయిమ్స్ చెల్లబోవి ప్రకటించినాడు. అలాగే గతంలో నిజం ప్రభుత్వంలో పనిచేసినందుకు విలియమ్ పామర్కు చెల్లించే భత్యాల చెల్లింపులను ఆపు చేయించినాడు.

1820 నాటికి 60 లక్షల రూపాయలను అప్పగా ఇవ్వకుండానే ఇచ్చినట్టుగా కంపెనీ దొంగ లెక్కలను చూపించిందని ఇదంతా మోసమని కేసు నడిచింది. ఈ కేసులో విలియమ్ రంబోల్ కోర్టులో ఒక వత్రాన్ని దాఖలు చేస్తూ 1815, 1816, 1817, 1818 మరియు 1819 సంవత్సరాలకు గాను పామర్ అండ్ కంపెనీ నిజం ప్రభుత్వానికి 42, 41, 452 రూపాయలను అడ్వెన్స్‌గా చెల్లించినట్లు పేర్కొన్నది. అయితే అదే పత్రాల్లో 1820 నాటికి 40 లక్షల రూపాయలు అడ్వెన్స్‌గా ఒక్క ఏడాదిలోనే ఇచ్చినట్టుగా తెలిపింది. అంటే సైన్యం జీత భత్యాల కోసం 1815 నుంచి 1819 వరకు సంవత్సరానికి దాదాపు ఎనిమిది లక్ష రూపాయల చొప్పున చెల్లిస్తూ ఒక్క 1820 లోనే 40 లక్షలు చెల్లించినట్లు చెప్పడం అవినీతి జరిగిందనడానికి రజువులు దొరికాయి. ఎందుకంటే ఒక్క ఏడాదిలోనే పదింతలుగా జీతభత్యాలు పెరగడమనేది అసంభవం. ఈ దొంగ లావాదేవిల్లో నిజం ప్రధానిగా పనిచేసిన రాజు చందూలార్కు వాటాలు దక్కాయి. ఇట్లు మోసపూరితంగా ప్రభుత్వ సామున్ని

చార్లెస్ మెట్టుఫై

కాజేయడాన్ని రెసిడెంట్ చార్లెస్ మెట్టుఫై అటు కలకత్తా కోర్టులోనూ, ఆ తర్వాత లండన్ లోనూ సమర్థవంతంగా వాదించి నిజం ప్రభుత్వానికి మేలు జేసిందు.

ఈ వోసాల్లో చాలామంది అధికారులకు భాగస్వామ్యముండింది. బ్రిటీష్ రెసిడెంట్‌గా పనిచేసిన పోటీ రస్వెల్ మద్రాసులో దుబాసీగా పనిచేసిన లంగర్ పాపయ్యతో కలిసి మోసాలకు పాల్వడ్డారని ఈష్టిండియా కంపెనీ ఆయన్ని పదివీలోంచి తప్పించింది. తర్వాత ఈ విషయాన్ని రస్వెల్ బంధువు ప్రభూత అంగ్రేస్ నవలా రచయిత వాల్రెస్ స్టూబ్ తన సర్జన్ డార్టర్ లో రికార్డు జేసినాడు. నిజానికి అనాడు బ్రిటీష్ అధికారులు అందరికి దగ్గరి నంబంధ, బాంధవ్యాలుండేవి. దీంతో ఏ స్థాయిలోనైనా తమ పనులు చకచక నెరవేర్పుకునేవారు. రంబోల్ కు హెస్టింగ్ కుటుంబంతో, విలియం పామర్ (జూనియర్) చెల్లె వేరి వివాహం ప్రైసరాబాద్ రాజ్యంలో ఉన్నతాధికారిగా పనిచేసిన పిలివ్ మెడోనెతో జరిగింది. విలియం (సీనియర్) మేనల్లుడు ఎప్పుడ్లు పామర్ డాక్టర్గా పనిచేసిందు. మంత్రులందరితో సన్నిహిత సంబంధాలుండేవి.

మొత్తమీద చాపకింద నీరులా ప్రైసరాబాద్ ఆదాయునికి గండి కొట్టడం, మోసపూరితంగా స్వాహో చేయడం జరిగింది.

-సంగిరెట్లీతీనివాస్,

m: 98492 20321

e: sangishettysrinivas@gmail.com

కర్మకత్వం

నాలుగు దిక్కుల ఇంటీలో
శ్రమ గీతానికి అడుగులు కూరుస్తున్నాడు
సగ్గుమెన మనసుతో
నలుగుల అన్నానికి మట్టిని ఒలుస్తున్నాడతడు
త్రక్కతి అతని చుట్టూ
వసంతాన్ని అల్లుతున్నది
సూర్యకిరణాలు చెముటసుతాకి
వేడిని చల్లార్చుకుంటున్నాయి
మునివేళ్ళు తాకిన నారు
నిఖార్సుగా నిలబడే ప్రయత్నం చేస్తున్నది
చివ్వరులు చివ్వరులగా
మొగ్గలు మొగ్గలగా
బళ్ళ విరుచుకుంటున్నది చెట్లు

పంట పంచాంగిల్లో ప్రయత్నంలో పున్నది
కోయిల వసంతరాగంతో
కచేరీకి సిద్ధంగా పుంది
కంటి రెపు కావలిజేసి
ఎండిన డొక్క కంచెగ మారింది
పదుగుల పరమాన్మాలికై
తరలినయి అన్నపు రాసులు
పాకిటైన ఆత్మ

పాలం సుట్టూ తిరుగుతున్నది
దేవోన్ని మోసున్న చెట్లు
సిగ్గుతో తలదించుకున్నది
పూల గుత్తుల రెక్కల్ని తెంపుకోని
శివమెత్తుతున్నయిజి
కోయిల సంతాప గీతానికి
ప్రకృతి మౌనం పాటిస్తున్నది
తెల్లని పత్తంపై అప్పు గీతలు
తలరాతల్ని వెక్కిలిస్తున్నయి
ఒకల శిశిరాన్ని ఎందరో వసంతంగా
మార్పుకుంటుంటే
రైతు పరలోకంలో రాజుగ
మారుతున్నాడు.

-శారదా హన్మాండ్లు

m : 9912275801

e : sharadahanmandlu@gmail.com

వద్ద వద్ద

వద్ద వద్ద
ఆ రోజు నాకసలే వద్ద

శాలువాల ఆలింగనం కోసం
నా కలం పాళీ పరుగులెత్తే
క్షణం నాకసలే వద్ద ,

నా హృదయాగ్నిలో రేగుతున్న
అగ్నిరఘ్యలను
పేరు ప్రభూతుల జడిపాన
నా భావాలపై తాండవం చేస్తూ
చల్లార్చే క్షణాలు నాకసలే వద్ద,

అభాగ్యుల ఆర్త్నాదాలను
నా గరజంలో నింపి
కలంతో గల్జింబిన నేసు
ఓ కెమెరా ఓరచూపు ఒంపుకి
పెదాల మాటున దాగిన కసిని కప్పెట్టి
నవ్వు పూతలు పూయించి
నా మనస్సాక్షిని పణంగా పెట్టి
దుర్దినం నాకసలే వద్ద .

బహుమతుల యాపలో
లైను అంచుల సిబంధనలకు మోకలిల్లి
ఎపడి మెప్పు కోసమో
నా భావాలకు ముసుగేసి రానే
నల్లని రాతలు
నాకు వద్ద,

శుభాకాండ్యల పరిమళాలు
నా కలం పేల్చిన
కస్తుటి రక్తపు మరకలను కడిగి
నన్ను ఏమూర్చే క్షణం
నాకసలే వద్ద

నా దిగజారుడుతనాన్ని
నా కలం చీసంగా చూనే
మరణ ఫుడియ
నాకసలే వద్ద,

నా హాలం చిందించిన ఆత్మపుతు
ఒక్క మునసయినా తడవాలి
నా వెన్ను దుస్తిన నార్యపై
ఒక్క మొలకయినా చిగులించాలి
నా రక్తపు బొట్టతో దుస్తిన సేద్యాశికి
ఒక్క జీవితంలో అయినా
బంగారు పంటలు పండాలి
అది చాలు నాకు.

- పరవస్తు విశ్వక్షేమ

m : vishswakparavastu31@gmail.com

DECCAN tv
Voice of Telangana

Watch deccantv On Youtube Channel

టైరీంకే ఏచ్ క్ల్యా ప్రైంట్ ...!

ఇటీవలి కాలంలో ఒక వ్యాపార ప్రకటన ఇలా నినదిస్తోంది. ఈ మోటర్ సైకిల్ టైరును చూపుతూ ‘గో ఎనీవేర్ టైర్’ అని పదే పదే పలకరిస్తుంది. ఈ టైర్లు, ఈ చక్కాలు మానవాళిని ఎక్కడిక్కెనా తీసుకుపోగలిగిన సామ్రాజ్యం ఉన్నవేని అనుకోవటంలో, నమ్మటంలో పెద్దగా సందేహించాల్సినదేమీ లేదు. అయితే ఈ టైర్లతో మనం ఎటు వెళతాం? ఎటు పోవాలి? ఎందుకు పోవాలి అనేదే పెద్ద సమస్య. తన కంపెనీ టైరు ఏవిధంగా దృఢమైనదో, ఎంత మన్నికెనదో మాత్రమే ఆ ప్రకటన చెప్పగలుగుతుంది. ఇట్లాంటి టైర్లు, కార్లు, ఇతర సకల సొకర్యాలు సమకూర్చే వాహనాలు ఇటీవల చిన్నపీటిల్లలను అత్యధికంగా, మధ్యతరగతి ఆదాయ వర్గాలను మరీ విపరీతంగా ఆకర్షిస్తూ ఉన్నాయి. ఈ ఆకర్షణ ఎంతగా పెరిగిందంటే ఏ నలుగురు మిత్రులు కలిసినా వారు మాట్లాడుకునే పది మాటలలో తమ కార్ల, ఇతర వాహనాల ఫీచర్లు గురించి కూడా ఉంటున్నాయి. ఈ మిత్రులు తాము దూరంగా ఉంచి పోషిస్తున్న తల్లిదండ్రుల విషయం ప్రస్తావించుకోగలుగుతారని సేనను కోవటంలేదు. సామాజిక జీవితానికి, వ్యక్తిగత జీవితానికి మధ్య సరిహద్దు రేఖలు చెరిగోయాయని మనం భావిస్తున్నాం కనీ, వివిధ సామాజిక బ్యందాలు, చిన్న చిన్న స్నేహ బ్యందాలు తాము చేసే సామాజిక సంభాషణల్లో తమని ప్రత్యేకంగా ఏ అంశాలు నిలుపుతూ ఉన్నాయో వాటి గురించే మాట్లాడుతున్నారు. గొంతు విప్పుతూ ఉన్నారు.

ఎక్కడిక్కెనా వెళ్ళగలిగిన టైర్లు ఈనాడు మనకు అందుబాటులోకి వచ్చాయనేది ఒక వాస్తవం. ఈ టైర్ల ప్రపంచం మూకుమ్మడి మరణాలను కానుకగా ఇస్తున్న మాట కూడా వాస్తవమే. ఈమధ్య కాలంలో ఏ పేపర్ తిరగేసినా చక్కాల కింద నలిగిపోతున్న విగత జీవులను చూపిస్తున్నాయి. ఇది విషాదం. ఈ విషాదాల పరంపర మరింతగా ఉధృతం కానుస్తుది. దీనిపట్ల మనం ఒక స్వప్తి ఉన్నప్పుడు మాత్రమే విగతజీవులు కాకుండా, పాటివ దేహాలుగా మారకుండా ఉండగలమని కూడా అనిపిస్తుంది.

చైనా బుషి ఒకరు ఎన్నో ఏళ్ళ క్రిందట చెప్పిన మాట ఒకటి గుర్తు వస్తోంది. “జాగ్రత్త కలిగిన పాదం ఎడ్డిక్కెనా నడవగలదు” అన్నదే ఆ వాక్యం గో ఎనీవేర్ టైర్ ప్రకటనకు, ఈ వాక్యానికి మధ్య భావార్థాలలో గల తేడాలను మనం గ్రహించగలిగితే చాలు. ఆ

గ్రహింపు శక్తిని మానవాళి క్రమంగా కోల్పోతున్నది. ఘలితంగానే మనచుట్టూ అసంభ్యాక అనర్థాలు, విధ్వంసాలు జరుగుతున్నాయి. మనం టైర్ మీదనే కాకుండా పాదాలతో ప్రయాణించే దూరాలు, గమ్యాలు కూడా కొన్ని ఉంటాయి. మనం అత్యవసరంగా, అనివార్యంగా పట్టించుకోవలసిన అంశమే పర్యావరణం. మానవ నాగరికత ఈ భూమి మీద నివసించే అనేక జీవ జాతులను నాశనం చేయసక్కరలేకుండానే ఎలా బ్రితాలో ఇప్పుడు నేర్చుకోవలసిన పారం. ఇందుకు గల ఒకే ఒక్క మార్గం, దారల్లా ఇతర ప్రాణులతో మన స్థలాలలను పంచుకోవటం అభ్యసించాలి. మనచుట్టూ ఉన్న ప్రాణులను, ప్రాణాలను అంతరింపజేసుకుని మనతో సహవాసమో, సావానవో చేయడానికి ఏ గ్రహంతరవాసులకు ఆహోన పత్రాలు పంపుకోగలం.

ఇవ్వాళ సర్వత్రా మను మలను బాధిస్తున్న విషయాలు రెండే రెండు. ఒకదీ ఆర్థిక ఆధి పత్యం, రెండోది ఆర్థిక స్వాస్యత. ఆర్థికాధిక్యత మనిషిని మనిషిగా కాకుండా మరో రకంగా చూడటం నేర్చితే, ఆర్థిక స్వాస్యత మనిషి తనను తాను తక్కువ చేసుకుని చూసుకోవడం, తక్కువ చేయబడుతూ ఉన్నానని భావించేలా చేయటం, దీనినుంచి బయట పడేందుకు తనకు లేని ఆర్థిక స్థాయిని ప్రదర్శించడం, తనను తాను కొనుగోలుదారుగా మార్పుకుని ఆ స్టేటును అనుభవించడం అనే అనర్థాలకు దారితీస్తున్నది. ఒకటి అతి భద్రతను ఆశిస్తున్నది. రెండోది అభ్యద్రతతో కొట్టుమిట్రాడుతోంది. ఈరెండూ కలిసేవోటు మాత్రం భక్తి, భగవంతుడు. మూడు దశాబ్దాల క్రిందట సప్తగిరి అనే ఒకే ఒక్క భక్తి, ఆధ్యాత్మికతా సంబంధ పత్రిక ఉండేది. ఇప్పుడు వీటి సంభ్య పెరిగింది. భక్తి కార్యక్రమాలను మాత్రమే ప్రసారం చేసే ఛానల్స్ వచ్చాయి. ఉదయాన్నే లేచిన భక్తులు భగవంతుడిని పూజించడం కోసం పూల సేకరణ నిమిత్తం ప్లాస్టిక్ కవర్లు తీసుకుని ఎక్కడ పూల చెట్లు కనపడినా వాలిపోతున్నారు. పూలను తెంపేటప్పుడు భగవంతుడు గాయపడ్డాడని అనుకోగలమా? ఆ పున్య ఉంటే ఏ పురుగో, ప్రాణియో దానిమీద వాలి తన ఆహో సేకరణ చేసుకోగలుగుతుందని భావించగలమా? పూలను గాలికి పరిమళాలను వెదజల్లడానికి వదిలిపెట్టగలమా? ఆపార్ట్ మెంట్ల ముందు నాచిన పూలమొక్కల చెట్లు ఎన్ని పూలని పూయగలవు?

వాటిని సంతన సాఫల్య కేంద్రాలకు చేర్చగల చేతులు ఇప్పుడు మనములకు మిగిలే ఉన్నాయా?

ఘళ్ళీ మనం తైర్ వద్దకే వద్దాం. బలమైన టైర్ను వెతికే కళ్ళు, పూలను అన్వేషిస్తూ నడిచే కాళ్ళు ఏబి స్టానంలో కొత్తది ఏదో మొలకెత్తాలి. అది ప్రకృతితో సమజీవనం, సహజీవనం అనే మాటను అదేపనిగా పదేపదే వినిపిస్తూ ఉండాలి.

మనిషి ఆర్థిక జంతువుగా ఎదగటమే అభివృద్ధి అయితే - నేలను, నూనెను, నీళ్ళను దోషించి చేసే, వేటాడే మృగంగానే ఈ నాగరికతా ప్రస్తానంలో మిగిలిపోవటం ఎందుకు? తన ఆర్థిక కార్యక్రమాల కోసమే ఇంతగా ఈ ధరణిని క్షతగాత్రం చేసే చేతులుగా మారితే, ఇప్పటికే ఎన్నో అంతరించాయి. ఇక తనని తాను అంతం చేసుకోవడం ఒక్కటే మిగిలించంది. బహుశా అదికూడా మొదలైనట్లుంది.

మనిషి ఆర్థిక జంతువుగా ఎదగటమే అభివృద్ధి అయితే - నేలను, నూనెను, నీళ్ళను దోషించి చేసే, వేటాడే మృగంగానే ఈ నాగరికతా ప్రస్తానంలో

మిగిలిపోవటం ఎందుకు? తన ఆర్థిక కార్యక్రమాల కోసమే ఇంతగా ఈ ధరణిని క్షతగాత్రం చేసే చేతులుగా మారితే, ఇప్పటికే ఎన్నో అంతరించాయి. ఇక తనని తాను అంతం చేసుకోవడం ఒక్కటే మిగిలించంది. బహుశా అదికూడా మొదలైనట్లుంది.

మానవుడు కులం, మతం, రాజకీయం, ఆర్థికాలను మాత్రం చెక్కుచెదరకుండా నిలబెట్టుకున్నాడు. ఇప్పుడు ఈ జాబితాలోకి ఎన్నో వచ్చి చేరాయి. చేరుతూనే ఉన్నాయి.

నువ్వు ఎటుపోతే నాకేమిటి నువ్వు ఏమైపోతే నాకుండుకు అని అనుకోలేక యూ గో ఆన్ ఎనీవేర్ టైర్..... ఐ కేర్..... ఐ కూర్

అంటూ ప్రకృతి గొఱగుతోంది. వినగలిగిన చెపులున్నాయా!?!?

-సీతారాం

m : 9866563519

e : sitametaphor@gmail.com

పిట్ట సాహసి

పిట్టబి
ఎంత ఛైర్యం
నాలుగడుగులు లేసిన
నాగుంబామును
పడగమీద తన్ని
కడలకుండా
కట్టణి చేస్తుటి...

పిట్టబి
ఎంత శౌర్యం
వేలెడంతలేకున్నా
గొంతు చింపుకొని
అలచి గోలపెట్టి
అంగుళం తేడాతో
అమాంతం ముట్టడిస్తుటి...

పిట్టబి
ఎంత సాహసం
కసిగా బుసకోడుతున్న
కాలసర్పాశ్మి
కాలిగోర్రతో గీల
వోళ్ళంతా కుళ్ళబొడుర్చది

పిట్టబి ఎంత ప్రాణం
గుడ్డుకోసం
గూడుకోసం
పెద్దదని తెలిసినా
శతురుతో
యుద్ధానికి వెనుకాడదు

పిట్టకైనా
చెట్టుకైనా
నిత్యవైతన్యముంటేనే
మనుగడ...

పన్నగాల్చి
పసిగట్టలేక
పరాయాకరణ చెందుతున్న
మనసికైనా సరే....

- కొండి మల్లారెడ్డి
m : 9441905525
e : kmr5525@gmail.com

నిర్మనారణ్యంలో నామకరణం

“మేరానామ్ రాజు
ఘరూనా అ నామ్
ఇహతీప్పొ గంగా
జహో మేర గావ్”
నిజమే. ఎవరి పేరు వారికి గొప్ప). ఎవరి ఊరు వారికి
మహాగొప్ప. మరి నేను మాత్రం తక్కువా?
లోకానికే
లోకేశ్వరుడిని
ముచికుందానది
తీర నివాసిని
నా నామకరణం కూడా
పీముల విందైన కథనే. గాన!
సుజనులారా అవధరించండి.
అలకించండి.

x x x

జూన్ వది 1951వ సంవత్సరం అర్థరాత్రి పెద్ద దవాభానా అని లోకులు పిలిచే ఉస్సునియా జనరల్ హస్పిటల్ లేబర్ రూం టేబుల్ మీద పురుటి నొప్పులు పడుతున్న అమ్మ తనకు నేతాజీ సుఖావ్ చంద్రబోస్, పండిత్ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ లాంటి కొడుకు పుట్టలని మనస్సులనే పెరుమాండ్లకు మొక్కకుంటున్నది.

అప్పటికి ప్రాధారాద్ సంస్థనంపై పోలీస్ యాక్స్ జరిగి మూడు సంవత్సరాలు. దేశానికి స్వాతంత్యం వచ్చి నాలుగు సంవత్సరాలు. 1951వ సంవత్సరంలోనే తెలంగాణా రైతాంగ సాయదు పోరాటం కూడా విరమించబడింది.

యాఖుతీపురా దైల్చేస్టేఫన్ దగ్గరి రైన్ బజార్ల పుట్టి పెరిగి ఐదో తరగతి కామ్యాబ్ బన అమ్మకు గాంధీ, నెహ్రూ, పటేల్ అంటే దేవండ్లతో సమానం.

ఆట్ల ఆరుపదుల క్రింద ఆఖరి నిజాం నవాబ్ మీర్ ఉస్సున్ అలీఖాన్ బహాదూర్ కట్టించిన ఉస్సునియా సర్హదీ దవాభానాల నేను కంట్ల తెరిచి ఈ భూమీదపడిన.

చందులు కథల ప్రతిక నుండి విశ్వనాథ నవలల వరకూ చదివే మా అమ్మకు నా పేరు ఖరారు లక్ష వరశల సమస్యగా మారింది. ఆరుదైన అపురూపమైన పేరు పెట్టాలని ఆమె ఆలోచన. దాదాపు సంవత్సరం కావోస్తున్నా సరింపన పేరే ఆమెకు దొరకలేదు.

నా పేరుకోసం ఆమె దేవులాడుతూనే ఉంది. ఒకరోజు నన్ను

సంకనేసుకుని అలియాబాద్ నుండి తన తల్లిగారిల్లు రైన్ బజార్కు “గ్యారా నంబర్” బస్సు మీద బయలుదేరింది.

ఆరోజులల్ల బొగ్గుతో సిద్ధి బస్సులు ఒకటో రెండో సరూఫుల్ నుండి లప్పుకు (సికింద్రాబాదుకు) అటుఇటూ తిరిగేవి. వాటిని నెంబర్ వెన్ బస్సులు అనేవారు. రిక్షలు తక్కువ. టాంగాలు, జట్టాలు, ఎక్కాలు (మనిషిలాగేవి) ఎక్కువ. పైసలకు కటపిట అయ్యే రోజులవి. పైస కానరాని కాలంలో ఏ వాహనమైన ఒక విలాసమే. అందుకే పేదవాళ్ల రెండుకాళ్ల సడకే “గ్యారా నంబర్ బస్సు” అన్నమాట.

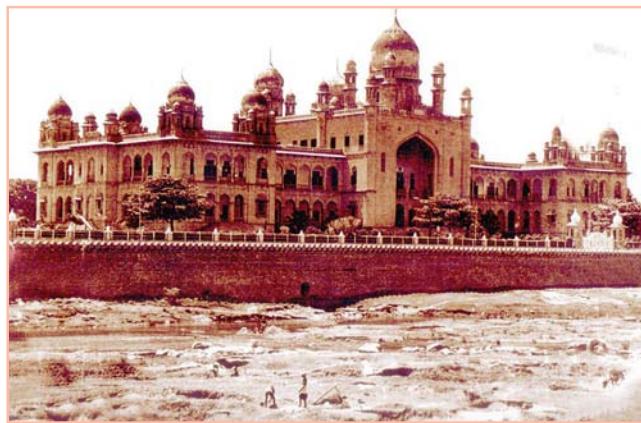
అమ్మ కాలినడకన అలియాబాద్ నుండి బయలు దేరి సయ్యద్ అలీ చబూత్రా దాటి శాలిబండా ఉతార్ దిగి మహారాజా చందూలాల్ దేవుడీ దాటి సుల్తాన్ పొహీలోని మీర్ వెంమిన్ దాయేరా దగ్గర మలుపు తిరిగి రాచెరువు కట్ట మీదికి ఎక్కి ఆ నిర్మనారణ్యం నుండి రైన్ బజార్ వైపు నడవసాగింది.

కులీఖుతుబ్బో నవాబుకు మీర్ వెంమిన్ వజీర్ గా (ప్రధానమంత్రి) వనిచేసేవాడు. ఈయన పరిష్కారం నుండి వచ్చిన పండితులు, పరిపాలనా ధృత్కుడు. ఇరానీలోని ఇస్సుహోన్ సగరం నమూనాలో ప్రాధారాద్ నగరాన్ని, చార్యునార్ స్వీయపర్యవేక్షణలో నిర్మించిన మహాను భావుడు. అతని సమాధిని మీర్ మొమిన్ దామేరా అంటారు.

ఖుతుబ్బోహీ నవాబులు కట్టించిన చెరువు అది. రాజు కట్టించిన చెరువు కావున పామరుల నోళలో నానినాని ‘రాచెర్పు’ కట్ట అయ్యింది. ముస్లింలకు తలాబ్ కట్ట అయ్యింది.

ఎండాకాలం ఎండ మండిపోతుంది. మిట్టమధ్యాప్తుం. ఎండకు మండుతున్న గులకరూళు తేలిన కచ్చా సడక్ మీద నగ్గ పొదాలతో నడుస్తున్న అమ్మ. మండుతున్న ఎండకు మాడుకాలుతున్న చీరెకొంగు తన తలపై కప్పుకోక నాపై కప్పి, నా పేరు గురించే సుదీర్ఘంగా ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్న అమ్మ. ఆమెకు ముందు కొడ్ది దూరంలో ఒక వృద్ధ బ్రాహ్మణ బాటసారి నడుస్తున్నాడు.

రాచెర్పు కట్టింది ఆ నిర్మనారణ్యంలో వారిద్దరే పాదచారులు, బాటసారులు, సాగుతున్న సడక. ఎండ దెబ్బకు అలసిసాలసిన ఆ వృద్ధుడు దాహోర్ని తట్టుకోలేక తన రెండు చేతులు పైకెత్తి ఆకాశం వంక చూస్తూ దండం పెదుతూ “హా లోకేశ్వరా! ఎక్కువున్నావయ్యా!!” అని ఎలుగెత్తి పిలిచాడు.

ఆ ఆక్రందన విన్న అమృతు మెదడు అడుగు పొరలలో తటిల్సున మెరుపు మెరిసింది. పేరుకు సంబంధించిన చిక్కుముడి విడిపోయింది. దాంతో సంతోషమూ, నవ్వు పట్టలేక “ఇగ్గో ఇక్కడే లోకేశ్వరుడు నీ వెనుకనే ఉన్నాడు” అని గట్టిగా అరిచింది.

ఆ పుట్టుడు కూడా నవ్వుతూ ఆనందంతో నన్ను ఎత్తుకుని ఆశీర్వదించాడు.

అట్ల నాకు ఆ నిర్జనారణ్య రాచెర్చు కట్ట మీద “లోకేశ్వర్” అని నామకరణ మహాత్మవం ఎవరూ లేకుండా నిరాడంబరంగా జరిగిపోయింది.

జర ఆగండి! కథ ఇంతటితో అయిపోలేదు.

అమావాస్యనాడు సరిగ్గా అర్థరాత్రి సమయంలో పుట్టునన్న అనుమానంతో మా అమృతాపుల గుళ్లో అయ్యగారిని కలసి నా జాతకం చెపుమన్నారు. ఆయన వేళల్లే అయ్యగారిని కలసి నాటిగ్రంథం, తాపత్రగ్రంథాలు తిరగేసి ఏతావాతా తేల్చిందేమంటే “ఈ పిల్లలాడికి అడవులు పట్టుకుని తిరిగే సంచారత్వం ఉందని - కావన శాంతి చేయించమని” సలవో ఇచ్చాడు.

ఆ జోస్యం విని భయంతో మా వాళ్ల తు.చ. తప్పకుండా అవన్నీ చేశారు. అయినా ఏం ఘాయిదా?

ఉత్తరోత్తరా నేను పెరిగిపెద్దగపుతుంటే అమృతు నేనోక పెద్ద సమస్యగా మారాను. ఇంటా బయటా రెబెల్సు. నా జీవితంతో నేనే అనేక ప్రయోగాలు చేస్తూ, దేవుడుగిపుడూ లేడని, పెళ్లిగిళ్లే వద్దనీ, చేస్తున్న సర్వార్థి సౌభాగ్య వదిలి సంజెకంజాయకేతన సైనికుడిగా తిరుగుతుంటే తనని తాను చాలాసార్లు తిట్టుకుంది. నన్ను కనేముందు

లోకనాయకులను, దేశాయకులను స్వరించుకున్నందుకు, అట్లాంటి కొడుకు పుట్టులని కోరుకున్నందుకు.

గుడిలో అయ్యారు చెప్పిన జాతకం ప్రకారమే గాక నా పేరులో ఈశ్వరుడు ఉన్నందుకు నాకు సంచార తత్వం, దేశదిమృరితనం కూడా అభ్యందని చాలాసార్లు మొత్తుకున్నది.

ఇప్పుడు అమృతేదు. అమృతాంటి నగరం కూడా అట్లలేదు. అంతా ఉల్లాపల్లె అయిపోయింది.

ఆ రాచెర్చు కట్ట మాత్రం ఉంది కాని అప్పటిలా నిర్జనారణ్యంలా కాదు. కాంక్రీటు జంగల్ పుణ్యమా అని ఆ చెరువులో నీళ్లే కాక చివరికి తేమ కూడా ఎండిపోయి భూబాసురుల దాహానికి గురై అదిపుటు అథోజగత్పేశాదరులు నివసించే ఒక ముఖీంల మరికివాడగా మారిపోయింది. దీనిని రాచెర్చుకట్ట అంటే ఇప్పుడు ఎవరికి అర్థం కాదు. ఆ తరం ముస్లింలకు తలాబ్ కట్టంటే కొంత సమజవుతుంది.

ఈ తరం వాళ్లకు ఇప్పుడు దాని కొత్తపేరు “సుల్తాన్ సలాహ్స్ దీన్ ఒవైసీ నగర్”.

ఏదేమైతేనేం ఆరుపదుల క్రింద ఆ రాచెర్చుకట్ట మీద నా నామకరణ మహాత్మవం అట్ల జరిగిపోయి ఈశ్వరుడి మీద నమృతం లేకున్న లోకంతో సంబంధం ఉన్న “లోకేశ్వర్”గ మిగిలిపోయిన.

పరపత్తు లోకేశ్వర్,

m : 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

అన్వేషణ

నువ్వు కారుమబ్బువై కమ్ముకున్నప్పుడు
సీలో నశ్శతూలకై వెదుకుతాను
ధవళకాంతి గగనానివైనప్పుడు
పక్కల బోమ్మలకై వెదుకుతాను
నిర్మల సీలాకాశపు కాంతివైనప్పుడు
సీతాకోక చిలుకలకోసం వెదుకుతాను
సీ సయనాలు రెండూ వెస్తేల సాగరాలైనప్పుడు
కదలాడే రంగు రంగుల కలల చేపిల్లలకై వెదుకుతాను
నేను సీ సంభాషణకోసం అనుక్కణం
చేతులు చాపుతుంటాను
నేను సీ శ్రేమను చేరడానికి
ప్రేమనే దాలిగా ఎంచుకున్నాను.....

-జుగాష్విలి

m : 9848266384

e : jugashvili.15@gmail.com

తెలంగాణ సామాజికాభివృద్ధిలో

ఉన్నానియా యూనివర్సిటీ పాత్ర

(శి)టిఎస్ వలుస పాలనా కాలంలో ప్రవేశపెట్టిన మొకాలే విద్యా విధానంలో ఇంగ్లీషు మీడియం 19వ శతాబ్దపు మూడవ దశకంలో ప్రారంభమైంది. తత్తులితంగా భారతదేశంలో గురుకుల, మదర్సా విద్యాలయాలకు భిన్నగా ప్రథమ ప్రైవేట్ రంగాలలో ఇంగ్లీషు మీడియం పారశాలల స్థాపన జరిగింది. మొకాలే మినిట్ అమలుకు ముందే క్రైస్తవ మిషనరీలు పాశ్చాత్య విద్యను ప్రోత్సహించినారు. అందువల్లనే బ్రిటిష్ ఇండియాలో ఉన్నత వర్గాలకు ఆధునిక విద్య అందుబాటులోకి వచ్చింది. అయితే దానికి భిన్నగా ప్రాంతీయ, మాతృభాష అయిన ఉర్దూ మీడియంలో భారతదేశంలోనే మొట్టమొదటి యూనివర్సిటీని స్థాపించిన ఘనత నిజం పాలకులకు దక్కుతుంది. ఏడవ నిజం మీర్ ఉన్నాన్ అలీఖాన్ ఏప్రిల్ 26, 1917లో ఉర్దూ మీడియంలో ఉన్నానియా యూనివర్సిటీని ఏర్పాటు చేయాలని ఘర్యానా జారీ చేసినాడు. ఇది భారతదేశ ఆధునిక విద్యా విధానంలో ఒక మైలురాయి అని చెప్పవచ్చును. ప్రాంతీయ భాషకు పట్టం కట్టి ఆంగ్ల మాధ్యమానికి ప్రత్యామ్నాయంగా ఉర్దూను భోదనా భాషగా ప్రవేశపెట్టడానికి ఆనాటి సామాజిక, సాంస్కృతిక, మత, సాంప్రదాయాలు దోషాదం చేశాయని చెప్పవచ్చును. ముఖ్యంగా దక్కన్ సాంస్కృతిక వారసత్వం, బిహార్ భాషల, మతాల ప్రజా సమాహరిల సమేళనం కల్గిన హైదరాబాద్ సంస్థానంలో ఉర్దూ మీడియం విద్యాలయాల్ని స్థాపించడాన్ని ఒక మహత్తర చారిత్రక ఘట్టంగా పేర్కొనవచ్చును. భారతదేశంలో మైసూర్, బహుదా, త్రివేంకూర్ లాంటి స్వదేశి సంస్థానాదీశులు ఇంగ్లీషు మీడియంలో ఉన్నత విద్యను భోదించడానికి యూనివర్సిటీలు, కాలేజీలను స్థాపించినారు. వాస్తవానికి బ్రిటిష్ ఇండియాలో స్వదేశీ, వందేమాతరం (1905-11) ఉద్యమ సమయంలో ఇంగ్లీష్ కు బదులు మాతృభాషలో విద్యా భోదన జరగాలని జాతీయ నాయకులు డిమాండ్ చేసినారు.

బెంగాల్, బొంబాయి, మద్రాస్ రాష్ట్రాల్లో జాతీయ విద్యాలయాల్ని కూడా స్థాపించడం జరిగింది. కాని బెనారస్ హిందూ విశ్వవిద్యాలయం, అలీఖర్ ముస్లిం విశ్వవిద్యాలయం, బీహార్ ఏస్ విద్యాలయాల్లో మాత్రం ఇంగ్లీషు మీడియం ప్రవేశపెట్టబడింది. మాతృభాష, ప్రాంతీయ భాషల్లో విద్యను అందించడం హైదరాబాద్ సంస్థానం ప్రత్యేకత అని చెప్పవచ్చును.

నిజం రాజ్యంలో ఆధునికరణకు ఆద్యాదైన మొదటి సాలార్జంగి పర్సీయన్, అరబిక్ లాంటి క్లాసికల్ భాషలతో పాటు మాతృభాషల్లో కూడా విద్యా భోదన జరగాలని సూచించినాడు. ఆరవ నిజం మీర్ మహబూబ్ అలీఖాన్ పరిపాలనా కాలంలో ఇస్లామిక్ తాత్వికత, భావజాలంతో ప్రభావితులైన హాల్మీ జమాల్దీన్ అప్పానీ పాశ్చాత్య సాంప్రదాయాలకు భిన్నగా ప్రత్యామ్నాయ విద్యా విధానానికి నాంది పలికినారు. దేశ భాషల్లో భోదన జరిగినప్పుడే ప్రగతి సాధ్యమని, ఆధునిక ప్రమాణాలతో కూడిన మాతృభాషలోని ముస్లిం విద్యా విధానమే పరిష్కారుని ఆయన భావించినాడు. ఆయనతో పాటు బ్రిటిష్ ఓరియంటిస్టు విల్ఫ్రెడ్ జ్యంట్ ‘మహ్యాదీయ యూనివర్సిటీ’ స్థాపన గురించి ప్రతిపాదించినారు. దానికి తోడు మీర్ ఉన్నాన్ అలీఖాన్ పాలనా కాలంలో 1913వ సంవత్సరంలో దారుల్ ఉల్లేఖన్ బాయ్యు అసోసియేషన్ ఉర్దూ మీడియంలో యూనివర్సిటీని స్థాపించాలని కోరినారు. ఆనాటి విద్యారాఫ మంత్రి సర్ అక్షర్ హైదర్ చౌరవతో మీర్ ఉన్నాన్ అలీఖాన్ దేశీయ భాషా మీడియంలో విద్యా భోదన జరగాలని నిర్దేశించినాడు. ఉన్నానియా యూనివర్సిటీ స్థాపన జరిగిన వెంటనే ఉర్దూ భాషకు పితామహుడుగా పేరొందిన అబ్దుల్ హక్ నేత్తుత్వంలో త్రిస్తోప్సామ్ అంద్ కంప్లెక్స్ బ్యార్సోన్ ఏర్పాటు చేసినారు. యూరోపియన్, పర్సియన్, అరబిక్ తదితర భాషల్లోని గ్రంథాలను విద్యార్థులకు అందించడంలో ఉర్దూ

త్రైన్‌లేఫ్స్ సంస్థ విశేషమైన కృషి చేసింది. ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ స్టాపన తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఉన్నత విద్యా వ్యాపికి ఎంతగానో తోడ్పడింది. ప్రభుత్వ గణంకాల ప్రకారం 1910-40 సంఅల మధ్యకాలంలో ప్రైదరాబాద్ సంస్కారంలో విద్యారాఖలు బడ్జెట్ కేటాయింపుల్లో గణసీయమైన పెరుగుదల కనిపిస్తుంది. గవర్నర్మెంట్ రిపోర్టుల ప్రకారం 1910-30 దశకాల్లో విద్యకు కేటాయించిన నిధులు 21.75 లక్షల నుండి 428.41 లక్షలకు పెరిగినాయి. అదే సమయంలో ముఖ్యమైన విద్యా సంస్కల స్టాపన జరిగింది. అవి సిటి కాలేజీ, మెడికల్ కాలేజీ, ఇంజనీరింగ్ కాలేజీ, పరంగల్ కాలేజీ, టీచర్స్ ట్రైనింగ్ కాలేజీ మొదలునవి. ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో 1923లో బి.ఎ. కోర్సులు ఏర్పాత్తినాయి. ఆ తర్వాత 1925లో లా మరియు ఎం.ఎ. కోర్సులు ప్రారంభమైనాయి. 1948వ సంవత్సరంలో నిజాం పాలన రద్దు ఆయ్యెనాటికి ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ ఆధ్వర్యంలో 11 ఆర్ట్స్), సైన్స్ కాలేజీల్లో 6239 మంది విద్యార్థులు ఉన్నత విద్యను అభ్యసించినారు. క్రమంగా మీర్ ఉ స్కాన్ అలీభాన్ పాలనా కాలంలో యూనివర్సిటీ ఆర్ట్స్ కాలేజీతోపాటు మిగతా కాలేజీ సంఖ్య 40కి పెరిగింది. వాటిల్లో 17,354 మంది విద్యార్థులున్నారు. అఱుతే ప్రైదరాబాద్ సంస్కారం విద్యా వ్యవస్థ ఉన్నత వర్గాలకు అనుకూలంగా ఉండని చెప్పవచ్చును. ముఖ్యిం జాగీర్దార్లు, పాయగాలతోపాటు ముఖ్యిం తర హిందూ, కాయస్ట, పార్సీ సమూహాలకు చెందిన అగ్రవర్జులు ఉర్దూ మీడియంలో నిజాం ప్రభుత్వంలో ఉన్నత పదవులు ఆక్రమించు కున్నారు. నిజాం కాలంనాటి విద్యా విధానంలో లిబరల్ ఆర్ట్స్ కోర్సులతోపాటు శాస్త్రసాంకేతిక, ఒకేపసల్ విద్య కూడా అభివృద్ధి చెందింది. కాళాశాల విద్యతోపాటు వయోజన విద్య, ట్రై విద్య మరియు నిమ్మ, దళిత, వెనుకబడిన వర్గాల విద్యాభివృద్ధికి మీర్ ఉస్కాన్ అలీభాన్ పలు సంస్కరణలను ప్రవేశపెట్టినాడు. ఉదాహరణకు ఆది హిందూ ఉద్యమ నాయకుడు భాగ్యరద్ది వర్ష స్థాపించిన పారశాలలకు ప్రభుత్వ గ్రాంట్ మంజారుచేసి దళిత వర్గాల్లో అక్రాస్యత ప్రోత్సహించినాడు. అదేవిధంగా వెనుకబడిన వర్గాల విద్యాభివృద్ధికి ప్రత్యేక పారశాలల్ని ఏర్పాటు చేసి, స్కూలర్సిప్స్ మంజారుచేసి, హస్పిట్ కట్టించి ఉచిత విద్యనందించినాడు. నిజాం మంత్రివర్గంలోని విద్యారాఖ మంత్రి బి.ఎన్. వెంకటరావు కోరిక మేరకు నిజాం ప్రభుత్వం డిప్రెన్డ్ క్లాసెన్ కొరకు కోటి రూపాయల విద్యా నిధిని ఏర్పాటుచేసింది. డాక్టర్ బాబుసాహెబ్ అంబేద్కర్ జెరంగా బాద్లో స్థాపించి విద్యాలయం కొరకు ప్రభుత్వ భూమిని కేటాయించి 12 లక్షల రూపాయల గ్రాంట్ను విడుదల చేసింది. దానికితోడు అదివాసీ జాతుల్లో విద్యాభివృద్ధికారకు గోండు, కోయ, చెంచు, బంజారాలకు ప్రట్యేక ఆశ్రమ పారశాలల్ని నిజాం ప్రభుత్వం

స్థాపించింది. మొత్తంగా చూసినట్లయితే నిజాం పాలనలో తెలంగాణా ప్రాంతంలో అగ్ర వర్జాలతోపాటు వెనుకబడిన తరగుతుల్లో కొంతమేరకు విద్యాభివృద్ధి జరిగింది. ముఖ్యంగా 1920 - 30 దశకాల్లో రెడ్డి, కాపు, వెలమ, పద్మశాలి, యాదవ, గౌడ కులాలకు చెందిన మొదటి తరం విద్యావంతులు తమ జాతి పురోగతికి హస్పిట్, స్కూలర్సిప్స్ లాంటి సౌకర్యాలను అందజేసినారు. బొజ్జం నర్సింలు, కొండా లక్ష్మీ బాపుజీ, కృష్ణస్కామి ముదిరాజ్ లాంటి వెనుక కులాల నాయకులు సంఘాల్ని స్థాపించి, చందాలు పోగుచేసి హస్పిట్ నిర్మించి తమ జాతుల్లో విద్యాభివృద్ధికి శక్తివంచన లేకుండా కృషిచేసినారు. రెడ్డి హస్పిట్, మున్గూరు కాపు హస్పిట్, పద్మశాలి భవనములు తెలంగాణలోని గ్రామీణ ప్రాంతాల విద్యార్థులకు అరటుమిచ్చి వారిలో ఆత్మస్కర్యాన్ని నింపింది. నిజాం కాలంలో బహుజన, దళిత వర్గాలకు చెందిన విద్యావంతులు రెల్స్, పబ్లిక్ వర్ష్, విద్యారంగం, పాలనారంగాలలో ఉద్యోగాలు పొందినారు. నిజాం కాలేజి, సిటి కాలేజీ, యూనివర్సిటీ కాలేజి గ్రామ్యమేట్స్ ఆనేకమంది సామాజిక, రాజకీయ నాయకులుగా రాణించినారు. పి.వి.నర్సింహరావు, దేవులపథి, వెంకటేశ్వరరావు, అచ్యుతరెడ్డి, రావి నారాయణ రెడ్డి, ముఖ్యిం మెహియుద్దిన్ లాంటి తెలంగాణ యువ నాయకులు జాతీయ నిజాం వ్యతిరేక ఉద్యమాల్లో చురుకైన పాత్ర నిర్వించారు. స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ అత్యుత్తమ విద్యా సంస్కారా తీర్చిదిద్దిన ఘనత సర్ అక్రూ ప్రైదరీ, మిహిదియార్ జంగ్, నవాబ్ మసూద్ జంగ్, నవాబ్ అలీసాహ్ జంగ్ లాంటి విద్యుత్స్థాసించినవారు పలు రంగాలలో తమ ప్రతిభను కనపరి ప్రభ్యాతపహించారు. నవాబ్ అలీసాహ్ జంగ్ లాంటి ఇంజనీర్స్ ప్రైదరాబాద్ సంస్కారంలో సిటి పారుదల, భవన నిర్మాణంలో తమ ప్రత్యేకతను చాటుకున్నారు.

ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ, ఉస్కానియా మెడికల్ కాలేజీలలో విద్యనభ్యసించినవారు పలు రంగాలలో తమ ప్రతిభను కనపరి ప్రభ్యాతపహించారు. నవాబ్ అలీసాహ్ జంగ్ లాంటి ఇంజనీర్స్ ప్రైదరాబాద్ సంస్కారంలో సిటి పారుదల, భవన నిర్మాణంలో తమ ప్రత్యేకతను చాటుకున్నారు.

1948వ సంవత్సరంలో నిజాం ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా చేపట్టిన పోలీస్ చర్య అసఫజాహీల పాలను అంతంచేసింది. పాలనా, విద్యారంగంలో భారత ప్రభుత్వ సూచనలమేరకు మిలటరీ ప్రభుత్వం, ఆ తర్వాత వెల్లడీ ప్రభుత్వం అనేక సంస్కరణలను చేపట్టింది. ముఖ్యంగా ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో 1948 తర్వాత ఉర్దూ మీడియం రద్దుచేసి ఇంగ్లీషు మీడియం ప్రవేశపెట్టినది. దానిపల్ల ఉన్నత విద్యారంగంలో పలు మార్పులు చోటుచేసుకున్నాయి. ఉర్దూ భాష ప్రాధాన్యం తగ్గిపోవటం అనేక సంస్కరణలను చేపట్టింది. ముఖ్యంగా ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా చేపట్టిన పోలీస్ చర్య అసఫజాహీల పాలను అంతంచేసింది. పాలనా, విద్యారంగంలో భారత ప్రభుత్వ సూచనలమేరకు మిలటరీ ప్రభుత్వం, ఆ తర్వాత వెల్లడీ ప్రభుత్వం అనేక సంస్కరణలను చేపట్టింది. ముఖ్యంగా ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో 1948 తర్వాత ఉర్దూ మీడియం రద్దుచేసి ఇంగ్లీషు మీడియం ప్రవేశపెట్టినది. దానిపల్ల ఉన్నత విద్యారంగంలో పలు మార్పులు చోటుచేసుకున్నాయి. ఉర్దూ భాష ప్రాధాన్యం తగ్గిపోవటం అనేక సంస్కరణలను చేపట్టింది. ముఖ్యంగా ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో 1948 తర్వాత ఉర్దూ మీడియం చేసింది. దానికితోడు అనేకమంది ముఖ్యిం విద్యావేత్తలు తమ పదవుల్ని కోల్పోయినారు. ఇంగ్లీషు విద్యార్థుల్ని కోల్పోయినారు. ఆ తర్వాత 1956లో ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం

ఏర్పడటంవల్ల స్థానికేతరులు ముఖ్యంగా సీమాంధ్ర ప్రాంతానికి చెందిన అనేకమంది ముల్చీ నిబంధనలకు వ్యతిరేకంగా తెలంగాణాలో ఉద్యోగాలు పొందినారు. తద్వారా ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో అనేక కీలక మార్పులు చేటుచేసుకున్నాయి. తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఇంగ్లీషు మీడియం ఏద్వస్ట్యుసించిన గ్రాచ్యూయేట్ తక్కువ ఉండడం, తెలుగు భాషలో శిక్షణ పొందిన ఉపాధ్యాయుల కొరతపల్ల కోస్తాంధ్ర ప్రాంతానికి చెందినవారు విద్యారంగంలో తమ ఆధిపత్యాన్ని ఏర్పరచుకున్నారు. దానికితోడు మిలటరీ ప్రభుత్వం, వెల్లోడి పాలనాకాలంలో ఆశ్రితపక్షపాతం, అవినీతి, బంధువీతివల్ల అందరుప్రాంతం ఉద్యోగులు అన్ని రంగాల్లో తమ గుత్తాధిపత్యాన్ని ఏర్పరచుకున్నారు. దానికి వ్యతిరేకంగా నాన్ ముల్చీ గోబ్యక్, ఇస్లి సాంబార్ గోబ్యక్ నినాదాలతో సిటీ కాలేజీ విద్యార్థుల నాయకత్వంలో 1952వ సంవత్సరంలో ఆంధ్ర పెత్తానికి వ్యతిరేకంగా తెలంగాణ ఉద్యమం జరిగిమంది. ఏడవ నిజాం కాలంలో ప్రారంభమైన ముల్చీల ఉద్యమం తెలంగాణ అస్తిత్వ, అత్యగౌరవ, గుర్తింపు ఉద్యమాలకు దారితీసింది. దాని పర్యవసానంగానే 1969-70 సంవత్సరాల్లో జై తెలంగాణ ఉద్యమంగా రూపొంతరం చెందింది. తెలంగాణ ఉద్యమాలతో పాటు రాడికల్ నక్సలెట్ భాస్వామ్య వ్యతిరేక ఉద్యమాలకు ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ ప్రథాన వేదికగా, కేంద్రంగా ప్రభ్యాతి చెందింది.

విద్యా, పరిశోధనాపరంగా 1956-1970 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో అనేక సూతన సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టబడినాయి. ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం ఏర్పడినతర్వాత ఇంగ్లీషు మీడియంలో ఉన్నత విద్య వ్యాప్తి చెందింది. ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో 1956వ సంవత్సరం తర్వాత ముస్లిం విద్యావేత్తల ప్రభావం గణనీయంగా తగ్గింది. వారి స్థానంలో సీమాంధ్ర ప్రాంతానికి చెందిన అగ్రవర్ధాల ప్రాఫెసర్స్ అధిక సంబుల్లో యూనివర్సిటీ ఉద్యోగాలు పొంది, కీలకపదవుల్ని ఆక్రమించినారు. అదే సందర్భంలో తెలంగాణ ప్రాంతానికి చెందిన మొదటి తరం గ్రామీణ యువకులు విద్య, ఉపాధి అవకాశాల్ని పొందడానికి యూనివర్సిటీలో చేరినారు. ప్రథానగా తెలంగాణ వ్యవసాయ రంగంలో ఆధిపత్యంకల్గిన అగ్రవర్ధాలైన బ్రాహ్మణాలు, రెడ్డి, వెలము, కాపు కులాలకు చెందిన విద్యార్థులు ఉన్నత విద్యను అభ్యసించినారు. 1960 దశకంలో ఉన్నతియా యూనివర్సిటీ ప్రేస్చాన్సులర్నగా పనిచేసిన డి.యస్.రెడ్డి, నూకల నరోత్తమరెడ్డి, రావాడ సత్యనారాయణ లాంటివారి కృషివల్ల మొదటితరం తెలంగాణ గ్రాచ్యూయేట్ ఉన్నత విద్యా సంస్లో ఉద్యోగాలు పొందినారు. అదే సమయంలో ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ ప్రథిభావంతులైన ప్రాఫెసర్సు దేశంలోని వలు ప్రాంతాలనుండి ఆహ్వానించింది. అందువల్లనే సైన్స్,

దేశంలో ప్రసిద్ధి చెందిన విద్యాలయంగా పేరొందిన ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ గత 4,5 దశాబ్దాలలో తెలంగాణ ప్రాంతంలో సంబంధించిన సామాజిక-ఆర్థిక-సాంస్కృతిక మార్పుల్ని ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ ప్రతిబింబించిదని చెప్పవచ్చును. గత 20 సంవత్సరాలుగా బిసి, ఎస్సి, ఎస్టి పర్మాలకు చెందిన విద్యార్థులు అధిక సంక్షేపంలో చేరడం అందుకు చక్కని నిదర్శనం.

జంజనిరింగ్, ఆర్ట్స్, సామాజిక శాస్త్రాల ఫ్యాక్ట్లీలలో నిష్పత్తులైన విద్యావేత్తలు కృషి చేసి జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఉస్కానియా యూనివర్సిటీకి గుర్తింపును తెచ్చినారు. 1968-1993 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఉన్నతి విద్య గణనీయంగా విస్తరించింది. 1970 దశకంలో ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో ప్రవేశపెట్టిన ఎంట్రెన్స్ పరీక్ష విధానంవల్ల తెలంగాణ గ్రామీణ ప్రాంతాలకు చెందిన దళిత, బహుజన విద్యార్థులకు ఉన్నత విద్య విధానం ప్రతిభను వెలికితీసి, సామాజికపరంగా ఒక గొప్ప మార్పుకు నాంది పలికింది. దానికితోడు కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ప్రవేశపెట్టిన సాంఘిక సంక్షేమ సంస్కరణలు, సోషల్ వెల్ఫర్ హాస్టల్స్, స్కూలర్సిప్స్, విద్యా, ఉపాధి రంగాల్లో దళిత, బహుజన పర్మాలకు రిజర్వేషన్లు వగైరా బలహీన పర్మాల విద్యార్థులు కళాశాల, యూనివర్సిటీలలో ఆధిష్టన్లు పొంద దానికి దోహదంచేసినాయి. నా వ్యక్తిగత అనుభవంలో నా సమకాలీకులైన కంచ ఐలయ్య, ఇన్కొండ తిరుమలి లాంబి మొదటితరం దళిత బహుజన విద్యార్థులు తమ ప్రతిభను కనపర్చి యూనివర్సిటీలో తమ ప్రత్యేకతను చాటు కున్నారు. 1980-90 దశకాల్లో ఉద్యోగాల్లో రోస్టర్ సిస్టం ప్రవేశపెట్టి రిజర్వేషన్లు అమలు చేయడంవల్ల బలహీన పర్మాలకు చెందినవారు మొదటిసారిగా ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో ఉద్యోగాలు పొంది నారు. అంతపరకు అగ్రవర్ధాల ఆధిపత్యంలో ఉన్న పాలకరంగంలో దళిత, బహుజనుల ప్రాతినిధ్యం నామ మాత్రంగానే ఉంది. ఓపెన్ కోటా సిస్టం, బ్రూపు రిజర్వేషన్లు ఫలితంగా యూనివర్సిటీలో దళిత బహుజనపర్మాలు ఆధిష్టన్లు, ఉద్యోగాలు పొందడానికి అవకాశం లభించింది. ముఖ్యంగా 1990 దశకంలో యూనివర్సిటీ రిక్రూట్మెంట్లో చెప్పుకోదగ్గ స్థాయిలో ఈ పర్మాలకు చెందినవారు ఉపాధ్యాయులుగా చేరినారు. తత్తులితంగా యూనివర్సిటీ అకడమిక్, సామాజిక రంగంలో గణనీయమైన మార్పులు చోటుచేసుకున్నాయి. సామర్థం, వైపుల్యం కల్గిన బహుజన పర్మాల విద్యావేత్తలకు యూనివర్సిటీలో ప్రాతినిధ్యం లభించింది. స్వయంకృతి, ప్రభుత్వ విధానాల తోడ్పుట వల్ల విద్యా సంస్కృతి లేని కుటుంబ వ్యవస్థకు చెందిన తోడ్పుటం బహుజన విద్యాలుగా చేరినారు. తప్పించిన దళితాల ఉపాధిలలు ఉన్నత విద్యను అభ్యసించినారు. ఉన్నతి ప్రాంతాలలో ఉస్కానియా యూనివర్సిటీ ఉన్నతి ఆధిపత్యంకల్గిన అగ్రవర్ధాలైన బ్రాహ్మణాలు, రెడ్డి, వెలము, కాపు కులాలకు చెందిన విద్యార్థులు ఉన్నత విద్యను అభ్యసించినారు. 1960 దశకంలో ఉన్నతియా యూనివర్సిటీ ప్రేస్చాన్సులర్నగా పనిచేసిన డి.యస్.రెడ్డి, నూకల నరోత్తమరెడ్డి, రావాడ సత్యనారాయణ లాంటివారి కృషివల్ల మొదటితరం తెలంగాణ గ్రాచ్యూయేట్ ఉన్నత విద్యా సంస్లో ఉద్యోగాలు పొందినారు. అదే సమయంలో ఉన్నతియా యూనివర్సిటీ ప్రేస్చాన్సులర్నగా పనిచేసిన డి.యస్.రెడ్డి, నూకల నరోత్తమరెడ్డి, రావాడ సత్యనారాయణ లాంటివారి కృషివల్ల మొదటితరం తెలంగాణ గ్రాచ్యూయేట్ ఉన్నత విద్య విధానాల తోడ్పుట వల్ల విద్యా సంస్కృతి లేని కుటుంబ వ్యవస్థకు చెందిన తోడ్పుటం బహుజన విద్యాలలో ఉస్కానియా యూనివర్సిటీలో ప్రాంతాలలో ఉన్నతభింబించిన దళితాల ఉపాధిలలు చెందిన విద్యార్థులు అధిక సంక్షేపంలో చేపుచుచ్చును. గత 20 సంవత్సరాలుగా బిసి, ఎస్సి, ఎస్టి పర్మాలకు చెందిన విద్యార్థులు అధిక సంక్షేపంలో చేరడం అందుకు చక్కని నిదర్శనం. అధికారం, జ్ఞానం అగ్రవర్ధాల ఆధిపత్యం

నుండి ప్రజాస్వామీకరించబడటం అనే ప్రక్రియ ఉన్నానియా యూనివర్సిటీలో 1980-90 దశకాల్లో ప్రారంభమైందని చెప్పవచ్చును. అణగారిన వర్గాలకు చెందిన విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు యూనివర్సిటీ క్యాపసెలో అడుగుపెట్టిన తర్వాత అకడమిక్, రాజకీయ వాతావరణంలో కూడా చెప్పుకోదగిన మార్పులు వచ్చాయి. తెలంగాణ గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో అగ్రకుల భూస్వామ్య వర్గాల దోషించి గుర్తెన కుటులకు చెంది కింది కులాల నుంచి ప్రైకెడిన మేధావులు, విద్యార్థులు 1970-80 దశకాల్లో విద్యార్థి, ప్రాంతీయ ఉద్యమాల్లో గడణీయమైన పాత్రమను నిర్వహించినారు. ఉన్నానియా క్యాంపస్ సామాజిక, అకడమిక్ రంగాల్లో అధివర్ష్య ఫోరమలు, వివక్షకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన పలు ఉద్యమాల్లో కూడా బహుజన స్సాలర్స్ పాత్ర చెప్పుకోదగింది. పరిశోధనారంగంలో ఉన్నానియా యూనివర్సిటీ సామాజిక శాస్త్రాల ఛౌకట్టీ మెంబర్స్ తెలంగాణ ప్రాంతీయ సామాజిక, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక అంశాలకు చెందిన నూతన అంశాలపై పరిశోధనలు చేపట్టినారు. సోషల్ పైన్స్ షాఫ్ట్ కట్టీ ప్రొఫెసర్స్ జాతియస్థాయి యుజిసి, ఐసిఎస్‌ఎస్‌ఆర్, ఐసిపోచ్చెంటర్ లాంటి పరిశోధనా సంస్థలనుండి రీసెర్చ్ గ్రాంట్స్, ఫోలోపిష్ట్ పొందినారు. తెలంగాణ ప్రాంతం ప్రత్యేక సామాజిక, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక రంగాల్లో చొటుచేసుకుంటున్న పలు మార్పుల్ని శాస్త్రీయంగా అధ్యయనంచేసి, తమ వ్యక్తిగత అనుభవాల ఆధారంచే పరిశోధనా ఘలితాల్ని ఎకడమిక్ జర్నల్స్ ప్రచురించడంపట్ల యూనివర్సిటీకి జాతీయ స్థాయిలో న్యూక్

గుర్తింపు లభించింది.

గత 100 సంవత్సరాల కాలంలో కోటిమందికిపైగా విద్యావేత్తల్ని దేశానికందించిన ఉన్నానియా యూనివర్సిటీ చరిత్ర మరువరానిది. నిజాం కాలంలో ఉర్దూ భాష విద్యాలయంగా ప్రారంభమై, ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో దినదినాభివృద్ధి చెందిన ఉన్నానియా యూనివర్సిటీ మేధోపరంగా, సామాజిక, రాజకీయ రంగాల్లో తన ప్రత్యేకతమచాటుకున్నది. తెలంగాణ ప్రాంతీయ అస్సిత్వాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని పెంపాందించడంలో యూనివర్సిటీ మేధావుల కృషి అభినందనీయం. నిజాం నిరంకు పాలనను అంతముందించడం, భూస్వామ్య వ్యవస్థను నిరసించడం, 1950 దశకంలో ప్రారంభమైన తెలంగాణ అస్సిత్వ ఉద్యమానికి నాయకత్వం వహించి, 1969 జై తెలంగాణ ఉద్యమంలో ముందుండి, 1990 దశకంలో ప్రారంభమైన తెలంగాణ తోలి ఉద్యమాల్లో క్రియాలీక పాత్ర పోషించి, 2001 తర్వాత ప్రారంభమైన మరిదశ తెలంగాణ ఉద్యమాన్ని నడిపించి, 2014లో సూతన రాష్ట్రాన్ని ఏర్పరచడం ఉన్నానియా విద్యార్థుల కృషి అమోఫుమైనది, మరువరానిది. అందువల్లనే ఉన్నానియా యూనివర్సిటీ తెలంగాణ ఉన్నత విద్య శిఖరంగా విశ్వవ్యాప్తంగా ప్రసిద్ధి చెందింది.

-ప్రై.. అధపా సత్యనారాయణ

m : 9573405551

e : adapas8@gmail.com

తప్పిపోయింది

కాలాలు తప్పిపోతాయి

హడావిడిలో పడి నలిగిపోతాయి

ఎదురుచూసే కనులకిష్టం లేకన్నా

కనుమరుగయపోతాయి..

వర్షముకునే విషయం తెలియసి దాలి

అక్కడక్కడే సుడులు తిరుగుతుంది..

కాలమెక్కడో ఆగెపోవాల్స్ చీందేమోనసి

తనకుతానే చెప్పుకుంటుంది..

కానీ కాలమెక్కడూ ఎక్కడా ఆగెపోలేదు

జట్టువైపు రాసప్పుడే తప్పిపోయింది..

- స్వేచ్ఛ

m : 7702406107

తెలుగు నాటక రంగంలో తెలంగాణ భూమిక - భానుప్రకార్

తెలంగాణ నాటకరంగంలో విశ్వతమైన ప్రతి పేజీ ఈ నేలపై గొప్పగా వర్ధిసిన నాటక మూలాలను యాదికి చేస్తుంది. ఎందరో నాటక కర్తలుగా, నటులుగా ప్రయోక్తలుగా చేసిన కృషితో తెలంగాణ యవనికష్ట వారు నాటక వైతాళికులుగా శిఖరాయమానంగా కనిపిస్తారు. ఆ కోవలోకి చెందిన వారిలో బొల్లంపల్లి భానుప్రకార్ ఒకరు. తెలుగు నాటక రంగంలో

తెలంగాణ భూమికగా నిలిచి బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలిగా ఒక వెలుగు వెలిగారు. అర్థ శతాబ్దపు ఆయన నాటక ప్రస్తానం ఈ తరానికి ఒక స్థాట్. 1950 దశకంలో పద్య నాటకాలకు ఆదరణ ఉన్న సమయంలో తెలంగాణాలో సాంఘిక నాటకాల ప్రభంజనానికి నాంది పలికాడు. అంతేకాదు తొలినాటి పరిషత్తు నాటకరంగంలో ఆయన తెలంగాణ గొంతుక బలంగా వినిపించాడు.

భానుప్రకార్ తెలంగాణ గడ్డపై 1939 ఏప్రిల్ 21న నల్గొండలో వేంకటహరి, ఆందాళమ్మ దంపతులకు జన్మించారు. ఆయన తాత ప్రోత్సాహంతో భాల్యంలోనే గ్రామఫోను రికార్డుల ద్వారా వేమూరి గగ్గయ్య పద్యాలను అనుకరిస్తూ అభినయించేవారు. ప్రసిద్ధ నటుడు ధరణీ శ్రీనివసరావు భానుప్రకార్ మేనమామ. ఆ వారసత్వం భానుప్రకార్ ను నాటకాలమైపు ఆకర్షించాయి. ప్రైదరాబాద్ కేవల మెహారియల్ పొరశాల విద్యార్థిగా తొలిసారి 'తారుమారు' నాటకంలో నటుడిగా పరిచయం అయ్యాడు. ఆ ప్రదర్శన విజయవంతమావడంతో ఉపాధ్యాయులు ఆయనను నాటకాల పట్ల దృష్టి పెడితే గొప్పగా రాణిస్తావని కితాబు నిచ్చారట. ఆ స్వార్థితో కొంతమంది మిత్రులను ప్రోదిచేసి వినాయక చవితి మండపాల్లో ఆయన నాటకాలను ప్రదర్శించారు.

యస్.కే. ఆంజనేయులు సికింద్రాబాద్ లో విశ్వతి నాట్యమండలిని స్థాపించే పద్యనాటకాలను, సాంఘిక నాటకాలను ప్రదర్శించే వారు. ఆ నాటకాల్లో నటించే ధరణీకోట శ్రీనివసరావు ద్వారా విశ్వతి

నాట్యమండలితో పరిచయమైంది. అక్కడ నటులు చేసే రిహర్స్‌ను, ప్రదర్శనలను తిలకించేవారు. ఆ క్రమంలో దర్శకుడు యస్.కే. ఆంజనేయులకు ఆయన ఏకలవ్య శిష్యుడయ్యాడు. 1950లో భాగినారాయణ శాస్త్రి రచించిన "డాక్టర్ యజ్ఞం" నాటికను భానుప్రకార్ తొలిసారి దర్శకత్వం వహించి ప్రదర్శించాడు. ఆ నాటికకు ఉత్తమ దర్శకడిగా బహుమతి అందుకున్నాడు. ఈ తొలి అడుగు ఆయనను తర్వాత కాలంలో ప్రభ్యాత నాటక దర్శకుడిగా, నటుడిగా ఆపిష్టరించింది. సైఫాబాద్ సైన్ కళాశాల విద్యార్థిగా అంతర్ కళాశాల నాటక పోటీల్లో నాటకాలను ప్రదర్శించి నటుడిగా నాటకరంగంలో గుర్తింపు పొందాడు. కళాశాల అధ్యాపకుడు భీంసేన్రావు ప్రోత్సాహం అందుకు తోడైంది. ఉస్కాన్నియా విశ్వవిద్యాలయం అంతర్ కళాశాల ఉత్సవాల్లో శ్రీరంగం శ్రీధరాచార్య రచించిన 'ప్రతిధ్వనులు' నాటకం భానుప్రకార్ దర్శకత్వంలో ప్రదర్శిస్తే ఆయనకు గొప్పవేరును తెచ్చి పెట్టింది. ఆ కళాశాల పూర్వ విద్యార్థులైన ప్రభ్యాత సినీనటులు రాళ్ళపల్లి మరియు రాంచందర్చీరావులు ఆ నాటకాన్ని భానుప్రకార్ ప్రయోగాత్మకంగా మలచి గిరిరాజ్ కోరీ మైదానంలో ప్రదర్శించిన జ్ఞాపకాలను ఇప్పటికీ గుర్తు చేసుకుంటారు.

ఈ తొలి అడుగు ఆయనను తర్వాత కాలంలో ప్రభ్యాత నాటక దర్శకుడిగా, నటుడిగా ఆపిష్టరించింది. సైఫాబాద్ సైన్ కళాశాల విద్యార్థిగా అంతర్ కళాశాల నాటక పోటీల్లో నాటకాలను ప్రదర్శించి నటుడిగా నాటకరంగంలో గుర్తింపు పొందాడు. కళాశాల అధ్యాపకుడు భీంసేన్రావు ప్రోత్సాహం అందుకు తోడైంది. ఉస్కాన్నియా విశ్వవిద్యాలయం అంతర్ కళాశాల ఉత్సవాల్లో శ్రీరంగం శ్రీధరాచార్య

వాజీమంతి పి.వి.రంగారావు సైఫాబాద్ కళాశాలలో ఆయనకు సహవిద్యార్థి. అక్కడ పీరిధ్దరూ కలిసి కొన్ని నాటకాలను ప్రదర్శించారు కూడా. భానుప్రకార్ 1960 ప్రాంతంలో 'కళారాధన' నాటక సంస్థను ప్రారంభించి పరిషత్ నాటక పోటీలకు వెళ్ళడం ప్రారంభించాడు. ప్రభ్యాత నాటక రచయిత అర్.వి.యస్. రామస్వామి ప్రాసిన నాటకాలు భానుప్రకార్ దర్శకత్వంలో ప్రదర్శించాడు. తెలుగు నాటకరంగంలో కొత్త చరిత్రను లిఫించాయి. గాలివాన, వలయం, చీకటికోణలు, తెరటలు, వెల్లువ, శ్రీమాన్ శ్రీమతి వంటి నాటకాలు ఆయన దర్శకత్వంలో కళాత్మకంగా ఆపిష్టరించబడ్డాయి. తెలుగు నాటక రంగంలో 'గాలివాన' నాటకం చెరగని ముద్రను చాటింది. భానుప్రకార్ ఏ

పరిషత్తు పోటీల్లో ఈ నాటకాన్ని ప్రదర్శించినా సగం బహుమతులు ఆయన భాతాల్లో వచ్చి చేరేవంటే ఆశ్చర్యం కలిగించక మానదు. ఆ అదరణతో ఆయన 'గాలివాన భానుప్రకార్శగా' నాటక రంగంలో ప్రకాశించాడు.

తెలుగు నాటకరంగంలో కె. వెంకటేశ్వరరావు ప్రభ్యాత నటుడిగా పేర్కొంటే తెలంగాణ నుండి అంతటి భాగ్యి భానుప్రకార్శకు దక్కింది. ఆ రోజుల్లో ఆయన ప్రదర్శించే నాటకాలకు ఎంతో ఆదరణ ఉండేది. ప్రతి పరిషత్తు పోటీల్లో భానుప్రకార్శ నాటకం ఉండి తీరాల్సిందే. ఆయన దర్శకుడిగానే కాదు నటుడిగా పాత్ర పోషణలోను అంతే ద్రష్ట కనపరచేవాడు. ఆయన అభినయం ప్రేక్షకులను మంత్ర ముగ్గులను చేసేది. నటనలో తనదైన శైలిని ప్రదర్శించే భానుప్రకార్శ ఏలన్ పాత్రలకు, విషాద పాత్రలకు పెట్టింది పేరు. ఆయన ప్రదర్శించిన ఒంటికాలి వరుగు, గాలిగోఫరం, హలార్, క్షణికం, నాణెనికి మరోటైపు వంటి నాటకాలు ఆయనకు గొప్ప పేరును తెచ్చిపెట్టాఱు. తెలంగాణ వారసత్వమై ఎక్కడ నాటకాలను ప్రదర్శించినా ప్రేక్షకులు ఆయన ప్రతిభకు జీజేలు పలికేవారు. ఆ క్రమంలో చందగుప్త, కన్యాశుల్యం, విశ్వశాంతి, సుంగాలి, ఆపద్మాందవులు, న్యాయం, పత్రర్కే అంసూ, ఛాయామే వంటి నాటకాలు ఆయనకు చిరకీర్తిని తెచ్చిపెట్టాయి.

భానుప్రకార్శ ఎందరినో నటీనటులుగా తీర్చిదిద్ది నాటకరంగానికి పరిచయం చేశారు. ప్రభ్యాత సినీ నటుడు కీ.శే. నూతన్ ప్రసాద్ ను తొలిసారి నాటకరంగానికి పరిచయం చేసింది ఆయనే. ఆ పరంపరలో దేశీరాజు హనుమంతరావు, అమరేంద్ర, శశిమోహన్ వంటివారు ఆయన నాటక స్వార్లు నుండి వెలుగులోకి వచ్చారు. నాటకరంగంతో పాటు సినిమాల్లోను ఆయన విలక్షణతను ప్రదర్శించాడు. సినిమారంగమే ఆయనను వెతికిపట్టి వెండితెరకు పరిచయం చేసింది. డాక్టర్ చక్రవర్తి సినిమాలో చిన్నపాత్రలో పరిచయమైన ఆయన హూలరంగండులో హూర్త స్థాయి పాత్రలో అక్కినేనితో పోటీపడి నటించాడు. 1977లో తెలంగాణ ఇతివ్యత్రంలో

తీసిన 'బిల్లరదేవుళ్ళు' సినిమాలో భానుప్రకార్శ పోవించిన కరణం పాత్రలో మరొకరిని ఊహించలేదు. చదువుకున్న అమ్మాయిలు (1963), బుద్దిమంతుడు, ఆత్మియులు (1996), అమాయకురాలు (1971), విచిత్రబంధం (1972), భక్త తుకారాం (1973), అన్నదమ్ముల అనుబంధం (1975), కల్వన (1977) వంటి అనేక చిత్రాల్లో నటించి నటుడిగా తన ప్రత్యేకతను చాటాడు. చివరగా భానుప్రకార్శ 'శంకర్దాదా జిందాబాద్' సినిమాలో నటించాడు.

"రంగస్థలంపైనే తనకు తొలిప్రేమ. తీరుబడి దొరికితే తప్ప సినిమాలవైపు చూడసు" అని ప్రకటించిన భానుప్రకార్శ చివరి మజిలీ వరకు నాటకంతోనే జీవించాడు. ఆయన నుదీర్ఘ నాటక ప్రసాదంలో ఎన్నో నంది అవార్డులు వరించాయి. 2007లో యున్.టి.ఆర్. నాటక అవార్డు, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ విశిష్ట పురస్కారం లభించింది. ఎన్నో కళాసంస్థలు ఆయన ప్రతిభను సత్కరించాయి.

ఆర్థాటాలకు తావిష్ణవి ఆయన నాటక ప్రయాణం ఒక నిశ్శబ్ద విషపూన్మాది సృష్టించింది. తెలుగు నాటక రంగంలో

నటుడిగా, ప్రయోగకు నిలుపెత్తు సంతకమై కనిపించే భానుప్రకార్శ 2009 జూన్ 7న తన జీవన నాటక రంగం నుండి నిష్పత్తించాడు. జీవితమే నాటకంగా, నాటకమే జీవితంగా గడిపిన భానుప్రకార్శ పోవ.పి.ఎల్లో ఉద్యోగం చేసినా చివరికి పెస్సునేని జీవితాన్ని గడిపాడు. అయినా నాటకం లేకుండా తన జీవించలేదు. జీవితమే నాటకంగా గడిపిన గొప్ప కళాకారుడు ఆయన. భానుప్రకార్శ నాటకరంగ సేవలు తెలంగాణ నాటక చరిత్రలో ఒక అధ్యాయంగా నిలిచిపోనున్నవి.

(21 ఏప్రిల్ 2018 భానుప్రకార్శ జయంతి సందర్భంగా టి.టి.ఆర్.సి. ఈ రోజు రహింద్రభారతిలో ఆయన జయంతి కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించింది).

- డా॥ జె. విజయ్కుమార్జీ

m: 9848078109

e: vijay.kumarji@rediffmail.com

మహుక పరిచయం

పుస్తక పరిచయం శీర్షిక ద్వారా వివిధ పుస్తకాలను పారకులకు పరిచయం చేసే ప్రయత్నం ఇది. ఈ వేదిక ద్వారా పారకులకు తమ పుస్తకాలను పరిచయం చేయాలనుకునే రచయితలు, ప్రచురణ సంస్థలు తమ పుస్తకాలు రెండు కాపీలను దిగువ చిరునామాకు పంచించవచ్చు. వీలు వెంట వాటిని ప్రచరిస్తూ. సమకాలీన సామాజిక అంశాలతో కూడిన కొత్త పుస్తకాలకు ప్రాధాన్యం. పుస్తకాలు పంచించాల్సిన చిరునామా:

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

కుతుబ్ ఘాహీ పోలిటేజ్ పార్క్ పునర్ధరణ

దక్కన్ చారిత్రక వారసత్వమైన గోల్గొండ కీర్తి కిరీటంలో... కలికితురాళ్ల కుతుబ్ ఘాహీ టూరంస్... ఘన వారసత్వ చరిత్రకు సెక్కిగా నిలిచిన ఈకట్టడాలు... శిథిలాల చిరునామా కాదు. ఇష్టుడాడో నుండరవనం. రాష్ట్ర పోరిటేజ్ శాఖ... అగాభాన్ ట్రస్ట్ సంయుక్తంగా... కుతుబ్ ఘాహీల కట్టడాలకు పునర్జీవనం పోశారు. వందల ఏళ్లపాటు దక్కన్ ప్రాంతాన్ని పాలించిన రాజుల వైభవాన్ని దాచుకున్న ఈ సమాధులకు చారిత్రక ప్రాధాన్యతతోపాటు సౌంస్కృతిక, నిర్మణ ప్రాధాన్యతలు...

మరెన్నో విశిష్టతలున్నాయి.

106 ఎకరాల సువిశాల ప్రాంతంలో... 80కి మైట్రో నిర్మణాలన్ను ఈ కట్టడాల వేటికవే ప్రత్యేక మైనవి. వీటి పునరుద్ధరణ కోసం జరంగుతున్న వనుల్లో ఫేజ్ 1 పూర్తయింది. పార్క్స్ పాటు... 22 కట్టడాలను... ఇష్టుటి వరకు పునరుద్ధరించారు. వీటిలో 6 కట్టడాల పునరుద్ధరణకు 'టాటా ట్రస్ట్' తనవంతు సహాయం చేసింది.

ప్రపంచంలో ఉన్న అన్ని సమాధి ప్రదేశాలకంటే... కుతుబ్ ఘాహీ సమాధులే అటిపెద్ద ప్రదేశంగా గుర్తింపు పొందింది. గోల్గొండను చూసేందుకు వచ్చే పర్యాటకులు ఖచ్చితంగా ఇక్కడికి తరలిపస్తారు. ఇక్కడి కుతుబ్ ఘాహీ రాజుల సమాధులు, మసీదులు, తారామతి, ప్రేమవతి, హన్సేన్ పొవలీ సమాధులతోపాటు పార్కులు ఇతర నిర్మణాలు పర్యాటకులను ఆకర్షిస్తాయి.. ఖలీగ్రఫీ

అలంకరణలతో ఉండే సమాధులు, గోడలపై కనిపించే అందాలు.. ఎంతసేపు చూసినా తనిపితీరదు. వీటిని పర్మియన్, హిందూ, ఆష్ట్రీయ నిర్మణాలను ఎనామిల్ టైల్స్తో అలంకరించారు. ప్రాచీనకాలంలో పర్మియన్ ఆచరించే అంతిమ నంస్కారాలు నిర్వహించేందుకు వీలుగా మార్గురీ బాత్ (మృతదేహాలకు స్కానాలు చేయించడం) కోసం ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు చేయించారు. ఇక్కడి నీటి అవసరాల కోసం.. అతిపెద్ద మెట్ల బావిని నిర్మించారు. దీన్ని బద్ది బొలి అంటారు. 4 వందల ఏళ్ల క్రితం నిర్మించిన ఈ బావి నీటి సామర్థ్యం 10 లక్షల లీటర్లు. ఇష్టుడు దీన్ని కూడా పునరుద్ధరించారు.

ఇష్టుటి వరకు పూర్తయిన ఫేజ్ 1ను ప్రజలకు అందుబాటు తేవాలన్న ఉద్దేశంతో... ప్రపంచ వారసత్వ దినమైన ఏప్రిల్ 18న ఇక్కడ పోరిటేజ్ వాక్ ను నిర్వహించారు. ఈ కార్బూకమంలో... ప్రభుత్వ సలహాదారు పాపారావు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ కార్బూర్ బుర్రా వెంకటేశం, పోరిటేజ్ తెలంగాణ డైరెక్టర్ విశాలిచ్చితోపాటు అగాభాన్ ట్రస్ట్ ప్రతినిధులు, భోరం ఫర్ బెటర్ ప్రాదరూబాద్ కైర్పున్ ఎమ్. వేదకుమార్, వారసత్వ కట్టడాల పరిరక్షకులు నహో వలువురు ప్రమఖులు పాల్గొన్నారు. పోరిటేజ్ వాక్ సందర్భంగా... ఇష్టుటి వరకు పునరుద్ధరించిన కట్టడాలను

2017

2012

పరిశీలించారు.

విశాలాక్షి ప్రెర్కెర్ పారిటేజ్ తెలంగాణ

కుతుబ్ షాహీ టూంబ్స్‌లో 2015 నుంచి పూర్తిస్థాయిలో పని జరుగుతే ఉంది. అందులో భాగంగానే గత విడాది బడి బోలి భావిని పునరుద్ధరించాం. ఇక్కడ జరిగే పునరుద్ధరణ పనుల్లో ఎంతో పరిశోధన దాగి ఉంది. చారిత్రక ఫోటో గ్రాఫ్స్ తీసుకుని.. అప్పుట్లో ఈ సమాధులు ఎలా ఉండేవో వాటి ఆధారంగా పునరుద్ధరిస్తున్నాం. ఆగాఖాన్ ట్రైన్స్‌తో కలిసి ఈ ప్రాజెక్టు చేపడుతున్నాం. వారితో ఒప్పందాన్ని మరో ఐదేళ్లపాటు పొడిగించారు. అప్పుట్లోగా మిగిలిన చారిత్రక కట్టడాలు కూడా పునరుద్ధరిస్తూం. ఈ ప్రాంతాన్ని అంతర్జాతీయస్థాయి పర్యాటక స్థలంగా తీర్చిదిద్దేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నాం... దీనికోసం 84 కోట్లు కేటాయించారు. ఆ నిధులతోనే ఇక్కడ అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు జరుగుతున్నాయి.

పాపారావు, లిట్ట్రీ ఏపిఎస్, తెలంగాణ ముఖ్యమంత్రి సలహాదారు

ప్రపంచ వారసత్వ దినం రోజున... కుతుబ్ షాహీ టూంబ్స్‌లో... పునరుద్ధరణ పనులు పూర్తిస్థాయి ప్రారిటేజ్ పార్క్ ఫేజ్ 1 అందుబాటులోకి రావడం చాలా సంతోషంగా ఉంది. ఇలాంటి పెద్ద ప్రాజెక్టు పూర్తవడంలో సహకరిస్తున్న ఆగాఖాన్ ట్రప్ట్ వారికి అభినందనలు. పునరుద్ధరణ పనులు వీలైనంత త్వరగా పూర్తిచేసి... ప్రైదరాబాద్ సవాబుల వారసత్వ విశేషాలను ప్రజలకు అందుబాటులోకి తెస్తాం.

బుర్రా వెంకటేశం, తెలంగాణ రాష్ట్ర కార్బూదర్శి

ఇక్కడ ఫేజ్ 1 పనులు పూర్తయ్యాయి. ప్రపంచ వారసత్వ

దినోత్సవ సందర్భంగా ప్రారిటేజ్ పార్క్ రూపంలో.. ఇక్కడ కార్యక్రమం నిర్వహించి ప్రజలకు అందుబాటులోకి తెచ్చాం. ప్రపంచంలో మొత్తంలో... ఒక రాజవంశానికి చెందినవారి సమాధులన్నీ ఒకే చోట ఉండటం... మన ప్రైదరాబాద్కు గర్వకారణం. మరో రెండు మూడేళ్లలో ప్రాజెక్టు పూర్తయ్యాక... ఇది ఒక మంచి పర్యాటక ప్రాంతంగా తయారపడుతుంది. ప్రైదరాబాద్ను పాలించిన రాజుల చారిత్రక కట్టడాలను వీక్షించాలిందిగా... అందరినీ ఆహ్వానిస్తున్నాం. ప్రాజెక్టు పూర్తయ్యాక... దేశంలోనే అత్యుత్తమమైన ప్రారిటేజ్ పార్క్గా భ్యాతినార్జిస్తుంది.

కుతుబ్ షాహీ ప్రారిటేజ్ పార్క్ ను అభివృద్ధి చేయడంలో... తెలంగాణ ప్రభుత్వంతో కలిసి పనిచేయడం గౌరవంగా భావిస్తున్నామని.. ఆగాఖాన్ ట్రప్ట్ ప్రతినిధులు తెలిపారు. ప్రైదరాబాద్ సాంస్కృతిక వారసత్వాన్ని ప్రజలకు తెలియజేయడంలో భాగంగా... ఈ ప్రాజెక్టు చేపడుతున్నామని అన్నారు. దేశంలోనే ఈ ప్రాజెక్టు ఎంతో ప్రత్యేకమైనదన్నారు. వీటి నిర్మాణానికి ఎలాంటి పనిముట్టు, పరికరాలు వాడారో.. అలాంటి పరిజ్ఞానాన్నే ఉపయోగిస్తున్నామని తెలిపారు. నిజంం పాలన అంతమయ్యాక... శిథిలావస్తకు చేరుకున్న ఈ కట్టడాలు... ఇప్పుడు మనముందు మళ్లీ సజీవంగా దర్శన మిస్తున్నాయి... దక్కన్ పాలకుల నిర్మాణ కౌశలాన్ని వీక్షించాలనుకునే వారికి... ఈ కట్టడాల పునరుద్ధరణ కన్స్యులపండుగ లాంటిదే.

-ఎం.డి.కరీం

m: 9618644771

e:kareemmd786@gmail.com

కన్నతల్లి ఆర్తీ నిండిన కమ్మనైన అమ్మపదాలు

వల్లివల్లి తిరువలి వాటలు

చెమట ఊటల్లోంచి ఉబికి వచ్చిన పాట. పేదరికమనే పేగుని మెడకేసుకొని పుట్టిన పాట. బుక్కెడు బువ్వోసం తండ్రాడుతున్న గొంతులో పదాలై అల్లుకున్న పాట. అమ్మాన్న, అక్కా, చెల్లి, అన్న, తమ్ముడు అన్న ఆత్మియ బంధాలను ఆలింగనం చేసుకున్న పాట. పల్లెపల్లెలో ప్రతిధ్వనించి, ఖండాంతరాలు దాటిన పాట. ఉత్తరవెరికా తెలుగు ప్రజల గుండెల్లో చెదరని ముద్దువేసిన పాట. అది కమ్మనైన అమ్మపాట. అచ్చంగ మన పత్రిపల్లి తిరుపతి పాట. అనేక సామాజిక చైతన్య గీతాలతో పాటు ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్ఘమగీతాలను అందించిన యువకవి, గాయకుడు పత్రిపల్లి తిరుపతి గురించి నేచి మన అలుగిల్లిన పాటు లో...

వరంగల్ జిల్లా ములుగు మండలం పత్రిపల్లి ఒక మారు మూల పల్లె. ప్రస్తుతం ఈ పత్రిపల్లి గ్రామం జయశంకర్ భూపాలపల్లి జిల్లాలో ఉన్నది. పోలెపాక కొమురమ్మ - సారయ్య దంపతులకు కలిగిన మగ్గరు సంతానంలో తిరుపతి రెండవ సంతానం. ఈయన ఏప్రిల్ 13, 1983లో జన్మించిందు. తిరుపతికి ఒక అక్క, ఒక తమ్ముడు ఉన్నారు. అక్క పేరు దీప, తమ్ముడి పేరు కమారస్వామి. సారయ్యది కూడు గుడ్డకు నోచుకోని నిరుపేద దళిత కూలీ కుటుంబం. దప్ప కాబ్బేది, చెప్పులు కుబ్బేది. జీతం ఉండేది. పాశిపోయిన బువ్వని కడుకొని ఉప్పుగల్లేసుకొని తిని ఐతికిన పేదరికంలో పిల్లలను చదివించుకునే అవకాశం లేకుండా పోయింది. తిరుపతి అతి కషం మీద పత్రిపల్లి ప్రాథమిక పారశాలలో 3వ తరగతి వరకు చదివిందు. ఎదిగిన బిడ్డ పెండి చేయడం కోసం సారయ్య పక్కనే ఉన్న గీసుకొండలో జీతం కుదిరిందు. కుటుంబాన్ని గీసుకొండకు మార్చిందు. తిరుపతి అక్కడ 5, 6వ తరగతలు చదివిందు. అక్కడి సుంచి మళ్ళి తిరిగి పత్రిపల్లికి చేరుకున్నరు. 6 నుంచి 10 వతరగతి వరకు అత్యకూర్ ప్రభుత్వ హస్తలో ఉండి చదువుకుండు. వదవ తరగతి పాస్ అయినపుట్టికి తిరుపతి చదువును కొనసాగించలేకపోయిందు. తండ్రికి చేదోడు, వాదోడుగా ఉంటూ చేత్తునైన పని చేసేవాడు. పొలం పనులతో పాటు పత్రి ఏరడానికి పోయేవాడు. ఏ పవ్వెనా తిరుపతి ప్రశ్నగా చేసేవాడు. అయితే ఏ పని చేస్తున్నా గొంతులో కూని రాగం అగేది కాదు. చిన్నపుట్టి నుంచి గడ్డర్ గోరటి వెంక్కన్న పాటలు టేపెరికార్డర్ల ద్వార విని అవే పాటలు పాడుకుంటూ పని చేస్తుండేవాడు. అరుణోదయ నాగస్తు పాటలు ఎంతో ఇష్టంగ పాడుకునే వాడు. అప్పటికే నేర్చాల కిషోర్ సగార మోగింది. పాటలు ఊరూర మారుమోగుతుండేది. అట్ల ఆ పాటల స్వార్తితో తిరుపతికి పాటలు రాయాలన్న ఆలోచన మొదలయ్యాంది.

కాని పేదరికమనే గుదిబండ భారపై కూని రాగాలతో సరిపెట్టుకునేది. ఆఖరికి ఒక రోజు తాను నిత్యం చూస్తున్న కూలి బతుకుల మీద 2002లో సార మీద ఒక పాట రాసిందు. “సార జూడరన్నో దాని జోరు జూడరన్నో” సార తాగి నీంసారాలు ఆగం చేసుకుంటున్న కటుంబాలను చూసి ఆవేదనతో రాసిన పాట. సార మనుషులను ఎట్ల రోడ్డ మీదేస్తదో, సంసారాలను ఎట్ల ఆగం జేస్తదో కండ్డకు కట్టినట్టు అక్కలీకరిస్తడు. ఆ పాట ఎంతో మందికి బాగ నచ్చింది. దాంతో పాటలు రాయాలని ఉన్నపుట్టికి పూట గడవడం కోసం కూలిపనులను మాత్రం ఆపలేదు. అనేక వదాలు తన గొంతులో అలవోకగా పాట కడుతున్నపుట్టికి వనిలోనే నిమగ్గుమ్మెయ్యావాడు. మంచి మధురమైన కంఠంతో పాటలు పాడుతుండేవాడు.

తిరువలికి చిన్నపుటీ నుంచి వెంకట్లామరావు దొర అంపే చాల ఇష్టం. ఆయన నిత్యం తన బతుకుదెరువు గురించి తనకు తెలియని ఎన్నో విషయాలు చేపేవాడు. ఉన్నఊరుక, కన్న తల్లిదండ్రులకు మంచి వేరు తేవాలని చేపేవాడు. ఆ మాల్లే ఇప్పటికి తిరుపతికి ఎంతో ప్రేరణ. తిరుపతి మంచి కబ్బడి అటగాడు. చుట్టుపక్కల గ్రామాలలో ఎక్కడ పోటీలు పెట్టిన తిరుపతి తనకంటా ఒక ప్రత్యేక స్థానాన్ని సంపాదించుకునే వాడు. అదే విధంగ వెయిట్ లిఫ్టర్ కూడ. పనితో పాటు ఆట పాటలలో తిరుపతి అందవేసిన చేయా ఉండేవాడు. అయినపుట్టికి వాటిని కొనసాగించే పరిస్థితి లేదు. కుటుంబాన్ని పోషించడం కోసం తండ్రితో సమానంగ పనిచేసేటోడు. ఊరూరు తిరిగి కూరమ్మకొచ్చేది. ములుగు దాక పోయి అక్కడ కూరగాయలు పోసుకొని ఊరంత తిరిగి కూరగాయలు అమ్ముకొచ్చేది. ఇట్ల తనలో ఉన్న సహజ వైపుణ్యానికి పదును పెట్టే అవకాశం లేకుండా పోయింది. అయితే పాట మాత్రం ఆగలేదు. అది ఎప్పుడు గొంతులోనే తిరుగుతుండేది. అయితే ఆ పాట నలుగురిలో పాడాలంటే సిగ్గుపడేవాడు. కొండరి గ్రామస్థుల సహకారంతో, ప్రోడ్యులంతో మొత్తాన్నికి పాటకు కొంత పదును పెట్టిందు. పత్రిపల్లి గ్రామ సర్పంచగా పోటీచేసిన ఒక వ్యక్తికి సంబంధించిన కొన్ని పాటలు రాసిందు. ఆ ప్రోత్సాహంతో, ఊపు, ఉత్సాహంతో తాను విపని చేస్తున్న పాటలు కైగట్టించే సిందు.

ఆ తర్వాత చదువురాని వాళ్ళకు ఎంత కష్టం ఉంటదో ఆ బాధని అక్కలీకరించిందు. వయోజనల చదువు కోసం ఒక పాట రాసిందు. “ఓ సదువురాని అన్న నీకిదిగో శుభవార్త” అంటూ ఇతర పాటల

బాణిలో పారడి గీతాలు రాశిందు. పలువురి ప్రశంశలు పొందిందు. పోలపాక సారయ్య కొడుకు తిరుపతి ఊరు పేరు నిలబెట్టిందు. పత్తిపల్లి తిరుపతిగా ప్రజల మన్సులు పొందిందు. కష్టాలలోను, సుఖాలలోను అమ్మ ప్రేమను ఆస్నేధించిన పత్తిపల్లి తిరుపతి అమ్మ ప్రేమను వర్షించిన తీరు ఏ కవుల ఊహకు అందని విధంగ ఉంటది. అమ్మ మీద ఎన్ని పదాలు రాశిన తరగిని ప్రేమని గురించి పత్తిపల్లి వర్షించిన తీరు ఇతర ఏ ప్రసిద్ధ కవులకు తీసిపోని విధంగ ఉంటది. పత్తిపల్లి తిరుపతి 2006లో రాశిన

“కమ్మనైన అమ్మపాట వింటె ఎంత మధురమో
మనసుకు కాదు మరువతరమూ....”

తల్లి గర్భగుడిల ఉన్నప్పుడు రక్తముద్దయ్య ఎదుగుతున్నపుడు నవమాసాలు నిందికున్నప్పుడు అమ్మ ఇగ కడుపులుండన్నప్పుడు కత్తిమీద సాము జేసినట్టుగొండంత నొప్పులు అమ్మ దీసుకుంటు జన్మనిచ్చి కొత్తలోకాన్ని జూపిచ్చి బతికున్న శవవోలె సామ్మసిల్లేనమ్ము

అమ్మంబే ఎంత గొప్పదో బ్రహ్మకైన వర్షించ వశమవున ఎన్ని జన్మలున్న కవల కలములు అమ్మ ప్రేమను రాశిన తరుగునా పొడ్డు పొడ్డున లేసి నీ నామమును తలిని

నిన్న హాజించిన నీ రుణము తీరునా అమ్మ.....” అనే ఈ పాట తెలియని ఊరు లేదు.

తెలుగు సాహిత్యంలో లభ్యప్రతిష్ఠలైన ఏ పాటకవుల సరసన పత్తిపల్లి తిరుపతిని చేర్చిందంబే తిరికయ్యాకి కాదు. అంత గొప్ప బాణితో పదాలు అల్లుకున్న తీరు మననును కిరిగిన్నది. అమ్మకోసం ఆలోచింపజేస్తది. కన్నతల్లిని కాదనిపోయే వానికి తన బాధ్యతను, రక్త సంబంధాన్ని గుర్తుకు తెస్తది. తలిదండ్రుల పట్ల తన బాధ్యతను గుర్తుచేస్తది. అట్ల పత్తిపల్లి తిరుపతి పాటల ప్రవంచంలో తనకంటూ

ఒక ముద్రను సంపాదించుకుందు. క్రమంగ ఈ పాటతో పత్తిపల్లి తిరుపతి అనేక మాధ్యమాల ద్వార భండాంతరాలు డాటి పోయిందు. అమెరికాలో ఉన్న ఉప్పరపల్లి మధు ఈ పాట విని ఏకంగ పత్తిపల్లి తిరుపతిని “తాన” సంస్క ద్వార అమెరికాకు ఆహ్వానించిందు. ఆక్రూడ ఈ పాటను పాడించిందు. పత్తిపల్లి తిరుపతి పాటల ప్రదర్శన చేయించిందు. పత్తిపల్లి ఒక కుగ్రామం నుంచి అగ్రరాజ్యం అమెరికా మీద కాలు వోపిన తిరుపతి చంద్రమండలం మీద అడుగుబెట్టినంత ఆనందాన్ని అనుభవించిందు. ఆ తర్వాత ఇదే పాటను అర్థ. నారాయణమార్తి “దండకారణ్యం” సినిమాతోకి తీసుకుందు. కథకు అనుగుణంగ మార్పుకొని వందేమాతరం శ్రీనివాస్ చేత పాడించిందు. ఈ పాటకు 2017లో ఉత్తమ గాయకుడిగా వందేమాతరం శ్రీనివాస్ నంది అవార్డు అందుకుందు. అట్ల పాట గొప్పతనాన్ని ప్రవంచానికి చాటి చెప్పిన పత్తిపల్లి తిరుపతి అనేక సామాజిక చేతన్య గీతలు రాశిందు. కళజపిన పత్తల్లి తల్లుకుంటదు.

“ఎనకాటి నా పత్తె కళ ఎందుబాయె
నేడు సూడ్చమన్న కండ గాన రాదాయే
కురిసేటి వానల్ తడిసి ముద్దయ్య

బట్ట వోరాలు చెక్కేది ముద్దగ

గోప్ర గుంటుకల జోడెడ్డతో జోరు

గోసులే బెట్టి పనులు జేద్దరు” అంటూ పల్లెల్లోని ప్రముక జీవన సౌందర్యాన్ని రాశిపోస్తదు. తీయని రాగుమైతడు. అమ్మలక్కులు పొలంలో చేరి నాట్లు వేస్తుంటే భూతల్లికి పచ్చని చీర చుట్టినట్టు ఉంటదని అంటదు. ఒకొక్క అడుగు వెనకకు నడుచుకుంటూ నాట్లేనేటప్పుడు వాళ్ళ పాడే ఉయ్యల పాటలు ఎంత వినసాంపుగ ఉంటయోనని అంటదు. అట్లాంటి పల్లెలు ఇయ్యల వలనెల్లిపోయే కాలం వచ్చిందని తండ్రాడ్డతడు. ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని ఆకాండిస్తదు. తెలంగాణ ఉద్యమం ఉద్యతమై ఊరూరు నిప్పుల కుంపటై రగులుతున్న తరుణంలో పత్తిపల్లి తిరుపతి రాశిన పాట

“నిప్పులే గర్భాన్ని దాఖ్లి నీకు జన్మనిచ్చేనో...

నిత్యము ఆరక మండె పోరాట జ్యాలవో...

వీర తెలంగాణవో...మా పోరు తెలంగాణవో

నీ పేరింటె ఆంధ్ర దొర గుండె జల్లు

నీ పేగు బిడ్డమ్మ ఓరుగల్లు

కండ్లల రౌట్రాన్ని నింపుకుంది

ఖమ్మము కరిమునగరు జిల్లా

మెదకు జిల్లా మేలుకున్నది

తెలంగాణ విలుకుందమన్సుది” అంటూ నినాదమై ప్రతిధ్వనిస్తదు. ఎందరో కళాకారులు ఈ పాటను వేదికల మీద పాడుకున్నరు. ముఖ్యంగ నల్గొండ జిల్లా నుంచి రాయి కృష్ణ ఎక్కడైనా ఈ పాటని పాడి ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమ ఆకాంక్షను రగిలించిందు. ఆ విధంగ పత్తిపల్లి తిరుపతి ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమం వైపు తన పాటని నడిపించిందు. తెలంగాణ రాష్ట్రం కోసం వేలాదిగా నేలకొరుగుతున్న అపరాధమిరుల మీద పత్తిపల్లి తిరుపతి రాశిన పాట కూడ ఎంతో ప్రాచుర్యాన్ని పొందింది. అమరుల అశయాలు, వారు కన్న కలలు నెరవే సమయానికి వాళ్ళ లేకుండా పోయారన్న బాధని ఆక్కరీకరించిన తీరు కొత్తగా ఉంటది.

“పరిధినొప్పుల పోరుగడ్డ తెలంగాణ కన్న ఓ బిడ్డలారా కన్నకలలు కండ్ల నిలువక మండె మీరు కను మాసినారా” ఇట్ల పత్తిపల్లి తిరుపతి తాను రాశిన పాటలను కొన్నించిని తీసుకొని “పత్తిపల్లి ఉద్యమపాట” అనే పేరుతో పాటల సి.డి.ని రూపొందించిందు.

“ఉన్న ఊరు కన్నతల్లి కడుపులో పేగు కదిలే

కొండ కోసం తెలంగాణ అయ్య జనసీ గుండె బగిలే

ఉరుములకు సావెట్ల నచ్చనసీ

ఉద్యమ మెరుపులను ఉరి ఎట్ల దీనెనసీ

మా కన్నబిడ్డలు కన్న మాసినేనీ

మా కంటిలో దీపాలె మీరు అనీ” అంటూ అమరులను తల్లుకొని పాటండుకుంటదు. కన్నేటి పర్యంతమై వాళ్ళ వీరత్వాన్ని, త్యాగగుణాన్ని త్రైగడతడు. కమ్మని రాగమై అమ్మతనాన్ని అలపిస్తదు. పత్తిపల్లి తిరుపతి తండ్రి సారయ్య కొడుకును చూసి, తన కొండ పొలింపులక్కిని వెద్దతిని

చూసి ఎంతో సంబురువడతడు. సారయ్య కొన్ని సందర్భాలలో భాగీతాలు అడినేడు కాబట్టి, హీరాజిక గాథలను గానం చేసినేడు కాబట్టి ఆయన ఆనందానికి అవధులు లేకుండాపోయింది. అట్ల అందరి మన్మనలు పొందిన పత్రిపల్లి తిరుపతి మల్లుపల్లి దగ్గర రామత్రథంలో ఉండే కోడెపాక పోషమ్మ-మల్లయ్యల బిడ్డ స్వరూపను 2005 జూన్ 16లో వివాహం చేసుకుండు.

పత్రిపల్లి తిరుపతి - స్వరూపలకు ఇష్టరు పిల్లలు. కొడుకు విశ్వాంజేప్ప ప్రస్తుతం ఎనిమిదవ తరగతి. బిడ్డ దివ్యతేజే 6వ తరగతి చదువబోతున్నరు. తాను పడ్డ కష్టాలు తన పిల్లలకు రాకుండ చూడాలని తపిస్తడు. పిల్లలకు మంచి భవిష్యత్తును అందించడమంటే వాళ్ళను మంచిగచదివించడమేనని ఆరాటపడతడు. డా॥ బి.ఆర్. అంబేధ్ర్ ఆశయాల సారాన్ని బోధిస్తడు. పత్రిపల్లి తిరుపతికి తల్లిదండ్రులంటే ఎనలేని ప్రేమ. నిరంతరం వాళ్ళని అంటి పెట్టుకొని బతకాలనే కోరుకుంటడు. అష్టకష్టాలుపడి పెంచి పెద్దజేసిన వాళ్ళను విడిచి దూరంగ ఎక్కు బతకలేని అంటడు.

హేచ్.ఎమ్.బి.వి.లో రసమయి మార్కైన పాటతో జరిగిన పరిచయం ఏర్పడింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం సిర్పించిన తర్వాత ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ పుష్పమాని, రసమయి చూపించిన ఆదరణతో ఇయ్యాల ఇంత బువ్వతిని, పిల్లల్ని, తల్లిదండ్రులను నిమ్మలంగ చూసుకోగలుగుతున్నానని అంటడు. తెలంగాణ ఉడ్యమంలో రసమయి చిచ్చరపిడ్చుగై పాడే పాట “గల్లు గల్లు గల్లు గల్లు గజ్జెలమోతో ఆస్తుల్లార ఓ తమ్ముల్లార” తనకెరణ్ ఇష్టమని అంటడు. బి.వి.పో కోసం పోయినప్పుడు రనమంయ తనకు ఎంతో గుండిబలాన్ని, ఆత్మవిశ్వాసాన్ని నింపిన విషయాన్ని తానెప్పుడు మరిచిపోనని అంటడు.

ముఖ్యమంత్రి కేసీ యార్సను కపులు కళాకారుల కోసమే ఆ దేవుడు పుట్టించిందేమో అంటడు. కళాకారులను గుర్తించడంలోను, వారికి తగిన న్యాయం చేయడంలోను కేసీఆర్ తన మీద పెట్టిన బాధ్యతను నిర్వర్తించిన గొప్ప కళాకారుడు, నాయకడు సారథి చైర్మన్ రసమయి బాలకిఫ్సన్ అని వేసోళ్ళ కొనియాడ్డడు.

కళాకారుల బతుకుల్లో వెలుగురేభలు విరజిమ్మెలూ చేసిందు. నిరుపేద కళాకారులను ఆడుకుండు.

ఎంతమంది బంధువులున్నా ఏదో ప్రేమను చూపిస్తరు. కేసిసం ఒక్కపూట బువ్వగూడ పెర్చురు. అంట్లాంచీది పేగుతెంచకుండానే ఇంతమంది రక్తసంబంధికడు అయ్యండు. ఎంతోమందికి అన్నం పెడుతున్న దేవుడు.

తెలంగాణ సాంస్కృతిక సారథి ద్వార ఆ రుణం తీర్చుకునే అవకాశం దొరికింది. బంగారు తెలంగాణ బాటలో ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ చేపడుతున్న అనేక ప్రజా సంక్లిష్ట పథకాల మీద పత్రిపల్లి తిరుపతి ఎన్నో పాటలు రాసిందు. వాటిలో ముఖ్యంగా చెరువు మీద రాసిన పాట “మెత్తని చినుకులా ముత్తాలు రాలంగ ఒడిగట్టుకుంటదీ చెరువు సంకంతెన్నుకోని ప్రేమతో సాదంగ తల్లి మన పట్లె చెరువు” అంటూ పారే పిల్లలవాగులను కడుపులో పేగులతో పోల్చుతడు. ఎప్పుడో రాజుల

పరిపాలనలో నిండు కుండల్లూ కడకకళలాడిన చెరువులు నేడు ఇయ్యాల మన తెలంగాణలో జీవం పోసుకున్నయని ఆనందాన్ని వ్యక్తం చేస్తాడు. బంగారు తెలంగాణను సాకారం చేసుకునే అసలు సినలైన కార్యం చెరువుల పునరుద్ధరణ అనే భావాన్ని పలికిస్తాడు. ప్రజలంత సల్గుండాలంటే, పల్లె సీమల సిరులు పండాలంటే చెరువులు భాగుండాలని తీయని రాగం అందుకుంటడు. పదాలై జాలువార్తాడు. చెరువంటే వండిన బువ్వకుండ అని ఎన్నో అద్భుతమైన ప్రతీకలతో పాటై పల్లవిస్తాడు. అందరినీ ఆలోచింపజేస్తాడు. తెలంగాణకు హరితహిరం అనే కార్యక్రమం కోసం

“చెట్లమ్మ వందనాలు పుడమి పైనీ పుట్టుకెంత మేలు మా ప్రాణ దీపానికి చెట్లమ్మ ప్రకృతి రూపానిని జగతిలో జనులకు బంధువైనావమ్మ రోగాలు నొప్పులకు మందువైనావమ్మ” అంటూ చెట్ల మీద రాసిన పత్రిపల్లి తిరుపతి పాట చెట్ల గొప్ప తనాన్ని వ్యక్తస్తాడి. చెట్లు కడుపులోను కాలుప్పాన్ని దానుకొని జీవకోటీని కంటీకి రెప్పోలే కాపాడుతయని అంటడు. అంటుకే చెట్లని మనపిల్లల్ని పెంచినట్టు పెంచాలని అంటడు. “పల్లె బతుకు పండ ఊరంత పచ్చగుండ

మొక్కలను నాటుదం అభివృద్ధిని చాటుదం” అంటూ చెట్ల మీద ఎన్నో పాటలు రాసిందు. అదేవిధంగ సమైక్య పాలనలో నిరాచరణకు

గుర్తైన సర్పారుబడి మీద పత్రిపల్లి తిరుపతి రాసిన పాట ఆయనకు ఎంతో పేరు తెచ్చింది. సర్పారు బడిల సదివిసోల్లే సర్పంచేలు, సాహితీవేత్తలు దేసాయకులు, ముఖ్యమంత్రులు, ప్రధాన మంత్రులు అయ్యండ్రునే సందేశాత్మక గీతాన్ని వినసాంపుగ ఆలపిస్తాడు. ప్రైవేట్ సూట్స్ వల్ల జరిగే అనర్థాలను, అర్థం లేని నిబంధనలన నిశితంగ విమర్శిస్తాడు.

“ఉపకారము చేసే ఊరిబడిని వెలకట్టని చదువులమ్మ ఒడిని” అంటూ అందరు చదువుకోవాలని పేద, ధనిక తేడా లేకుండ తన ఒడిలో ఆడించి గొప్ప వాళ్ళను చేసిన ప్రభుత్వ బడిని మరిచిపోవడం ఎంత బాధాకరమో అందరికి అర్థమయ్యేలా తన ఆవేదనను వ్యక్తం చేస్తాడు.

ప్రేమతో ఊరిబడి గంట మొగింది తన రెండు చేతులు చాచి రండి బిడ్డ అంది” అంటున్నదని అంటడు. అదే విధంగ యువతకు ఎంతో మంచి సందేశాన్ని అందించే

“మేలుకోరి యువత మీకు చెప్పు మాట

ప్రేమని చెడిపోకు అర్థం తెలుసుకోక

నూరేళ్ళ నీ భవితకు బంగారు బాట

గీతదాలి పోవద్దు అమ్మ నాన్న మాట” అంటూ ప్రేమికులను మేలుకొల్పి విధంగ పాట రాస్తాడు. తిరుపతి మరిన్ని మంచి అవకాశాలతో ఉన్నత స్థితిని అందుకోవాలని ఆశిధ్యాం.

- పత్రిపల్లి తిరుపతి, ఫోన్: 9849710421

- అంబటి వేకువ, మ: 94927 55448

e: varji.ambati@gmail.com

ఆధునిక జీవశాస్త్ర పరిశోధనల్లో

కీలక పాత్ర వైషిష్టున్న సిసిఎంబి

ఈ సృష్టిలో ప్రాణమున్న ప్రతిజీవి ప్రత్యేకమైనదే. అది మనుషులైనా, జంతుజాలమైనా, వృక్షాలైనా... ప్రత్యేక కణజాలం, జీవ అణవలుతో వేటికవే ప్రకృతిలో తమ అన్నిత్వం కోసం పోరాడుతుంటాయి. అలాంటి సందర్భాల్లో వాటికొచ్చే వ్యాధులు, జీవ ప్రక్రియల్లో జరిగే మార్పులు, వాటిని నివారించడానికి చేయాల్సిన క్షప్పి వంటి విషయాలమై... సెంటర్ ఫర్ సెల్యూలర్ అండ్ మాలిక్యూలర్ బయాలజీ పనిచేస్తుంది. భారతదేశ ఆధునిక జీవశాస్త్ర రూపశిల్పిగా పేరుగాంచిన పి.ఎమ్.భార్యావ ఆధ్వర్యంలో 1977లో హైదరాబాద్లో ఏర్పాత్మిన ఈ సంస్థ 'కౌన్సిల్ ఆఫ్ సైంటిఫిక్ అండ్ ఇండస్ట్రియల్ రీసెర్చ్' నిర్వహణలో పనిచేస్తుంది. దేశంలోనే ఎంతో ప్రత్యేకమైన ఈ సంస్థ మన హైదరాబాద్లో ఏర్పాటుకావడం మనకు గర్జుకారణం.

యునిసోక్యు చెందిన 'గ్లోబల్ మాలెక్యూలర్ అండ్ సెల్ బయాలజీ నెట్వర్క్' విభాగం, సిసిఎమ్బిని 'సెంటర్ ఆఫ్ ఎక్సిప్యూటివ్ గా గారవిస్తోంది. మనదేశంతో పాటు వివిధ దేశాల పరిశోధనల్లోనూ సిసిఎమ్బి తనవంతు పాత్ర నిర్వహిస్తూ ఉంటుంది. అమెరికాలోని 'నేపసన్ల ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ హెల్ప్', 'పెట్రోవ్ మెడికల్ స్కూల్', 'మసాచసెట్ట్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ బెక్యూలజీ' వంటి సంస్థలు సిసిఎమ్బితో భాగస్వామై ఉన్నాయి. త్రిటన్కు చెందిన 'ఇంపీరియల్ కౌస్టర్ రీసెర్చ్ సెంటర్' 'కేమ్బిల్డ్ యూనివర్సిటీ' అటు జపాన్కు చెందిన 'ఇండియా-జపాన్ సైన్స్ కౌన్సిల్', 'యూనివర్సిటీ' ఆఫ్ రూక్యున్ సంస్థలు... ప్రాస్ట్ట్కు చెందిన 'సెంటర్ నేపసన్ల డెలెర్ సెర్చ్ సైంటిఫిక్', 'పోశ్టర్ ఇన్స్టిట్యూట్'... జర్నల్స్కి చెందిన 'హోక్యు వేగెన్', 'శాండెప్స్ సంస్థలు... సిసిఎమ్బితో కలిసి సంయుక్తంగా పరిశోధనలు చేస్తుంటాయి.

సిసిఎమ్బి పాత్ర -

శక్తి, జలం, హైఫైకాప్సరం, ఆరోగ్యం, పారిపుధ్యం, పర్యావరణం ... ఈ రంగాల్లో మేలైన మార్పుల దిగా శాస్త్ర విజ్ఞాన పరిశోధనలను సిసిఎమ్బి నిర్వహిస్తుంది. ఆధునిక జీవశాస్త్రంలో ప్రాథమికసాయిలో వివిధ విభాగాలను ఏర్పాటుచేసుకుని సిసిఎమ్బి పరిశోధనలు జరుగుతుంటాయి. వీటిలో కణాల పనితీరు, వ్యాధుల పరిస్థితి, వాటిని అంటిపెట్టుకుని ఉండే కణాలు, జీవక్రియ, మెదడులోని రుగ్సుతులలో జన్ము నియంత్రణ వంటి విషయాలమై సిసిఎమ్బి పరిశోధనలు చేస్తుంది. జీవ కణాల్లో ప్రాచీనిష్ట ప్రభావం, జీవరసాయనాల పనితీరుమై నిరంతరం పరిశోధనలు జరుగుతుంటాయి. సిసిఎమ్బి పరిశోధనల్లో మరో ముఖ్యమైనది జెనెటిక్ ఎనాలసిన్. జన్మపరంగా వచ్చే వ్యాధులమై విశేషాలను ఇక్కడి శాస్త్రవేత్తలు చేస్తుంటారు. ఇన్ఫెక్షన్లలో లీస్చేనియా, ష్లోస్‌డియం, ఎమ్చటిచి, హెచ్‌సివి, హెచ్‌ఎచ్ వి వంటి వ్యాధులు... అవి మనవ శరీరంలో జరిపే ప్రతిచర్యలమైనా సిసిఎమ్బిలో నిరంతరం అన్వేషణ జరుగుతుంది.

సిసిఎమ్బి సంస్థ గురంచి కొన్న ముఖ్య విషయాలు -

ఆధునిక జీవశాస్త్ర రంగంలో దేశంలోనే అత్యస్తుత పరిశోధనా సంస్థగా సిసిఎమ్బి పేరుగాంచింది.

ఆధునిక జీవశాస్త్ర ఆవశ్యకతను గుర్తించిన 'కౌన్సిల్ ఆఫ్ సైంటిఫిక్ అండ్ ఇండస్ట్రియల్ రీసెర్చ్-సి.ఎన్.ఐ.ఆర్ సంస్థ' 1976లో సిసిఎమ్బి ఏర్పాటుకు అనుమతిచ్చింది. సి.ఎన్.ఐ.ఆర్ సంస్థ ఆవశ్యకంలో దేశవ్యాప్తంగా 44 పరిశోధనా కేంద్రాలు పనిచేస్తుండి. ప్రస్తుతం 'ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ కెమికల్ పెక్యూలజీ' పేరు అప్పట్లో రీజిస్టర్ లీస్చేనిష్ట లేబరేటరీగా ఉండేది. దాని బయాకెమిష్ట్

దివిజన్గా ప్రాక్సిక స్వయంప్రతిపత్తిగల సంస్థగా సిసిఎమ్బి 1977 ఏప్రిల్ 1న ఏర్పడింది. అప్పటి నుంచి 1990 వరకు పి.ఎమ్.ఫార్మా డైరెక్టర్గా పనిచేశారు. 1981-82 కాలంలో సిసిఎమ్బి పూర్తిస్థాయిలో ఎగ్గుక్కుటీట్ కమిటీ, సైంటిఫిక్ అడ్వైజర్ కౌన్సిల్ ఏర్పాటు అయ్యాయి.

సిసిఎమ్బి అవార్డులు - గుర్తింపులు

1. యునెస్కోతు చెందిన గ్లోబల్ నెట్వర్క్ అఫ్ మాలిక్యులర్ అండ్ సెల్ బయాలజీ విభాగం సిసిఎమ్బిని ‘ సెంటర్ అఫ్ ఎక్సెచ్యూప్ గా గుర్తించింది.
2. ‘థర్డ్ వర్ల్ అకాడమీ అఫ్ సైన్సెస్’ అవార్డుతో ఇటలీ గుర్తించింది.
3. డివెన్వి ఫింగర్ ప్రింటింగ్లో చేసిన పరిశోధనలకుగాను జీవశాస్త్రంలో సిఎన్ ఐఆర్ టెక్నాలజీ అవార్డు లభించింది.
4. సైన్స్ అండ్ టెక్నాలజీలో అద్భుతవైన ప్రదర్శన చూపించినందుకు సిసిఎమ్బికి ఇండియన్ ఛాంబర్ అఫ్ కామర్స్ కూడా సిసిఎమ్బిని సత్కరించింది.
5. ఐసిసిఐ బ్యాంక్ స్ట్రాపించిన ‘ఐసిసిఐ నాలెక్స్ పార్క్లో సిసిఎమ్బికి సబ్జెక్ట్స్ అంతర్జాతీయ కూడా ఉంది.
6. అడ్వెన్షన్ బయోమెడిస్ట్రీలో అంతర్జాతీయ సంస్థగా పేరుగాంచిన ‘ఏపిబయోనెట్’ సంస్థలో సిసిఎమ్బికి సబ్జెక్ట్స్ అంతర్జాతీయ కూడా ఉంది.

సిసిఎమ్బి పరిశోధనా విభాగాలు

1. బయోమెడిసిన్ అండ్ బయో టెక్నాలజీ
  2. జినిటిక్ అండ్ ఎవల్యూషన్, జిఎస్మీక్స్
  3. సెల్ బయాలజీ అండ్ డెవలపమెంట్
  4. మొబైల్ క్లాషిఫికేషన్ అండ్ ప్రట్కుర్ల్ బయాలజీ
  5. బయో కెమిస్ట్రీ అండ్ బయో ఫిబోన్
  6. జిఎస్మీక్స్ జిఎస్సెస్
  7. కంప్యూటేషన్ల్ బయాలజీ అండ్ బయోజన్సఫార్మాటిక్స్
- సిసిఎమ్బి తాజా పరిశోధనల్లో వెల్లడైన విషయం-**
- మేనరికం వివాహాలతో జన్మవరమైన వ్యాధులు సంక్రమిస్తాయని అందరికీ తెలసిన విషయమే. దీనికి సంబంధించి

అనేక తాజా విషయాలు సిసిఎమ్బి పరిశోధనల్లో వెల్లడయ్యాయి. మేనరికాలతో పాటు ఒకే సామాజిక వర్గంలో స్వగోత్రికుల్లో వివాహాలవల్ల వంశానుగత వ్యాధులు వచ్చే అవకాశం ఉండని సిసిఎమ్బి డైరెక్టర్ డాక్టర్ రాకేశ్ మిశ్రో తెలిపారు. సిసిఎమ్బి అంచనాల ప్రకారం దక్కిణాసియాల్ దాదాపు 5 వేల జన్ముహాహలున్నాయి. దీనివల్ల ఈ ప్రాంత ప్రజల్లో కొన్ని ప్రత్యేకమైన వ్యాధులు వస్తుంటాయి. వీటిలో ఇప్పటి వరకు కొన్ని మాత్రమే కనుక్కోగలిగారు. ఒక సామాజిక వర్గంలో వచ్చే వ్యాధులకు ‘బ్యాట్రైఎల్కోనిస్టీరేజ్’ అనే ఎంజైమ్ తక్కువగా ఉండటవే కారణమని పరిశోధనల్లో తెలింది.

పరిశోధనా ఘరాలను వేగంగా సామాన్యులకు అందించేందుకు సిసిఎమ్బి వినుత్తు ఆలోచనలతో ముందుకెళుతోంది.

చిన్న, మధ్యతరపో కంపెనీల ఆలోచనలను వాణిజ్యస్థాయికి చేర్చేందుకు సహాయపడుతోంది. దీంతో సాంతంగా పరిశోధనలు నిర్వహించలేని సంస్లాకు సిసిఎమ్బి తనవంతు సహాయం చేస్తుంది. **సిసిఎమ్బి సాధించిన విజయాలు-**

1. మనదేశంలో అత్యుధికులు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు గుండె సంబంధిత సమస్యలు. వీటి కారకాలపై సిసిఎమ్బి చేసిన పరిశోధనలు సత్కలితాలనిచ్చాయి.
2. ఎలుకలపై జన్ముహాహలంగా సరిచేసిన ప్రయోగాల్లో సిసిఎమ్బి ప్రత్యేకైని.
3. దేశంలో క్యాప్స్ నివారణకు ఉపయోగిస్తున్న మందులపై కూడా ఓ ప్రత్యేకమైన పరిశోధన వ్యవస్థను సిసిఎమ్బి ఏర్పాటు చేసింది.
4. ప్రత్యేకమైన డివెన్వి ఫింగర్ ప్రింటింగ్ టెక్నాలజీ ద్వారా అండమాన్ దీపుల్లో ఓ ప్రత్యేకమైన తెగను, వారి జీవ, అణవంశిక విషయాలను సిసిఎమ్బి తెలుసుకుంది.
5. కంటి అంటు వ్యాధులకు కారణమవుతున్న వ్యాధులను డివెన్వి పరిశోధనాల ద్వారా తెలుసుకుని, వాటిని నిరూపించడంలో సిసిఎమ్బి విజయం సాధించింది.
6. అన్ని రకాల వ్యాధులు తట్టుకునే విధంగా పరివంగదాలను

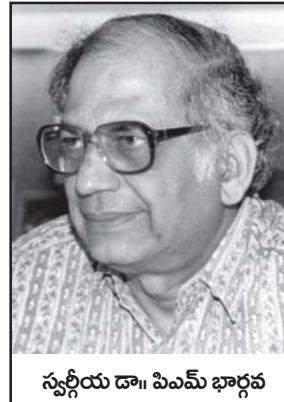

- సిసిఎమ్‌బి సృష్టించింది.
7. ఇండప్రియల్ బయో బెక్యూలజీ రంగంలో ఎంజైమ్‌లు, బయో మాలుక్యూన్‌లో నేచివ్ బ్యాక్టీరియాను సిసిఎమ్‌బి పరిశోధనలు జరిగాయి.
  8. పై వాటితోపాటు డిఎన్‌ఎ, సిపిఎ వంటి అనేక ప్రత్యేక విభాగాల్లో సిసిఎమ్‌బి పరిశోధనలు సత్యాలితాలను ఇచ్చాయి.

అధ్యనిక జీవ శాస్త్ర రూపశిల్పి పి.ఎమ్ భార్వ

సిసిఎమ్‌బి గురించి ప్రస్తావన వచ్చిన ప్రతీసారి గుర్తుకుంచెచ్చుకోవాలిన అతిముఖ్యమైన వ్యక్తి (ప్రపు మిత్ర భార్వ) పి.ఎమ్.భార్వ. అధ్యనిక జీవశాస్త్ర రూపశిల్పిగా పేరుగాంచిన భార్వ ఫిబ్రవరి 22, 1928న రాజస్థాన్‌లోని అజ్మేర్లో జన్మించారు. ఆయన తండ్రి రామచంద్ర భార్వ, తల్లి గాయత్రీ భార్వ. వారణాసిలోని బీసెంట్ థియోపాసికల్ స్కూల్‌లో భార్వ విద్యాభ్యాసం సాగింది. 1946లో లక్ష్మీ విశ్వవిద్యాలయం నుంచి ఆర్గానికి కెమెస్ట్రోలో ఎమ్మెన్సీ పట్టా పొందారు. 21వ ఏటనే సింధటిక్ ఆర్గానిక్ కెమెస్ట్రోపై పరిశోధన చేశారు. 23 ఏళ్ల వయసులోనే 14 అంశాలపై పరిశోధనా పత్రాలను ప్రచురించారు. 1950 నుంచి 1953 వరకు ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ కెమికల్ టెక్నాలజీలో, అదే సమయంలో ఉన్నానియా యూనివరిటీ కెమెస్ట్రో విభాగంలో లెక్చరర్గానూ పనిచేశారు. 1953 నుంచి 1956 వరకు అమెరికాలోని విస్కౌస్‌న్ యూనివరిటీలో విఫులు నిర్వహించారు. అతడు ప్రోఫెసర్ బర్ల్ లేబరేటరీలో వ్యవస్థాపకుల్లో ఒకరిగా నిలిచి యాంటీ డ్రగ్ ఆవిష్కరణలో కీలక పాత్ర పోషించారు.

పద్మభూషణ సహి 100కు పైగా జాతీయ, అంతర్జాతీయ అవార్డులు ఆయన్ను వరించాయి. 2015 సంవత్సరంలో అప్పటి పరిస్థితుల కారణంగా పద్మభూషణ అవార్డును ఆయన ప్రభుత్వానికి తిరిగి ఇచ్చేశారు. సైంస్టిస్‌గానే కాకుండా సామాన్య జనం కోసం మూడుసమ్మకల నిర్మాలనకు ఆయన ఎంతగానో కృషి చేశారు. నేషనల్ నాల్డ్ కమిషన్ వైస్ షైర్కన్‌గా పనిచేసిన భార్వ, ప్రభుత్వానికి పలు విలువైన సూచనలు చేశారు.

స్ఫ్రెంచ్ డా॥ పి.ఎమ్ భార్వ

ఎన్నీయే ప్రభుత్వం విశ్వవిద్యాలయాల్లో జ్యోతిష్య శాస్త్రాన్ని కోర్చుగా ప్రారంభించాలని సన్నాహాలు చేస్తున్నప్పుడు నిర్ద్యందంగా వ్యతిరేకించి సుట్టిం కోర్చు వరకు వెళ్లారు. ప్రైదరాబాద్‌లో బత్తిన సోదరులు పంపిణి చేసే చేప మందు శాస్త్రియతను సహాల్ చేస్తూ

2008 నుంచి జనవిజ్ఞాన వేదిక చేపట్టిన అన్ని అందోళన కార్బూక్మాల్‌నూ భార్వ పాల్గొన్నారు. చివరికి ప్రైకోర్చు వరకు వెళ్లారు. చివరికి దాన్ని చేపమండగా పరిగణించరాదని, చేప ప్రసాదంగానే భావించాలని ప్రైకోర్చు పేర్కొంది.

పి.ఎమ్. భార్వ రచించిన పుస్తకాలు-

1. ప్రొటీన్స్ అఫ్ సెమినల్ ప్లాస్టా
2. ద సాగా అఫ్ ఇండియన్ సైన్స్ నిన్ ఇండిపెండెన్స్ - ఇన్ ఎ నట్టేల్
3. ఏంజిల్స్, డెవిల్ అండ్ సైన్స్ - ఎ కలెక్షన్ ఆర్టికల్స్ అఫ్ పైంటిఫిక్ టెంపర్
4. ఎజెండా ఫర్ ద నేషన్ - ఎన్ అన్టోల్డ్ స్టోర్ అఫ్ ద రూ.పి.ఎ. గవర్నమెంట్

మట్టినేషనల్ విత్తనాల కంపెనీల వ్యవహారంలోనూ పి.ఎమ్.భార్వ తీవ్రంగా వ్యతిరేకించేవారు. జన్మమార్గి వంగడాలపై దీర్ఘకాలంపాటు పరిశోధనలు జరిగాక మాత్రమే వాటికి అనుమతులివ్వాలని భార్వ అభిప్రాయపడేవారు. 2013 ఏర్పాత్తిన 'రిప్రాడక్టివ్ టెక్నాలజీస్' డ్రాఫ్టీంగ్ కమిటీకి భార్వ షైర్కన్‌గానూ వ్యవహారించారు. 2016లో సరోగేస్ పై కేంద్రం విధించిన ఆంక్షలను కూడా భార్వ వ్యతిరేకించడంతోపాటు సరోగేస్ మర్స్ హక్కులకు రక్షణ కల్పించాలని కూడా నినదించారు. అలా... జీవ శాస్త్ర రంగంలో విశేష సేవలందించిన భార్వ ఆగస్టు 1, 2017న ప్రైదరాబాద్‌లో తీవ్ర అనారోగ్యంతో పరిణించారు.

పి.ఎమ్.భార్వ వంటి అధ్యనిక జీవ శాస్త్ర వేత్తల కృషితో ఎన్నో విజయాలు సాధించిన సిసిఎమ్‌బి భవిష్యత్తులో మరిన్ని విజయాలు సాధించాలని ఆశిధ్యం.

-ఎం.డి.కరీం

m: 9618644771

e:kareemmd786@gmail.com

చందురులుగా చేరండి!

దక్ష్మ ల్యాండ్

చందురులను చేర్చించండి!

'ఎం.వేదరకుమార్ సంపాదకత్వంలో ప్రజాంద్రుమాల వేదికగా ఆరంభమైన 'దక్ష్మ ల్యాండ్' తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక అనతికాలంలోనే అన్ని పర్మాల ఆదరణ పొందింది. తెలంగాణ ఉధ్యమాలకు కరదిపికగా మారింది. ఈ పత్రిక మరిన్ని పర్మాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నాం. చందురులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందురులుగా చేర్చించండిగా అభ్యర్థిస్తున్నాం.

మా చిరునామా

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar

Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

చందు విపరాలు:

వార్లెడ్ చందు : రూ. 200

2 సంలాపకు : రూ. 400

'దక్ష్మ ల్యాండ్' పేరిట ఎంబ్, మనీయార్డ్, చెక్ లేదా సగదు రూపంలో

చందుమెత్తం చెల్లించవచ్చు.

ప్రతిభకు నిదర్శనంగా రాణిస్తన్న ఫోటోగ్రాఫర్

ఈ నువ్విందు చేసే ప్రకృతి రమణీయతను, ఆలోచనలను తెరలుతేనె భావుకతను మేళవించి తన ప్రతిభను చాటుతున్న ఫోటోగ్రాఫర్ పున్నా సృజన్ కుమార్. 2012లో జెవన్ ఎవఫ్ ఎయూనివర్సిటీనుండి ఫోటోగ్రఫీ, విజవర్ల కమ్యూనికేషన్లో మాస్టర్ ఆఫ్ హైప్ ఆర్ట్స్ (ఎంఎఫ్‌ఎ) ఉత్తీర్ణులయ్యారు.

2002లో ఉస్కానియా యుగానివర్సిటీ పరిధిలోని వివేకవర్ధిని కళాశాలలో బిఎ ఇంగ్లీష్ లిటరేరీర్ చదివి డిగ్రీ పూర్తిచేశారు. అదే విధంగా 2000 నుండి 2007 వరకు జెవన్టియు హైన్ ఆర్ట్ కళాశాలనుండి బ్యాచులర్ ఆఫ్ హైన్ ఆర్ట్ డిగ్రీని పొందారు.

కొత్తగా ఆలోచించి సరైన సృజనాత్మక ప్రణాలికలో ఫోటోలను తీసే సృజన్ కుమార్ ఫోటోగ్రాఫర్గా తనదైన ముద్రతా గుర్తింపు తెచ్చుకున్నారు. 2002-2007

మధ్యకాలంలో డిలైట్ న్యూన్ డాట్కామ్ వెబ్, ప్రింటచ మ్యూగ్జెన్స్ కు ఫోటోగ్రాఫర్గా పనిచేశారు. 2012-14 సంవత్సరాలలో ప్రీలాస్పర్గా, కమర్సియల్ ఫోటోగ్రాఫర్గా హైయర్, బ్రోచర్లు, లగ్గిలు, ఫోటోబుక్ల రూపకల్పనలో పనిచేసి పేరుపొందారు. 2007 నుండి

2015 మధ్యకాలంలో సాక్షి దినపత్రికకు ఫోటో జర్నలిస్టుగా సేవలందించి అనేక పరిశోధనాత్మక ఫోటోలను అందించి గుర్తింపు తెచ్చుకున్నారు. ప్రతిష్టాప్తుకుమైన జాతీయ సంస్థ ఇక్కిసాట్కు గత రండెక్కుగా ఫోటో, వీడియో, ఎడిటింగ్, మొషన్ గ్రాఫిక్స్ రంగాలలో సేవలందిస్తున్నారు.

సృజన్ తీసిన ఫోటోలు వలు ప్రతిష్టాప్తుక ప్రతికలు, మ్యాగజైన్లలో ప్రచురింపబడి ప్రశంసలు పొందాయి. తెలంగాణ ప్రభుత్వం, కాకతీయ పౌరిటేజ్ ట్రస్ట్ ప్రచురించిన గాదెన్ ఆఫ్ ఫోక్ 2016లో ఆయన ఫోటోలు ప్రచురితమయ్యాయి. 2013లో ఫౌన్సాండేష్ హోస్పిటల్ నిర్వహించిన తల్లి పొల వారోత్సవాలలో తల్లి పొల ప్రాధాన్యతపై ఆయన తీసిన ఫోటోలు గ్రాఫిష్లో ప్రదర్శితమై గుర్తింపు పచ్చింది.

2012లో సమాచార పోరాసంబంధాల శాఖ నిర్వహించిన ఫోటోగ్రఫీ పోటీలలో కన్సలేషన్ బహుమతి అందుకున్నారు. 2010లో మేడారం జాతర ఫోటో కవరేజ్కగాను మొదటి బహుమతి పొందారు. 2008లో కూడా ప్రభుత్వ సమాచార శాఖ ఫోటోగ్రఫీ పోటీలలో మొదటి

బహుమతిని అందుకున్నారు.

గ్రామీణ, నగర జీవనంలోని ఆనేక సంఘటనలను ఫోటోలుగా మలచి ఆలోచింపజేశరు. బాల్యాన్ని, పిల్లల ఆటపాటల్ని తన కెమోరాలో బంధించారు. వివిధ వృత్తులను, ప్రమాజీవన సొందర్యాన్ని, పల్లెల్లోని ప్రకృతి సోయగాలను, అనుబంధాలను ఫోటోలుగా తీసి అభినందనలనందుకున్నారు. శైతస్థాయిలో తనకు కలిపించిన ప్రతి దృశ్యాన్ని ఛాయాచిత్రంగా మార్చి, నిత్య జీవితంలో ఆనేకానేక సంఘటనలను కళ్ళకు కళ్ళినట్టు దృశ్యకరించగలిగిన నైపుణ్యం కలిగిన

ఉత్తమ ఫోటోగ్రాఫర్ స్పెజన్ కుమార్. మంచి ప్రతిభతో అందుకు అనుగుణమైన ప్రణాళికతో తనదైన కైలితో రాచిస్తున్న స్పెజన్ కుమార్ ఈ తరం ఫోటోగ్రాఫర్.

పున్నా స్పెజన్ కుమార్

9553412279

srujanpunna@gmail.com

-తీవ్స్టీ,

దక్కన్ స్టోన్

తెలంగాణ చరిత్ర ఇంటింటికి తెలియాలి

నిరుద్యోగత యువతకు ఉద్యోగాల కల్పనలో భాగంగా... రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భారీ ఎత్తున ఉద్యోగ ప్రకటనలు చేస్తూ అభ్యర్థులను ఉప్రాతలూగిస్తున్న సమయం ఇది. విజేతగా నిలవటం మన చేతుల్లోనే ఉంది. తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతి, తెలంగాణ ఉద్యోగం, రాష్ట్ర ఆవిర్మాపం మొదలైన అంశాలపై పట్టు సాధించాలి. అయితే దీనికి ఎలా ప్రిఫేర్ అవ్యాలన్నదే ప్రథాన సమస్య. మార్కెట్లో వస్తున్న పుస్తకాల్లో ఏమి చదివితే బాగుంటుంది..?? అసలు ప్రామాణిక గ్రంథాలు ఏమి...? తెలంగాణ చరిత్రకు సంబంధించి పుస్తకాలు ఎక్కడ దొరుకుతాయి...? పారిద్రామిక, వ్యవసాయం, ఉపాధి, గ్రామీణాభివృద్ధి, సంస్కృతి, పర్యావరణం, పేదరికం, విత్తం, సంక్లేషం ఇలా ఏ అంశమైన కాబోచ్చు.. తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతికి సంబంధించిన ఇప్పటి యువతకు తెలియలంటే మరిన్ని పుస్తకాలు రావాల్సిన అవసరంముంది. ముఖ్యంగా తెలంగాణ అభివృద్ధి నిరోధకుల విధానాలు, చారిత్రక అంశాలు, పాలనాపరమైన వివక్షత మొదలైన అంశాలు తెలియాల్సి ఉంది. అసఫ్జాలీల కాలం నాటి సాంఘిక, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక రాజకీయ

సాహితీవేత్తలు, పారిద్రామిక వేత్తలు వాళ్ళ వాళ్ళ రంగాలల్లో ఎన్నో పుస్తకాలు రచించి అందుబాటులోకి తీసుకోచ్చారు. ముఖ్యంగా తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడ్డాక ఎక్కువుగా తెలంగాణ చరిత్ర గురించి పుస్తకాలు, రచనలు, కవితలు వచ్చాయి. తెలంగాణ చరిత్ర, సాంస్కృతిక, సంప్రదాయం ఇలాంచి పలు అంశాలపై తెలంగాణ ఏర్పడ్డాక తెలంగాణ ప్రజల్లో అవగాహన కల్పిస్తూ ఎన్నో పుస్తకాలు, రచనలు, కవితలు వస్తున్నాయి. ఎంతోమంది కవులు, రచయితలు తెలంగాణ చరిత్ర, భాష విధానం, తెలంగాణ వంట రుచులు, తెలంగాణ సంప్రదాయలు తమ తమ ఆలోచనలతో నేటి తరాలకు అందిస్తున్నారు.

రాసున్న రోజుల్లో తెలంగాణ చరిత్రను పట్టిపాల్కు, ఇంచీంటికి తెలియాల్సిన అవసరం ఉండని ఇప్పటినుంచే ఎన్నో పుస్తకాలు అందుబాటులోకి తీసుకోస్తున్నారు కవులు, రచయితలు, సాహితీవేత్తలు. తెలంగాణ చరిత్రపై ఎన్నో పుస్తకాలు అందుబాటులోకి వచ్చిన.. ఇంకా నేటి తరాలకు, రాబోయే తరాలకు తెలియాల్సిన అవసరం ఉండని భావించిన ప్రముఖ చరిత్రకారుడు ప్రాఫేసర్ అడపా సత్యనారాయణ

పరిస్థితులు, భౌగోళికల అంశాలు, కులాలు, మతాలు, కళలు, పండుగలు, భాషలు, 1948 - 52 కాలంలో పరిపాలనా విధానం నిజాం రాజుల సాలర్ జంగ్ సంస్కరణలు ముల్కు (లోకర్), నాన్ ముల్కు ఉద్యోగాల గురించి తెలియాల్సిఉంది. ఉద్యోగాలను తేదీలవారీగా అద్యయనం చేయాల్సి ఉంటుంది. తెలంగాణ రాష్ట్ర సమితి ఉద్యోగాల కోసం, ఆ ఉద్యోగాల ప్రభావం ప్రజలపై ఎలా ఉంది, ఆంధ్రుల పక్షపాత పరిపాలన అంశాల అవగాహన ఇప్పటి యువతకు తప్పనిసరిగా తెలియాల్సిఉంది తెలంగాణలో పునర్జీవన సాహిత్యం, కళలు, కవులు, రచయితలు, మేధావులు, ఉద్యోగులు, కళాకారులు, న్యాయవాదులు, జర్రులిస్తులు, మహిళలు మొదలైన వారి పాత్రలను గురించి కూడా తెలియాల్సిఉంది. తెలంగాణ ఉద్యోగుల సమ్మే, కేసీఆర్ ఆమరణ నిరాపారదీక్ష, కేంద్రం ప్రకటన, పార్లమెంట్, అభిల పక్ష సమావేశం, ఇలా చెప్పుకుంటూ పోతుంటే తెలంగాణ చరిత్ర ఎంతో తెలియాల్సి ఉంది. ప్రశ్నేష తెలంగాణ ఉద్యోగం గురించి కూడా నేటి యువతకు తప్పనిసరిగా తెలియాలి.

తెలంగాణ చరిత్రకు సంబంధించి ఎందరో రచయితలు, కవులు,

“తెలంగాణ చరిత్ర - ఒక నూతన కోణం” అనే పుస్తకాన్ని భావితరాలకు అందుబాటులోకి తీసుకుచ్చారు.

తెలంగాణ చరిత్ర - ఒక నూతన కోణం

ఏప్రిల్ 7న సోమాజీగూడ ప్రెన్కలబోలో ప్రాఫేసర్ అడపా సత్యనారాయణ రచించిన “తెలంగాణ చరిత్ర - ఒక నూతన కోణం” పుస్తకావిష్కరణకు తెలంగాణ పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ చైర్మన్ ఘంటా చక్రపాణి, తెలంగాణ ప్రైస్ అకాడమీ చైర్మన్ అల్లం నారాయణ, టీఆర్ఎస్ సెక్రటరీ జనరల్ కేపరావు, తెలంగాణ రచయితల సంఘం అధ్యక్షుడు జాలూరి గౌరీశంకర్, తెలంగాణ ఫిల్మ్ డెవలప్మెంట్ కార్బోరేషన్ చైర్మన్ పి.రామ్యాహనరావు, తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ చైర్మన్ ఎం. వేదకుమార్, సినియర్ జర్రులిస్తు టంకశాల అశోక్, అంబేద్కర్ ఓపెన్ యూనివర్సిటీ ప్రాఫేసర్ సుధారాణితో కలిసి అవిష్కరించారు.

ఈ సందర్భంగా తెలంగాణ పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ చైర్మన్ ఘంటా చక్రపాణి మాటల్లడుతూ.. తెలంగాణ చరిత్ర మీద ఇప్పుడైన పరిశేధనలు జరుగుతున్నాయన్నారు. తెలంగాణలో వెలుగులోకి రాసటువంటి అంశాలు పరిశేధనలు చేసి వివిధ ఆర్థికల్ను రూపొందించిన అడపా

సత్యనారాయణకు అభినందనలు తెలిపారు. తెలంగాణలో ఆర్థసమాజం ఎలా వచ్చింది...? తెలంగాణ భావన ఎలా వచ్చింది..? 1969లో ఏమి జరిగింది..? 72లో ఏమి జరిగింది...? ఇలాంటి అన్ని రకాల అంశాలను తెలుసుపున్నామని, భావితరాలకు కూడా తెలియాల్సిన అవసరం ఉండన్నారు. తెలంగాణ చరిత్రలో అనేక రకాలవంటి అంశాలను వెలుగులోకి తీసుకురావాల్సిన అవసరం ఉండన్నారు. ఇవి భావితరాలకు ఎంతో ఉపయోగపడతాయన్నారు. తెలంగాణ చరిత్రను పునర్ నిర్మించుకోవడానికి చరిత్ర అకాడమీని ఏర్పాటు చేయాలని ఆయన అన్నారు. తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతిని భవిష్యత్త తరాలకు అందిం చేండకు రికార్డు చేయాల్సి ఉండన్నారు. ఇంటకు చరిత్ర అకాడమీని ఏర్పాటుచేస్తే, మరుగునపడ్డ చరిత్ర వెలుగులోకి పసుందన్నారు. ఇంగ్లీష్, ఉర్దూ భాషలలో ఉన్న చరిత్ర పుస్తకాలు, ఉస్కానియా, కాకతీయ వర్షిటీలో ఉన్న రెండొందల పరిశోధన గ్రంథాలు తెలుగులోకి అనువదించాల్సిన అవసరం ఉండన్నారు. మన చరిత్ర పట్ల మనకు ప్రేమ అవగాహన ఉండాలని, ఇది మన చరిత్ర అని చెప్పుకునే దైర్యం ఉండాలన్నారు. అసఫ్ జాహీ, కత్తిబ్షాహీ, నిజాం చరిత్రను చెప్పేందుకు నేటికి మన వాళ్ల సంశయ స్తున్నారని అన్నారు. 150 ఏండ్ క్రితమే ఉర్దోగుల నియామకం చేపట్టే సివిల్ సర్వీస్ కార్యాలయం ఉండేదని చెప్పారు.

తెలంగాణ ప్రజల ఆకాంక్షలు, ప్రజల పోరాటాలు, స్వయం ప్రతిపత్తి కోసం జరిగిన ఉద్యమాలు, రాష్ట్ర ఆకాంక్ష తదితర విషయాలన్నింటినీ భావితరాల అధ్యయనానికి ఆ చరిత్రను టీవెసీవెస్సి సిలబెస్టో చేర్చామని తెలిపారు.

టీఆర్వెస్ సెక్రటరీ జనరల్ కేశవరావు మాట్లాడుతూ.. తొలి తెలంగాణ ఉర్దుమంలో భాష మీద అంతగా చర్చ జరగలేదని, మలిదశ ఉద్యమంలోనే భాష, సంస్కృతిపై తీవ్రస్థాయిలో చర్చించడం జరిగిందన్నారు. తెలంగాణ చరిత్రను పరీక్షల సిలబెస్టో చేర్చడానికి ఘంటా చక్రపాణి ఎంతో కృషి చేశాన్నారు. 1943లో ఇక్కడ ఏమి జరిగిందో తెలుసుకోవడానికి ఆధారాలు దొరకడం లేదని, పరిశోధనకు కావాల్సిన సామాగ్రికి బెంగాల్ పరకు వెళ్లాల్సి వచ్చిందన్నారు. ఉద్యమ సమయాల్లో నెలకొన్న పలు చారిత్రాత్మక విషయాలను సేకరించి పుస్తక రూపంలో భావితరాలకు అందించాలని చేసిన ఆలోచన ఎంతో మంచిదన్నారు.

ప్రేవ్ అకాడమీ చైర్మన్ అల్లం నారాయణ మాట్లాడుతూ... తెలంగాణ పచ్చాక చరిత్ర నిర్మాణం కోసం ఎంతో కృషి చేయాల్సి ఉండన్నారు. తొలి, మలి దశ ఉద్యమాల్లో అనేక ప్రశ్నలు పచ్చాయని, అసలు తెలంగాణకు ప్రత్యేక అస్తిత్వం ఉండా అని తొలిదశ ఉద్యమంలో ప్రశ్నలు పచ్చాయని గుర్తు చేశారు. సమ్మక్క సారాలమ్ము బందగీ, చాకలి ఐలమ్ములది అట్టడుగు వర్ధాల పోరాటాల సంస్కృతి అని చెప్పారు. ఇది తిరగబడ్డ భూమి అని, అన్ని ఆధివత్యాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాటాలు జరిగిన నేల అని అన్నారు.

తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ చైర్మన్ యం. వేదకుమార్

మాట్లాడుతూ.. స్వాతంత్ర్యానికి మొదలు, స్వాతంత్ర్యం అనంతరం తెలంగాణ ప్రాంతాన్ని విలినం చేసిన సమయంలో తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని సాధించే పరకు జరిగిన అన్ని విషయాలు ఈ “తెలంగాణ చరిత్ర - ఒక సూతన కోణం” పుస్తకంలో రావడం సంతోషంగా ఉండన్నారు. ఏ అధునిక నిర్మాణాలు ఉన్నాయో.. ఏ పెట్టుబడుదారులు ఉన్నారో... ఎవరైతే స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాడి ముందుకు వచ్చినవారు ఉన్నారో వాళ్ల చరిత్రను రాస్తారు తప్ప... ఈ అణగారిన వర్ధాలు భీసిలు, దళితులు, మైనార్టీలు ఇప్పటివరకు ఈయొక్క చరిత్రను పొందుపర్చలేదు ఇప్పటివరకు. దీనికి ఉడాహారణ ఈ పుస్తకం మనకు చెపుతుంది. సాయిభారోఱాటం తర్వాత కూడా టోపిలు మారాయే తప్ప భూ స్వామ్యుల జమీన్ఫోర్మా చెలామణి అవుతూ.. మొస్కుటివరకు కూడా జరిగింది తెలిసిన విషయమే. ఎవరైతే వివక్షకు గురయ్యారో, చరిత్రలో లిఖించబడలేదో, ఆ వర్ధాలు తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధనలో ముందుండి తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని సాధించడంలో ముందున్నారని, భవిష్యత్తో కూడా ఇలాంటి చరిత్ర పుస్తకాలని గురించి చర్చించుకోవాలన్నారు. దళితులు 28 శాతం ఉంటే 42 శాతం భీసిలు, 15 శాతం మైనార్టీలు ఉంటే రాజ్యంగ అధికారం ఎవరి చేతిలో ఉన్నదో, ఎవరు చరిత్ర రాస్తార్సారో, ఎవరు పరిశాలిన్నారో అనేది అడపా నిర్మాణాలుని తెలిపారు. తెలంగాణ ప్రాంతం వివక్షణకు గురైంది, దోషిటికి గురైంది, మనల్ని ఎవరు దోషకున్నారో జలాంటి విషయాలను కూడా ఈ పుస్తకంలో చేర్చడంతో చర్చించడానికి ఉన్న వ్యవస్థకు సంబంధించిన చర్చలో మాట్లాడు కునేటపుడు, తెలంగాణ చరిత్ర గురించి కొన్ని విషయాలను తెలపడంతో ఆయన చరిత్రను నేటి తరాలకు, రాబోయే తరాలకు తెలపాల్సిన అవసరం మనందరిపై ఉండని యం. వేదకుమార్ అన్నారు.

“తెలంగాణ చరిత్ర - ఒక సూతన కోణం” ను రచించిన ప్రాఫెసర్ అడపా సత్యనారాయణ మాట్లాడుతూ.. గత మూడు దశాబ్దాలుగా చేస్తున్నట్టువంటి కృషిలో భాగంగా ఈ జ్ఞాల అని అన్నారు. ఘంటా చక్రపాణితో అనేక సందర్భాలల్లో తెలంగాణ సామాజిక, సంస్కృతిక వ్యవస్థకు సంబంధించిన చర్చలో మాట్లాడు కునేటపుడు, తెలంగాణ చరిత్ర గురించి కొన్ని విషయాలను తెలపడంతో ఆయన చరిత్రను నేటి తరాలకు వడుతుందన్నారు. అడపా సత్యనారాయణ చరిత్రకారులగా పచిచేస్తున్నారని, మన చరిత్రను నేటి తరాలకు, రాబోయే తరాలకు తెలపాల్సిన అవసరం మనందరిపై ఉండని యం. వేదకుమార్ అన్నారు.

“తెలంగాణ చరిత్ర - ఒక సూతన కోణం” ను రచించిన ప్రాఫెసర్ అడపా సత్యనారాయణ మాట్లాడుతూ.. గత మూడు దశాబ్దాలుగా చేస్తున్నట్టువంటి కృషిలో భాగంగా ఈ జ్ఞాల అని అన్నారు. ఘంటా చక్రపాణితో అనేక సందర్భాలల్లో తెలంగాణ సామాజిక, సాంస్కృతిక వ్యవస్థకు సంబంధించిన చర్చలో మాట్లాడు కునేటపుడు, తెలంగాణ చరిత్ర గురించి కొన్ని విషయాలను తెలపడంతో ఆయన సమృతితోనే ఈ పుస్తకం రచించడం జరిగిందన్నారు. మన చరిత్రలో ఇంకా కొన్ని వెలుగులోకి రాలేదని.. వాటి కోసం పరిశోధన చేసి, భావితరాల కోసం కృషి చేయాలన్నారు. చరిత్ర గురించి ఒక్కొక్క వ్యాసం ఒక్కొక్క సందర్భం గురించి రాయడం జరిగిందన్నారు. తెలంగాణ నిజమైన చరిత్ర, తెలంగాణ ప్రజల చరిత్రను బాగా అధ్యయనం చేసి రాయాల్సిన అవసరం ఉండని, ఇందుకోసం తన వంతు కృషి చేస్తానని తెలిపారు.

-ఆర్. పురుషోత్తం నాయుడు

m : 9573041226

e : janata.rpnaidu@gmail.com

కలం సైనికుడు విరాహణ అట్ట...

దాచు మూడు దశాబ్దాల పాత్రికేయ ప్రస్తావనలో... ప్రజల గొంతుకగా నిలిచి... అటు వర్ధింగ్ జర్రులిష్ట్ ఉద్యమంతో పాటు ప్రజా ఉద్యమాల్హోనూ అవివ్రాతమైన పాత్రమని పోషిస్తూ... సామాజిక ఉద్యమకారుడిగా... ప్రజా జర్రులిష్ట్గా పేరుగాంచిన వ్యక్తి కి. విరాహాత్ అలీ. ఆయన జీవన ప్రస్తావనాపై... జైత్ర కమ్యూనికేషన్స్ వారు రూపొం దించిన ‘కలం సైనికుడు’ దాక్కుమెంటరీ ఆవిషకరణ కార్యక్రమం... నామంల్ని పట్టిక్క గార్డెన్స్ లోని ఇందిరా ప్రియదర్శిని ఆడిటోరియంలో ఏపిల్ రిఫర్మెంట్ కిల్ జరిగింది.

తెలంగాణ రాష్ట్ర నీటిపారుదల శాఖ మంత్రి తన్నీరు హరీష్ రావు ముఖ్యమంత్రిగా పాల్గొని ప్రముఖ పాత్రికేయుడు, టీఎయూ డబ్బుజేస్ ప్రధాన కార్యదర్శి విరాహాత్ అటీ జీవిత ప్రస్తావనంపై రూపొందిన కలం ‘సైనికుడు’ దాక్కుమెంటరీ సీఫీని ఆవిష్కరించారు. మెదక్క జిల్లాలో జరిగిన అనేక ఉద్యమాలతో పోటు తెలంగాణ ఉద్యమంలో పూర్వికాల్ని

కలిసి పనిచేశాడని... ఆయనతో తనకు ఏళ్ళ అనుబంధం ఉండని హరీష్వరావు గుర్తు చేసుకున్నారు. ఈ రోజుల్లో జర్వలిస్టుల జీవితం కత్తిమీద సాములా మారిందని... విధి నివ్వాణాలో ఆరోగ్యాన్ని కూడా లెక్కచేయకుండా జర్వలిస్టులు పనిచేస్తున్నారని హరీష్వరావు అన్నారు. 30 ఏళ్ళ తన జర్వలిజం ప్రసానంలో ఆశ్చర్యిత, అభిమానాలను విరాహిత్త అలీ పంచ కున్నారని, వృత్తి ధర్యంతోపాటు సామాజిక ద్వరాని పాటించారని హరీష్వరావు ప్రశంసించారు..

తెలంగాణ ఉద్యమం జర్వలిస్టులతో ఉద్దీపనకు గుర్తైదని, 25 ఏళ్ల క్రితం తెలంగాణలోని వివిధ ప్రాంతాల్లో సభలు, సమావేశాలు, జరపడంలో పొర సమాజంతో పాటు జర్వలిస్టుల పాత ఉండని

దీ.ఎన్.పి.ఎస్.సి వైర్‌న్ ఘుంటా చక్రవాచి అన్నారు. కల్గొల్ భరిత్వమున ప్రాంతం నుంచి ఎన్నో నిర్వంధాలను అధిగమించి జర్వలిస్టులుగా నిలదొక్కుకున్నారని ఆయన చెప్పారు.

ఆనాడు మెదక్, గజ్జెల్ ప్రాంతంలో జర్వులిస్సుల పట్ల అనేక నిర్వంధాలు జరిగాయని... అందులో విరాహాత్ అలీ కూడా బాధితుడే అన్నారు. రాష్ట్ర చరిత్రలో ఏ ఉప్పుమైనా జర్వులిస్సులు ఉన్నారని చక్రపాణి అన్నారు. పట్టిక ఆకోంట్స్ కమిటీ చెర్చున్న గీశారెడ్డి మాట్లాడుతూ... విరాహాత్ అలీ తెలంగాణ ఉద్యమంలో బహుపాత్ర

పోషించిన చురుకైన పాత్రికేయు డన్నారు. జర్వులిజం పవిత్రమైన వృత్తి అని... సమాజంలోని అనమానతలను, ఆరాచ కాలను, అన్యాయాలను ఎది రించి నిలిచేదన్నారు. జర్వులి జానికి పోటీగా సోఫ్ట్‌ల్ మీడియా ఎగిసిపడుతోందని, తట్టుకుని నిలబడాలని గీతారెడ్డి సూచిం చారు. మెడక్ జిల్లా జర్వులిస్టులు చేసిన సాహసాలు మరువ లేనివని.. రాష్ట్ర బేవేజెన్ కార్బోఫెన్ చెరువ్ దేవీ ప్రసాద్

అన్నారు. నిర్వంధాల రోజుల్లో జర్చలిస్టులు చేసిన సహాయం మరువలేనిదన్నారు. ఏ వివక్ష లేని సమాజం కోరుకుంటున్నవారికి విరాహాత్ అలీ చుక్కాన్ని వంటి వారని దేవీ ప్రశాద్ చెప్పారు. అనేక రంగాలను కలిపే సూత్రం విరాహాత్ అలీలో ఉండని... ఉద్యమ కారులను, రచయితలను మెదక్ జిల్లాలో జర్చలిస్టులు కావాడారని తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ షైర్కోన్ నందిని సిధా రెడ్డి అన్నారు. మెదక్ జిల్లాలో ఏకకాలంలో అందరూ కార్బూక్రూలం, నాయకులుగా మెలిగామని చాలా ప్రమాదకర సమయాల నుంచి బయటుపడ్డామని ఆయన గుర్తు చేశారు. ప్రముఖ సాహితీ వేత్త దేవీ ప్రియ మాటలుడుతూ... విరాహాత్ అలీ చేసిన సేవలకు, కృషికి కలం

సైనికుడికిగా బధులుగా కలం యోధుడు అని పెడితే బావుండే దన్నారు. ప్రజా జీవితంలో విరాహాత్ లానే ఉండాలని, ప్రజాభిప్రాయం పొందాలని అంధర్జ్యోతి ఎడిటర్ డా. కె. శ్రీనివాస్ ఆకాంక్షీంచారు. జర్వలిస్టుగా 30 ఏళ్ళ పూర్త య్యాక... డాక్యుమెంటరీ రూపొం దించిన కార్బూక్మం చూడటం ఇదే తొలిసారని.. సీనియర్ పాత్రికేయులు కె.రామచంద్ర మూర్తి అన్నారు. జర్వలిస్టుగా కాకుండా సామాజిక కార్యకర్త గానూ విరాహాత్ అలీ ముందుంటారని ఆయన తెలిపారు.

తనపై విడుదలైన 'కలం సైనికుడు' డాక్యుమెంటరీ గురించి విరాహాత్ అలీ మాట్లాడుతూ... రాజకీయాలపై తనకు ఆసక్తి లేదని, ఆర్థాటాలు, ప్రచారాలకు దూరంగా ఉండే వ్యక్తుల్లో, తాను ఒకడినని చెప్పారు. పత్రికల్లో రాసేవారు తన కథనాలను పుస్తకంగా మలుస్తున్న క్రమంలో... డాక్యుమెంటరీ రూపొందించడంలో అభ్యంతరం లేదని జైత్ర కమ్యూనికేపన్ నిర్మాహకుడు జైపొంద్ సూచించి తనను ఒప్పించారని విరాహాత్ తెలిపారు. అయితే... తాను వృత్తిలో కొత్త

రోజుల్లో పాత్రికేయులవట్ట సమాజంలో గౌరవం ఉండేదని... ప్రస్తుతం పరిస్థితి విరుద్ధంగా ఉండన్నారు. విలువలతో కూడిన జర్వలిజంతో సమాజానికి మేలు చేయాలని... విరాహాత్ అలీ ఈ సందర్భంగా పిలుపునిచ్చారు.

ప్రముఖ పాత్రికేయులు కె.శ్రీనివాస్ రెడ్డి సభాధ్యక్షులుగా వ్యవహరించిన ఈ కార్బూక్మంలో నమస్తే తెలంగాణ సంపాదకులు కట్ట శేఖర్ రెడ్డి, ఇందియన్ జర్వలిస్ట్ యూనియన్ సెక్రటరీ జనరల్ దేవులపల్లి అమర్ గౌరవ

అతిథులుగా.. రసమయి బాలకిషన్, సోలిపేట రామలింగారెడ్డి, దేశపతి శ్రీనివాస్, ఆర్.సత్యనారాయణ, దేవీప్రియ, జయరాజ్, సగసూరి శేఖర్, కె. ప్రభాకర్ రెడ్డి ఆట్టీయ అతిథులుగా పాల్గొన్నారు. పీరితోపాటు పెద్ద ఎత్తున జర్వలిస్టులు, పొర సమాజం నుంచి ప్రముఖులు హజరయ్యారు.

- దక్షన్మాయ్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

వాసనొస్తోంది

బోద కొటం నుండి
జీరభూమి వైపు
అతని పాదముద్రలు తరలిపోయాయి!
కాలీ....
తిలిగి ఇంటికి చేరనేలేదే
అనుకున్నదావిడ..!
వెంటనే
ఆ పాదముద్రలను
సేకలిస్తూ బయలుచేలించి..!!
కొన్ని పాదముద్రలు
చెమటతో నీండి
ధర్మవాసనొస్తున్నాయి...
మరికొన్ని
ఆర్తనాదాలు చేస్తున్నాయి...
జంకొన్ని
అవిడకు దైర్యాన్ని చేపే

ప్రయత్నం చేస్తున్నాయి...
అకస్మాతుగా
ఆ పాదముద్రలు
కనుమరుగ్పుడంతో
ఆమె మెడని తడుముకుంది..!
మెడలోని తాడు

బ్యాంటలో
రోచిస్తున్న శబ్దం వినపడింది...!
ఆమె ముక్క పుటలు అదిలపడ్డాయి
ఎందుకంటే ?
అక్కడ కుళ్ళిన రక్తం వాసనొస్తోంది...!
అటువైపుగా కబిలింబ
ఆమె రెండు నేత్రాలు
రెప్పులార్ఘ్యదం మానేశాయి...!
గొంతులో శబ్దం
నిశబ్దమైంది...!
మొకాళ్ళ కీళ్ళ విలిగినట్టున్నాయి...
భూమిలోకి దిగబడింది...!
ఆ ప్రదేశమంతా
ఎరు సంద్రమైంది...
చివరి పాదముల్కి అదృశ్యమైన చోట
ప్రపంచపు వెన్నుముక్క
భూమిని ముద్దాడింది...!!

-అఖిలాశ,

m : 072595 11956

e : akhilaasha.writer@gmail.com

రమావత్ శ్రీనివాస్ నాయక్

సందర్భచిత్ర చిత్రాలు

అందరినీ అలరించే చిత్రాలను గేస్తూ ప్రత్యేకతను సాధించుకున్న అరుదైన చిత్రకారుడు రమావత్ శ్రీనివాస్ నాయక్. ఎంచుకున్న అంశాన్ని సృజనాత్మకంగా విభిన్న కోణాలలో ఆలోచించి బొమ్మలు వేయడంలో ఆయనది అందేసిన చేయి. నల్గొండ జిల్లా ఎర చెరువు తండాకు చెందిన శ్రీనివాస్ నాయక్ చిత్రకళలో, ఛోటోగ్రఫీలో కూడా ఎంతో అసక్తిని, అభిరుచిని పెంపాందించు కున్నారు. బిఎఫ్‌ఎల్ 1996లో పూర్తి చేశారు. ప్రస్తుతం ఆచార్య జయశంకర్ వుపసాయ విశ్వవిద్యాలయంలో విస్తరణ విభాగంలో ఉద్యోగిగా పనిచేస్తున్నారు. శ్రీనివాస్ నాయక్ నిరంతరం తన చిత్రకళకు మెరుగులద్దుకుంటున్నారు.

సందర్భచిత్రంగా చిత్రాలను గేయడానికి ఆసక్తిని చూపే శ్రీనివాస్ నాయక్ కళాభిమానుల ప్రశంసలు అందుకున్నారు.

- 1993-95లలో నల్గొండ గ్రంథాలయ ఉత్సవాలలో
- 2001-02లలో నల్గొండలో క్రియేచివ్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ
- పానగల్లు ఉత్సవాలలో
- తెలంగాణ రచయితల వేదిక ఎగ్జిబిషన్లో శ్రీనివాస్ నాయక్ పాల్గొన్నారు
- 2006లో నల్గొండ కళాశ్శైలి సాసైటీ
- 2008లో హైదరాబాద్ లక్ష్మణ ఆర్ట్ గ్యాలరీ
- 2010లో హైదరాబాద్ మిట్టీ
- స్టేట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ ఆఫ్ హైదరాబాద్ ఆర్ట్
- 2011-12లలో హైదరాబాద్ ఆర్ట్ సాసైటీ
- నిర్వాల బిధ్యా ఆర్ట్ గ్యాలరీ
- 2014లో సాలార్జంగ్ మ్యూజియం ఆర్ట్ ఎగ్జిబిషన్
- 2015లో హైదరాబాద్ ఫ్వాద్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ
- జెన్వెన్ ఎఫ్సియూ
- 2017లో నూఢిభీ ఊసెన్ స్టోర్స్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ
- హైదరాబాద్ ట్రైబల్ ఆర్ట్ క్యాంప్
- తెలుగు మహాసభల ఆర్ట్ గ్యాలరీలలో శ్రీనివాస్ నాయక్ పాల్గొని ప్రశంసలు అందుకున్నారు.
- తెలంగాణ ప్రత్యేక రాష్ట్ర ఉద్యమంలో భాగంగా 2002 నుండి నిర్వహించిన పలు చిత్రకళా శిబిరాలలో పాల్గొని పోరాట స్వార్థతో కూడిన చిత్రాలను వేసి ఉద్యమ కారులు, ప్రజల ప్రశంసలందుకున్నారు.
- చిత్రకళారంగంలో శ్రీనివాస్ నాయక్ చేసిన కృషికి గానూ పలు అవార్డులు ఆయనకు లభించాయి.

- ❖ 1991లో సాసైటీ ఫర్ కన్వేషన్ ఆఫ్ ఎనజీ పురస్కారం
- ❖ 2001కలో నల్గొండలో ఉత్తమ చిత్రకారునిగా ఉగాది పురస్కారం
- ❖ 2010లో స్టేట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ ఆఫ్ పైన్ ఆర్ట్లో నగదు పురస్కారం
- ❖ 2012లో హైదరాబాద్ ఆర్ట్ సాసైటీ నగదు పురస్కారం
- ❖ 2016లో ఉత్తమ చిత్రకారునిగా నల్గొండలో ఉత్తమ చిత్రకారునిగా పురస్కారం

- ❖ 2018లో గుంటూరు క్రియేటివ్ పైన్ ఆర్ట్ అకాడమీ గోల్డ్ మెడల్ను శ్రీనివాస్ నాయక్ అందుకున్నారు.

చిత్రకారునిగా మంందడుగు వేన్నా సృజనాత్మకతకు పెట్టింది పేరుగా మారారు శ్రీనివాస్ నాయక్.

m: 9948046412
r.srinivasnayak@gmail.com

-సృజన్,

దక్కన్ స్కూల్

పైదరాబాద్ లో అలనాటి మన సినిమా టాకీసులు

(గత సంచిక తరువాయి)

మాయమైన మధుర జ్ఞాపకాలు

శుక్రవారం వస్తూనే పైదరాబాదు సినిమా ప్రియులకు విడగీయలేని వినోద కేంద్రాలుగా నిలిచిపోయినవి జంట నగరాల్లోని చాలా థియేటర్లు. టి.వి.సెట్టు ప్రతి ఇంటికి వచ్చే వరకు కూడా సాయంత్రం అయితే చాలా మంది అడుగులు థియేటర్ల వైపే పడేవి. ఎక్కడికక్కడ ఈ సినిమా టాకీసులు ఆయా ప్రాంతాలకు కొండ గుర్తులుగా నిలిచిపోయినవి. అలాంటి సినిమా థి యేటర్లు కాలక్రమంలో కనుమర్గపోయినవి.

ఆ రోజుల్లో సికిందరాబాదులో 'సంగీత' థియేటర్కి సినిమాకి వెళ్లడమంటే లండన్లోని ఒపేరా థియేటర్లకు వెళ్లినంత అనుభూతి కలిగేది. ఎన్నో ఇంగ్లీష్ హిట్ చిత్రాలుగానే 'గాన్ విత్ ది విండ్', 'ఫాలింగ్ ల్వ్', 'బి గాడ్', 'ఆల్ డట్ జాట్', 'డస్ట్ డాన్సింగ్', 'స్టోర్వార్', 'సిక్కిసెన్స్' చిత్రాలు ఈ టాకీసులో ప్రదర్శించారు. 2008లో సంగీతిను కూర్చేశారు. అబిష్ణీలోని జి.పి.ఓ.కి. దగ్గరలో ఉన్న పాలేస్ థియేటర్లో ఆ రోజుల్లో హింది సినిమాలు వేసేవారు. ఇది కూల్చివేతకు గురై రూపు మార్చుకుంది.

బోగ్గులకుంటలోని పాహీన్, ఫ్రాఫ్ థియేటర్లు పోస్టాఫ్స్ పక్కకు ఉండేవి. కొత్త హింది, ఇంగ్లీష్ సినిమాలు ఎక్కువగా వేసేవారు. ఈ రెండూ తరువాత సూర్య 35, సూర్య 70 ఎం.ఎం. టాకీసులుగా మారినవి. తిలక్రోడ్ అబిష్ణీలో ఈ థి యేటర్లు ఆంధ్రమార్గా పేరందినవి.

ఆ రోజుల్లో అబిష్ణీలో ఉన్న జాపురు టాకీస్ పైదరాబాద్ థి యేటర్లకు వితామవుడి వంటిది. అప్పటి సంతోష్, స్టోర్ థియేటర్లకు ఎదురుగా ఉండేది. ఈ టాకీసులోనే తొలుతగా పెద్ద పెద్ద హింది సినిమా పోస్టర్లు, పేయింపెడ కటూట్స్ పెట్టేవారు.

విషాదమేమిటంటే ఇది నేల కూలింది. అలాంటివే హోజం జాహీ చౌరస్తాలో ఉండిన 'నవరంగ్', 'అశోక్', 'విక్రాంత్' థియేటర్లు. భూక్ బస్టర్ హింది చిత్రాలు ప్రదర్శించేవారిక్కడ.

ఏటి దారిలోనే కోటి హనుమాన్ బేకిడిలో 'ప్లాజా' థియేటర్

ఒకటుండేది. ఇంగ్లీష్ చిత్రాలు, ఇతర సెకండ్గ్రేడ్ చిత్రాలు వేసే వారిందులో. ఇలాంటిదే 'రాయల్ టాకీస్' కింగ్స్టోటీలో ఉండేది. ఇప్పుడి ఘంక్ష్ హాల్గా మారింది. నిజాంకాలేజీ పక్కనే ఉండే 'లైట్పాస్' థియేటర్ ఒకటుండేది. ఇందులో ఎక్కువగా మలయాల చిత్రాలు ఆడేవి. అప్పుడప్పుడు థర్నీగ్రేడ్ ఇంగ్లీష్ సినిమాలు వేసేవారు.

ఇదిప్పుడు లేదు.

సికిందరాబాదులోని జుబిలీ బస్టాండ్ దగ్గరలో డ్రీములాండ్ థియేటర్ ఉండేది. ఇది పాతడైనా అంతా యురోపియన్ పద్ధతిలో విశాలమైన భాళీ స్టలం, అందమైన రాపు రేఖలతో నిర్మాణం చేసుకున్నది. 1960ల్లో ఇంగ్లీష్ సినిమాలకు ప్రసిద్ధి ఈ థియేటర్. కానీ కాలక్రమంలో కేవలం పాత సినిమాల ప్రదర్శనకే పరిమితమై తరువాత కనుమర్గపోయింది. లక్ష్మీకాపూర్ మూలన హింది హిట్ సినిమాలకు పెట్టింది పేరైన 'పామ్', దీని పక్కనే ఉండేది 'దిల్పాద్'. ఇవి రూపు మారిపోయినవి.

అమీర్పేటలో కొండగుర్తు లాంటి థియేటర్ శీష్మమహార్. మొయిన్రోడ్ మీదనే ఉంటుంది. ఇది కూడా పాత థియేటర్. అప్పట్లో చాలా హిట్ సినిమాలు శతద్ధీత్వపూర్వకాలు జరుపుకున్నాయిందులో. కాలక్రమంలో నిర్వహణ భారమై మూన్సేసారు దీన్ని. బోర్జీగాలో పైత్రైన్, స్టోర్స్ థియేటర్లు జనాదరణ పొందిన ఇంగ్లీష్ చిత్రాలు చికాగో, టైబానిక్ వంటి చిత్రాలను ప్రేక్షకులకు చూపించాయి. 1980ల మొదటల్లో కాచిగూడ చౌరస్తాలో సుబ్బామిరెడ్డి మహేశ్వరి, పరమేశ్వరి టాకీసులను నిర్మించారు. ముప్పై ఏండ్ల తరువాత వాటి స్టానలో పెద్ద పాపింగ్ మాల్ అందులో ఐనాక్స్ పేర మళ్లిపైక్స్ నిర్మించారు. ఆ పక్కనే ఎన్.టి.రామారావు అంతకుముందే తారకరామ, అబిష్ణీలో రామకృష్ణ థి యేటర్లు కట్టించారు. అయితే వారసులకు వాటిని నిర్మపాంచుకొని నంపాదించాకోమన్నారు. కానీ అమృదవో, కూల్చి వేయడవో చేయేద్దని విల్లు రాశాడని అంటారు.

బాలానగర్ ప్రాంతంలో మొదటి టాకీస్ 'శోభన'. తర్వాత దాని పక్కనే 'పిమల్' కట్టారు. అయితే శోభన కూల్చివేతకు గురి కాగా, విమల్ మాత్రం అలాగే ఉంది. సికిందరాబాదు కవాడిగూడలో కల్వన్, పోస్టాఫ్స్ దగ్గరలో ఉన్న నటరాజ్, అజంతా థియేటర్లు కాలక్రమంలో

మంటల్లో మొత్తమహార్ (1936 జూన్ 14)

ప్రాదరాబాదు నగరంలోని సుల్తాన్ బజార్లో ఉన్న మొత్తమహార్ థియేటర్లో అగ్ని ప్రమాదం జరిగింది. అప్పుడు ఆ థియేటర్లో 'కాలేజ్ గర్డ' సినిమా ప్రదర్శితమవుతున్నది. సినిమా 10 నిముషాల్లో పూర్తపుతుండనగా రాత్రి 9.20 కి హరాత్తుగా స్ట్రీలు కూర్చునే బాల్యానీ (జనానా)లో విద్యుత్ పొర్ట్ సర్యూట్ వల్ల మంటలు రేగాయి. లేడీస్ గాలరీ వెనుకనే ప్రాజెక్షన్ గది ఉండటం, అదీ పూర్తిగా కలపతో తయారు చేయబడి ఉండటం వల్ల మంటలు క్షణల్లో వ్యాపించినవి. కరంట్ సరఫరా ఆగిపోయి పూర్తిగా చీకటి కమ్మేసింది. ఈ పరిస్థితుల్లో ఒక మహిళ తన చీర విప్పి మిద్ద పిట్ట గోడకు కట్టి దాని సాయంతో కిందికి దిగింది. తరువత మరికొందరు స్ట్రీలు చీర ద్వారా కిందికి దిగారు. అంతే చీర అంటుకుంది. అంతే బాల్యానీ నుండి మహిళా ప్రేక్షకులు కిందికి రావడానికి ఒకరి వెంట ఒకరు తోసుకోవడంతో తొక్కిసులాట జరిగి 14 మంది మరణించారు. పోలీసులు, పైర్ సిబ్బంది పది గంటలకల్లా చేరుకుని సహాయ కార్యక్రమాలు

చేపట్టారు. తెల్లవారే సరికి గాని మంటలు అదుపులోకి రాలేదు. థియేటర్ పూర్తిగా కాలి బూడిడైంది.

మరునాడు ఉదయం పది గంటల ప్రాంతంలో నిజాం ప్రభువు సంఘటనా స్థలం సందర్శించి, పరిస్థితులను సమీక్షించి, బాధితులను, మృతుల కుటుంబాలను పరామర్శించారు. అంతేగాక నగరంలో ఉన్న అన్ని సినిమా థియేటర్లలో ఉన్న లోపాలను సపరించి రక్షణ చర్చలు తీసుకోవల్సిందిగా విద్యుత్ అధికారులను ఆదేశించారు.

ఇలాంటి సంఘటనలు పునర్శృతం కాకుండా మాదాలని పోలీసు అధికారులకు ఫర్మానా జారీ చేశారు. విద్యుత్ అధికారుల తనిటీల అనంతరం భద్రతా లోపాల కారణంగా మూడు థియేటర్లను మూడిసేయించారు. ఈ థియేటర్ల మేనేజర్లను, అక్కడి ప్రాజెక్షన్ అసిస్టెంట్లను బాధ్యతలను చేస్తూ అదుపులోకి తీసుకుని విచారణ జరిపారు. వీటి సంగతి ఇలా ఉండగా, దహనమైన థియేటర్ స్థానంలో ఆ తరువాత 'దిల్చ్చద్' థియేటర్గా నిర్మితమైంది.

ఓడియన్ థియేటర్

odeon

అనంద్ థియేటర్

కనుమరుగైనవి. అమీర్ పేటలో పూతడైన విజయలక్ష్మి థియేటర్ దశాబ్దాల తరబడి సినిమాలు ప్రదర్శించినది. మారుతున్న పరిస్థితుల్లో నిర్వహణ భారమైనా నేచీకి ఉనికిలో ఉంది.

ఆర్టీసీ క్రాన్సరోష్ట్లో ఉండే మరో లాండ్ మార్క్ వంటి థియేటర్ ఓడియన్. గ్రెకుబాపలో థియేటర్ పేరు ఓడియన్, ఓడియన్ 70 ఎం.ఎం., మినీ ఓడియన్ రెండు థియేటర్ కానీ ఏడాడి క్రితం దీన్ని పడగొట్టి కొత్త పోటింగ్ కాంప్లెక్స్ నిర్మాణం చేపట్టారు. ఇంకా లక్షీకాపూర్లో అమరావతి, మీరా, సుదర్శన్ (ఆర్టీసీ ఎట్టుకోడ్), వెంకట్, శ్రీనివాస్ (నారాయణగుడ), బసంత్, ప్రభాత్, కిశోర్ (నారాయణగుడ), జగత్ (ప్రాదరాబాద్), ఆపా, అల్యూసుధా (ప్లాబింగ్), అప్పర్, మేనక (లార్డర్ ర్యాజ్) వోకదాని వెంట వోకటి మూతపడిపోయినవి.

ఇంకా బాలాజి (ముఖీరాబాద్), లత (నాంపల్లి), ఆర్టీసీ క్రాన్సరోష్ట్లోని సంగం శ్రీమయుర్గా మారింది. ముఖీరాబాద్లోని సుభావ్ ఉపామయుర్గారి అయింది. సంగీత మల్టిప్లిక్షన్స్ గా మారింది. ఆబిష్ట్రోని పాలెస్లో 60లో "గైడ్" సినిమా ఆడింది. దాని స్థానంలో

ఇప్పుడు ఎం.పి.ఎం.మాల్ కనిపిస్తుంది. బఫీర్బాగ్లోని 'లిబ్లీ', పక్కనే ఉన్న 'మినీ ఎంబసి', కాచిగూడలోని 'వెంకటాద్', 'పద్మావతి', 'కుమార్' ఇంకా ఎన్నో కాలగర్జుంలో కలిసిపోయినవి. కానీ లిబ్లీ, కల్పనా, సుభావ్, మనోహర్, ఉపామయుర్గారి, రాజా డిలక్ట్), బాలాజి థియేటర్ పేరుతోనే సిటీ బంక్ స్టోర్స్లు, రోడ్ లైన్స్ స్టోర్స్ పడిపోయినవి.

1920లో ప్రాదరాబాద్లో మొదలైన థియేటర్లు గడచిన 95 ఏండ్లలో అయిదు పదుల సంఖ్యతో మొదలై కాలప్రవాహంలో రెట్టింపై వందలైనవి. మారుతున్న కాలంలో రూపు మార్పుకున్నవి. కొష్టై, మరికొన్ని తెరమరుగైనవి. కొన్ని మల్టిప్లిక్షన్స్ లైన్ ఇంకాన్ని పాపింగ్ కాంప్లెక్స్, మార్స్, రెసిడెన్చరీల్ ప్లాట్స్, ఫంక్షన్ హాల్స్ ఇలా చాలా రూపాల్లోకి మారి మాయమైనవి. కానీ సినిమా ప్రేక్షకులు మాత్రం గత కాలపు మరుపురాని జ్ఞాపకాలుగా చెరిగిపోని అనుభూతులతో ఒక స్వరాయగాన్ని తలపింపజేస్తాయి.

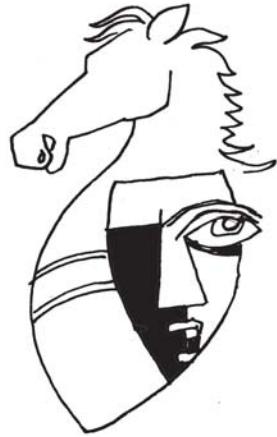
- హెచ్.ఎమ్.బాబు,

m: 7780736386

e: hrameshbabu5@gmail.com

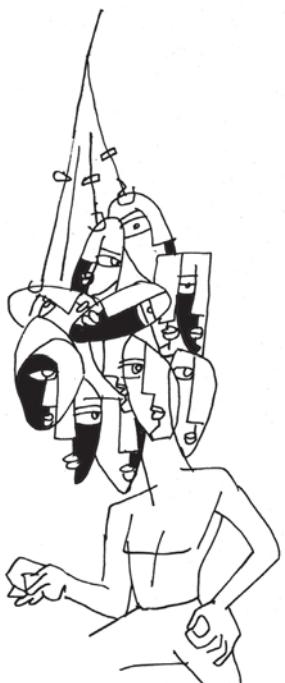
మాటలస్నీ ఉడిగిపోయాయ
ప్రపంచం నుండి
అణ్ణి మాటల్సీ
వెనక్కి తీసుకున్నట్టు
హరాత్రగా
సిశబ్దం మీంచి
రోడ్డు రోలర్ తిప్పుతున్న చప్పాడు
జెట్ విమానాల,
రాకెట్ల కోలాహాలంలా!

అప్పుడప్పుడు-8

సాగర గర్భాన్ని వెతుకుతూ
తదేక ధృనంతో
పోతున్నాను
ముందుకు
మునుముందుకు!

చేపలూ, సారచేపల బదులు
మనుమలే మనుమలు
గుంపులు గుంపులుగా
మాట్లాడుతూ
కదుల్లున్నారు.
నేను వచ్చేసాను
చాలా దూరం
అంచలంచలుగా
పెరుగుతూ పోయే
ఆకాశ మార్గంలా
సాగుతూనే ఉన్నారు
మునుముందుకు!

చేతికండే
నాలుగు జొస్సు కంకుల్ని
దుప్పుతూ
పశుపులూ, పశ్చలూ వెంటరాగా
సాగే నా ప్రయాణంలో
క్రమక్రమంగా

భూమి
రైతు హృదయంలా
దద్దలిల్లతుంది

అందంగా
ఒక జంక
మరింకెంతో అందంగా
నడుస్తూ ఉంచే
ఆ క్షణంలో
ఈ యుద్ధ ఉన్నాదాన్నంతా
పుక్కటుబట్టి ఉప్పేస్తాను.

నాకేమీ వద్దు
నాలుగు గవ్యలు చాలు
మెడలో వేసుకోవడానికి
నాలుగు పూసలు
ఒక ఆనంద సాగరం లాంటి
నిలువు కర్ర
కళ్ళ చూపుల్లోని
లేజర్ వెలుగులు
ఆప్యాయతలూ
అసురాగాలూ
గాలి ఈల పాట

పరిగెత్తే గుర్రాలు ఆగవు
అలసి సొలసి
విసిగి వేసాలిందాకా!

రాను రాను
నా నాలికా ఆగడం లేదు

తల్లి కళ్ళల్లో
మెలినే కాంతి
పసిపాపపై
వెన్నెల కులిపిస్తుంది
సదుస్తూనే ఉంటాయి
నా కాళ్ళ
మామూలే కదా
ఈ ఆటుపట్టు
ఎన్నెన్నో సహాళ్ళ
రంగులీసుతుంటాయి
ఓపిక ఒక మేరు పర్వతం

ప్రైదానాలగుండా
గుట్టల వరసలగుండా
గాలిలో
నీటిలో
ఆకాశపుటంచుల్లో
కవి హృదయం
వరదలై దూకుతుంది

ఆ
కళ్ళలోంచి
ధారాప్రవాహంగా
కారే ద్రావకం
మరేమీ కాదు
రక్తమీ!
తడబడే అడుగులు
గుండె లబ్బడబ్బలు
ఆర్థత
ఆలోచనలకు ఆతీతమైన
లోక దృశ్యాన్ని
బొమ్మకడ్డుంది.

అది జోన్న కరేమీ కాదు

పాడవాబి బల్లైం లాంబిబి
కళ్ళలో కణకణ కదుల్లుంది
కాళ్ళలో
ఏదో తెలియని దృఢత్వం
మనసున పొంచిఉన్న
ఆలోచనా తీర్పత
కంటికి కనబడని
ఎణైన్నో విషయాల సాంద్రత
చల్పుత చరణంగా తిరుగుతోంటే
పాప ఏడుపుతో
మళ్ళీ ఈలోకంలోకొచ్చిపుడ్డాను
కొత్త లోకంలో
ఎన్నో శోకాలు
ఎన్నో గదులు
ఎగుడుచిగుడుల పర్వం

జరంతా
ఒక సత్యాన్వేషణనే
ఒక సంవేదననే
కావాలిన విధ్వంసం
కానే ఆయ్యంది
అరంతా
గాలి అలల
అంతరంగ తరంగాలలా
తేలితేలిసోతోంది
ఏ ఒక్క లంకెనూ
పట్టుకునే
పట్టు దొరకదు
విలుకాడి శరం
అప్పటికే బాణాన్ని వీడింది

వినేచి నాయనమ్మ కబుర్లే అయినా
పాటిలో ఎన్ని
నిజ జీవిత ఆలోచనా తరంగాలో!

సంఘర్షణ నిజమే
ప్రశాంతత మరో నిజం

నిజా నిజాల మధ్య

మారే తరంగాలు

సంబిగ్ధతని సృష్టిస్తాయి.

ఆల మరొక ఆలని

తరమడం

ఆదో క్రమం.

థండ్రప్రథండమైన ఎండలో

బండరాళ్ళ

గుండెల గుసగుసలు

చెడామూడా సీళ్ళు దూకుతున్న

కుంతాల జలపాత ధృశ్యాశ్మి

మనసు బోష్టుల గదిలో

భర్తపరుస్తుంది.

మనసు దూర తీరాలకు

పరచుకున్న

విచిత్రస్థితి ఎంతో అభ్యరపరుస్తుంది.

ప్రేమతత్వం

ఉన్నారుమని నిట్టుారుస్తుంది

రాత్రి రాదు

బచ్చినా

ఓ మానాన పోదు

దూరభారాల్చి

లెక్కచేయని ఈ మనసు

ఆఖరకు

ఎక్కడికి చేరుకుంటుందో

సస్వగీల్లిన వెలుతురు

వెస్తెలను

కడుపునిండా ఆరగిస్తే

వెలుతురుకేం తక్కువ

లోన వెలిగే

చీపాలకు అంతేది!

ఆకాశం వేపు

సముద్రం తన ఆలచ్చి తరుముతుంది

ముఖ్యాలస్తే తడి తడిగా మాలి

చుక్కల్లా రాలుతున్నాయి

మనసు ఏకాంతంలో

ఒక చుక్క పొడుస్తుంది

పుష్పాలస్తే

ధ్యానముద్రలో మనిగిపోతాయి

ప్రపణించే రాగాలు

రోజూ ఉజికివచ్చే

ప్రత్యుల జలధిలో

నిర్వాణం చెందుతాయి.

సాయంత్రాలు

తమ వైజ్ఞానిక ప్రయోగాల్చాయి

ప్రశాంతివనంలో

ప్రతి జనుకరేబువు

ఉద్రిక్తతతో

ఉపాపిలపోసుకుంటుంది!

కవిత

- బి.నరసింగరావు,

m:9908010404

e:butterflymovements@gmail.com

**JBR
ARCHITECTURE COLLEGE**
HYDERABAD

(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbgroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

సెలవు మాత్రమే!

“ఆరె ఎంకన్నా! నా బొండదోడెతందుకు ఎంత దీసుకుంటవురా?” అనడిగిందు సన్నగ నవ్వుకుంట కంసలి కృష్ణమాచారి-బేగరాయినను. ఆయనకు తొంఛైయ్యెండ్లు దాబిగూడ శాసకాలమే అయ్యంది. ‘బతుకులకొచ్చినమంటే సచ్చుడు భాయంగదా?’ అని ఎన్నిసార్లో అన్నోడాయె! బాధను పంచికింద అదిమిపట్టినేడేనాయె బతుకు పొడుగూళు! అడిగిందానికి బదులన్నట్టు “ఇం” ఎంతగాకపోయా, ఒక తులం బంగారం పక్కకుపెట్టే వుంటవుగదనే బావ...” అన్నడు అనుసయంగా బేగరెంకన్న. “ఏందిరోవారీ?! - ఎందక్కువ ముప్పుయ్యె వెయిలా? కొత్తింటికి బున్నాదారా యిదేందన్న?” అన్నడు చారిసాబు.

“కాదా బావా? ఇంకా మీ కాలమే మిగిలు న్నాడే? పైసకు పదేందిగని, కావాల్చినన్ని దినుసులాయె మీకప్పుడు. గాపాటోల్ల మానమేం? కొద్దిగనే అనిపిం చినా, మీ కాలపు కమాయించుడెక్కడ? తమాయిం చుడు అంతకన్న యిప్పాడెక్కడ?” -అంటున్నడు బేగరెంకన్న...

“అర్ధరెగని, కట్టు-బట్టుకు, నీవాళం గట్టిటందుకు ఏమి దీసుకుంటల్రా” - అనడిగిందు చారిసాబు.

“దాని బిపాతెంతనే? శేతిమైలంత... దులిపిన బంగారప్పాడి కొంతల కొంత సాలదానె! తనంల మాసమని ఉత్తగనే పేరొచ్చినాడె?” అంటున్నడు ఎంకన్న. ముసిముసిగ నవ్వుకుంట.

“దులుపుడు కాలం బోయ్యంది, బలుసుడంత కంటె లేదుగని, నాసావు కర్పులు నా కొడుకుల మీద, బిడ్డల మీద వడొడ్డురా! గండుకనే గిదంత. అయితేంది గని, నా ఏర్పాట్లల్ల నేనుంటున్న... ఉండాలంటవా -వొడ్డంటవా?..”

“ఎపో! ఒకరి రెక్కల కష్టం మీద నానివాళం లేస్తేదిర? సచ్చినోన్ని సావంగ, సంతానం మీద బరువువెట్టి సస్తాన? ఆళ్ళ బుఱంల వడిపోయి మల్ల జల్లుత్తుల్లా యేందిరా? వారెవా - బాగున్నవేందిరో” అంటున్నాడు కరాఖండిగనే ముసలాయన - కృష్ణమాచారి!

అదిగాదే, కడుపునిండ గన్నందుకు పిల్లలందరికి ఎసుంటి కష్టం రాకుంట, సాది సపురిస్తివి. బంగారపునంటుకుంటె బంగారపుని నేర్చితివి, ఎండిపనంటుకుంటె ఎండిపనెవెడ్డివి, ఎపుసం జేసుకునే టోళ్ళకు ఎపుసానికి భూమిస్తివి, సదుపుకుంటనన్నాయను సదివిచ్చి, సారిస్తివి. ఎపురందాల వాళ్ల నిమ్మతంగనే ఉండిరి. నీ నీవాళం వాళ్లతక పోవడేందే పెద్దాయినా?!” అంటున్నడు బేగరన్న...

కృష్ణమాచారికి పూరణ్నా, పూరివాళ్లన్నా లేస్సు పాయిరం. పిల్లలాట పొంటి నడుసుడు, శెల్చు మీద కాడి బాయిల దునికి ఈతగొట్టుడేనా, ఒకటికి రొండు మాట్లు ముక్కు మూసుకోని కైంవిగొట్టుడేనా, దొర్క కుంట - మునుగుకుంట - తేలుకుంట - ఈదుకుంట బాయిల చీరాట

ఆసి గెలుసుడేనా.... అతని ప్రతిభ పదుళ్ళకు పాకుడేనా, అంతా జగమిరిగిన విషయమైపోయింది. అవునిలిచారి అంటేనే పనికి బంగారం, మాటలు-మాట బుదులిచ్చుడు సింగారం, యవ్వారానికి సుట్టుపట్ల వూళ్ళన్నిట్ల అభిమానం!

బంగారపునైనే గాదు, ఎన్నెన్నో రంగాల్లో శెయిదిరిగిన పని మంతుడు చారిసాబు! బాయిలకాడి పనిమయిట్ల అనుభవముంది. ఆయుర్వేద వైద్యం కొంత బాగానే తెలిసినోడు. తనవల్లకానిదివాళ్ళ పట్టుం బోతుంట సాయపడి, అవసరమైతే తనకూడా వెంటబోయి వైద్యం చెపించుకోని వచ్చేటోడు. పటెండ్లు, పట్టారీల సరసన కూర్చోని పంచాయితీల-వివరం జెపెటోడు... సాధ్యమైనంత మట్టుకు పరిపూర్ణ చూపేటోడు. అతనికొక్క బంగారపునేంది? ఆరోజుల్లో సైకిల్ రిపేర్లు సేరే, ట్రాన్సిస్టర్ల రిపేర్లు, అంతకు ముందునుంచే రేడియో రిపేర్లు, బావులకాడి మోటర్ రిపేర్లు... ఒకటా, రొండా... ఆతడొక అర్చఫన్సమాలా కంటె కొంచెం తక్కువ, అవునాయిన కంటె అనేక పాచ్చైకుప్పు...!

ఆర్పొల్ల అచ్చింత - యిచీంత ఏం గడిశినవోగని, ముసలాయినకు పైనించి సిగ్గుల్లు అందుతున్నట్టేనని పిచింది పూర్ణోళ్ళకు. గేమధ్య యోగాససాలేసుడగూడ గుదుర్తలేదు. మనిషింకా బక్కపల్లుగుండుడు నయమైంది. కాకపోతే, అవయవాలు కొంత-కొంత స్వాధీనం తప్పుతున్న తీరు బాగనే గానొస్తున్నది. ఎంతయినా, నాచీ నిదానం దెలిచేండాయె...

‘అరెవారీ, నాపకు నేను పరుసుకునే సైముమైందిరా’ అంటున్నడు. పగలు గడిశింది మొత్తానికి. సాయంత్రం మూగుతున్నది. ఎపరికన్న జెపుకునుడుంటె చెప్పుకోండిరా” అంటున్నడు. ‘జై జేచినాయినా!’ అనుకుంట చేతులు రెండు జోడిచ్చిందు. గంతే... మాట బందైంది. ‘తుల్చి తీర్చం-తుల్చి తీర్చం...’ అంటునే పున్నరు. జీవి లేచింది. కాయం మిగిలింది. అంతకు అయిదు నిమిషాలముందే తన యిష్టదైవానికి తన ప్రార్థన జేసుకున్నడుకుంట, కనుగుడ్ల నీళ్ళ గుడ్లల్లనే యముడ్లకోలేక విలవిల్లాడుతున్నది యిల్లాలు.

అంతకు ముందురోజే “గూడూ శెదిరిపోయెరన్నా” అనే తత్త్వాన్ని పదే పదే పాడుకున్నడట కృష్ణమాచారి. ఆయన శరీరం కింది శయ్య మీద అస్తి చిన్న - చిన్న కవర్ల. కవరు-కవరు మీద విపరాలునై. సాపు కర్పులదో కవరు, దిన-వారాల కర్పులదో కవరు, మాసికాలదో కవరు, ఏడూరిదో కవరు, ఇట్లా - దేని కవరు దానిదే. తాను చనిపోయి కూడా కొడుకులు-బిడ్డలకు భారం కాకూడదన్న యిగురం! ఎపరికి, ఎటువంటి ఆయసం తనవల్ల కలుగరాడన్న యింగితం...

అతనికి మరణం లేదు. ఉన్నది సెలవు మాత్రమే!!
-వేణు సంకోజ,
m : 9948419881
e : venusankoju@gmail.com

“గాలిరంగు”కు సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు

కవిత్వం కోసం తపన చెంది, దహించుకుపోయి, ‘గాలిరంగు’ల మూలాల్ని తెలుసుకుని, నిరంతరం కవిత్వమైపోగల మనిషి దేవిప్రియ. తన కవిత్వాన్ని చదరంగు ఆటలో పోల్చుకుంటూ, అశ్వాలు చేసి గడిలో అవి పడిపోతాయి అంటూ గడితం, రసాయనం, అలంకారం కలిసిన ప్రతిసారీ ఒక నూతన పద్యం పుడుతుంది అంటూ తన కవితా ప్రక్రియ రహస్యాన్ని తాను తెలుసుకుని ఆవిష్కరించగల సత్తా వున్న కవి దేవిప్రియ. అన్ని కాలాల్లోకి అలవోకగా ప్రయాణం చేయగల అనితర సాధ్యాదైన కవి దేవిప్రియ. శాంతిని, యుద్ధాన్ని నిరంతరం తన హృదయంలోచి కవిత్వంలోకి అనువదించి మనకు యుద్ధం మీద, శాంతి మీద కూడా ప్రేమ కలిగేలా చేస్తున్న కవి దేవిప్రియ.

సాహిత్య ప్రపంచంలో పరిచయం అక్కర్ని పేరు దేవిప్రియ. ఆయన ఆశ్వరం సమాజంలో సామాన్యాది స్వపుం. అటువంటి దేవిప్రియ రాసిన ‘గాలిరంగు’ కవితా సంపుటికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు రావడం సాహితీ లోకానికి ఆనందదోలికల్లో ముంచింది. దేవి ప్రియకు అవార్డును ప్రకటించడంతో తన మిత్రులు, బంధు వులు, సాహిత్యప్రియులు, కవులు, జర్నలిస్టులు పుభాకాం క్షలు తెలిపారు. ఈ సందర్భంగా తెలుగు యూనివర్సిటీలో ఏప్రైల్ 1న అభినందన సభ నిర్వహించారు.

దేవిప్రియ సాహితీ ప్రస్తావం:

దేవిప్రియ 1949 ఆగష్టు 15న గుంటూరులో జన్మించారు. ఆయన అసలు పేరు వేక్ భాజాహున్స్వీన్. తల్లిదంటులు వేక్ హుస్సేన్ సాహెబ్, వేక్ ఇమాం బీ. గుంటూరులోని ఏసీ కాలేజీలో బీవీ చదువుకొన్నారు. కాలేజీ రోజుల్లనే కవిత్వం పట్ల ఆకర్షితుడై పద్యాలు, గేయాలు రాయడం ప్రారంభించారు. గుంటూరు కేంద్రంగా అవతరించిన వైగ్రంబర కవులు బ్యండంలో దేవిప్రియ ఒకరు. దేవిప్రియ గత నాలగు దశాబ్దాలుగా కవిగానూ, జర్నలిస్టుగానూ, విమర్శకుడిగానూ తెలుగు పారకులకు సుపరిచితుడు. ముఖ్యంగా ఆయన అంధ్రప్రభ, ఉద్యమం ప్రతికల్లో ప్రతిరోజు రాసిన రన్నింగ్ కామెంటరీ లక్ష్మాది పారకుల అభిమాన్సి చూరగొంది. అంధ్రప్రభ పతికలో సమకాలీన రాజకీయాల్లో రాసిన రెండు స్థాంబల రన్నింగ్ కామెంటీ అక్కడ నుంచి నాలగు దశాబ్దాల పాటు ఆయన ఏ పతికలో పనిచేస్తుంటే ఆ పతికకే తలమానికంగా మారింది. ఆయా పతికల సర్పులేషన్లు పెరగడానికి దేవిప్రియ రన్నింగ్ కామెంటీ ఒక కారణమంటే అతిశయ్యాకీ కాదు.

సినిమాల్నిమా చెరగి ముద్ర:

ప్రముఖ సినీ నిర్మాత, దర్శకుడు బి.నర్జింగరావుతో కలిసి

దేవిప్రియ ‘రంగుల కల, డాసి’, లాంటి చిత్రాలకు పనిచేశారు. సినిమాలకు ఆయన పాటలు కూడా రాశారు. రగులుతున్న భారతం సినిమాలో ఆయన రాసిన “ఏమైయ్యందంబే నే చెప్పాలేను.. ఏం కాలేదంబే నేనొప్పుకోను” పాట ఎప్పటికి గుర్తుండి పోతుంది. సినిమా రంగంపై దేవిప్రియ సాధికారిక వ్యాసాలు రాశారు. గూడ అంజయ్యతో కలిసి రంగుల కల సినిమాలో రాసిన “జై జమ్ముల మరీ, వెయి కాళ్లా జైల్” పాట ఎంతో జనాదరణ పొందింది. ఈ పాటను గద్దర్ పాడారు. గద్దర్ పై ‘ప్రజా యుద్ధానాక’ పేరుతో ఓ డాక్యుమెంటరీ కూడా తీశారు. “ప్రజాతంత్ర”, “ప్రాదరాబాద్ మిర్రం” దిన పత్రికలకు ప్రధాన సంపాదకులుగా పనిచేశారు.

దేవిప్రియ రచనలు:

1977లో సమాజానందస్వామి, 1979లో అమృచెట్టు, 1992లో గరీబు గీతాలు, 1990లో నీటిపుట్టు, 1999లో తుఫాను తుమ్మెద, 2013లో రన్నింగ్ కామెంటరీ (3 సంపుటాలు), 2001లో అరణ్యపురాణం, పిట్ట కూడా ఎగిరిపోవలసిందే 2005లో చేపచిలుక, 2010లో అధ్యక్షా మన్నించండి (సంపాదకీయాలు), 2011లో గాలిరంగు, 2009లో గంధకులి, ఇన్నా అల్లాహ్ (పద్యకావ్యం), Poornamma the golden doll (అనువాదం), The Cobra Dancer (కేజేరావు జీవితకథ). 15కు పైగా అనువాద గ్రంథాలు, మూల రచనలు చేశారు.

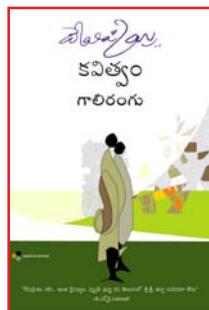
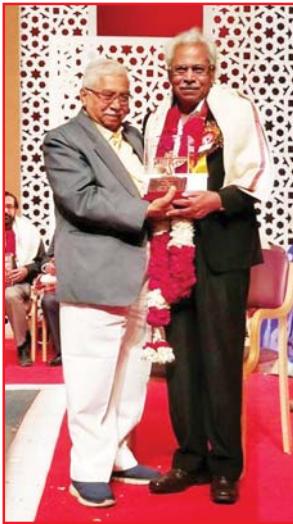
దేవిప్రియ అబందనదం సభ:

తెలుగు యూనివర్సిటీలోని ఆడిటోరియంలో దేవిప్రియకు కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించిన సందర్భంగా అభినందన సభను నర్సుహించారు. ఆఖినందన సభకు బుధవానం ప్రాజెక్టు ప్రైక్యాధికారి మల్లేపల్లి లక్ష్మియ్య అధ్యక్షత వహించగా, నందిని సిధారెడ్డి ముఖ్య అతిథిగా హాజరయ్యారు. ఈ సభకు ప్రముఖ దర్శకుడు, నిర్మాత బి.

నర్సుంగరావు, సీనియర్ పాత్రికేయులు, కవి, విమర్శకులు దాట్కు సీతారాం, శీలాలోహిత సాహిత్యవేత్తలు శీలా లలిత, బండు మాధవరావు, ఫోరం ఫర్ బెటర్ ప్రైదరాబాద్ చైర్మన్ వేదకుమార్ తదితరులు పాల్గొన్నారు. ఈ సందర్భంగా దేవిప్రియను ఘనంగా సత్కరించి అభినందించారు.

ఈ సందర్భంగా తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ చైర్మన్ సంబిలిష్ మాట్లాడుతూ.. యామై వీళ్లగా అక్కరాన్ని నమ్ముకుని ముందుకు సాగుతున్న అక్కరమోధుడు దేవిప్రియ అని అన్నారు. ఆయన కవితాస్వరం, శైలి ప్రత్యేకమైనవన్నారు.

దేవిప్రియ కవితాస్వరం, శైలి ప్రత్యేకమైనవన్నారు. అయిన కవితా తాత్మీకుడు, సామాన్యుడు, భావుకుడు ఉన్నారని అభివర్షించారు. కొండరి కవులను అనేక మంది అనుసరించడానికి వీలు అవుతడి కానీ,

దేవిప్రియను అనుసరించడం వీలు కాదు. అది ఆయనకు మాత్రమే ప్రశ్నకొమెందన్నారు. దేవిప్రియ రాసిన అమృతచెట్టును చదివి అప్పుట్లోనే ఆశ్చర్యపోయామని, ఆయన సుదీర్ఘంగా ఎన్నో రాశాడన్నారు.

ప్రముఖ సినీ నిర్మాత, దర్శకుడు జి.సి.ఎంగరావు మాట్లాడుతూ..

ప్రముఖ కవి దేవిప్రియ వ్యక్తిగత్తుం ఉన్న మనిషి అని, తాను ఏదైతే చెపుతారో దాన్ని తప్పకుండా ఆచరిస్తారని తెలిపారు. కవులు ఎవరి భాషను వారే స్పష్టించుకోవాలని, అలా తనదైన డైలిని దేవిప్రియ నృష్టించుకున్నారని కొనియాడారు. ప్రతి విషయంపై స్వందించే హృదయం ఉంటే రచయితగా రాణిస్తారన్నారు. దేవిప్రియ సున్నిత మనస్తత్తుం కలిగిన వారన్నారు. దేవిప్రియతో ఎప్పటినుంచో స్నేహబంధం ఉండన్నారు.

సభకు సభాధ్యతత విధానిచిన సినియర్ పాత్రికేయుడు, బుద్ధపం ప్రాజెక్టు సికాపి మల్లాప్రభు లక్ష్మయ్ మాట్లాడుతూ..

ఎన్నో రచనలు చేసిన దేవిప్రియ సహృదయం కలిగిన మానవతామూర్తి అని ప్రశంసించారు. నేటితరం కవులందరికి దేవిప్రియ మార్గదర్శి అని అన్నారు. కవిగా, జర్నలిస్టగా రచనలు చేసి ఇతరులకు సాహిత్యంలో ముద్ర వేశాయ న్నారు. విద్యార్థి దశలో ఆయన రాసిన రాన్నింగ్ కామింటరీ చాలా ప్రభావతం చేసేవి అని ఈ సందర్భంగా గుర్తు చేసుకున్నారు.

సినియర్ పాత్రికేయుడు రామచంద్రమూర్తి మాట్లాడుతూ.. దేవిప్రియతో మంచి సాన్స్కృతిక్యం ఉండిని చివరించారు. ఇంద్రం ఒకేసారి జర్నలిజంలోకి ప్రవేశించామని, అయితే దేవిప్రియ సంపాద కుడుగా ప్రవేశించాడని తెలిపారు. 1977లో క్రీడల మీద క్రీడపాణిని ఒక హేజీ మొదటిసారిగా దేవిప్రియ రాయించారని తెలిపారు. దేవిప్రియతో ఎప్పటికీ మరచిపోని స్నేహ బంధం ఉండన్నారు. దేవిప్రియ ఉదయం పత్రికలో ఎన్నో మంచి రన్నింగ్ కామింటరీలు రాయడం జరిగింద న్నారు. సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు దేవిప్రియకు ఎప్పుడో రావాల్సి ఉండేదని, అయితే కొన్ని కారణాలు వల్ల రాలేదని, ఇప్పుడు రావడం సంతోషంగా ఉండన్నారు.

సాహితీవేత్త కిలాలోలిత మాట్లాడుతూ..

అప్పుట్లో కష్టాల్లో ఉన్న మమ్మల్ని దేవిప్రియ ఆయన భార్య రాజ్యాలక్ష్మీ తమ పిల్లలతో సమానంగా చూడడం జీవితంలో మరిచిపోని నంఫంటన అని గుర్తు చేసుకున్నారు. దేవిప్రియకు కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు నిజానికి ఎప్పుడో రావాల్సిందన్నారు. మనసులను దూరంగా ఉన్నప్పుడు తెలుసుకోవడం కష్టం.. ఎంత దగ్గరగా ఉంటామో అంతా తెలుస్తపోతారు. సముద్రం అంతే సముద్రంలాంటి వారు దేవిప్రియ. అందరి ఆశ్చర్యపోతను, అనురాగాలను అందుకోకలిగిన స్వచ్ఛమైన మనస్సు ఉన్న వ్యక్తి దేవిప్రియ. అతి

సున్నితమైన స్వభావం ఉన్న వ్యక్తి దేవిప్రియ. ఇప్పటివరకు ఆయన జీవితకాలంలో సహాయ పడడమే బాధ్యత అనుకొని సాహిత్య వ్యవసాయంలో ఎన్నో చిన్న చిన్న మొక్కలకు నీరు పోసి వ్యక్కాలుగా మలిచారు. ఎప్పుడు ప్రతిఫలాన్ని అశించని అమృతచెట్టు ఆయన అని తెలిపారు. జనాన్ని వరిగెత్తించే కామెంటరీలు.. సుమారు నాలుగు వేలకు పైగా రన్నింగ్ కామెంటరీలు గిన్నిస్ బుక్కు పంపిస్తే రికార్డుగా నమోదైనా ఆశ్చర్యందన్నారు.

కవి, ఎప్పుడు రాష్ట్ర సీతారాం మాట్లాడుతూ..

చాలా సందర్భాలల్లో కవి ఒంటరి... నన్ను పోటో తీసి తడిమి చూస్తే అందులో మీరందరూ కనిపిస్తారు... మీరందరి పోటో తీసి తడిమి చూస్తే నేను కనిపిస్తానని అన్నారు దేవిప్రియ. ఇలా ఎస్టేన్స్ రాసిన దేవిప్రియ కవితలు అంతా అనందాన్ని ఇస్తాయి. ఎక్కడ సూర్యుడిని, చంప్రుని, నక్కలాలను, అడవిని, సముద్రాన్ని, అలను ఎంత భిన్నంగా వాడవచ్చే దేవిప్రియ కవితలు చదివినప్పుడు మాత్రమే అర్థం అవుతుంది. అముకు చెట్టుకు, నీటికి పుట్టుకు, తుఫాన్కు తుమ్మెదకు ఒక బంధం వేస్తారు కవి. అలాంటి కవి దేవిప్రియ. చాలా అద్భుతమైన రన్నింగ్ కామెంటరీలు రాయడం అంటే ఓంత గొప్ప విషయం.

సాహితీవేత్త బంధ మాధవరావు మాట్లాడుతూ..

మిస్త్రత వైవిధ్యం ఉన్న బహు ముఖీని ప్రతిభాశాలి దేవిప్రియ తని అన్నారు. తనకుంటూ ఒక ప్రతీతీక మైన సున్నితభాషణి, నిర్మాణ సంవి ధానాన్ని విర్పరుచుకుని కవిత్త రచన చేసినవారు దేవిప్రియ. ఉద్యమానికి గుసుగుసగానే ఆయన స్వప్తమైన గొంతు అందించాడు. “అమృతచెట్టు” కవితా సంపుటిలోని మొట్టమొదటి కవితే అందుకు ఉదహరణ. కవిగా దేవిప్రియ ఎంతో వైవిధ్యభరితమైన రచనలు చేశారన్నారు.

కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు రావడం పట్ల దేవిప్రియ సంశోధనాల్లో సంతృప్తి వ్యక్తం చేశారు. ఓ ప్రతిపాట్టుక అవార్డు రావడం నా సాహితీ ప్రయాణం ఓ మైలురాయి లాంటిది, ఈ అవార్డు ఇచ్చినందుకు అకాడమీ వారికి కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. ఈ అభినందన నభను ఏర్పాటు చేసి.. అభినందనకు వచ్చిన ప్రముఖులకు, సాహితీ ప్రియులకు, కవులకు కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. “గాలి రంగు” నా అత్యుత్తమమైన కవితా సంపుటి అని చెప్పను.. నా కవిత్తంలో అదో దశ మాత్రమే.. ఇంకా బాగా రాయడానికి నిరంతరం ప్రమిస్తానే ఉంటాను అని దేవిప్రియ అన్నారు.

-తిరునగరి శ్రీనివాస్,

m : 9441464764

e : thirunagarisrinivas12@gmail.com

తెలుగు అధ్యయనశాఖ, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయం, తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ సంయుక్త అధ్వర్యంలో

కథారచనపై కార్టుశాల

తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయంలోని తెలుగు అధ్యయన శాఖ మరియు తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ సంయుక్త అధ్వర్యంలో “కథారచన” అనే అంశంపై ఒకరోజు కార్యశాల 14 మార్చిన నిజమాబాదు తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయంలో నిర్వహించారు.

ఈ “కథారచన” ఒకరోజు కార్యశాలకు ముఖ్య సంయోజన కులుగా తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ ఉపకులపతి ఆచార్య పి.సాంబయ్య, తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ అధ్యక్షులు డా. నందిని సిధారెడ్డి, సంయోజకులుగా తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ రిజిస్ట్రేర్ ఆచార్య కె.శివశంకర్, తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ కార్యదర్శి డా. ఏనుగు నర్సింహరెడ్డి, సంచాలకులుగా తెలుగు అధ్యయన శాఖ విభాగాదిపతి డా. వి.త్రివేణి, సహ సంచాల కులుగా పార్యప్రాణాలిక సంఘ చైర్మాన్ డా. కె.లావణ్య, అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్ డా. సి.హెచ్. లక్ష్మణ చక్రవర్తి వ్యవహారించారు.

తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయంలోని విద్యార్థులు, పరిశోధకులు,

చేశారు. సభా నిర్వహణ డా. కె.లావణ్య, వందన సమర్పణ డా. సి.హెచ్. లక్ష్మణచక్రవర్తి చేశారు.

ఈ సందర్భంగా సభాధృత్యులు డా. వి.త్రివేణి “కథారచన” ఒకరోజు కార్యశాలకు లక్ష్మణిపాదన చేస్తూ... తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉద్యమ ఫలితంగా చాలా మంది విద్యార్థులు కవిత్వం, గేయం వంటివి రాయడంలో తమ తమ ప్రతిభ కనబరిచారని అదే స్థాయిలో కథారచన కూడా నేర్చించాలనే ఉద్దేశ్యంలో ఈ ఒకరోజు కార్యశాలను నిర్వహిస్తున్నామన్నారు.

ప్రముఖ ఆంధ్రజ్యోతి పత్రిక ప్రధాన సంపాదకులు డా. కె.శ్రీనివాస్ కీలకోపన్యాసం చేస్తూ... తెలంగాణ సాహిత్య సరి హద్దులను దాటి కథల పరిధి పెరగాలని, అన్ని రకాల కథలు రావాల న్నారు. తెలంగాణ కథకు 120 సంవత్సరాలకుపైగా చరిత్ర ఉండ న్నారు. ఆంధ్రప్రాంతంతో పోలిస్టే అక్షడ వచ్చినన్ని విభిన్న కథలు తెలంగాణలో రాలేదన్నారు. తెలంగాణ ఎక్కువ కాలం నిజాం

అధ్యాపకులే గాక, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయం పరిధిలోగల అనుబంధ కళాశాలల నుండి తెలుగు అధ్యాపకులు, తెలుగు సాహిత్య విద్యార్థులు, తెలుగు ద్వితీయ భాషగా అభ్యసించే విద్యార్థులు 400 మంది పేర్లను నమోదు చేసుకున్నారు. “కథారచన” ఐ ఇంతవరకు ఒక కార్యశాల కూడా నిర్వహించుడకపోవడం ఒక కారణ మైత్రే, ప్రపంచ తెలుగు మహాభల అనంతరం విద్యార్థులలో తెలుగు సాహిత్యం మీద అభిరుచి, అస్కి అధికంగా కలగడం మరొక కారణం.

ప్రారంభ సమావేశానికి సభాధృత్యులుగా డా. వి.త్రివేణి వ్యవహారించారు. ముఖ్య అతిథిగా తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ ఉపకులపతి ఆచార్య పి.సాంబయ్య, విశ్వి అతిథిగా డా. నందిని సిధారెడ్డి, అత్యుచ్చ అతిథులుగా నిజమాబాద్ జిల్లా సంయుక్త కలెక్టర్ ఎ.రవీందరెడ్డి, తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ రిజిస్ట్రేర్ ఆచార్య కె.శివశంకర్, ప్రత్యేక అతిథిగా అమరికా డెట్రాయిట్ తెలుగు లిటరరీ క్లబ్ సభ్యులు శంకరిగి నారాయణస్పామి పాల్గొన్నారు. కీలకోపన్యాసం ప్రముఖ ఆంధ్ర పత్రికా సంపాదకులు డా. కె.శ్రీనివాస్

పాలనలో ఉండడం, ఉర్దూ భాష అధికారికంగా ఉండడం వల్ల సాహిత్యంలో కొత్త పోకచలు అనుకున్న విధంగా రాలేదన్నారు. ఆంధ్ర ప్రాంతంలో ట్రైట్ పొలన ఉండడం, అక్షద్ ఇంగ్లీష్, తెలుగు భాషలు బోధించడం వల్ల ఎక్కువ కథలు వచ్చాయన్నారు. తెలంగాణ ప్రాంతంలో అచ్చమంబ, మాడపాటి హన్సుంత రావు, కాతోజీ వంటి రచయితలు కథలను రాశాన్నారు. వారి తర్వాత ఎంతో మంది కథ రచనలు చేశారన్నారు. తెలంగాణ అస్త్రిత్వాన్ని తెలిపే కథలు వచ్చాయన్నారు. వీటికి మాత్రం తగినంత గుర్తింపు రాలేదన్నారు. తెలంగాణ ప్రాంతంలో అప్పుడు ఉన్న సమస్యల ప్రాతిపదికగా ఉత్పత్తి, పెట్టుబడి అనుగుణంగా కథలు వచ్చాయన్నారు. విషప కథల సాహిత్యం ఈ ప్రాంతం నుంచి ఎక్కువగా వచ్చిందన్నారు. గడిచిన కొన్సైట్లుగా దశిత సాహిత్యం కూడా ఎక్కువగా వస్తుందన్నారు. మధ్య తరగిత కుటుంబ వ్యవస్థను ఆకర్షించే కథలు ఎక్కువగా రాలేదన్నారు. పురాతన కాలంలో కావ్యాలు, పద్మ కావ్యాలు మాత్రమే ఉండేవన్నారు. పచన ప్రక్రియకు సంబంధించిన కథలు రాశ్శం ఏర్పడినందున సరిహద్దులను చెరుపుకొని కథ సాహిత్యంలో కొత్త పుంతలు

తొక్కులన్నారు. యువ రచయితలు మానవ సంబంధాలు తెలిపే కథలను రాయాలన్నారు. ఆ దిశగా విశ్వవిద్యాలయ పరిధిలో చదివే విద్యార్థులను ప్రింట్పీంచాలని కూడా ఆయన కోరారు.

ప్రత్యేక అతిథిగా విచ్చేసిన అమెరికాలోని డెట్రాయిడ్ తెలుగు లిటరరీ క్లబ్ సభ్యులు శంకరగిరి నారాయణస్వామి ప్రసంగిస్తూ... అమెరికా వలస కథల గురించి మాట్లాడారు. అమెరికాకు వలస వెళ్లిన భారతీయులు, అందులోనూ ముఖ్యంగా తెలుగు వాళ్లు పడుతున్న బాధలను కథారచన ద్వారా వ్యక్తపరుస్తున్నామన్నారు.

విశ్వాంతిథిగా విచ్చేసిన తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ అధ్యక్షులు దాః నందిని సిధారెడ్డి ప్రసంగిస్తూ... తెలంగాణ సాహిత్యంలో కథకు అత్యంత ప్రాధాన్యం ఉండని, కథలు ప్రాంత అస్తిత్వాన్ని, సామాజిక పరిస్థితులను తెలియజేస్తాయన్నారు. తెలంగాణలో వందేళ్లకు ముందే కథలు వచ్చాయన్నారు. అప్పటి పరిస్థితులను తెలియజేపే విధంగా కథలు ఉన్నాయిన్నారు. తెలంగాణ ప్రాంతానికి ఎంతో విలువైన సాహిత్యం ఉందన్నారు. కథలు ఈ ప్రాంతంలో ఎన్నో ఉద్యమాలకు కీలకంగా మారాయిన్నారు. సాహిత్యం ఉద్యమాన్ని బలోపేతం చేసిందన్నారు. సాంస్కృతిక ఉద్యమం కీలకంగా పనిచేయడం వలనే రాజకీయ ఉద్యమం కొనసాగి తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిందన్నారు. తెలంగాణతో సాహిత్యానికి దిదలేని బంధం ఉందన్నారు. అప్పటి తెలంగాణ పరిస్థితులను ప్రయోగాలకు కొనసాగు తెలంగాణ రాష్ట్రం ప్రతాపరెడ్, దాశరథి కృపామాచార్య, కాళీజీ పంటి వారు ఎన్నో కథలు రాశారన్నారు. దేశ ప్రధానిగా పనిచేసిన పీఎస్ రసింహరావు కూడా శారద అనే కలం పేరుతో కథలు రాశారని అన్నారు. సాహిత్యం పట్ల సోయి పెరిగే జీవన విధానంలో కూడా మార్పు వస్తుందన్నారు. కొన్నేళ్ల క్రితం ప్రతి ఇంటిలోనూ కథలు చేపే వారని, ప్రస్తుతం ఆ పరిస్థితి లేదన్నారు. తెలం గాణ సాహిత్య అకాడమీ తరఫున కొత్త కథల రచనలకు కృషి చేస్తామని ఆయన పేర్కొన్నారు.

ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ ఉపకులపత్రి ఆచార్య పి.సాంబయ్య ప్రసంగిస్తూ... కథారచన గురించి, తెలుగు సాహిత్యంలో కథలకు ఉన్న ప్రాధాన్యత గురించి వివరించారు. సమాజాన్ని ప్రభావితం చేసే అంశాలలో సాహిత్యం ఒకటని, మంచి సాహిత్యం మనుషులను ఉన్నతికరిస్తుందని అన్నారు. ఈ విధంగా సమాజం, సాహిత్యం అధివాభావ సంబంధాన్ని కలిగి ఉంటుందని పేర్కొన్నారు. కథలో ఎంత కల్పన ఉన్న వాస్తవిక పరిస్థితులను ఉన్నతికరించడానికి దోషదం చేయడమే దాని స్ఫోవంగా ఆయన తెలిపారు.

మొదటి సమావేశానికి సుప్రసిద్ధ రచయిత చలం కథల మీద పరిశోధన చేసిన దాః నాకేశ్వరం శంకరం సభాధ్యక్షత వహించారు. “కథారచన” కార్యశాలను నిర్వహించడం వల్ల విద్యార్థుల్లో

సాహిత్యాఖిలాపను పెంపొందించే అవకాశం కలుగుతుండన్నారు. మంచి కథల్లో “క్లప్పత”, అనుభూతి ఐక్యత, సంఘర్షణ, నిర్మాణ సౌష్ఠవం” అనే లక్ష్మణాలు కనిపిస్తాయన్నారు. “క్లప్పత” అంటే కథావిస్తరణ తక్కువగా ఉండడం అని అనుకుంటాం. కానీ క్లప్పత అంటే సంక్లిష్టంగా ఉండడమేకాదు కథాంశంతో సంబంధంలేని ఇతర వర్ణనలు లేకుండా ఉండడమే క్లప్పత అనిపించుకుంటుందని అన్నారు.

కస్తూరి ముర్ళికృష్ణ వస్తురూప వైవిధ్యం మీద మాట్లాడుతూ... తెలంగాణ సమాజంలో శిల్ప వైవిధ్యంకంటే వస్తురూప వైవిధ్యం గల కథలు ఎక్కువగా వచ్చాయన్నారు. ఆయా కాలాల్లో వస్తున్న మార్పులను సంస్కరణలను వస్తువుగా తీసుకొని తెలంగాణ కథలు వచ్చాయన్నారు. 1910-20 సంస్కరణ వాదం బలంగా ఉన్న కాలంలో మాడపాటి నుండి ఒడ్డిరాజు సోదరుల వరకు సంస్కరణ దిశగా కథలను ప్రాశారన్నారు. ఆంధ్ర మహాసభ ఏర్పడి తెలంగాణలో రాజకీయ పోరాటాలకు పునాదిగా నిలిచిందన్నారు. తెలంగాణ ప్రజలతో మమేకమైనవుడు తెలంగాణ పల్లెల్లో సంఘం తీసుకొచ్చిన మార్పుల గురించి సురవరం ప్రతాపరెడ్ రాసిన “సంఘాల పంతులు”, భాగ్యరెడ్డివర్చ రాసిన “వెట్లి మాదిగి” కథలు అప్పటి కాల పరిస్థితుల వస్తు వైవిధ్యాలను చూపించాయన్నారు. వ్యాపారాత్మక సాహిత్యంలో భాగంగా ఎన్నో శృంగార, భూతప్రేత పిశాచాల భూత కల్పనల సాహిత్యం వస్తున్న కాలంలో కూడా ఉద్యమ రూప సాహిత్యమే వచ్చిందన్నారు.

కె.పి.అశోక్కుమార్ శిల్పం, కథనరీతి మీద మాట్లాడుతూ... తెలంగాణలో సప్పులున్నాయని, అనందాలున్నాయని, ప్రేమ కూడా ఉందని, కాని కథల్లో వస్తువును ఎక్కువగా స్నేకరించలేదన్నారు. అందుకు ముఖ్య కారణం తెలంగాణలో మధ్యతరగతి వర్గం చాలా రోజుల వరకు లేకపోవడమే అని అన్నారు. 1970 వరకు కూడా తెలంగాణలో రెండే వర్ధాలున్నాయని, ఒకటి అట్టడుగు వర్గం, మరొకటి ఉన్నత వర్గం. ఈ రెండింటి మర్యాద సంఘర్షణ ఎప్పుడూ పోరాట రూపంలో ఉంటుందన్నారు. కాలట్టి పోరాట కథలు వచ్చాయని, అంపశయ్య, ఆడెపు లట్టిపుతి ఇలాంటి కొందరు రచయితలు శిల్ప పరమైన ప్రయోగాలు చేశారు. తెలంగాణలో అధివాస్తవికత వేళ్ళానుకున్న తర్వాత శిల్ప ప్రాధాన్యత కంటే వస్తు ప్రాధాన్యతనే ఎక్కువగా వచ్చిందన్నారు. శిల్పం పెరిట అర్థం కాని రీతిలో కథలు రాసిన దాః వి.చంద్రశేఖర రావు లాంటి రచయితలను మినహ ఇస్తే శిల్పపరమైన సౌందర్యం గల రచనలే ఎక్కువ ప్రాధాన్యాన్ని పంచుకుంటుందన్నారు. తెలంగాణ కథలకు శిల్పం ఉండడనే ఒక వాదన ఉందని, అందులో ఎంతో కొంత నిజం లేకపోలేదన్నారు. ఎందుకంటే అంధ్రప్రాంతంలో జరుగుతున్న శిల్ప ప్రయోగాలు తెలంగాణలో జరుగలేదన్నారు.

దాః బి.వి.ఎన్.స్టోమి పాత్ర చిత్రణ, భాష మీద మాట్లాడుతూ... కథలో ప్రాంతీచిత భాష, పాత్రీచిత భాష ఉంటాయన్నారు. రచయిత

ఎప్పుడూ పాత్రోచిత భాషణు, ప్రాంత్రోచిత భాషణు ఎన్నుకోవాలన్నారు. ముఖ్యంగా తెలంగాణ రచయితలు చాలా ఏండ్లుగా భాషా వివక్షతకు గురి అయ్యారన్నారు. తెలంగాణ భాష అర్థం కాదని, అది వీర మాండలి కమనీ చాలా విమర్శలు నచ్చాయన్నారు. అయినా కొండరు రచయితలు ఎక్కడా రాజీ పడకుండా, తెలంగాణ భాషలేనే రాశారని తెలిపారు. వట్టికాట ఆళ్లారు స్వామి. గూడారు సీతారాం, సురమోళి, అల్లం రాజయ్య, కాలువ మల్లయ్య, పెద్దింటి అశోక్ కుమార్ తమ కథల్లో తెలంగాణ భాషకు వెద్దపేట వేశారన్నారు. పి.వి. నరసింహరావు రాసిన గొల్లరామవ్వ కథలో ముగింపులో తన ప్రాణాలను కాపాడినందుకు కాంగ్రెసు పోరాట యోధుడు “తల్లి నువ్వు భారతమాతవు” అన్నప్పుడు గొల్లరామవ్వ తమదైన కైలోలో “పితృపోరధ ఏ మాతను కాదు, గొల్ల రామిని” అన్న ఆ ఒక్క మాటలో పాత్ర మొక్కలోన్నట్టుం, వ్యక్తిగతం మనకు కనిపిస్తుందన్నారు. 1970 తర్వాత తెలంగాణ ప్రాంతంలో కథ రూపొల్లో ఉద్ఘమ మూలాలు మనకు కనిపిస్తాయన్నారు. అల్లం రాజయ్య రచించిన “మర్యాదర్శులు”, “మనిషిలోపల విధ్వంసం”, కథల్లో పాత్రతలు దెండు అప్పటి ఉద్యమ రూపాన్ని జీర్ణించుకొని మారలేక, మారకుండా ఉండలేక కేట్లుమిట్లాడుతన్న మనస్తత్వాలకు అద్దం పడుతున్నాయన్నారు.

దెండవ సాంకేతిక సమావేశానికి సుప్రసిద్ధ రచయిత, తెలంగాణ వస్తు నేపథ్యం నుంచి విశ్వతంగా కథలు రచించిన నిజామాబాద్ జిల్లా కథకులు సిహాచ్. మధు సభాధ్యక్షత వహించారు. మానవుడు సంఘజీవి అని, సంఘంలోని రాగదేషాలు, ప్రతిస్పందనలు అతన్ని పూర్తిగా ప్రభావితం చేస్తాయాన్నారు. తద్వారా చుట్టూ ఉన్న పరిస్థితులమైన అతనికి ఒక అవగాహన వీర్పుడుతుందన్నారు. మానవుడు ఒక గొప్ప రచయితగా వెలుగొందే అవకాశం వీర్పుడుతుందన్నారు. సామాజిక ప్రయోజనాన్ని ఆశించే దిశలో సృజనకారుడు కథారచనను పూర్తిస్థాయిలో వినియోగించుకుంటాడని గుర్తు చేశారు. బండారు అప్పమాంభతో కథాసాహిత్యం ప్రారంభింపబడి నేటికి 120 సంవత్సరాల చరిత్రను సాధించిందన్నారు.

పెద్దింటి అశోక్ కుమార్ “కథలు రాయడం ఎలా” అన్న అంశంపై కార్యశాలను నిర్వహిస్తా... సాహిత్యం అంబే సమాజపీతతం కోరేదని సాహిత్య ప్రక్రియల్లో బలమైంది కథ అని, సమాజాన్ని మార్చే శక్తి కథకుందన్నారు. కాబట్టి ప్రస్తుత సమాజంలో కొత్త కథకుల అవసరం ఎంతో ఉండన్నారు. అందుకే సాహిత్య విద్యార్థులు కథలు రాయడం తప్పకుండా నేర్చుకోవాలన్నారు. కథ అంటే ఏదో ఒక బ్రహ్మ విద్య కాదని, కథలు రాయడమంటే కలినష్టేన పని ఏమి కాదన్నారు. కాస్త పరిశీలన, కొంత సృజనాత్మకత కొద్దిగా ఓపిక ఈ మూడు ఉండే కథలు రాయడం చాలా తేలిక అని పేర్కొన్నారు. దైతు జీవితాన్ని కథా పస్తువుగా ఎన్నుకున్నప్పుడు వ్యవసాయ వ్యత్తి పద్ధతిన నాగలి, కొర్కె, మొదలు, కాని, పాశం, యాటపాడే, ఇఱుసు, పాడె వంటివి ప్రయోగించాలన్నారు. ఒక పల్లెట్టారి కథా పస్తువును తీసుకున్నప్పుడు ఆ ఉరిలో

వ్యవహారంలో ఉన్న భాషను మాత్రమే ప్రయోగించాలన్నారు. పాత్రలు వేరుగా, భాష వేరుగా ఉంబే కథ క్రూతకంగా ఉంటుందని వివరించారు.

“కథా సాహిత్యంపై ప్రక్రోతరాల కార్యక్రమం” నిర్వహింప బడింది. మంధని పారశాలకు చెందిన తెలుగు భాషా పండితుడు కోకిల నాగరాజు కథాసాహిత్యంపై దాదాపు 50 వరకు ప్రశ్నలు అడి ఆశ్చర్యలు నుండి సమాధానాలు రాబట్టారు. గెలుపొందిన అశ్చర్యలకు తెలంగాణ జాగ్రత్తి, నిజామాబాద్ శాఖ వారు ఒపుమతి ప్రదానం చేశారు.

సమాసనోత్సవంలో సభాధ్యక్షులుగా తెలుగు అధ్యయన శాఖ విభాగాధిపతి డా. వి.త్రివేణి, ముఖ్య అతిథిగా తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ ఉపకులపతి ఆచార్య పి.సాంబయ్య, విశిష్ట అతిథిగా తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ కార్యదర్శి డా. ఏనుగు నర్సింహరెడ్డి, కౌరవ అతిథిగా తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ రిజిస్ట్రేర్ ఆచార్య కె.శివశంకర్, ప్రత్యేక అతిథిలుగా ఏడవ బెటాలియన్ కమాండెంట్ ఎన్.వి.సాంబయ్య పాల్గొన్నారు. నిజామాబాద్ జిల్లా రెవెన్యూ అధికారి శ్రీ బినోద్కుమార్, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ప్రజాసంబంధాల అధికారి శ్రీనివాస్గాడ్, సభా నిర్వహణ అసిస్టెంట్ ప్రాఫెనర్ డా. సి.పోచ్. లక్ష్మణవక్రవర్తి వందన సమర్పణ పార్క్స్ప్రణాళికా సంఘం చైర్మన్ డా॥ క.లాపణ్ణ చేశారు.

ప్రత్యేక అతిథిగా విచేసిన తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ప్రజాసంబంధాల అధికారి శ్రీనివాస్ కౌడ్ మాట్లాడి తెలంగాణ ప్రాంత కళలు, సాహిత్య విశిష్టతను వివరించారు. విశిష్ట అతిథిగా విచేసిన తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ కార్యదర్శి డా॥ ఏనుగు నర్సింహరెడ్డి ప్రనంగిస్తూ తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ ఏర్పడిన తర్వాత “కథారచన”పై ఒక్కరోజు కార్యశాలను నిర్వహించడం ఇదే మొట్టమొదటదిని అన్నారు. ఈ అవకాశం తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయానికి దక్కడం కూడా విశేషమే అని ఆయన తెలిపారు. తెలుగు అధ్యయన శాఖ విభాగాధిపతి డా॥ వి.త్రివేణి “కథారచన”పై కార్యశాలను నిర్వహించడంలో తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ సహకారాన్ని తీసుకోవడం ఆనందంగా ఉండని అన్నారు.

గౌరవ అతిథిగా విచేసిన తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయ రిజిస్ట్రేర్ ఆచార్య కె.శివశంకర్ ప్రసంగిస్తూ... “కథారచన” మీద ఒక్కరోజు కార్యశాలను తెలంగాణ విశ్వవిద్యాలయంలో నిర్వహిస్తున్నందుకు సంతోషంగా ఉండన్నారు. సంచాలకులుగా వ్యవహారంచిన దా॥ వి.త్రివేణి ప్రత్యేకంగా అభినందించారు. ఈ కార్యశాలకు ఆర్థిక, హర్షిక సహకారాన్ని అందించిన తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీకి కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. కార్యశాలలో పాల్గొన్నవారికి ధృవపత్రాలు, జ్ఞాపికలు అందజేసిన అనంతరం ముగింపు జరిగింది.

-డా॥ వి. త్రివేణి

m : 99514 44803

e : telugutriveni@gmail.com

చరిత్ర పరిశోధకులు డా. జైశెట్టి రమణయ్య

ఎం.పి కవితచే డా. గంత్ర హన్సంతరావు స్నారక పురస్కార ప్రదానం

పూర్వ కరీంనగర్ జిల్లా జిగిత్యాల పట్టణానికి చెందిన డా. జైశెట్టి రమణయ్యకు(80) ఏప్రిల్ 22న నిజమాబాదు పొర్లపంట సభ్యులు కల్పకుంట్ల కవిత కరీంనగర్ గండ్ర హన్సంతరావు స్నారక 2018వ పురస్కారాన్ని అందజేశారు. ఐదువేల నగదు పురస్కారాన్ని ఎంపి కవితతో పాటు, ధర్మపురి ఎమ్మెల్యే, ప్రభుత్వ చీఫ్ వివ్ కొప్పుల ఈశ్వర్, పురస్కార ప్రధాత డా.గండ్ర లక్ష్మిరావు తదితరులు పాల్సొన్నారు 9-5-1938న జిగిత్యాలలో జన్మించిన వీరు జనవరి 23వ తేదీన తన 80వ జన్మదినోత్సవాన్ని

ఆహాతుల సమక్షంలో ఘనంగా నిర్మించారు. చరిత్రలో గత అరవై ఎండ్ల కృషి, చేసిన రమణయ్యగారు, తన స్వీయ చరిత్రను పట్టుదల అనెడి పేరు మీద పూర్తిచేశారు. సాహిత్యతర ప్రక్రియగా ఈ పురస్కారాన్ని అందజేస్తున్నట్లు నిర్వహకులైన గండ్ర లక్ష్మిరావు ప్రకటించారు. 450 పేజీలతో డా. రమణయ్య తన స్వీయ చరిత్రను రాసి ప్రచురించగా, దీనిని తన జన్మదినోత్సవం రోజున ఆవిష్కరించారు.. రమణయ్య చరిత్రలో ఎంవెటో పాటు, ప్రాదుర్భాబు కేంద్రీయ విశ్వవిద్యాలయం నుండి ఎంఫిల్, పిహాచెడి మొదటి క్రేసిలో పూర్తి చేశారు. వీరి పిహాచెడి చేసిన గ్రంథము రెండు సార్లు ప్రచురణక నోచుకుంది.

కరీంనగర్ జిల్లా చరిత్ర సంస్కృతి అనే వీరి పిహాచ్ డి 700 పేజీల గ్రంథములో తెలంగాణా చరిత్రని పదిలం చేశారు. ఈ గ్రంథము అంగ్రములోకూడా 720 పేజీలతో వెలువడి పాపులర్ అయింది. ఆంగ్ర భాషలో పట్టున్న వీరు, ఈ గ్రంథాన్ని తొలుత అంగ్రములోనే రాశారు. ప్రస్తుతం వీరి గ్రంథాలు చరిత్రకారులకు, చరిత్ర చదువుతున్న విద్యార్థులకు, బోటీ పరీక్లు రాస్తున్న విద్యార్థులకు ఎంతగానో ఉపయోగ పదుతున్నాయి. 41 సంవత్సరాల అధ్యాపక జీవితం గొప్పది. సామాన్య అధ్యాపకని స్థాయి నుండి, అచిర కాలంలోనే ఒక విశిష్ట చరిత్ర అధ్యాపకనిగా ఎదిగి చరిత్ర స్పష్టించారు. చరిత్రలో ఆసోసియేట్ ప్రోఫెసర్ హెచ్‌డాలో పని చేసి, 1996 లో జిగిత్యాల ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల నుండి సీనియర్ ఉపాయాన్సకులుగా, పదవీ విరమణ పొందారు ప్రస్తుతము గత 22ఎండ్ల నుండి, విత్రాంత జీవితము గడుపుతూ, రచనా వ్యాసంగాలకు పదును పెట్టారు తెలంగాణా తోలి ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావుకు, సిద్ధిపేట డిగ్రీ కళాశాలలో లెక్చరర్సగా పనిచేస్తున్నపుడు చరిత్ర పాతాలు భోధించారు. వీరికి సహాయాన్యములుగా గణిత శాస్త్రవేత్త చుక్కా

రామయ్య పని చేశారు. నిరంతరం చరిత్ర అధ్యయనం చేస్తూ, 15 గ్రంథాలను రాశారు. ఐహికా మరో డజన్ (12) గ్రంథాలను తన కుటుంబ సభ్యుల కొరకు రాశారు. ఇందులో విలువైన చరిత్ర సమాచారాన్ని పొందు పరిచారు. తెలంగాణా ఉద్యమ సమయంలో తెలంగాణా ఉద్యమానికి సాయపడే పలువురి చరిత్రలని, తెలంగాణ ప్రాధాన్యతలను వివరిస్తూ ఉద్యమ ప్రసంగాలను వీరు తయారు చేసి ఉద్యమ నాయకులకు అందించారు. 2003లో వీరి జిల్లా చరిత్ర సంస్కృతి గ్రంథం వెలువడి, తెలంగాణాలోనే సంచలనం సృష్టించింది. ఇందులో జిల్లా చరిత్రతో పాటుగా, ప్రాదుర్భావం కుటుంబాపో, మొగలాయి, నిజం ప్రభువుల చరిత్రలను, వారి పరిపాలనా విశేషాలను, పూర్వ చరిత్ర కాలంనుండి శాతవాహనులు, విష్ణు కుండినులు, ఇక్కావుకులు, వేములవాడ చాళు క్యులు, పొలవాస పడ్డ నాయకులు, కల్యాణి చాళుక్యులు, కాకతీయులు, విజయ నగర రాజులు, తదితర తాజుల పాలనా విశేషాలను గ్రంథస్తు చేశారు. కరీంనగర్ పూర్వ జిల్లాలోని కోటిలింగాల, దూలికట్ట, పెదబొంకూర్, కడంబాపూర్ తదితర చోట్ల జరిగిన పురాస్తు తప్పకాల విశేషాలను ఎప్పటి కప్పుడు రికార్డ్

చేస్తూ వచ్చారు. అంతేగాక 2008లో కాలగమనంలో కోన సముద్రం అనే గ్రంథాన్ని మరో చరిత్రకారుడు డా.జైశెట్టి కలిపి ఇక్కడి పూర్వ ముడి జనుము తయారి పరిశ్రమ విశేషాలను చక్కగా పరిశోధించి రాశారు. తెలంగాణ వచ్చాక వీరు తెలంగాణా లోని సుప్రసిద్ధ కోటలు, పర్యాట కేంద్రంగా ఎలగందుల, తెలంగాణ సుప్రసిద్ధ దేవాలయాలు తదితర గ్రంథాలను రాశారు. 2015లో రెండవ రాష్ట్ర దినోత్సవం నాడు తెలంగాణా ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావు నుండి ఉత్తమ చరిత్రకారుడి పురస్కారాన్ని అందుకున్నారు. వేములవాడ శ్రీ రాజరాజేశ్వర దేవస్థానం ఈవో దూస రాజేశ్వర్ గారి కోరికపై వేములవాడ దేవస్థానం చరిత్రని తెలుగు, ఆంగ్రములలో వండ పేజీలలో చక్కగా రాశారు. వేములవాడ మాటీ ఎమ్మెల్యే చెనుమనేని రాజేశ్వర రావు గారి స్వీయ చరిత్రని అంగ్రములో సరి చేసి, ముందు మాట రాశారు. తన స్వీస్త్రాతులు, వివిధ రంగాలలో ప్రసిద్ధులైన వారి గూర్చి తెలంగాణ తేజోవంతులు అనే గ్రంథాన్ని రాసి ప్రచురించారు. అంతకు ముందు తానూ వివిధ ముఖ్యమంత్ర రాసిన లేఖలను తేజోవంతులు పుస్తకంగా తీర్చిదిద్దారు. వీరి ఆధికారిక పుట్టిన రోజైన 2018 జనవరి 23న జిగిత్యాలలో తన 80వ జన్మదినోత్సవాన్ని

చేస్తూ వచ్చారు. అంతేగాక 2008లో కాలగమనంలో కోన సముద్రం అనే గ్రంథాన్ని మరో చరిత్రకారుడు డా.జైశెట్టి కలిపి ఇక్కడి పూర్వ ముడి జనుము తయారి పరిశ్రమ విశేషాలను చక్కగా పరిశోధించి రాశారు. తెలంగాణ వచ్చాక వీరు తెలంగాణా లోని సుప్రసిద్ధ కోటలు, పర్యాట కేంద్రంగా ఎలగందుల, తెలంగాణ సుప్రసిద్ధ దేవాలయాలు తదితర గ్రంథాలను రాశారు. 2015లో రెండవ రాష్ట్ర దినోత్సవం నాడు తెలంగాణ ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావు నుండి ఉత్తమ చరిత్రకారుడి పురస్కారాన్ని అందుకున్నారు. వేములవాడ శ్రీ రాజరాజేశ్వర దేవస్థానం ఈవో దూస రాజేశ్వర్ గారి కోరికపై వేములవాడ దేవస్థానం చరిత్రని తెలుగు, ఆంగ్రములలో వండ పేజీలలో చక్కగా రాశారు. వేములవాడ మాటీ ఎమ్మెల్యే చెనుమనేని రాజేశ్వర రావు గారి స్వీయ చరిత్రని అంగ్రములో సరి చేసి, ముందు మాట రాశారు. తన స్వీస్త్రాతులు, వివిధ రంగాలలో ప్రసిద్ధులైన వారి గూర్చి తెలంగాణ తేజోవంతులు అనే గ్రంథాన్ని రాసి ప్రచురించారు. అంతకు ముందు తానూ వివిధ ముఖ్యమంత్ర రాసిన లేఖలను తేజోవంతులు పుస్తకంగా తీర్చిదిద్దారు. వీరి ఆధికారిక పుట్టిన రోజైన 2018 జనవరి 23న జిగిత్యాలలో తన 80వ జన్మదినోత్సవాన్ని

సభను ఏర్పాటు చేసి, తానూ తేజోవంతులుగా పేరొస్టు 10 మంది ప్రముఖులను ఆహారానించి, ఘనంగా సన్మానించారు. ఇదే సభలో తన జీవిత చరిత్రని సొంత ఎదుగుదల పేరుతో రాసి దా. వెలిచాల కొండలరావు ఇతర అతిథుల సమక్కంలో ఆవిష్కరించారు. దీన్ని 11 అధ్యాయాలుగా విభజించి, గత అరవై యేండ్ల సంగతులను, ముఖ్యమైన రాజకీయాలు పాలన మలుపులను, ఎన్నికల తేదీలను చక్కగా వివరిస్తూ రాశారు. అంతే గాక వీరికి మరొక గుర్తింపు వచ్చింది. గత 60 సంవత్సరాలలో వరుసగా రాసిన డైరీలను పరిశీలించి (1957-2016) వీరి ప్రతభకి గ్లోబల్ బుక్ రైట్స్ ఇండియా, ఇండియా బుక్ ఆఫ్ రికార్డ్ అనే రెండు సంస్థలు, ఒక రికార్డ్గా పరిగణించి, తమ పుస్తకాలలో నమోదు చేసుకుని, 2016లో ఘనంగా జిగిత్యాలలో జరిగిన సభలో సర్టిఫికెట్లను ప్రదానం చేశారు. ఘనంగా నత్తురించారు. కరీంనగర్ పూర్వ జిల్లాలో మధ్యమానేరు ప్రాజెక్ట్లో మునిగిపోతున్న 13 గ్రామాల దేవాలయాల చరిత్రలను, ఇతర ముఖ్య విషయాలను ఆ గ్రామాలలో శ్రవణకోర్చు, తిరిగి రికార్డ్ చేశారు. పూర్వ కరీంనగర్ జిల్లాలలోని ఆరు వందల గ్రామాల చరిత్రలు, ఇక్కడి దేవాలయాల విశేషాలు వీరి జిల్లా చరిత్ర-సంస్కృతి గ్రంథంలో చాలా వరకు రికార్డ్ అయ్యాయి. వీరు రాసిన గ్రామ దేవాలయాలు, గడులు, కోటలు, చర్చలు, మసీదులు ఇతర విశేషాల చరిత్రలు లార్డ్ మెకంజీ కైఫియతుల వలే ఉపయోగపడుతున్నాయి అనడంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు. వీరికి అప్పటి రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖ అధికారులతో దగ్గరి సంబంధాలు ఉండేవి. డా. వి.వి. కృష్ణ శాస్త్రి, పిచి. పరిభ్రమ శాస్త్రిలతో పాటుగా, పొక చరిత్రకారుడైన రాకూర్ రాజారాంసింగ్ వంటి చరిత్రకారులతో సంబంధాలు ఉండేవి. గత పదేళ్ళ నుండి ఉపాధ్యాయు దినోత్సవం నిర్వహిస్తూ, దాదాపు 350 మందిని ఎపిక చేసి ఘనంగా సన్మానించారు. వీరి సన్మానంలో మాజీ కాకతీయ వీసీ పేర్సారం జగన్నాథం, అనుమండ్ల భూమయ్య, డా. నలిమల భాస్కర్, మరో కాకతీయ వీసీ విద్యావతి ఉన్నారు. వీరి పుట్టిన రోజు సన్మానం అందుకున్న వారిలో విద్యావేత్త డా. వెలిచాల కొండలరావు మాజీ ఎమ్ముచ్చే, శ్రీరాంసాగర్ విశ్రాంత చీఫ్ ఇంజనీర్ సానా మారుతి, కరీంనగర్ విద్యావేత్త చీఫ్ అయ్యాధ్య రామారావు, సామాజిక వేత్త కొండూరి జగన్మహాన రావు, అత్మియ మిత్రులు రాయం ప్రభాకర్, వైద్య నిపుణులు డా. గట్టు మధుసూదన్, జిగిత్యాల ఎమ్ముచ్చే టి. జీవన్ రెడ్డి తదితరులు ఉన్నారు. వీరు పాత ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో పర్యాటించి, వందలాది సభల్లో చరిత్రాలై ముఖ్య ప్రసంగాలు చేసి సన్మానాలు అందుకున్నారు. ఉపస్థాన కేసరి, ఉపస్థాన శిరోమణి వంటి బిరుదులను అందుకున్నారు. కరీంనగర్ స్మార్ట్, వేములవాడ దేవస్థానం వారు నిర్వహించిన సభల్లో రెండు గంటలపాటు చరిత్రాలై ప్రసంగాలు చేసి సభికుల మస్తనలు అందుకున్నారు. అరవై యేండ్లలో సుమారు వేయికి పైగా, సభల్లో పాల్గొని, చరిత్ర సృష్టించారు. వీరి సభల్లో కాక, ఇతరుల సభల్లో వీరే యాంకరింగ్ చేసి తన ప్రతిభా

సామర్జ్యాలను చాటుకున్నారు. 2002లో కేంద్ర మంత్రి సి పౌచ్ విద్యాసాగర్ రావు నుండి కరీంనగర్లో శాతవాహన కళోత్సవాల పురస్కారాన్ని అందుకున్నారు. 1999లో వీరి ప్పస్టిపూర్తి సభ జిగిత్యాలలో ఘనంగా జరిగింది. అప్పటి కాకతీయ వీసీ విద్యావతి, గణిత శాస్త్రవేత్త చుక్క రామయ్యలు ముఖ్య ఆతిథులుగా హజరయ్యారు. ప్రైవ్యక్త సంచికను వెలువరించారు. వీరి తొలి చారిత్ర గ్రంథాన్ని అప్పటి రాష్ట్ర మంత్రి జువ్వాది రత్నాకర్ రావు, డా. వివి కృష్ణ శాస్త్రి, రాకూర్ రాజారాం సింగ్ తదితరులు హజరయ్యారు. ఈమని శివనాగర్లో వీరి గ్రంథానికి ముందు మాట రాసినవారిలో ఉన్నారు. ముందు తరాలవారికి వీరి జీవిత చరిత్ర అదర్చంగా ఉపయోగపడుతుందని విద్యావేత్త అయ్యాధ్య రామారావు అన్నారు. డా. వెలిచాల కొండలరావు మాట్లాడుతూ, కొత్తగా ఏర్పాటైన జిగిత్యాల జిల్లాకి జైశెట్టి రమణయ్య పేరు పెట్టాలని తానూ ఈ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నట్లు తెలిపారు. వీరు పద్మశ్లేషి బిరుదు ఇప్పాడానికి పూర్తిగా అర్పులని సామాజిక వేత్త కొండూరి జగన్ మోహన రావు అన్నారు.

2014లో పూర్వ కరీంనగర్ జిల్లాలోని ప్రముఖమైన కోటల్లో ఒకటైన, ఎలగందుల కోటలో కేంద్ర ప్రభుత్వం సుమారు 5 కోట్ల రూపాయలతో ఏర్పాటు చేసిన సౌండ్ అండ్ లైటీంగ్ ప్రాజెక్ట్ కార్బూక్షమానికి వీరు రాసిన స్నైఫ్టును కేంద్ర టూరిజం శాఖ యతాతథంగా ఆమోదించింది. అప్పటి కేంద్ర టూరిజం శాఖ మంత్రి కొణిదెల చిరంజీవి వీరి రచనకి ముగ్గుడై, ఇందులకు వారికి ఒకటిస్తున్న లక్షల పారితోషికాన్ని గ్రాంటుగా అందించారు. ఈ వచ్చిన మొత్తంతో తానూ పుస్తకాలను ప్రచురించినట్లు, తానూ ఎవ్వరికి అమ్మడం లేదని డా. రమణయ్య వినయంగా చెప్పారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చిన ఒక లక్షరూపాయల పారితోషికాన్ని తన రచనల ముద్రణకై వెచ్చించారు. తెలంగాణా చరిత్ర నిర్మాణానికి రాసే పుస్తక ప్రణాళికా ప్రాజెక్టుకు తన పేరు వచ్చినా సున్నితంగా తీరస్పురించినట్లు, వయా భారము పల్ల చేయక తప్పింది కాదని అన్నారు. 2016లో వేములవాడ దేవస్థానం వారి చరిత్ర రాసినవడు తాను ఎలాంటి పారితోషికం తీసుకోలేదని అన్నారు. వేములవాడ రాజేశ్వరుడు తమకు ఇంటి దేవడని అన్నారు. తెలంగాణా చరిత్ర, విస్తృతికి, వివక్షతలకి గురైందని, తిరిగి సరిగా చరిత్ర నిపుణుల సూచించారు. వీరికి తెలుగు కాదు, ఉర్దూ, ఆంగ్ల భాషలలో చక్కడి ప్రావీణ్యం, పరిణామి ఉండటం వల్ల వీరి చరిత్ర పరిశోధన చేసి వేములవాడ దేవస్థానం వారు నిర్వహించిన సభల్లో రెండు గంటలపాటు చరిత్రాలై ప్రసంగాలు చేసి సభికుల మస్తనలు అందుకున్నారు. అరవై యేండ్లలో సుమారు వేయికి పైగా, సభల్లో పాల్గొని, చరిత్ర సృష్టించారు. వీరికి నలుగురు సంతాపం. జిగిత్యాల అంటే సీనియర్ సిటీజెన్స్గా, చరిత్ర కారునిగా రమణయ్య పేరునే చెబుతారు.

-సంకేపల్లి నాగేంద్రశర్మ

m : 9441797650

e : nagendrasharma283@gmail.com

బాల చెలిమి ముచ్చట్టు...

హితాన్నే చేకూర్చేదే సాహిత్యం... ఎన్నో రకాలైన సాహితీ ప్రక్రియల్లో... బాల సాహిత్యం ప్రత్యేకమైనది. తల్లి జోలపాట మొదలుకుని.. బాల్యదశ మగునిసేవరకు వచ్చే విజ్ఞానమంతా బాల సాహిత్యం కిందకే వస్తుంది. అందుకే బాల్య దశలో వారి మనసులో నిందే ఊసులే వారి జీవితమంతా ప్రపాణస్తూ జీవనదశ దిగలను మారుస్తుంటాయి. అయితే మారిన ప్రస్తుత జీవన విధానంతో... పిల్లలు కేవలం... పార్య పుస్తకాలకే పరిమితమవుతున్నారు. పార్యాంశాలకు అదనంగా బాలల సాహిత్య రచనలు వారి వద్దకు చేప్పించి చదివించాల్సిన బాధ్యత అందరిపైనా ఉంది. ఇలాంటి సాహిత్యం వల్లే వారి ఆలోచనా విధానాలు ఉన్నతంగా ఉంటాయన డంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. పెరుగుతున్న సాంకేతిక పరి జ్ఞానం.... వారిని ఎలక్ట్రోనిక్ గ్యాడ్యూట్ల పై మాత్రమే ఆకర్షిస్తోంది. కంటేకి కనిపించే దృశ్యాలే తప్ప... రచనలు చదవడం వల్ల ఊహించుకొనే పరిస్థితి ఉండటం లేదు. చదివిన పుస్తకాలను.. వారి భావాలను ఒకచోట చర్చించడం ద్వారా పిల్లలకు మరింత ప్రయోజనం కలుగుతుంది. అలాంటి వేదిక ఏర్పాటు లక్ష్యంతో... ‘బాల చెలిమి’ చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యూకేషన్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో... అంతర్జాతీయ పిల్లల పుస్తక దినోత్సవాన్ని హిమాయత్ సగర్లోని ఆక్రమించార్ట్ గ్రామర్ స్కూల్లలో ఏప్రిల్ 2న నిర్వహించారు. ఈ కార్యక్రమానికి రాష్ట్ర గ్రంథాలయ పరిషత్ అధ్యక్షుడు అయిచితం శ్రీధర్ ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్నారు. ‘బాల చెలిమి’ ప్రధాన సంపాదకులు యం. వేదకుమార్ ఈ కార్యక్రమానికి అధ్యక్షత వహించారు. ఈ కార్యక్రమంలో ఎన్బిటీ సంపాదకులు డా. పత్రిపాక మొహన్ ముఖ్య వాఖ్యాతగా వ్యహరించారు. బాల సాహితీవేత్తలు, రచయితలు గంగదేవ యాదయ్య, వి.ఆర్.శర్మ, డా. సిరి, సాహితీ వేత్తలు డా. వడ్డేపల్లి కృష్ణ, డా. ఎన్.రఘు, తిరునగరి శ్రీనివాస్, మంచి పుస్తకం ప్రచురణ కర్త కె. సురేణ్, రామానుంజల, కె. ప్రభాకర్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

అయిచితం శ్రీధర్, రాష్ట్ర గ్రంథాలయ పరిషత్ అధ్యక్షుడు...

ఏప్రిల్ 2న ప్రత్యేక సందర్భంగా ‘పిల్లల అంతర్జాతీయ పుస్తక దినోత్సవాన్ని నిర్వహించడం సంతోషకరం. ఇలాంటి పండుగలు పెద్ద ఎత్తున చేసుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. వచ్చే ఏదాది రాష్ట్రప్రాప్తాంగా

అన్ని గ్రంథాలయాల్లో ఇలాంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించేందుకు కృషి చేస్తాం. పిల్లల కథా రచయితలు ఇందులో పాల్గొని.. సమాజానికి మంచి సందేశం ఇవ్వాలన్నారు. చందులు పుస్తకం నుంచే నాకు పరసాసక్తి మొదలైంది. పిల్లలకు చదువు పట్ల, పుస్తకాల పట్ల ఆనక్కి కలిగించే బాధ్యత తల్లిదండ్రులపై ఉంది. పిల్లల జీవితంలో ఏ సందర్భమైనా పుస్తక ప్రమేయం ఉండేలా చూడాలి. ఇందీకాచ్చే పిల్లలకు గానీ... మనం ఎవరి పిల్లల పుట్టిన రోజు వేడుకలకు,

ఏదైనా బహుమతులు, ప్రోత్సాహకాలు ఇచ్చే సందర్భం అయినా... పుస్తకాలను బహు మతిగా ఇచ్చే సంస్కృతి పెరగాలి. పిల్లల్లో పరసాసక్తి, గ్రంథాలయాల్లో వేళ్ళ ఆనక్కి పెంచాలి. నేటి సుశ్లో పిల్లలు వారి పార్య పుస్తకాలు, సుశ్లోకి వెళ్లి రావడవే తప్ప... గ్రంథాలయాలకు వెళ్డడం లేదు. పిల్లల్లో ఇలాంటి కార్యక్రమాలు ప్రోత్సహించేందుకు... బాల చెలిమి ద్వారా వేడకుమార్

చేసున్న కృషిని... ప్రశంసిస్తు న్నాను. ఈ కార్యక్రమం ద్వారా నా బాధ్యతను గుర్తుచేసినందుకు అయినకు ధ్యానాదాలు. కార్యక్రమంలో భాగంగా ఎన్.వి.టి. (సేపనల్ బుక్ ట్రస్ట్ ఆఫ్ ఇండియా) పిల్లల రచనలకు సంబంధించిన పలు పుస్తకాలను ప్రదర్శించారు. సుమారు 150 పుస్తకాలు ప్రదర్శనలో పెట్టారు. ఆ పుస్తకాలను కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న రచయితలు, వక్తలతోపాటు విద్యార్థులు కూడా ఆసక్తికరంగా పరిశీలించారు. అంతర్జాతీయ పిల్లల పుస్తక దినోత్సవం విశ్లేషణ... బాలల సాహితీ రచయిత డాక్టర్ మోహన్ వివరించారు...

యం. వేదకుమార్, బాల చెలిమి ప్రధాన సంపాదకులు..

సాధారణ పార్య పుస్తకాలతోపాటు... అదనంగా పుస్తకాలను చదవాల్సిన అవసరం ఉండని... ప్రపంచవ్యాప్తంగా చాలా మంది రచయితలు ఇదే అభిప్రాయపడుతున్నారు. పుస్తక పరసాసక్తి జీవితాన్ని తెలుసుకునే అవకాశం ఉంటుంది. అందమైన కథలతో... ఓ కొత్త ప్రపంచంలోకి వెళ్లపచ్చ, సినిమాలు, కార్బాన్ ఫిల్మ్లో దర్జకులు తమకున్న విజన్లో కథల చెబుతారు.. అదే మంచి కథల పుస్తకాలు చదివినపుడు అంతకన్నా ఎక్కువగా ఊచో ప్రవంచంలో విషారించపచ్చ. ప్రకృతి, మనసులు, పండుగలు, ఆచారాలు, ప్రజల జీవన విధానం వంచిన పుస్తకాలతో తెలుస్తాయి. విద్యార్థులుగా ఆ

విషయాలను తెలుసుకోవడం మీకు చాలా ముఖ్యం. అంతర్జాతీయ పిల్లల పుస్తక దినోత్సవం సందర్భంగా... ఇలాంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టడం సంతోషపంగా ఉంది. బాల చెలిమి వేదికగా... ప్రతి నెల రెండో శనివారం ‘బాలచెలిమి ముచ్చట్లు’ నిర్వహిస్తాం. పారశాల విద్య జ్ఞానాన్ని పెంచుకోవడానికి, జీవితంలోపైకి ఎదగడానికి అవసరమైనదే... అయితే వాటికి అనుబంధంగా పిల్లల రచనలు చదవడం చాలా అవసరమని ఇక్కడికి వచ్చిన వక్తలు కూడా చెబుతున్నారు.

పుస్తకాలు చదవడం, రచనలు చేయడం, పాటలు పాడటంతో మీలో దాగిపున్న కళలను బయటికి తీయడం ముఖ్యం. ఆ ఉద్దేశంతోనే 90వ దశకంలో ప్రచురితమై అనివార్య కారణాలతో నిలిచిపోయిన బాల చెలిమిని పిల్లల అంతర్జాతీయ పుస్తకాల దినం సందర్భంగా మళ్ళీ తెస్తున్నాం. ఈ మధ్యనే జిగిన ప్రపంచ తెలుగు మహే సభల్లో... పిల్లల రచనలపై చర్చించడం జరిగింది. ఆ పరిషామ క్రమంలోనే తమపంతు ప్రయత్నంగా తెలుగులో బాల చెలిమి రాబోతోంది. ఎక్కువమండికి దగ్గరవ్వాలనే లక్ష్మింతోనే బాల చెలిమిని వెలుగులోకి తెస్తున్నాం. బాల చెలిమి ముచ్చట్లులో భాగంగా... ఆక్స్పొర్డ్ గ్రామర్ సాగ్లో విద్యార్థులు ఈ కార్యక్రమంలో ఉత్సాహంగా పాల్గొన్నారు. వేదికు అలంకరించిన బాల సాహితీవేత్తలు... పిల్లలతో మమేకమై పుస్తక పరసాసక్తిని పెంచేందుకు పలు సూచనలు చేశారు. ప్రముఖ పిల్లల పుస్తక రచయిత డాక్టర్ సిరి పిల్లలను అడిగి... వారికొచ్చిన కథలు వినిపించమని ప్రోత్సహించారు. అటు విద్యార్థులు కూడా ఉత్సాహంగా తమకు తెలిసిన కథలు వినిపించారు. కార్యక్రమానికి ముఖ్య అతిథిగా వచ్చిన రాష్ట్ర గ్రంథాలయ పరిషత్త అధ్యక్షుడు ఆయాచితం శ్రీధర్ తన అనుభవాలను పంచుకున్నారు.

డాక్టర్ మోహన్, పిల్లల కథా రచయిత

ఫెయిర్ బోల్స్... కానెప్ట్స్ ని హన్స్ క్రిస్తియన్ ఆండర్సన్ ప్రారం భించాడు. ఆయన జ్ఞాపకార్థం ఇలాంటి కార్యక్రమాలను యసెనోర్స్ పాటు పలు సంస్థలు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా నిర్వహిస్తున్నాయి. ఇందులో 5 రకాల కార్యక్రమాలు ఉంటాయి. ఈ రోజు ఓ కొత్త పుస్తకాన్ని క్రియేట్ చేయడం, ఓ కొత్త పుస్తకాన్ని కొనడం, కొత్త పుస్తకంపై చర్చలు జరపడం, కొత్త పుస్తకాన్ని మీ ఆతీయులకు ఇచ్చడం మంచివి. ఇలాంటి సందర్భంలో... ఒక రచయితగా పాల్గొనడం సంతోషంగా ఉంది. తమకు చిన్నపుడు... ఇప్పుడును ఎలక్ట్రోనిక్ పరికరాలు లేవు... తమ వద్ద ఉన్న డబ్బుతో చందులూ సహా పిల్లల కథల పుస్తకాలు చదివే వాళ్ళం. పిల్లల కోసం రాసిన రచనలు ఎంతో తీయగా ఉంటాయి. వాటిని ఆ ఆరోజుల్లో పెద్దవాళ్ళు కూడా చదివే వాళ్ళ. అందుకే పిల్లలు వీలైనంత పరకు తమ రచనా సామర్థ్యాన్ని పెంచు కోవాలి. 90 వ దశకంలో వచ్చిన బాల చెలిమి పత్రిక తొలినాటి పరిస్థితులను... మంచి పుస్తకం ప్రచురణకర్త కె. సురేష్ కార్యక్రమంలో

విపరించారు. ఆ రోజుల్లో పిల్లల పుస్తకాల కోసం తాము ఎదుర్కొన్న సపాళ్ళను తెలిపారు.

కె.సురేష్, మంచి పుస్తకం ప్రచురణకర్త

పిల్లల అంతర్జాతీయ పుస్తక దినోత్సవం రోజున... బాల చెలిమి పుస్తకం మరోసారి ఆవిష్కరించసున్నారు అనే విషయం... చాలా సంతోషపంగా ఉంది. ఆ రోజుల్లో పిల్లల రచయితలను ఒక వేదికపై తీసుకొచ్చి వేడకమార్ గారు కార్యక్రమాలను నిర్వహించేవారు. పిల్లల పుస్తకం తీసుకునిరావాలంటే రచయితలతో పాటు చిత్రకారులను కూడా ఒక దగ్గరకు తీసుకొచ్చి ఎంతగానో కృషి చేయాల్సి ఉంటుంది. బాల చెలిమిని మళ్ళీ తీసుకునిరావడంతో పాటు బాల చెలిమి ముచ్చట్లు కూడా నిర్వహించడం సంతోషపకరం. ఇతర భాషల్లో వచ్చినట్టుగా... తెలుగులో వైవిధ్యభరితమైన పిల్లల పుస్తకాలు రావడంలేదు. ఇలాంటి స్థితి నుంచి బయటికి రావడానికి బాల చెలిమి కృషి చేస్తుందని భావిస్తున్నా... బాల చెలిమి పత్రిక ఈ జనరేషన్ పారి కోసం మళ్ళీ తీసుకునిరావడంపై... బాలల పుస్తకాల రచయిత వి.ఆర్. శర్మ సంతోషం తెలిపారు. బాల చెలిమి పత్రికలో తమ రచనలు, సలవోలు, పరనం ద్వారా అందరూ పిల్లలు, పెద్దలు పాల్గొనాలని ఆయన సూచించారు.

వి.ఆర్. శర్మ, పిల్లల పుస్తకాల రచయిత

అంతర్జాతీయ పిల్లల పుస్తక దినోత్సవం నందర్భంగా... బాల చెలిమి పుస్తకం మళ్ళీ రాబోతుండటం సంతోషంగా ఉంది. బాల చెలిమి పిల్లల వికాసానికి ఉపయోగవదే పత్రిక. పెద్దవాళ్ళతో పాటు పిల్లలు రాసే కథలు కూడా పుస్తకంలో ఉంటాయి. పిల్లలు స్నేహం చేసుకోవడానికి వీలుగా... పిల్లల చెలిమికి సంబంధించిన శీర్షికలుం టాయి. లేఖలు, గేయాలతో వారిలో అవగాహన, జ్ఞానాన్ని పెంచే శీర్షికలుంటాయి. బాల చెలిమిని మరింత మెరుగుపరచడానికి లేఖలు కూడా పిల్లలు రాయొమ్చు. పూర్తిగా తెలంగాణలో నిర్వహిస్తున్న పత్రికల్లో మొలక, బాలచెలిమి ఉన్నాయి. పిల్లలు తమ అభిప్రాయాలు తెలుపుకోవడానికి ‘బాల చెలిమి ముచ్చట్లు’ సన్మాన వేదిక. సరదగా ఉండే ముచ్చట్లకోపాటు మన వికాసానికి పనికొచ్చే ముచ్చట్లు పెట్టుకోవచ్చు. సాహిత్య విషయాలు, జ్ఞానం, పుస్తకానికి సంబంధించిన విషయాలు ఇక్కడ కార్యక్రమం జరుగుతుంది. పిల్లలు అధ్యాత్మలు చేస్తున్నారు.. దేశం సాంకేతిక రంగం ఎంతగా అభివృద్ధి చెందుతున్న పుటీకీ... పుస్తకం పుస్తకమేనిని కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న బాల సాహితీ రచయితలు, వక్తలు తెలిపారు. త్వరలో రాబోతున్న బాల చెలిమి పత్రిక కోసం అందరూ ఆసక్తికరంగా వేచి చూస్తున్నామని అన్నారు.

- దక్షన్ మ్యాన్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

JBR ARCHITECTURE COLLEGE HYDERABAD

JBR Architecture College was established by Joginpally B.R.Educational Society in the year 2012 under the patronage of Sri Late J.Bhaskar Rao garu , devoted Educationist and Philanthropist, with a view to impart quality Architectural Education with state of the art infrastructure and Creative learning environment.

JBR Architecture College is approved by the Council of Architecture , affiliated to Jawaharlal Nehru Architecture & Fine Arts University - JNA&FAU Hyderabad and is offering Five year Bachelor of Architecture Course.

The college is located in Bhaskar Nagar, Yenkapally in a sprawling 100 acre campus . The campus also houses many prestigious institutes of the Group including Medical, Engineering, Dental, Pharmacy and Law Colleges, with a combined strength of more than 10,000 students and best infrastructure and sports facilities.

JBR Architecture College Building is one of the best Architectural Campuses in the States of Andhra Pradesh & Telangana with Contemporary Architectural Design

incorporating many Green Building Principles and innovative features. The institute has established State of the Art Infrastructure for Architectural Learning with Wifi Facility, Audio Visual Equipment in every class room and studio, well stocked Library, e-library, Computer Lab with advanced programs and soft wares., A spacious Auditorium, Landscaped Open Air Theater, Construction Yard etc., College Bus Facility is also available from every part of the city.

It has a team of highly qualified Faculty coming from different parts of the country graduated from various reputed national institutions and supported by highly experienced Visiting Faculty with international experience.

JBR Architecture College aims to become one of the Premier Architectural Institutes in India and plans to evolve into a School of Excellence, offering Post Graduate Courses in Architecture, Urban Planning, Landscape Architecture, Construction Management etc. A Research and Consultancy Cell is going to be set up soon in the campus to promote advanced research in the related fields and to facilitate interaction and collaboration with reputed Institutes in India and abroad.

JBR ARCHITECTURE COLLEGE HYDERABAD

Bhaskar Nagar, Moinabad Mandal, R.R. District, Hyderabad, Telangana State, India-500075.
Contact No: 08143-235240, 235241, 235242, 9703372442, 9703277053, Fax: +91 40 2330 4036
email: jbrarchitecture@gmail.com, website: <http://www.jbrarchitecture.com/>

I go to Oxford (ogs)
to learn life!

CBSE & SSC

Oxford Grammar School
Street No. 12, Himayatnagar

Largest Playgroup
THAT HAS STATE, NATIONAL & INTERNATIONAL PLAYGROUNDS

Phone: 040-27636214   Mobile : 9959020512

వనపట్ల సుబ్బయ్య

దీర్ఘకవితలు - తెలంగాణ ఉద్యమం

ఆధునిక సాహిత్యంలో వచనకవితా ప్రక్రియ విస్తృతంగా వ్యాపి చెంది ప్రజల్ని ఆలోచింప చేస్తోంది. అదే క్రమంలో దీర్ఘకవిత్వం అన్ని ప్రక్రియలను కలిగిన ఒక ప్రత్యేకమైన సాహిత్య శైలి. విభిన్నత వస్తువు, విశాలమైన కాన్యాసుల్లో కూడిన, వర్ణాత్మకమైన, అస్వస్తమైన శైలి విన్యాసంతో కూడిని దీర్ఘకవిత్వం. పొదవైన కవిత దాని మూలాలను పొందు ఇలియ్డ, ఒడిస్సీ లాంటి ప్రాచీన పురాణాలను గుర్తించవచ్చు. 19వ శతాబ్దం దశకంలో ప్రయోగాత్మక ఆధునిక వాదుల చేతిలో సుధీర్ఘకవిత్వం వ్యధి చెందింది.

సామాజిక, రాజకీయ ఉద్యమాల కాలంలో ప్రజల్లోని ఆకాంక్షలు, ఉద్యోగాలు, ఆశయానిస్తి మార్గాలకు సాహిత్యం ఒక దిక్కునిచిగా పని చేస్తుంది. తోలి, మలి విడత తెలంగాణ ఉద్యమాల్లో కవులు, రచయితలు, కళాకారులు రాష్ట్ర సాధనకు కీలకమైన భూమికను పోషించారు. ప్రజాస్వామిక ఉద్యమాల ప్రభావంతో నవతరం కవులు, కళాకారులు తమ కలాలు, గళాలకు పదును పెట్టి ఉద్యమంలో తమదైన పొత్రను పోషించారు. ఉద్యమ ఆకాంక్షలను వినిపించారు. తెలంగాణ కవిత్వం విస్తృతంగా వెలుగులోకి వచ్చింది. దీంతో తెలంగాణ సాంస్కృతిక, సాహిత్య ప్రభావితంకాని పొరుడు లేదంటే అతిశయోక్తికాదు. ఈనేపథ్యంలో వలస కూలీలకు నెలమైన పొలమారు జిల్లాలు చెందిన నాగరికర్మాల్ మండలం వనపట్ల గ్రామానికి చెందిన ఎం.సుబ్బయ్య చక్కని కవితాశైలితో తెలంగాణ ఉద్యమానికి అక్కరాలతో ఆయువును నింపారు. సుబ్బయ్య కవిత్వంలో బాధాసారూప్య నేపథ్యం నుంచి వచ్చిన అక్కరాలు కావడంతో పారకునిలో అలాజి స్ట్రిప్పించి ఆలోచనలో పడేస్తుంది. తెలంగాణ ఉద్యమ ఆకాంక్షలను బలంగా వినిపించిన కవి వనపట్ల సుబ్బయ్యకు రాజకీయ సాహిత్య ఉద్యమాల ప్రభావం లేనప్పటికీ కేవలం తెలంగాణ ఉద్యమాగ్రిశిఫల నుంచి కవితాక్రాలను నేర్చిన కవి సుబ్బయ్య. తెలంగాణ పత్రాలు, జీవితం, వలసపొలకుల కుటులను ఉద్యమ సందర్భాలలో తిప్పికొణ్ణిన కలం సుబ్బయ్యుడి.

తెలంగాణ ఉద్యమానికి సాహిత్య, సాంస్కృతిక రంగాల్లో ప్రభావితంకాని పొరుడు లేదంటే అతిశయోక్తికాదు. ఈక్రమంలో వనపట్ల సుబ్బయ్య రచించిన దీర్ఘకవితలను పరిశీలించి విశ్లేషించడమే నా వ్యాస ప్రధాన ఉద్దేశం.

వనపట్ల సుబ్బయ్య ‘హాల్డెడ్’, ‘మశాల్’, ‘ఊరచెరువు’, ‘జయశంకరుడు’, ‘నదితో నా ముచ్చట’ దీర్ఘకవితలను రచించారు. అదేవిధంగా ‘కుర్బీ’, ‘తడి’ కవితా సంపటాలు కూడా ప్రచురించారు.

సుబ్బయ్య దీర్ఘ కవితల్లో తెలంగాణ సమాజంలోని సబ్బండ వర్షాలు ఉద్యమాన్ని ఉద్యతం చేసిన పరిస్థితులను మన కళకు కట్టారు. తెలంగాణ నేలకు జరుగుతున్న అన్యాయాలపై ఆగ్రహ ప్రకటనకు అక్కర రూపమే ‘హాల్డెడ్’. సకల జనుల సమ్మేళన జంగ్లైరన్ ఉండి లక్ష్మి సాధన ఉద్యమంలో సుబ్బయ్య కవిగా ప్రధాన పొత్రను పోషించారు.

సీమాంధ్ర పెట్టుబడిదారుల కుట్టలకు చీకట్లు కమ్మన తెలంగాణ ఉద్యమ క్లైట్రంలో ‘మశాల్’ చేతపట్టి అక్కర వెలుగుతారలను వెడజల్లారు. కవిత్వంలో తెలంగాణ భాష, సంస్కృతులను మన కళ మందు కపి నిలబెడుతాడు. అదేవిధంగా గ్రామీణ జీవితంలో ఉత్పత్తి కులాల ఉమ్మడి బితులకు మూలమైన ‘ఊరచెరువు’ దీర్ఘకవితలో కూడా చెరువు గొప్పతనాన్ని వచ్చించారు. తెలంగాణ జీవన, సాంస్కృతిక సంప్రదాయంలో అల్లుకున్న అనుబంధాల పందిరిని మన ముందుంచుతాడు. చెరువులకు పునరుజ్జీవంతోనే గ్రామీణుల అభివృద్ధికి మూలమని, సబ్బండ జాతులు నడుంబిగించా లంటాడు కవి. తెలంగాణ ఉద్యమ సాధనలో అలుపెరగని యోధుడు ప్రోఫెసర్ జయశంకర్ సర్పై రాసిన ‘జయశంకరుడు’ దీర్ఘకవిత ప్రత్యేకమైంది. అదేవిధంగా పాలమూరు జిల్లా అనుకుని వెళ్ళస్తు కృష్ణే నదిని సందర్శించిన సందర్భంలో రాసిన దీర్ఘకవిత ‘నదితో నాముచ్చట’లో మహబూబ్ నగర్ జిల్లా నీటి కప్పాలను వివరిస్తారు. సుబ్బయ్య కవిత్వంలో తెలంగాణ భాష విశేషాలతో పొటు, సంస్కృతి సంప్రదాయాలు మనల్ని ఎంతగానో ప్రభావితం చేస్తాయి.

నలబ్బెరెండు రోజులపాటు జిరిగిన సకల జనుల సమ్మేళనిపిత్తు కవితాశైలికమైనది. సకలజనుల దుఃఖం, ఆవేదన, ఆగ్రహజ్ఞులకు ‘హాల్డెడ్’ పట్టిందు కవి. తెలంగాణ సాధించే వరకు పోరాటం తప్పదనే విషయాన్ని కవి అక్కరాయుధం ఎత్తాడు. తన దీర్ఘకవితకు శీర్షికను ‘హాల్డెడ్’ అని నిర్ణయించడంలోనే సకల జనుల ఉద్యమం పట్ల కవి ఆత్మాభిమానం గొప్పది. పెళ్ళి కార్యంలో ‘ఱోని’ కుండలు తీసుకువెళ్లే సమయంలో నీడపట్టే పట్టుమే ‘హాల్డెడ్’. తెలంగాణ ప్రజల సంస్కృతి, సంప్రదాయంలో ‘హాల్డెడ్’ కౌరవాన్ని అర్థం చేసుకుంటే తప్ప వనపట్ల సుబ్బయ్య కవిత్వం అవగాహన కాదు. సబ్బండ జాతి వృత్తులు తెలంగాణ పోరాటంలో రోడ్స్ మీద కవాతు చేశాయి.

‘గూటం దెబ్బ తడుం దెబ్బ / గొల్లకురుమ డోలు దెబ్బ సన్మాయి భజంత్రీలు / మార్పాల మోతలకు పాతళగంగ చెంపలు / పక్కన పగుళ్లు

కండ్ర ముందర పిల్లలు / కాలీకోతుండ్రని

గోసి గొంగడితో / గొడ్డలి చిప్ప చేతపట్టిన గొల్లకురుమలు
బహుజనులు, బహురూపుల బహురూపాలు'

అంటూ తెలంగాణ ఉద్యమంలో సకల జనులు సమ్మే
మహోజ్యల ఘుట్టంగా చరిత్రకెక్కింది. నలబై రెండ్రోజులైనా ఉ
ద్యమంలో ప్రజలు ఎక్కడ వెనక్కితగని తీరు దేవయ్యపుంగా శాంతియుత
ఉద్యమంగా వాసికెక్కింది. పాలకుల కళ్ళ తెరిపించి ఆలోచింప చేసింది.

'నలబై రెండ్రోజులైనా / ఎవడు లొంగుతలేదు

మేఘాలు మీద పడ్డా / వడగళ్ళ పడినా

జడివానులు కురిసినా / సర్జుజనులు సకల జనులు

సమ్మే సమ్మేనే / తెగింపు తెగింపే!'

ఉద్యమ సందర్భంలో యువకుల ఉద్వేగపూరితమైన ఆత్మబలి
దానాలపై కవి ఆత్మస్కర్యం నూరిపోస్తాడు. పోరాటమే సరిహద్గగా
ముందుండి నడవాలంటాడు. బతికుండి పోరాడితేనే

తెలంగాణ సాధ్యమని పిలుపునిస్తాడు.

'చక్కలు తెగిపోవద్దు / కాంతి పుంజాలవ్యాలి

పూత రాలిపోవద్దు / పండ్లె కాలం ఆకలి
తీర్చాలి

విత్తనాలవిని పోవద్దు / కల్లం నిండా
కంకులవ్యాలి

అక్కరాల దుఃఖపు రాతలవ్వద్దు / ఆధిపత్యాన్ని
పాడిచే భల్యాలవ్యాలి

డాఫిరి ఆగిపోవద్దు / డారికి తోరణాలు కట్టాలి

ఆవేశం అహాతి కావద్దు / నిప్పురాక్కె
ముందుండి నడవాలి'

ఉద్యమంలో ప్రతీచేయి బిగిపిడికిలై తెలంగాణకు జై
కొట్టింది. సకల జనులు తెలంగాణ తల్లికి ఔసమెత్తితే ఉద్యమ
సమయాలకు తన అక్కరాలతో 'వొల్లడ' పట్టి నిలిచారు సబ్బయ్య.

తెలంగాణ ప్రజల ఆశయాలను, ఆశలను క్రమంగా 2009
నుంచి 2014 జరిగిన ఉద్యమాన్ని ధీర్ఘకష్టంగా మలవడం 'పనపట్ల'
సాహితీ ప్రతిభకు నిదర్శనంగా 'మశాల్' నిలుస్తుంది. తెలంగాణ
సబాల్టర్న్ చరిత్రకు మశాల్ ఒక పార్ట్రపుస్కమని, సీమాంధ్ర ఆధిపత్య
అహంకారాన్ని కాల్చి బాడిద చేసిందని రచయిత సంగిశేట్టి శ్రీనివాస్
కావ్యం ముందుమాటలో పేర్కాసడం గమనార్థం. నూటయాబై పేజీల
సుధీర్థకవిత్వంలో సుమారు ఐదేళ్ళపాటు జరిగిన ప్రతిసంఘటనను
కవిత్వంగా మలిచిందు. అన్నిత్వ పోరాటంలో ఉద్యమ బిడ్డల
అక్కాంక్షలకు ఎలగెత్తి చాటడమే కాకుండా నాలుగున్నర కోట్ల
ప్రజానీకం గోసకు సబ్బయ్య గొంతయి నిలిచిందు. తెలంగాణలో
బహుజననాయక మృతపీరులను స్వరిస్తానే, సబాల్టర్న్ సంస్కృతిని
కావ్యానికి ఇతివ్యతంగా చేసిందు.

'మా అశిపె మా మగ్గం/ మా సారె మా ఆరే

మా ఉలి మా పెద్ద బాడిసె/ మా వల మా గొంగడి

మా కత్తి మొద్దు / మా దాతి దాఖలి

నవ నిర్మాణమయ్యే వరకు / భుజాన దించనంటున్న

సబ్బండ కులాలకు / సకల జనుల శనార్థి!'

అంటూ ఉత్సత్తి, శ్రావిక కులాల తరఫున ఉద్యమాన్ని
ఉద్రూతలూగించారు. తెలంగాణ ఉద్యమంలో పాల్గొన్న సామాజిక
వర్గాల పోరాట రూపాలకు కవిత్వ రూపమివ్వడం సబ్బస్తు ప్రత్యేకత.
తెలుగు ప్రజలంతా ఒక్కపే. భాషా, సంస్కృతులు సోదర భావాలను
వలిస్తునే తెలంగాణ భాష, సంస్కృతులను అంద్రా ఆధిపత్య వర్గాలు
కనుమరుగు చేయడంపై ఆగ్రహంతో ప్రశ్నిస్తాడు.

'అంధ తెలుగు మీదే/ ఆది కవులు మీరే

రాయల తెలుగు మీదే/ ఆదర్శ రైతులు మీరే

ప్రజల భాష మీదే/పద్యం, గద్యం మీదే

కథా కావ్యాలు మీవే/పరిపాలన భాష మీదే

పత్రిక భాష మీదే/ మేమూ మా భాష మీ ముడ్డికిందనా?'

అంబేడ్కర్ అందించిన ఆర్టికల్ మూడు
అయిధంతోనే తెలంగాణ కప్పాల సుడిగుండాల
నుంచి ఏరు దాటిందని ముగిస్తాడు. కవిత్వంలో
తెలంగాణలోని సబ్బండ జాతుల భాష, సంస్కృతులు ప్రతిబింబించాయి.

తెలంగాణకు సాగునీరు పంపకంలోను
ఎత్తిమాపుతూప రాష్ట్ర సాధన తర్వాత మన
ముందున్న ఆకాంక్షను, అవకాశాలను, కర్తృవ్యాలను
'డోరు చెరువులో పనపట్ల చిత్రీకరించారు.
స్వరాష్టంలో విధ్వంసమైన మన సంస్కృతిని,
సంపదు పునర్విర్ామం చేసుకోవాలనే సోయిని

'డోరు చెరువులో కల్పిస్తారు. ఈ కవితలో ప్రధానంగా మనకు
మహబూబ్ నగర్ జిల్లా భాష, సంస్కృతులు, జీవితం అన్నింటిని
కలబోతగా అద్భుతమైన ఫీర్ధ దృష్టి కవితను మనముందుంచారు.

ప్రపంచీకరణ మాయలో పడి ప్రపంచ బ్యాంకు అభివృద్ధి
నమూనాల్లో చిక్కుకున్న వలస పాలకులు ఏ ఒక్కరోజు ప్రకృతి
వైపరిత్యాలకు మూలాలను శోధించలేదు. కరువు మూలాలు, వలస
బతుకులకు కారణాలు మనం విస్మరించిన 'మన డోరు చెరువులోనే
జవాబులు అట్టడుగున పడిపోయినవి. తెలంగాణ పునర్విర్ామం
తొలుత నిజాయితీగా ప్రారంభం కావాల్సినది 'డోరు చెరువుల లతోనే,
చెరువు నిండితేనే గ్రామంలోని సబ్బండ జాతులు తమ ఉత్సత్తులను
సంతోషం చేసుకుంటాయి. 'డోరు చెరువు' నిండితేనే, ప్రజలు కడుపు
నిండుతుందనేది పల్లె ప్రజల అనుభవంలోని నిత్యసత్యాలు.

'నా నెత్తి నిండా ముల్లు మొలిసి / గండ్ల పుండ్లెన నాడు
ఒక్కరంటే ఒక్కరు పలకరియ్యలే / లొట్టపేసులు కంపతార్లు
నన్ను బంధించినా / ఒక్కరన్న చెరవిడిపియ్యలే
ఇవ్వాళ అందరూ / నన్ను కన్నతల్లి, కల్పవల్లి
ఆర్థిక కేంద్రం, సామాజిక కేంద్రమని / ఏవెవో పేర్కతో
పలవరిస్తున్నరు
ఇన్నేండ్లుకొనా ద్వాసకొచ్చినందుకు సంబురమే'

అంటూ ఊర చెవులో జీవులు పర్మావరణ అనుబంధాలను మానవ జీవన సంప్రదాయంలో అల్లుకున్న విడదియురాని సంస్కృతులు బాల్యం నుంచి వ్యద్దాశ్యం వరకు చెరువు నీటి బంధాలు చెదిరిపోని తడి గుర్తులు. పరితసు తన స్వానుభవంలోకి పట్టుకుపోతచి.

నా నిండా నీళ్లుంటే / కడుపునిండా అందుండె
చేతినిండా సేతానం / ఇంటి నిండా వడ్డు
కడుపు నిండా బువ్వు / కంటినిండా నిద్రుండే
నేనెవరికి తలవంచలే / వొంగి వొంగి దండాలు పెట్టులే
నేనెపుడు పార్టీలు మారలే / పార్టీలు ఫిరాయించలే
నేనెపుడు పాటు తప్పలే / అందుకే నాగతి ఇట్టిందని

కవి స్వార్థ రాజకీయ నాయకులు తమ స్వంత ఆభివృద్ధి కోసం భుజాన కండువాలు మారుస్తారని ఏమర్చిస్తాడు. స్వార్థం కోసం ఎవరి ముందు తలవంచకుండా ఉన్నందుకే చెరువులకు ఈగతి పట్టిందని కవి ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తాడు.

స్వచ్ఛమైన కవి ప్రజల భావోద్ఘోగాలలో మునిగితెలుతాడు. వనపట్ల సుబ్బయ్య ధీర్ఘకవితలో ఆశావాహ దృక్పథానకి తోడు కవితలోని ప్రతీపదంలో అర్థత కలిగిన ‘తడి’ నిండి వుంటుంది. అవసరమైన సందర్భంలో ఆగ్రహాన్ని అనందాన్ని అందించడంలో చేయి తిరిగిన కలం సుబ్బయ్యుడి. మనుషుల్లో పేరుకుపోతున్న స్వార్థాన్ని, అత్యాశను ముక్కుసూటిగా ప్రత్యుస్తాడు. విశాలమైన చెరువు హృదయాన్ని అర్థం చేసుకోవడంలో మనుషుల వైపుల్యాన్ని, వివక్షత, అంటరానితనం ఎత్తి చూపుతాడు.

‘మీరు మనుషులై / రెండు గ్లాసులు పాటిస్తే
నేను తుమ్మెనుకుంటనై / బుద్ధుడిలా సమానత్వాన్ని పాటిస్తి
అన్ని మతాలు వదిలిన తెప్పుల్ని / నా అలల ఎదలపై ఆడించి
మత సామరస్యాన్ని పెంచి
సామాజిక న్యాయాన్ని పంచిన
జ్ఞావుల మీరందరు / కరువొచ్చిందని ఊరిడిసినా
మీ కోసమే పాసం పట్టుకున్నా / గింజ గింజ మీద మీపేర్లు
గిస్సెల మీద మీపేర్లు / నా నీళ్ల మీద నాపేర్లేవి
నా వడ్డ మీద నాపేరేది / ఇప్పుడు చెప్పు
స్వార్థ మెవ్వరిదో / స్వార్థపరుదెవరోసంటూ

మనుషుల్లో మలినంలా పెరిగిన స్వార్థాన్ని నిలదీస్తాడు. కాక్షియులు, శాతవాసులు, కుతుంబహీలు, అస్ఫ్జాహీల పాలన కాలం నుంచి గ్రామీణ అవసరాలకు తీసిన చెరువులు, కుంటలు మానవుని జీవన సంస్కృతిలో ప్రధాన జీవన వసరు కేంద్రాలుగా విలసిల్లినవి. పల్లెలో జరిగే ప్రతి సంబురానికి, పండగలకు ‘ఊరు చెరువు’తో ఉన్న అనుబంధం, అవసరాలను విస్మరించి విష రసాయనాలతో చెరువులు కాలుప్పం కోరల్లో చిక్కుతున్నాయని ఆవేదన చెందుతాడు కవి.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

-కోడం కుమారస్యామి,

m : 9848362803

e : presskks@gmail.com

తంగెళ్లపల్లి కవితా సంకలనం

‘కుదుపు’ అవిష్కరణ

సీనియర్ జర్నలిస్ట్, కామన్ డయాన్ అధ్యక్షులు తంగెళ్లపల్లి కనకాచారి రచించిన కవితా సంకలనం ‘కుదుపు’ను చిక్కుడుపల్లిలోని శ్రీ పట్టికోట ఆళ్లారుస్యామి నగర కేంద్ర గ్రంథాలయంలో తెలంగాణ గ్రంథాలయ పరిషత్ అధ్యక్షులు డాక్టర్ ఆయాచితం శ్రీధర్ ఆవిష్కరించారు. కామన్ డయాన్, శ్రీ వట్టికోట ఆళ్లారుస్యామి నగర కేంద్ర గ్రంథాలయం సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో ఈ కార్యక్రమం జరిగింది. తెలంగాణ సమాజ వికాసానికి కవితంతో దోహదపడ్డారని డాక్టర్ శ్రీధర్ చెప్పారు. కనకాచారి కవిత్వం సామాజిక స్ట్రోప్స్ సాగిందని ప్రశంసించారు. తెలంగాణ రచయితల సంఘం అధ్యక్షులు డాక్టర్ నాశేశ్వరం శంకరం, ఉస్సానియా విశ్వవిద్యాలయం తెలుగుశాఖ పూర్వ అధ్యక్షులు ఆచార్య మనస చెస్పుపు మాట్లాడుతూ సమకాలీన సమాజాన్ని కాంచనాచారి కవిత్వం ప్రతిభింబించిందని అన్నారు. టీఆర్సీ చెర్రున్ చెర్రున్ యం. వేదకుమార్ మాట్లాడుతూ సామాస్యాన్ని వేదికగా కామన్ డయాన్ సంస్థ ఎదుగుతున్న తీరు అభినందనీయుని చెప్పారు. దేశ ప్రజలను ఒక కుదుపు కుదిపిన నోట్ల రడ్డుపై చారి రాసిన కుదుపు కవిత్వం పదుసుగా ఉండని అంటూ కవితా సంకలనంలోని కొన్ని పంక్తులను చదివి వినిపించారు. పైదారబాద్ నగర గ్రంథాలయ సంస్థ చైర్మాన్ ప్రసన్న రామ్యార్, తెలంగాణ తల్లి రూపశిల్పి బి.వి.ఆర్.చారి, శంకరం వేదిక అధ్యక్షులు వై. రాజేంద్రప్రసాద్ హజరయ్యారు. తెలంగాణ ప్రశస్తితో పాటు సామాజిక అంశాలపై ఈ సందర్భంగా 30 మంది కవులు, కవితాగానం చేశారు. కవి సమేళనానికి తెలంగాణ తల్లి రూపశిల్పి బి.వి.ఆర్.చారి అధ్యక్షత పహించారు. ఘణిభార్య స్థుతిలో నాటకకళ మాస పత్రిక సంపాదకుడు రవి శర్మ ఉత్తమ జర్నలిస్టు పురస్కారాన్ని కామన్ డయాన్ పక్కన ప్రదానం చేశారు. కామన్ డయాన్ ప్రతినిధులు సమత, ఓరుగంటి రామకృష్ణ, శివప్రసాద్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

-డక్టర్ మ్యాన్

ప్రైదరాబాద్ ఫెస్ట్లో అలరించిన బాలోత్సవ

రెండు దశభ్యాల క్రితం కొత్తగూడంలో పురుడు పోసుకున్న బాలోత్సవం... నేడు రాష్ట్ర రాజధాని ప్రైదరాబాద్ కు చేరింది. కొత్తగూడంలో రెండు దశభ్యాల కిందట ప్రారంభమైన ఈ వేదుక రాష్ట్రమంతటికీ ఓ స్వార్థి, బాలలకు సాహిత్య, సాంస్కృతి, సామాజిక విషయాలపై అవగాహన కల్పించే అతిపెద్ద వేదుక ఇది. ఉన్నత విద్యావంతులంతా కలిసి బాలల కోసం చేపట్టిన ఈ కార్యక్రమం కొత్తగూడంకే పరిమితం కాకుండా రాష్ట్రమంతటికీ విస్తరించింది. రాష్ట్రంలోని ఎన్నో పట్టణాలకు సాంస్కృతిక చైతన్యాన్ని అందించిన బాలోత్సవం... ఇప్పుడు ఎట్టిఅర్ గ్రోండ్ వేదికపై ప్రైదరాబాద్ ఫెస్ట్ గా అలరించింది.

సాంఘిక వసతి గృహాలు, ప్రభుత్వ పొరశాలల విద్యార్థులు తయారు చేసిన పరికరాలను ప్రదర్శించారు. తాము చేసిన ప్రయోగాలను వివరించారు. పిల్లలకు గణితం, సైన్స్ అంశాలను ఎలాంటి భయం లేకుండా ఆడుతూ, పాదుతూ సులభంగా నేర్చుకునే పద్ధతులను స్థిఫేన్ హాకింగ్ పైన్ హాబ్ లో ప్రదర్శించామని జన విజ్ఞాన వేదిక రాష్ట్ర ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీనివాస్ రావు అన్నారు.

సుద్ధాల పాశ్చంతు కళాబెటికా:

మనస్సుకు ఎక్కువ ఆనందాన్ని ఇచ్చే వాటిలో కళలుంటాయి. ఆది పాట, డ్యాన్స్, స్టేజీనాటిక, బ్యండగానం, సృత్యం ఇలా ఏరూపమైన కావచ్చు... వాటన్నింటిని ఒకే స్టోల్పై బాలోత్సవ్

విజ్ఞానం, సాహిత్యం, సంస్కృతి, కవిత్వం, వినోదం, ఆటల జోరు, పాటల హోరుతో ఈ బాలోత్సవ్ జరిగింది. ఇది విజ్ఞాన, వినోదాల సమ్మేళనం. ఏప్రిల్ 13 నుంచి 22 వరకు ప్రైదరాబాద్ ఫెస్ట్ లో భాగంగా బాలోత్సవ్ నిర్వహించారు. గెలుపొందిన చిన్నారులకు జ్ఞాపికలు, బహుమతులు ఇచ్చారు. చిన్నారులు కోసం కొన్ని స్టోల్సు ఏర్పాటు చేసి వారి ప్రతిభను గుర్తించారు.

స్టోల్ హాకింగ్ పైన్ హాబ్:

ఈ స్టోల్ జన విజ్ఞాన వేదిక ఆధ్వర్యంలో కొనసాగింది. చూడటానికి వివిధ పొరశాలలు విద్యార్థులు తరలివచ్చారు. సైన్స్ హాబ్లో విద్యార్థులచే శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాలకు సంబంధించిన వివిధ అంశాలపై రాష్ట్రమందించిన ప్రయోగాలు ఎంతో ఆకట్టుకున్నాయి. భౌతిక, రసాయన, మ్యాట్రి ప్రయోగాల ప్రదర్శన స్టోల్ చిన్నారులకు అవగాహన కల్పించాయి. ఇవే కాదు బాలోత్సవ్లో చిన్నారుల్లో ఒత్తిడి తగించి, ఉత్సాహం, ఉల్లాసం నింపేందుకు ఆటలు, మాటలు, జోక్స్ లాంటి కార్యక్రమాలు ఎన్నో ఏర్పాటు చేశారు. విజ్ఞాన శాస్త్రం పట్ల పిల్లల్లో ఆసక్తి కలిగించేందుకు, సమాజంలో శాస్త్రియ దృక్షాధాన్ని పెంపాందించాలన్న ప్రధాన లక్ష్మింతో ఏర్పాటు చేసిన స్టిఫేన్ హాకింగ్ వైజ్ఞానిక ప్రదర్శన ఆకట్టుకుంది. 16 జిల్లాల నుంచి

అందించింది. సుద్ధాల హనుమంతు ప్రధాన వేదికపై వీధినాటికలు, శాస్త్రియ సృత్యాలు, జానపద పాటలు, వెస్ట్రన్ మిక్స్ డాన్స్, బోనాల, బతుకమ్మ డ్యాన్స్లు, శాస్త్రియ సృత్యాలు, లఘునాటికలు ఇలా ఎన్నో ఎన్నో వింతలు, వినోదాలు చిన్నారులకు అనందాన్నిచ్చాయి. ఇది కేవలం పదిఏండ్లలోపు పిల్లలకు మాత్రమే ఏర్పాటు చేశారు. విజేతలకు బహుమతులు, మొమెంటోలు కూడా ఇచ్చారు.

పాటలు: సంగీతమన్నా, పాటలన్నా, ఆటలన్నా చిన్నారులకు చాలా ఇష్టం. సంగీతంలోని మాధుర్యాన్ని పిల్లలు బాగా ఎంజాయ్ చేశారు. ఇవి మానసిక వికాసాన్ని పెంపాందించడం, భయాన్ని దూరం చేయడంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. పాటల పోటీల్లో గెలుపొందిన చిన్నారులకు బహుమతులు ఇచ్చారు.

క్రాఫ్ట్ వర్క్స్: చిన్నారుల్లో స్పృజనాత్మక జ్ఞానాన్ని పెంపాందించడంలో, ఒంటరితనాన్ని దూరం చేయడంలో ప్రముఖ పాత్ర పోషిస్తాయి క్రాఫ్ట్ వర్క్స్. చిన్నచిన్న కాగితపు ముక్కలతో పడవలను, భాటోలు తీసి కెమెరాను, ఒంక ముట్టెతో బొమ్మలను, రాలిపోయిన ఆకులో వివిధ రకాల ఆకారాలను, కరిగిపోయిన శైల్పికలను, పట్టాలను, పట్టులను తయారు చేశారు చిన్నారులు. ఈ విధంగా చిన్నారుల్లో దాగున్న వైపుణ్యాన్ని వెలికితీశారు నిర్వహకులు.

పోస్టర్ ఎగ్జిప్షన్ : ఈ స్టోల్ చిన్నారులకు సంబంధించిన విషయాలు చాలా వివరంగా ఉంటాయి. చదువు, ఉపాధి, హక్కులు, సామాజిక జీవితం, వివిధ రకాల వృత్తులై అవగాహన కల్పించేందుకు ప్రత్యేకంగా ఈ స్టోర్సు ఏర్పాటు చేశారు. ఫీలిష్ట్ పాటు పొర్ట్ ఫిల్ప్, మ్యాజిక్, సైన్స్ ఫైల్యూ వంచి ఏర్పాటు చేశారు. పోస్టర్ ఎగ్జిప్షన్లో ఆసక్తి ఉన్న ఎస్టేబులు, ప్రభుత్వ సంస్థలు ఈ స్టోర్స్లో పోల్చాన్నాయి.

కవిత్వం : చిన్నారుల నోటి నుంచి జాలువారే పొట్టి పొట్టి పదాలను కలిపి కవిత్వం వినిపించడం ద్వారా పిల్లల్లో చదివే ఆసక్తిని, రానే అలవాటును మరింత మెరుగుపూర్వవచ్చు. వారికి వచ్చే భాషలోనే, నచ్చిన పదాలతో రాయడాన్ని నేర్చించారు. ఇలా చేయడం వల్ల చిన్నారుల అనుభవాలను, జ్ఞాపకాలను సులభంగా రాసేస్తారు.

కథలు : సృజనాత్మక జ్ఞానాన్ని పెంపాందిచడంలో కథలు ముఖ్యమైన పాత్రసు పోషిస్తాయి. కథలంటే పిల్లలకు చాలా ఇష్టం కనుక ఈ స్టోర్సు ఏర్పాటు చేశారు. కథలు పిల్లల్లో ఉపహార శక్తిని పెంచేందుకు, సామాజిక అవగాహనకు ఎంతోగానో తోడ్పడతాయి.

ఇంద్రజాలం : వది రోజుల పాటు జరిగిన బాలోత్సవ్లో సరదాగా పిల్లలు అడేందుకు ఎన్నో ఆటలు ఏర్పాటు చేశారు. ఆటలు చిన్నారుల శారీరక, మానసిక ఎదుగుదలకు ఎంతోగానో తోడ్పడతాయి. ఎంజాయ్ చేయడానికి ప్రత్యేకంగా ఘన్ జోన్ కూడా ఏర్పాటు చేశారు. ఇది సరదా సరదా జోన్స్‌తో చిన్నారులను కడుపుబ్బి నవ్వించాయి.

చిత్రశేఖరం : పలువురి విద్యార్థులకు చిత్రశేఖరంపై ఉచిత శిక్షణ ఇచ్చారు. డాంతో పాటు సమయస్థాయితో మాట్లాడడం, కథలు చెప్పడం, సృత్యం తదితర అంశాలపై చిన్నారులకు మెళకువలను నేర్చించారు. శాంతారావు పర్యవేక్షకులో జరిగిన ఈ కార్యక్రమంలో కవాచీగూడ ప్రభుత్వ పారశాలకు చెందిన విద్యార్థులు “చూడ చక్కని తల్లి”...అంటూ పట్ట సంస్కృతిపై బ్యండ సృత్యం ప్రదర్శించారు.

చిన్నారుల కోసం బాలోత్సవ్లో ఏర్పాటు చేసిన స్టోర్స్లో పిల్లల ప్రదర్శనలు అధ్యాత్మంగా ఉన్నాయని ప్రముఖ సామాజికవేత్త, ఫోరం ఘర్ ఎ బెట్లర్ పైదరాబాద్ చైర్మన్ వేదకుమార్ అన్నారు. హమారా పైదరాబాద్ పేరుతో ఏర్పాటుచేసిన స్టోర్సు అయిన ప్రారంభించారు. ఈ సందర్భంగా చిన్నారుల చిత్ర ప్రదర్శనలు, ఆటలు, పాటలు, సృత్యాలు, చిన్న చిన్న చేతులతో చేసిన మట్టి బొమ్మలను వీక్షించారు. ఈ సందర్భంగా వేదకుమార్ మాట్లాడుతూ.. అమ్మకాలతో పాటు సంబంధం లేకుండా కేవలం ప్రదర్శన కోసమే పైదరాబాద్, తెలంగాణపై విభిన్న కోణాల రచనలను ఇక్కడ అందుబాటులో ఉండడం ఆసందంగా ఉండన్నారు. ఈ పుస్తకాలు కచ్చితంగా ఈనాటి కొత్త తరానికి తెలియడమే కాకుండా, పరిశోధన విద్యార్థులకు

ఎంతగానో ఉపయోగపడతాయన్నారు. పైదరాబాద్ తెలుగు, ఉర్దూ, పార్శ్వ, బెంగాలీలతో పాటు అనేక భాషలకు చెందిన ప్రజలు జీవిస్తున్నట్టు తెలిపారు. దాదాపుగా ఈ భాషలన్నించిలోనూ పైదరాబాద్ సాహిత్యం దొరికే అవకాశం ఉండన్నారు.

ఈ స్టోర్ లో తెలంగాణకు సంబంధించిన కథలు, నవలలు, వ్యాస సంకలనాలు, చారిత్రక అంశాలపై, వివిధ పోటీ పరీక్షలకు ఉపయోగపడేలా ఇక్కడి పుస్తకాలు ఉండడం అభినందనీయమని పక్కలు పేరొన్నారు. అనంతరం అతిథులు స్టోర్సు సందర్శించారు. చిన్నారులతో కలిసి సెల్పీలు దిగుతూ, వాళ్ళ వేసిన వివిధ రకాల చిత్రాలను, మట్టిబోమ్మలను, సృత్యాలను తీలకరించారు.

నగరంలోని 16 ఏండ్ర లోపు పిల్లలు దాదాపు 10 వేల మంది వారం రోజుల పాటు నిర్వహించిన కథలు, కవిత్వం, పెయింటిగ్రీతో దాదాపు 6 రకాల కార్యశాలపై నిర్వహించిన కార్యక్రమాలకు పోజరయ్యారు. ఇటు కల్పరల్, అటు సృజనస్వరం, అబల, పర్యావరణ ఎగ్జిప్షన్, ప్రభుత్వ, కమర్సియల్ రంగాలకు చెందిన స్టోర్సు అత్యధికులు సందర్శించారు. కేరళ రాష్ట్రానికి చెందిన పరిశ్రమల శాఖ అధ్యయనంలో ఏర్పాటుచేసిన స్టోర్ సైతం ఫైఫ్లో ఆకర్షణగా నిలిచాయి.

వేసవి విజ్ఞాన, వినోద సంబురాల వేడుకలు అత్యంత వైభవంగా జరిగాయి. బాలోత్సవ బాలలకు ఉత్సాహాన్ని, ఉల్లాసాన్ని కలిగించగా, స్టీఫెన్ హికింగ్ సైన్స్ వీఫ్స్ కులు సందర్శించాయి.

హబ్ బాలలను శాప్ట్, సాంకేతిక రంగాలకు చెందిన సమాచారంతో చేత్తన్యం నింపింది. సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు సందర్శకులను ఉప్రాతలుగించాయి. భావిభారత పౌరులు బాలలే అన్న రీతిలో.. బాలలతోనే ఎక్కడైనా సందడి ఉంటుంది. అది ఈ బాలోత్సవ చక్కని వేదికైంది. ప్రతిరోజు సాయంత్రం 5 గంటల నుంచి 8 గంటల వరకు బాలోత్సవ నిర్వహించారు.

బాలోత్సవ కన్సీనర్గా ఉన్న కె. శాంతారావు, కథలు చెప్పడంలో అరితేరిన వీఆర్ శర్మ చొక్కాపు వెంకటరమణ, సీవ్ ప్రసాద్ లాంటి నిపుణుల ఆధ్యార్యంలో సాగిన ఈ కార్యక్రమంలో బాలలకు ఎంతగానో ఉపయోగపడ్డాయి. ముఖ్యంగా ప్రతిరోజు బాలలకు చెందిన అనేక విషయాలపై ప్రమఖులను, విద్యా నిపుణులను ఆహ్వానించి వారి చేత ఇప్పించిన ప్రసంగాలు బాలల తల్లిదండ్రులను విద్యా విషయాలు, బాలల పెంపకానికి సంబంధించిన సమగ్ర విషయాలపై చైతన్యం కలిగించాయి.

-కట్టా ప్రభాకర్,

m : 8106721111

e : akumarkatta@gmail.com

తెలంగాణ సాహిత్య దృష్టం

తెలంగాణలో వచన కవిత్వం -

ఎప్పుడు పుట్టింది? - ఎలా నడిచింది

(గత సంచిక తరువాయి)

1940 కంటే ముందే కవితా రచన ప్రారంభించిన కాళోజీ మాత్రా ఛందస్సు, గేయ ఛందస్సు రెండించీని ఆశ్రయించిందు.

ఎందులకు ఎందులకు - ఇస్టాఫోల్ ఎందులకు....

రైతాంగం మెష్పులేని - రాజ్యాంగంబెందులకు

పలుకరాని సభకు నేగి - విలపించుబెందులకు....

పలుకు పలుకునకు అనుజ్ఞ అయితే - ప్రతినిధిలగుట ఎందులకు ఆధిపత్యమిష్టులేని - ఆయాన్ అది ఎందులకు (1939)

నీ వేషభాషలను నిర్మక్కముగ జూచు

భావదాస్యంబెప్పుడు భాసిపోవునూ

నీ భాషయందును నీ వేషమందును

స్వాధీమానముడిగిన చవట నీవేరా (1942)

స్టేటు కాంగ్రెసు లక్ష్మిద్రిక్తి మనకు

మొగిలయ్య చూపిన మూల్యమేపథము (1947)

అయితే వీటిలోని భాష వచన కవిత్వానికి సన్నిహిత మయినది. పొంపల్లి రామారావు కుడా కాళోజీ పద్ధతిలోనే పయనించినా లయాత్మకమైన వచన కవిత్వాన్ని కూడ రాసిందు. 1950ల చివరన 1960లలో శుభ్ర వచన కవిత్వం రాసిందు.

భూదేవి! నాగదికి సాలివ్పుబోకు

వరుణదేవా! నీవు కురియబోకయ్యా

విత్తనాలు! మొలకలెత్తబోకండి.....

కోడిగిత్తల్లరి! కాడికందేరు

కష్టభేటి! నీవు కడతొలగవయ్య

చూదాము: ఈ ప్రభువు లేమేలుతారో!

చూదము: ఏ ప్రజలు పన్నులిస్తారో! (1945)

పాత గోడలు కూలి

పైతు సంకెక్కుచ్చి

కొత్తలోకము పుట్టుదా

కొత్తగాచ్చులు వీయవా (1946 ప్రాంతం)

1946లో నల్లగొండ నుండి వెలువడిన 'తొలిసంజ'లో 22 కవితలుండగా అందులో మూడు మాత్రమే పద్య ఛందస్సులో ఉన్నవి పదిపన్నెండు గేయ ఛందస్సులో ఉన్నవి. అంటే పద్యం స్థానాన్ని గేయం ఆక్రమిస్తుందని అర్థం చెసుకోవచ్చు. కొన్ని ఉదాహరణలు చూడండి.

మంచులో నీటిచైనై

కరిగిపోతాను

నీటిలో ఆవిరై

ఎగిరిపోతాను

ఆపు అంబాలోని

పిలుపునవుతాను (వెల్స్ట్రి)

కటీక మనసు నీదోయి

కరుణ ఏలలేదోయి

మతము పేరుతో మానవ జాతిని

హతము సేయుటే మతాదర్శమా (భవళా శ్రీనివాసరావు)

గీతలు గీస్తుంటు

తుడుపుతుంటారు

చెరిపి మరల క్రొత్త

రాత రాస్తుంటారు

జద్దరికిది యేటి సంబంధమే ఘలకమా

జద్దరి ఆకారమొకటేనటే (గీతావరుల వెంకట సుబ్బారామయ్య)

ఎన్నాళ్ళకొచ్చావు ఓ చందమామా?

ఎక్కడా దాగావు నాచిన్ని మామా...

చీకట్ట నినుజాచి సిగ్గుజెందాయి

చక్కవాకాలన్ని చెలరేగినాయి (మూటుపూరు వెంకటేశ్వర రావు)

మేలుకో మేలుకో తెలుగ్గన్నా

మేలుకొని యెదిరించు తెలుగ్గన్న (కాంచనపల్లి)

పైవాటిలో మూడో కవిత లయాత్మక వచన కవిత్వాన్ని తలపిస్తున్నది. ఈ కవితల అచ్చకూడ వచన కవితల్లగా ఉండడం గమనించడిన విశేషం. 1946 తర్వాత సాగిన తెలంగాణ రైతాంగ పోరాటంలో గేయాలు పాటలు ఎక్కువ రావడం ఔ పరిణామం కొనసాగించేనని చెప్పుకోవాలి.

ప్రతుయ్య (1950 ఫిబ్రవరి) వెలువడేనాటికి (ఇందులో పద్య ఛందస్సు, గేయ ఛందస్సు ఉన్నపుట్టికి) అంటే 1950కి ముందు తెలంగాణ వచన కవిత స్వప్తమైన రూపం తీసుకుండని కింది కవితలనుబట్టి తెలుగ్గుంది.

అతడు పంటకు వచ్చిన పైరు

ఆమె నీరు దిగిని పోలం

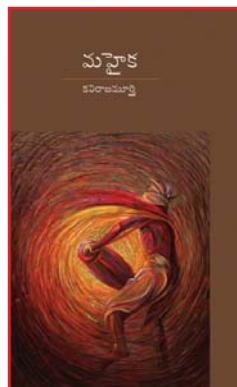
తను పెంచిన అవినీతికి

తను పంచిన పంచాగ్నికి

రగిలి రగిలి అగ్గియైనాడతడు

అతని ఎదమంటల కాకకు

కళ తరిగి బొగ్గుయిందామె (భాగి నారాయణమూర్తి)

నేనెవరో లోకాలను దాటిపోయి
నన్నెరుగరు ఆకాశపుటంచులలో
కవిని - కాదు విహారిస్తానొకసారి
గాయకుడను పేరవడిన జ్ఞాలిగుండె
శిల్పినంటారమో సాదలోనే నా సాదలు
అదిగాదిదిగాదు; నేను కాలవగట్టను త్రైంచి
మధురోహను చేలల్లో తిరుగుతాను
మధురోహను....
మాటల్లో మసలుతాను..... (భవతా శ్రీనివాసరావు)

ఈ సుధిర్భు కాలంలో వచన కవితలు తక్కుపై వచ్చినవి. (ఇంకా దృష్టికి రానివి కూడ ఉండవచ్చు) “నలబైలలో వచన కవిత్వం(లో) విరళంగానైనా రచన సాగుతూనే వచ్చిందని” సుప్రసన్న (వచన కవిత్వం - సుప్రసన్న-మహాతి పే-131) మొత్తం తెలుగు కవిత్వాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని అన్నప్రథితికో మాటలు తెలంగాణకు కూడా పరిస్తవి. “యాభైలో సగం దాటేపట్టటికి వచన పద్యం ఒక రూపం సంతరింపుకుండని చెప్పాలి.” అని ఆయనే అన్న మాట తెలంగాణకు పర్మింపజేసి చూడాలి.

అయితే 1953 నాటికి వచన కవిత్వంలో కావ్యం వచ్చే దశ వచ్చింది. అట్లా తొలి వచన కవిత్వ కావ్యం తెలంగాణ నుంచే వచ్చింది. అది కవిరాజమూర్తి రాసిన ‘ముహైక’ ఇప్పటిదియా అందరూ భావిస్తున్నట్టు కుందుర్తి ‘తెలంగాణ’ తొలి వచన కవితా కావ్యం కాదు. ఇది 1956 డిసెంబర్లో వెలువడింది. ‘ముహైక’ 1953 సెప్టెంబర్లో వెలువడింది. (చూ- 2008లో నేను రాసిన వ్యాసం - గనుమ - 2010)

ఎవరో?

ఎవరవరో?

నా శిథిల గృహ ప్రాంగణంలో కేకలు వేస్తున్నారు.

అని ప్రారంభమవుతుంది ఈ కావ్యం. కుందుర్తి ‘తెలంగాణ’లో వలెనే ఇందులో

నే ద్రోగించిన గడ్డపలుగు

నా బ్రతుక్కి కాదు వెలుగు”

లాంటి అంత్య ప్రాసల, లయాత్మక వచన కవిత్వముంది.

“ఆకాశానికి శోభ చందుమామ

మిఱగురుతో విధ్యుత్తు కాంతులు ప్రసరించవు” లాంటి పుఢ వచన కవిత్వమూ ఉంది.

1950-55ల మధ్య దాశరథి వచన కవిత్వం రాసిందు. ఆ కవితల్లో ‘ముస్తిపుం’లో లేబోరటరీ మేలిమి పజిం (చెన్నకేశవరెడ్డి - దాశరథి సాహిత్య సమాలోచన పే-122) బహుశా ఈ కవితలతో 1956లో “పునర్వం” వెలువడింది. “పునర్వం” పేర వచన పద్యాల సంకలనం వెలువరించాడని” సుప్రసన్న అన్నాడు.

అప్పటివరకు పద్యాల్లో అగ్ని ప్రవహింపజేసిన దాశరథి ఈ కొత్త పరిణామాల్చి గమనించి ఇలా రాసిందు.

విధ్యుత్తుగా ఊహించగల మనకు

మద్యంలా పారే పాత ఛందస్తులో

పద్యం రచించడం పడడా!

అందుకే ఇలా రాస్తున్నాం”

అని తన పంథాను మార్పుకొని వచన కవిత్వంలోకి అడుగు పెట్టిందు.

గేయఘందస్తులో రాసిన పొట్లపల్లి 1957కు ముందే రాసిన “నాలో నేనులో” (ఇది 2012లో ప్రచురించబడింది. కానీ రచనాకాలం 1957కు ముందు (చూ-పొట్లపల్లి రామారావు సాహిత్యం-1, సంగాథాపాల్-పే-315) వచనకవిత్వంలోకి మారి పుర్ణవచన కవిత్వం రాసిందు.

నాకు జీవుల్లో ప్రాణమే కనపడుతుంది

కాయము కనపడదు.....

బల్యులో సుండి వెలుగు విరజిమ్మినట్టు సర్వం ప్రాణమయం.

రచనల ద్వారా

రచయితలను పూజించేవారు రసికులు

వ్యక్తుల ద్వారా

రచనల పూజించేవారు మందబుద్ధులు (పొట్లపల్లి సాహిత్యం-1)

“యాభైలలో రచన ఆరంభించి వచన కవిత్వమే ఆధునిక కవితాపాహికగా పనికిపుస్తుదనే విశ్వాసంతో రచన చేస్తున్నవాళ్ళు మాదిరాజు రంగారావు” (సుప్రసన్న)

1957లో పరంగల్ సుంచి వెలువడిన ‘తొలికారు’ లో ఇతర రూపాలతోపాటు వచన కవితలు కూడా ఉన్నవి.

Life అంటే చిన్నయసూరి

నీతి వాక్యాలు కావు

Struggle contests combets

ఈ cricket field లో

మానకడ్, గులాం అప్పామండ కానక్కరలేదు.

కానీ రాజాజీయో ప్రు॥ సర్మారో కావాల

.....

పొము కరిస్తే మందు చెప్పకు

నీవే కరిచావంటారు

ఈ జీవితంలో మకరందం లేదనే

pesimistల వాడం అబర్డం (జీ.రాఘవేంద్రరావు)

అప్పటికి ఇది update వచన కవిత.

“ఈ శతాబ్దం ఆరోదశాబ్దం.... కవిత్వానికి వచనమే ప్రధాన రూపం అయింది. కొత్త కవులు ఈ మార్గాన్నే స్వీకరించారు. యాభైలలో రచన ప్రారంభించిన కవులు పద్యాలు, గేయాలు రాస్తా ఉన్నవారు కూడా క్రమంగా ఈ మార్గంలోకి వచ్చి చేరారు.” (సుప్రసన్న - పే=134) అలాంటిపారిలో సినారె ఒకరు.

ఈ పరిణామాన్నిబట్టి తెలంగాణలో వచన కవిత్వం అభ్యర్థులు యుగ ప్రారంభంలో పుట్టి వికసించింది అర్థమవుతుంది. అయితే ఈ యుగ తొలిదశలో పద్యం, పాటలదే పైచేయి అని కూడ అర్థమవుతుంది.

సుప్రసన్నగారు పైన అన్నట్టు ఆరవదశాబ్దంలో వచన కవిత్వానిదే పైచేయి అయింది. దిగంబర కవిత్వం, 1969 తెలంగాణ ఉద్యుకు కవిత్వం,

చేతనావర్త కవుల కవిత్వం, తిరుగబడు కవుల కవిత్వంతో వచన కవిత్వం వేళ్ళానుకుని స్థిరపడింది. విష్ణవ కవిత్వ యుగం నుంచి కవిత్వం అంటే వచన కవిత్వమే అనేంతగా స్థిరపడింది. అంతకుముందు కవులు తమ కవితా సంపుటులకు ఉప శీర్షికగా స్థాపంద కవితా సంపుటి అనో, వచనగేయ సంపుటి అనో, వచన కవితా సంపుటి అనో రాసేవాళ్ళు. ఈ యుగం నుంచి ఆ పరిస్థితి పోయి ఏ ఉపశీర్షిక అవసరం లేకుండా కవితా సంపుటి అంటే వచన కవితా సంపుటి అనే అర్థం స్థిరపడి బోయింది. పైగా పద్యాలు రాసే కవులు తమ పుస్తకానికి పద్యకృతి అనో, పద్య కవితా సంపుటి అనో రాసుకోవాల్సిన స్థితి ఏర్పడింది.

అక్కడ నుంచి వచన కవిత అనంతమైన వస్తు వైవిధ్యంతో వెలువడింది. విష్ణవవాదం, ప్రీవాదం, దళితవాదం, బహుజన లేదా బి.సి.వాదం, ముఖీంవాదం, తెలంగాణవాదం- ఈ అన్నింటిని వచన కవిత్వం శక్తివంతంగా వ్యక్తం చేసింది. (ఈ శక్తప్రాలకు భిన్నమైన వశ్వవుకు కూడా వచన కవిత్వమే వేదిక అయ్యంది)

ఈ అన్ని వాదాల్లో వచన కవిత్వంలో తెలంగాణ కవులు తమ ముద్రను ప్రకటించినారు.

తెలంగాణ వచన కవితా వికాసం గురించి మొట్టమొదటి వ్యాసం రాసిన డా॥ బన్న అయిలయ్య తన విష్ణుత పరిశోధనా పట్టించో చాలా విలువైన సమాచారాన్ని అందించిందు.

748 కవితా సంపుటాలు 145 కవితా సంకలనాలు వచ్చినవని తేల్చిందు. ఏదు జిల్లాల్లో ఎన్నోన్ని వచన కవితా సంకలనాలు, సంపుటాలు వచ్చినవో చెప్పు జిల్లాపారీ పట్టికలచిందు. “అక్కరాల గవాక్షాల”తో వచన కవితారంగ ప్రవేశం చేసిన సినారె దాదాపు 42 వచన కవితా సంపుటాలు వెలువరించిడని చెప్పిందు. (మరిన్ని వివరాలకు చూ. తెలంగాణ వచన కవితా వికాసం (వ్యాసం) డా॥ బన్న అయిలయ్య - తెలంగాణలో తెలుగు సాహిత్య వికాసం - ఆం. సా. పరిషత్తు- 2013).

విష్ణవ కవితాయగంలో చెరబందరాజు, నిఖిలేశ్వర్, వరపరావు, జ్యోలాముఖి, లోచన్, నందిని సిధారెడ్డి, గుడిపోళం రఘు నాథం, జయధీర్ తిరుమలరావు, ఎన్.కె, కె.రామోహనరాజు, సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి, కందుకూరి శ్రీరాములు, నమ్మి, బి.నరసింగరావు, నాశేశ్వరం శంకరం, మొదలగువారు మంచి వచన కవిత్వం రాసినారు.

ఈ కాలంలో ఈ పాయకు భిన్నమైన కవులు బోయ జంగయ్య, ఎన్.గోపి, దేవరాజు మహోరాజు, పంచరెడ్డి లక్ష్మేం, తెలిదెవర భానుమార్తి, పెన్నా శివరామ కృష్ణ, మాదిరాజు రంగారావు, ఎస్టీ పంచరెడ్డి లక్ష్మేం, కృష్ణమూర్తి యాదవ్, మొదలగువారు మంచి వచన కవిత్వం రాసినందు.

విష్ణవ కవిత్వయగం తరువాత అల్లిత్తు ఉధ్యమాల యుగం వచ్చిందనేది తెలిసిన విషయమే. తెలంగాణ దళిత బహుజనవాదంతో ఎంతోమంది మంచి వచన కవిత్వం రాసిందు. పగడాల నాగేందర్, ఎం.వెకట్, జాలూరి గారీశంకర్, అంబటి వెంకన్, చిత్రం ప్రసాద్, నేముల ఎల్లయ్య, గుండెడప్పు కనకయ్య, గ్యార యాదయ్య, తైదల అంజయ్య, డప్పోల్ల రమేశ్, బాణాల శ్రీనివాసరావు, జిలుకర శ్రీనివాస్, పసునూరి రపీందర్, గాద వెంకట్, చెత్తన్సుప్రకార్, బెల్లి యాదయ్య, సిద్దంకి యాదగిరి, వసపట్ల సుబ్బయ్య, గుడిపల్లి నిరంజన్ లాంటి వాళ్ళు ఈ వాదాన్ని వచన కవిత్వంలో గొప్పగా పలికినారు.

తెలంగాణ ప్రత్యేక పరిస్థితుల కారణంగా ఇక్కడ త్రీవాద కవిత్వం ఎక్కువగా రాలేదుగాని, వచ్చినంతపరకూ నిఖార్యయన కవిత్వం వచ్చింది. శోభాభట్ (ఊర్మిళ), అనిశ్చై రజిత, పొజహోనా, సంధ్య, సత్యలక్ష్మి, జూపాక సుభద్ర, గోగు శ్యామల, జాజాల గౌరి, మార్గరెట్, జ్యోతి, త్రివేణి మొదలగువారు తెలంగాణ ముద్రతో ప్రైస్ గొంతుకును వచన కవిత్వంలో వినిపించినారు.

ముస్లిం అల్లిత్తువాద కవిత్వంలో తెలంగాణ నుంచి ప్రైబాబు, భాజా, గధార్, సికిందర్, అలీ, గౌస్, అఫ్సర్, యాకూబ్, అన్వర్, హనీఫ్, యాకూబ్పాషా, దిలావర్, అహ్మద్, నిసార్, ఖుర్రీద్, పెహనాజ్ లాంటివాళ్ళు తమ వాదాన్ని, వేదనను పలికిందు.

ఆస్తిత్వవాదాల్లో తెలంగాణకు సంబంధించి నంతరకు తెలంగాణ రాష్ట్రోద్యమం చాలా ముఖ్యమైనది. ఈ ఉధ్యమంలో అనంతమైన వచన కవిత్వం వచ్చింది. మత్తడి, పొక్కిలి, మునుం, జిగర్, క్రోట్ తెలంగాణ, దిమ్మిసు లాంటి సంకలనాలు వచ్చినవి. (శ్రీనివాస్.కె, శివకుమార్.క, రఘునాథం గుడిపోళం, సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డిల సంయుక్త కవిత ‘నల్లపలన్’, జాలూరి గారీ శంకర్ ‘తెలంగాణ’, సుంకిరెడ్డి నారాయణ రెడ్డి ‘దాలి’, అల్లం నారాయణ ‘యాది-మనది’, కాసుల ప్రతాపరెడ్డి ‘గుక్క’ లాంటి వచన కవితా దీర్ఘ కవితలు వచ్చినవి. నందిని సిధారెడ్డి, జయధీర్ తిరుమలరావు, సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి, చెరుకు సుధాకర్, వరులు శివకుమార్, జాకంటి జగన్నాథం, నాశేశ్వరం శంకరం, కందుకూరి శ్రీరాములు, నీ తారాం, జగన్రెడ్డి, ఏలేశ్వరం నాగభూషణాచార్యులు, తైదల అంజయ్య, దేశపతి శ్రీనివాస్, ప్రైబాబు, బైరెడ్డి కృష్ణరెడ్డి, దాసరాజు రామారావు, యాకూబ్, మోతూర్కురి అశోక్ కుమార్, ఎం.వెకట్, పొజహోనా, ఉంచారి నారాయణ, సిద్ధార్థ, వేఱ సంకోజ్, పగడాల నాగేందర్, ఆశారాజు, కాసుల ప్రతాపరెడ్డి, అస్వర్, పొట్లపల్లి శ్రీనివాసరావు, హరగోపాల్, ఏనుగు నర్సింపారెడ్డి, దాస్యం లక్ష్మీయ్, కాంచనపల్లి, గోపగాని రమీందర్, బన్న అయిలయ్య, దెంచనాల శ్రీనివాస్, పులిపాటి గురుస్మామి, కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి, బెల్లి యాదయ్య, వేముగంటి మురళీకృష్ణ, తెలిదేవర భాసుమార్తి, షైతన్సుప్రకాష్, రెడీయం, జాపాక సుభద్ర, కృష్ణమూర్తి యాదవ్, జింబో, భాజా, అన్వరం దేవేందర్, కాసుల లింగారెడ్డి, రాజిరెడ్డి, అర్మ్యాబ్, వనపట్ల సుబ్బయ్య, గుడిపల్లి నిరంజన్, భీంపల్లి శ్రీకాంత్, బోధం నర్సిరెడ్డి, రామా చంద్రమాళి, అఫ్సర్, అమృంగి వేంగోపాల్, ఒద్దిరాజు ప్రవీణ్ లాంటి ఎంతోమంది కవులు వచన కవిత్వంలో తెలంగాణ వాదాన్ని ధాతిగా, ధిటుగా వినిపించిందు.

ఈ మొత్తం పరిణామాన్ని పరిశీలించినపుడు తెలంగాణ వచన కవిత్వం మిగతా తెలుగు ప్రాంతాల వచన కవిత్వంతో, ప్రపంచ వచన కవిత్వంతో సరిథిటుగా వెలువడిందని అర్థమవుతుంది.

(ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల సందర్భంలోను, నిజాం కాలేజి సెమినార్లోను, డా॥ బన్న అయిలయ్య నిర్వహించిన కాకతీయ యూనివరిటీ సెమినార్లోను చేసిన ప్రసంగానికి వ్యాస రూపం ఇది. ఆ నిర్వహకులకు ధన్యవాదాలతో....)

- సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి, m: 98856 82572
e: narayananareddy.sunkireddy@gmail.com

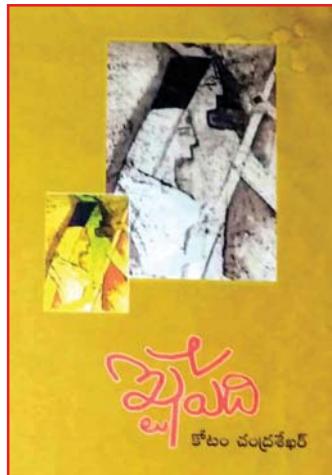
కరుణ రనార్థవ కవి ణ్ణ

ణ్ణ టం చంద్రశేఖర్ సహృదయుడు. సామాజిక హృదయుడు.

మనిషిపట్ల మమకారమ్మ కవి. కవిత్వం ఎవరైనా రాయహమ్మ కానీ ఇష్టపడినదాన్ని మరింత ఇష్టపడి హృదయాలింగనం చేసుకొని రాసే కవి. తన కవిత్వాన్ని తానే ప్రమాట్ చేసుకునే కవులు మనకు చాలా ఉన్నారుగానీ సమకాలీన కవుల కవిత్వమైతేనేమీ, సీనియర్ కవుల కవిత్వమైతేనేమీ చదివి పరవశించి కళ్ళకడ్డకుని తనతోటి కపులతో దాని విశిష్టతను చెప్పే సహృదయ కవులలో కోటం చంద్రశేఖర్ మమందువరుసలో ఉంటాడు. కవిత్వం తప్ప జీవితం లేదనుంతగా కవిత్వాన్ని అభిమానించే కవి ఆయన. తన కవిత్వాన్ని తన నెత్తిమీద పెట్టుకుని మోయదంకన్న మంచి కవిత్వాన్ని మోయదంలోనే కవితకి మనోవికాసముందన్న భావనగల కరుణ రసార్థవ కవి కోటం చంద్రశేఖర్.

కోటం కవిగా అడగులేస్తూ రెండు మాడు సంపుటాలు తెచ్చాడు. జయదేవుడు రాసిన అష్టపది లాగా ఇప్పుడు 'ఇష్టపడితో' మనమందుకు వస్తున్నాడు. విరామం లేని సుద్ద ప్రయాణం చేస్తున్నప్పటికీ నా కవిత బాగుండా సార్ అని అంటానే ఉంటాడు ప్రతి కవిత రాసినప్పుడు. నా కవిత్వాలు గొప్పవి. ఇదిగో ఈ విషయం మీద నేనే మొదటిసారిగా రాశాను. అంటూ తనవైన విశేషాలు చెప్పాడోడు. నాకు తెలుసు కోటం అంటే ఎవరో, ఆయన కవిత్వం ఎలాందిదో. ఆయన కవిత్వ నడవడి ఎలాందిదో. ఏ భేషజాలు ఆయనకు లేవు. ఆయన కవిత్వానికి లేవు. కవుల పోతీ ప్రపంచంలోకి వెళ్ళడు. వస్తే రాస్తాడు. అన్ని పత్రికలకు పంపుతాడు. అచ్చయితే మురిసిపోతాడు. కాకపోతే ఇది లేకపోతే మరొకబి. ఏది లేకపోతే పుస్తమైతే వేస్తాను. అది అచ్చుకాకుండా ఉంటుంది! అయినా అచ్చయితేనే కవినపుతానా! కవిత్వం రాస్తే కవినపుతాన్న మనోవిక్కాసమున్న కవి కోటం చంద్రశేఖర్.

కోటం ప్రజల జీవన స్థితిగతుల్ని ఎప్పటికప్పుడు హక్కీకరిస్తూనే మనేకమపుతూనే సరికొత్త దృష్టికి మార్గం వేసుకుంటూనే సూర్యోదయం వేళ సూర్యుణ్ణి దర్శించుకున్నట్లు ప్రజల మనోదుఃఖాన్ని ఆస్పాదిస్తాడు. దాని స్థితిగతుల సారాన్ని ఆపోసన పడతాడు. అయ్యా! వీళ్లా యెందుకున్నారని వేదనకు గురవుతాడు. భావోద్ధిగ్ను ఆవేశానికి లోనైనపుడు ఎలా మనసుకు అనిపిస్తే అలా రాస్తాడు. ఏ మలినాలు లేని మనుషుల అంతరంగాల్ని అవిష్టిస్తాడు. కోటం సున్నితుడు కావడంవల్ల ప్రతి చిన్నదానికి కదిలిపోతాడు. ఒక్కమారు కాళోజీలాగా కళ్ళనీళ్ళపర్యంతమపుతాడు. మానవీయం మీద అమానవీయం ఎట్లా అధిపత్యం చెలాయిస్తుందో అణచివేయడానికి ఎట్లా ప్రయత్నిస్తుందో లోతుగా వెళ్లి దాని లోతుల్ని కవిత్వం చేస్తాడు. అందుకే ఏ కవిత ముట్టుకున్నా ఆగ్రహం వెనుక ఆత్మ నివేదన అధికంగా ఉంటుంది. ప్రజలను వెంటాడే నిస్పతాయతను, అభిద్రుతా భయాన్ని చాలా దగ్గరగా

గమనించి చెపుడంవల్ల ద్వాంద్వ ప్రపుత్తుల దుర్ఘాఢులు ఆయన కవిత్వంలో తేటపెట్టమపుతాయి. సహృదయ కవి కావడంవల్ల దుర్ఘాఢుల మనోబండారం బయటపడుతుంది. కోటం కవిత్వం ప్రధానంగా హృదయ నిర్మలత్తాన్ని కాంక్షిస్తుంది.

కోటం కవిత్వంలో సమాజం ప్రతిఫలిస్తుంది. అభ్యర్థయం మొగ్గ తొడుగుతుంది. తెలంగాణ ఉద్యమ నేపథ్యంలో వచ్చిన కవితలతే రెండు ప్రాంతాల మనోబాధాల్ని ఎత్తిచూపింది. సీమాంధ్ర స్వభావం తెలంగాణ విషయంలో ప్రజాస్వామికంగా ఉండాలని ఒక బ్యాసర్ పోడ్చింగ్ రూపంలో చెప్పాడు.

కోటం వ్యక్తిగత్తొ బ్యాంకు ఉద్యోగస్తుడైనా ఆయన ప్రవృత్తంతా కవిత్వంపైనేని ప్రత్యేకంగా చెపువసరం లేదు. ఆయన ఏ ఉద్యమాల్సోనూ యక్కివిస్సు కవి కాడు గానీ తెలంగాణ విషయంలో కాన్త మమందడగు వేసే రాశాడు. నిబధ్యత ఉన్న కవే. నిజాయితీ ఉన్న కవే. సాహిత్యంలో ప్రవేశించిన వాదాల, ధోరణల పెయిన్ ను పసిగట్టిన కవే. నిజానికి కోటం కవిత్వంలో పెయిన్ ఎంత ఉంటుందో అలిసియేషన్ అంతే ఉంటుంది. ఆయనకు ప్రధాన శత్రువు ఎవడంటే మానవీయ విశ్వాసాలకు పాతర వేసేవాడే. ఒకడే శత్రువా! అంటే అధిపత్య రాజకీయాలన్నా, సంపన్ముల అధిపత్యమన్నా, కులమతాల కర్తవ్యమన్నా గిట్టడు. ఏదో రూపేణ ఎత్తిపొడవక మానడు. మనోస్వర్ఘను కాలరానే కరినాత్ముల కపటబుద్ధిని ఎండగట్టి కవిత్వం ఆయనిది.

'గాలి వీస్తుంది' కవిత మామూలు కవితగానీ భావం బలమైంది. వీస్తున్నది లేటేత గాలి కాదు. మామూలు గాలి అంతకన్నా కాదు. రౌద్రరూపం దాల్చిన గాలి. ఊడలు దిగిన చెట్లునైతుం కుపుకూలిపోయేంత గాలి. గాలి ద్వారా కవి చెపుదలుమక్కుదేమి. అధిపత్యంతో విరచిగేదైనై పత్తనం కాక తప్పడు. గాలి మీయదమంటే ఉద్యతమయ్యే ప్రజా ఉద్యమానికి ఊడలు దిగిన అధిపత్యం పతనం కాక తప్పదని చారిత్రక సత్యం చెబుతాడు.

దైతు స్వప్నమే' అన్న కవితలో దేశానికి దైతు, సైనికుడు ఇద్దరూ ముఖ్యమేనంటాడు. వాళ్ల ముఖ్యమైన అస్తిత్వం దేశాన్ని కాపాడడమే. పంటను కీటకాల సుండి, జంతువుల సుండి రాత్రసుకా పగలనక రక్షించినట్టే దేశ సైనికునికి ఉంటుంది. ఉదాత్త ఈ లక్ష్మీ మనందరికి ఉండాలనేదే కవితలోని పరమార్థం. 'క్షమాపణలు' కవిత అంత ఘన్ఱైనది కాదుగానీ గాధమైనది. చైతన్యాన్ని అప్పోహించేది రాత్రంతా తల్లి పిల్లలు వహికిన వలిలో జీవించారు. తెల్లవారింది. దినకరుడి సులివెర్పుని కిరణాలు వణుకను దూరం చేశాయి. సూర్యుడు ఈ కవితలో చైతన్యాన్నికి ప్రతీకీ. వెలుగు కార్బోన్యూషన్లున్ని చేస్తుంది. జాగుందికదా భావన.

తాత్క్వికత. ఈ తల్లి పిల్లలెవరు? విదుమరచి చెప్పాలా? తల్లి భూదేవి అయితే ఆ మాతృమూర్తి బిడ్డలు మనమందరం.

‘నిర్భయం కావాలి’ కవితలో శత్రువును జయించడానికి ఆయుధాలు మాత్రమే సరిపోవు యుద్ధంలో ఉన్నపూడికి నిర్భయం కావాలి. అదే అపజయాన్ని తరుముతుంది. నిర్భయం ముందుకు సాగాలంటే భయం తోకముడవాలి. తోకముదిచేట్లు రాసిన కవిత ఇది.

‘మబ్బులు చెడిరిపోయి’ అనే మరో కవితలో వాన కరువని మబ్బుల్ని, నేల తడపని మబ్బుల్ని ఎండగడతాడు. ఎందుకూ ఈ ఎండ గట్టడం. మబ్బుల్ని వివిధ ప్రతీకలు చేసి చెప్పిన దాన్ని బట్టి మబ్బులంటే పసులు ఎగొట్టేవాళ్ళు. తమ గాదెలను నింపుకునేవాళ్ళు. నల్లడనాన్ని పోగేసుకునేవాళ్ళు. గోదాముల నిల్వల్ని ఎత్తుకుపోయేవాళ్ళు. ఇంట్లో పడ్డ దొంగలే నయం. పీళ్ళు మాత్రం దేశంలో పడి దేశ సౌభాగ్యాన్నే ఎత్తుకుపోతున్నారు. ఎన్నడో ఓరోజు మబ్బుల్లో దాగిన నీరు మనదే అవుతుందన్న భావనతో రాసిన కవిత ఇది. కోటంకు సూక్ష్మదృష్టి బలంగా ఉంది. అది అరమయ్యా రీతిలోనే ఉంది.

‘ఎంత బాగుంది’ కవితను చెపుతాను వినండి. అన్ని కవితలు చదివితే ఈ కవితలు యెంత బాగున్నాయో మీకే తెలుస్తంది. ఎంతబాగుంది కవితలోని సారమేమంటే ఒక మేక గోడమీద రెండు కాళ్ళు, నేలమీద రెండు కాళ్ళు పెట్టి కాంహొండ్ బయటకు వచ్చిన చెట్టు కొమ్మల ఆకులను ఎంత తిందామని ప్రయత్నించినా అవి అందవు. దాని ఆకిలి తీరదు. అయినా ఆకిలిగొన్న మేక గదా! పండగపూట ఇంటి గుమ్మాలకు కట్టిన మామిడాకులను తింటుంది. ఇది దృశ్యం. చివరన కవి ‘ఆకలిని జయించే అవసరం మనిషిది. ఇప్పటిది కాదు. అలాగే మేకది కూడా’ అనడంలో కవి భావగర్భిత భావం తేటిట్లేమవుతుంది. మనం ఆకలిగొన్న మనములనే కాదు జంతువులి కూడా కాపాడుకోవాలి. పండగ ఛైభవం ఇంటికి కట్టుకున్న ఆకులలోనే లేదు అది తిన్న ఆత్మలోన ఉంది కదా! కోటం కవిత్వంలో మేరుపుల్లాంటి భావాలు, ముట్టుకున్న ప్రతి కవితలోనూ దొరుకుతుంది.

ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్రాన్ని ద్వారా ఉద్యమానంతరం రాసిన కవితల్లోనూ ఆయన కవిత్వానికి వన్నె తెచ్చిపెట్టినవి ఉన్నాయి. ‘ఒకటి కావడం కష్టం’ అనే కవితలో విడిపోతేనే లాభం ఇరువురికిని స్పష్టం చేశాడు. మాపాకటి కళ్ళు రెండు అన్నా కాళ్ళు రెండు నడకూకటి అన్నా అది కలిసి ఉందామనే భావననే. రెండు శరీరాలు, రెండు ఆత్మలు ఒకటి కావడం కష్టమే. ఉమ్మేధి కవితలో విడివడుతున్నందుకు బాధు వ్యక్తపరుస్తానే, దాన్ని నివారించాలంటే రెండు రాష్ట్రాలుగా విడిపోవడమే శ్రేయస్వరం అంటాడు. ఆస్తుల్ని పంచుకోవాల్సింది పోయి, అస్తికల్ని పంచుకున్నట్లు పంచుకోరాడు. దాయాదుల మధ్య వైరంలా కాక ఒక స్వస్తతంత్ర వరంలా విడిపోదాం. మాటలో విషం, చూపులో విద్యేషం చిమ్ముకోవడమే నిజమైతే ఇంకెందుకు కలిసి ఉండడం. ఆత్మాభిమానం దెబ్బుతిన్నాక అన్నమెలా సహిస్తుందని తన లోలోపల మరుగుతున్న వేదనను బహిరంత చేశాడు.

‘భాష ఎవరి పక్కం’ అంటే ఎవరి పక్కం కాదు. ఎవరి భాష వారిదే. సీమాంధ్రపూర్వకున్న ఆస్తిత్వాన్ని తెలంగాణ భాషపై రుద్దితే ఇక్కడి భాషకున్న అల్పిత్వం దెబ్బతినదా? అధిపత్య భావనతో విపక్కతా స్వభావంతో అణచివేస్తే అణిగిపోతుందా? భాషా విషయంలో ప్రజాస్వామిక స్వభావాన్ని అలవరచుకోవడం మంచిది. భాషపల్లి ఏర్పడే అసమానతలన్నీ ప్రాంతాల అధిపత్యాల నుండే రూపుదిద్దుకున్నాయి. మూడు ప్రాంతాల తెలుగును ఏకపక్కంగా వ్యవహరించకుండా ఎవరి ప్రాంతపు భాషకున్న అస్తిత్వాన్ని ఆ ప్రాంతపు వాళ్ళే రక్షించుకోవాలి.

ప్రత్యేక రాష్ట్రాద్యమ సమయంలో ప్రైవాటరాబాదును కేంద్రపాలిత ప్రాంతంగా మార్చాలన్నపుడు కోటం ‘నగరం’ అనే కవిత రాశాడు. ఇక్కడ మీరు చదువుకుంటే బాధలేదు. నేడతీరితే బాధలేదు. తళుకులీనితే బాధలేదు. తలా ఓ నడ్డతూన్ని కోసుకుపోతానంటే బాధ. ఊరుకునే ప్రసన్కే లేదు. జలాలతో కారుంటే మా కన్నీళ్ళతో నగరాన్ని సుఖిక్షం చేసుకుంటాం గానీ కుళ్ళను మీ సాంస్కృతిక స్వభావానికి బలిచేయకుండని వెలిపాడు.

కోటం రాష్ట్రావతరణ తర్వాత కూడ

ತೆಲಂಗಾಣಕು ಕಾವಲಸಿನ ಪ್ರಥಾನ್

విషయాలను మనముండుంచాడు. 'నీకు
నీవే కరదీపిక' అనే కవితలో ప్రతి
పౌరుడు ముందుగా సోమపరితనాన్ని
వదిలితేనే రాశ్ట్రం ముందుకు
వెళ్గగలదు. శ్రమిస్తేనే ఫలితం. మన
ప్రజలు కోరుకుంటున్నది ఇదే. మనిషి
ముందుగా తనకు తానే కరదీపిక
కావాలి. మన రాష్ట్రానికి ప్రప్రథమంగా
కావలసింది సమిషి మారదురుకుమే.

దివిసీమా మీకు వందనం; దివిచీలు పట్టాడ్దు
 కోసీమా మీకు దండం; కొడవళ్ళు తీయెద్దు
 రణసీమా మీకు నమస్కారం; రాళ్ళు విసర్గాద్దు -
 కలతలొచ్చి చెడిపోయామో కొలతలొచ్చి విడిపోయామో
 ఆపనముకాలు నీటిబుడగులతే:

భేదాభిప్రాయాలు గాలిజెలూనైతే బావుండు
 ఎవరి నేలమాళిగ వాళ్కి ప్రేమే - ప్రాంత వ్యాపోవాం సహజమే;
 లేచిన అడ్డుగోడలు పేకమేడల్లు కూలిపోతే బావుండు
 దగ్గరగా ఉండి దూరమవ్వడం కన్న / దూరంగా ఉండి
 దగ్గరమవడమే మిన్న

“ అన్న భావనను మనముందుంచాడు. ప్రజల మనోభావాలు ముందుగా మారాలి. అసమానతలు తగ్గాలంటే లోపల ఒకటి బయటికి ఒకటనే ప్రేమలు సమసిషోవాలి. గురజాడ అన్నట్లు ప్రేమ యచ్చిన ప్రేమ నిల్చాను కడా!

ತೆಲಂಗಾಣ ಪ್ರಭುತ್ವದ್ವಾಗಿ ಚೆವಟ್ಟಿನ ಚೆರುವುಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಾನ್ವಿತ ಚೂಸಿ ವಾಸಲುಕು ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಪಲಿಕಾಡು. ವಾಸಲು ಪಡಿತೇನೆ ಚೆರುವುಲ ನಿಂದೆದೆ. ಭಾಗರ್ಜಿ ಜಲಾಲತ್ತೆ ನೇಲ ನೇಲಂತ್ರಾ ಸಸ್ಯಶ್ರಾಪುಲಮಯ್ಯೆದಿ. ‘ಘಾನಾ ವೆಲ್ಕಂ’ಲ್ಲಿ ಕವಿ ವಾಸನು ಅರ್ಹಾನಿಂದೆ ತೀರುನು ಚೂಸುವೇ ಕವಿ ಸಂಬಂಧ ತೆಲುಸುಂದಿ.

చినుకుతో చిగురాకును వొణికిస్తూ వస్తావో
పదనుతో పచ్చదనాన్ని పూయిస్తూ వస్తావో
కరువుకి ఉరివేస్తూ ఆకలిని చెరివేస్తూ వస్తావో
రంగుల్ని జల్లి మౌలి ఆడ్డు వస్తావో రా - ఎలా వస్తావో రా!
పైర్లు ఎండిపోతే చూడలేం / పంటలు మాడిపోతే చూడలేం
స్వప్తం నీవు స్వర్ధం నీవు / స్వజన నీవు చేతన నీవు
వానా వెల్కం జానా వెల్కం

తెలంగాణలో త్రమించే ప్రజలకు కొదవలేదు. వానలు కురిస్తే నీళ్ళను నిల్చు చేసుకునే తెలివి కూడా అవసరం. నేలమీద నీళ్ళ ప్రవహిస్తే మన దేహంలో రక్తం ప్రవహించినట్టే కదా!

కోటం ఒక్క తెలంగాణ మీదే కవితలు రాయలేదు. అనేక సామాజిక సంఘటనలను, సందర్భాలను కవిత్వం చేశాడు. వ్యాపార వ్యవస్థ ఆర్థిక వసరుల్ని ఎలా లాక్ష్మీయే విధంగా మారిపోయిందనేది 'నిజం నిగ్గి తేల్చుకొన' కవిత చదివితే ఆర్థమవుతుంది.

వినియోగ వ్యవస్థనే కాదు స్త్రీని అనుభవించాలనే కాముక వ్యవస్థకూడా స్త్రీ జీవితాన్ని ఎలా విచ్చిన్నం చేస్తుందో లైంగిక దాడిలో సప్టరజంగీ ఆసుపత్రిలోని బాధితురాలి నేపథ్యతో 'ఒక గులాబి కథ'ను చదివితే అర్థమవుతుంది. 'అభయవస్తుం' కవిత ద్వారా కులమతాల కత్తితంగా ప్రమాదంలో ఉన్న స్త్రీని కాపాడడం ప్రతి మనిషి బాధ్యతంటాడు. పితృస్వామ్య ఆధిపత్య భావజాలం తగ్గాలని కాంట్రిప్టాడు.

ప్రజల నమ్మకాలను గౌరవిస్తాడు. నమ్మకాలపల్ల ఎదురయ్యే కష్టాలను ఎండగడతాడు. 'ఒక మహా నమస్కార' కవితలో పుష్టరకాలంలో ఒక్క నదిని యెంచుకొని స్నానాల చేయాలనుకోవడం, పాపాలు తొలిగిపోతాయనుకోవడం, పితృ తర్పణాలపల్ల స్వర్గవాసులైన మాతాపితలు సంతోషిస్తారనుకోవడం బాగానే ఉంది. వాళ్ళ నమ్మకాలు సరియైనవా కావా అనేదాని మీద కాక స్నాన ఘట్టాలు మృత్యుఘట్టాలు కారాదని అలా కాకుండా కాపాడితే వాళ్ళకొక మహానమస్కారమంటాడు.

బడి బాల్యంలోని పిల్లల ఆనందానుభూతిల్లి, బటుకమ్మ పండుగ ద్వారా 'పెంపడు పూలకన్నా ఎవరి ఆదరణకు నోచుకోని పుణ్ణిగిట్టే అమాయకపు పూలు గౌరవం పొందుతున్నందుకు కవి పరవిశించి కవిత్తిపోవడం ముదావహం. కోటం చంద్రశేఖర్ సున్నితమైన కవి. పూలపరిమళం కవిత్వం నిండా దాచిన కవి. ఏ కవితా వాతావరణం పెద్దగా లేని తాండూరులో ఉంటూ కవితా దీపాన్ని వెలిగించి తన ఊరకే పరిమతం కాక జాతికంతటికి వెలుగునిస్తూ నిరంతరం కవితామయుడైన కోటం మునుముందు మరింత చిక్కునైన గాఢమైన తాత్త్వికమైన బలంతో ఒక లభ్య ప్రతిష్ఠమైన కవిగా వాసికెక్కాలని ఆకాంక్ష. కవిత్వం తప్ప జీవితానికి మరో పరమార్థం లేదు. ఇది నిజం కోటం!

కోటం చంద్రశేఖర్

'ఇష్టపది'

పేజీలు: 156, వెల: 40/-

సంపాదకులు: కోటం చంద్రశేఖర్

ప్రతులకు: 4-2-120, విజ్ఞానపూర్ కాలనీ,

తాండూర్, వికారాబాద్ జిల్లా

-దాక్షర్ నాక్షేష్టరం శంకరం, m : 9440451960

e : naleshwaramshankaram@gmail.com

పుస్తక పరిచయం

పుస్తక పరిచయం శీర్షిక ద్వారా వివిధ పుస్తకాలను పొరకులకు పరిచయం చేసే ప్రయత్నం ఇది. ఈ వేదిక ద్వారా పొరకులకు తమ పుస్తకాలను పరిచయం చేయాలనుకునే రచయితలు, ప్రచురణ సంస్థలు తమ పుస్తకాలు రెండు కాపీలను దిగువ చిరునామాకు పంపించవచ్చు. వీలు వెంట వాటిని ప్రచురిస్తాం. సమకాలీన సామాజిక అంశాలతో కూడిన కొత్త పుస్తకాలకు ప్రాధాన్యం. పుస్తకాలు పంపించాల్సిన చిరునామా:

DECCAN LAND :

"CHANDRAM" 490, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500
029. Telangana

Fax: 040-27635644 Mobile:
9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com
www.deccanland.com

పత్రికలు - పరిచయం:

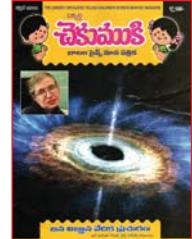
గమనిక: ఈ తీట్లికలు ప్రమాదంలోను మాత్రమే పత్రికలు, ప్రత్యేక సంజళం విపరాలను మాతు తెలియ జేయగలు.

ఉద్యోగుల గొంతుక
సంపాదకులు:
కొరం రహిందర్స్టీ

ఫోన్: 9866561554

చెక్కుముకి
సంపాదకులు:
ప్రా. ఎం. రామచంద్రయ్య

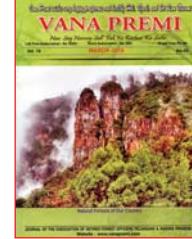
ఫోన్: 8332975580

నదుస్తున్న తెలంగాణ
ప్రధాన సంపాదకులు:
డా॥ సి.కాశీం

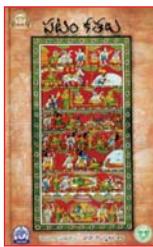

ఫోన్: 9290745490

వన ప్రేమి
సంపాదకులు:
జ్యామర్ మహామున్ భాాన్

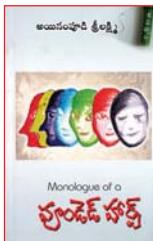
ఫోన్: 9849233624

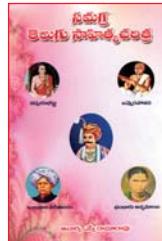
పటం కతలు
సంపాదకులు: మామిడి హరికృష్ణ,
విష్ణుబట్ట ఉరుయిశంకర్
వెల: రూ. 250
ప్రచురణ: తెలంగాణ ప్రభుత్వం-బాధా సాంస్కృతిక శాఖ
ప్రతులకు: డైరెక్టర్, భాధా సాంస్కృతిక శాఖ
కతాభారతి, రఫింద్రబారతి ప్రాంగణం,
హైదరాబాద్-500 004

ర్ముల్
సంపాదకులు: బిశ శ్రీనివాస్, ఎండి. అహ్న్యద్ పాపో
వెల: రూ. 150
ప్రచురణ: లహర్ ప్రచురణలు, కొల్కతా
ప్రతులకు: ఇజ్యాల్ మంజల్, ఇ.నె.ఎ.29,
జె.వి.ఎన్స్కోవ్, కె.గార్డెన్స్ ప్రక్షర్, గద్వాల్
ఫోన్: 9440775732, 9490909792

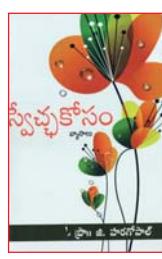
వ్యాండెడ్ పోర్ట్
రచయితి: అయినంపూడి శ్రీలక్ష్మి
వెల: రూ. 75
ప్రచురణ: సరోజి శ్యాంసుందర్ శ్శాత్మకు సేవాసంఘం
ప్రతులకు: ప్లాట్ నెం. 103, దుర్గా అపార్ట్మెంట్స్,
సారిమాగుాడ్, హైదరాబాద్.
ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

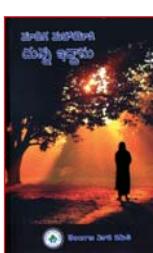
సముద్ర తెలుగు సాహిత్య చరిత్ర
రచన: ఆచార్య ఎస్స్ రామారావు
వెల: రూ. 300
ప్రచురణ: పసిడి ప్రచురణలు
ప్రతులకు: రచయిత ఫోన్: 98490 12053.
వాపీదయ బుక్స్ పోన్, కాచిగుాడ్, హైదరాబాద్.
ఫోన్: 040-24652387

ఎవర దుష్టమో లలి!
రచన: డా.ఎన్.గోపి
వెల: రూ. 150
ప్రచురణ: అభవ్ ప్రచురణలు
ప్రతులకు: ఇ.నె.ఎ.13-1/జ, శ్రీనివాసపురం,
రామంతపూర్, హైదరాబాద్.
ఫోన్: 040-27037585
ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

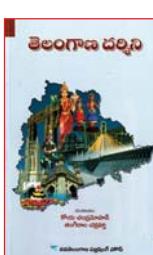
స్వచ్ఛక్షణం (వానసొలు)
రచన: ప్రో. జి. హరగోపాల్
వెల: రూ. 150
ప్రచురణ: పాలమూరు అధ్యయన వేదిక
ప్రతులకు: 9490703857,
వాపీదయ బుక్స్ పోన్, కాచిగుాడ్, హైదరాబాద్.
అనేక బుక్స్సోల్, విజయవాడ

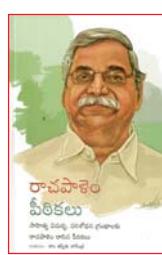
మాండి మహార్థి కుటుంబం
సంపాదకులు: దున్న విశ్వసాధం
వెల: రూ. 200
ప్రచురణ: తెలంగాణ వికాస సమితి
ప్రతులకు: ముఖ్య దినక్, 14-385/1/డి,
జసి.కాలని, నాగర్కంఱ్లో.
ఫోన్: 9440704535
ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

మమత్తు కులలు
రచన: కామూళ్చి బాలసుబ్రహ్మం
అనువాదం: పత్రిపాక మౌహన్
వెల: రూ. 50
ప్రచురణ: నేపస్టర్ బుక్ ట్రైప్, ఇండియా
ప్రతులకు: నెప్పుంభవన్, 5, ఇన్డిస్ట్రియుషన్ల్
ఏరియా, ఫీజ్-2, వసంత కుండ్, సుశ్రీలీ-70

తెలంగాణ చల్లు
సంకలనం: కోయ చంద్రమోహన్,
తంగీరాల చక్కప్పర్
వెల: రూ. 90
ప్రచురణ: నవతెలంగాణ పజ్ఞాబుంగ్ పోన్
ప్రతులకు: ఎమ్మిచేయ భవన్, ప్లాట్ నెం.21/1,
అజామాబాద్, ఆర్టిస్టి కళాశమండపం దగ్గర,
హైదరాబాద్. ఫోన్:040-27660013

రాచపాశం పీటికలు
సంకలనం: డా. తస్సిరు నాగీంద్ర
వెల: రూ. 150
ప్రతులకు: పాల్యం గ్రామం, పామిడి మండలం,
అనంతపురం జల్లూ. అంద్రపుద్రేస్.
ఫోన్: 9949344032.
ప్రజాశ్రీ బుక్ పోన్ లన్ని బ్రాంచీలలో

గులాంగిరీ
అనువాదం: ఏలూల రామయ్
వెల: రూ. 70
ప్రచురణ: హైదరాబాద్ బుక్ ట్రైప్
ప్రతులకు: ప్లాట్ నెం. 85, బాలాజీ సగర్,
గుడిమల్కాపుర్, హైదరాబాద్-06
ఫోన్: 23521849

తెలంగాణ భాషా -సాహిత్య సాంస్కృతిక వేదిక
ప్రపంచ తెలుగు మహాసభలు-బక విష్ణేషణ
రోండ్ బీఎల్ సమావేశంలో ఆమాదించిన
నిజమూబాద్ డికర్టఫ్స్
ప్రచురణ: స్టేపా ప్రచురణలు
ఫోన్: 9490098323.

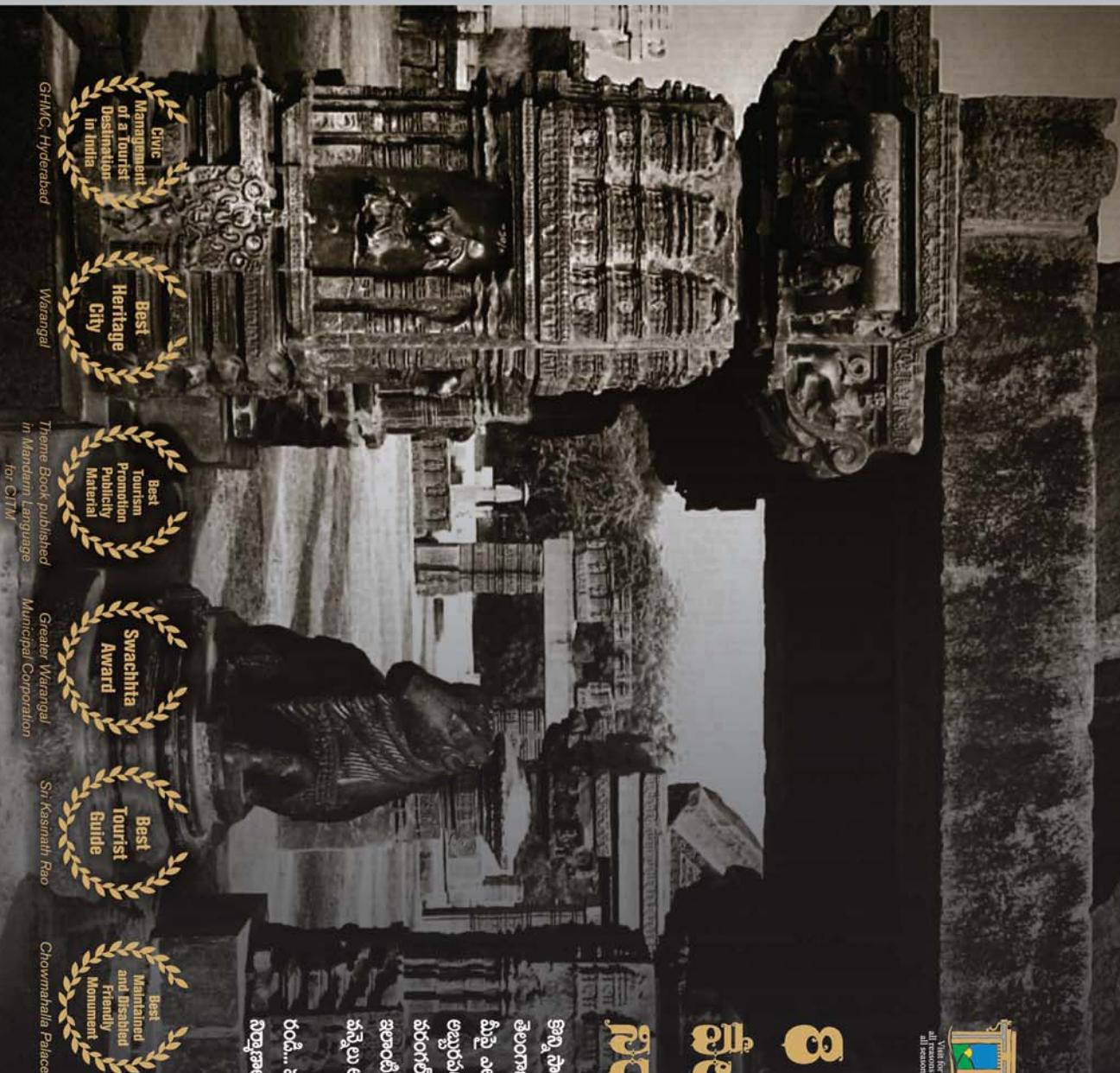

Photographer:
Srujan Kumar Punna

ఆంధ్రచూత్కవంగా ఫిటోలు తీయదంలే
తనట తానే సాచి లనపించుకున్నారు
స్వభావ కుమార్ పున్నా రామింజనశేవన్
చిత్రున్న ఫిటోలూగా మలవడం ఆయనకు
వెన్నతో పెట్టిన విడ్యు ప్రక్తిని, మానవ
ప్రపంచాన్ని కలిపి జీవన్ నైవిడ్యం కలిగిన
సరళిత చిత్రాలను అందించడంలే తన
నైవ్యాకం, గొప్ప స్వజనను చాటారు.
అయిదైన ఫిటోలును కళాప్రపంచానికి
అందించి ప్రశంసలందుకున్నారు.

ప్రత్యేక కథనం లేపరి పేజీల్లో

ప్రార్థించుటకు రాచు ప్రార్థించుటకు రాచు...

Telangana
Tourism
Visit for
all seasons

ఇంద్రజిత్ కోట్లగా సుమయం వునుతంటి.

తెలంగాణలోని సుమయకు పరిచే అధ్యాత్మ యొక్క సుమయం ఏనై ఎలా త్రస్తవం చూపించాలి అనీ అంటేసానేయుకు, అయితప్పనే ప్రామాణిక ప్రాణి, ఘనమైన పిల్కును చూచే తండ్రాలు నీరం, గుడి గిడ్డలున్న సిల్వరు చేసే అధ్యాత్మ గాఢులు, జూంటి ముహూర్తంలో ర్జులు ఇష్టుపు వుంటాయి. వ్యుత్తి ల్యాప్టాప్ ద్వారా వునుతాయి.

రండీ... వందలసంవత్సరాలా త్రస్తంలు పొందుటకు నీర్మాజులను వైపీచేయట తెలుగుభాష సంఘంలో వేయుకు.

- CIVIC Management of a Tourist Destination in India
- GHMC, Hyderabad
- Warangal
- Theme Book published in Mandarin Language for CTM
- Greater Warangal Municipal Corporation
- Sri Kasthuri Rao
- Chowmahalla Palace
- Leonta International Centre for Exhibitions & Conventions, Hyderabad
- Apollo Hospital, Hyderabad